

NNCL1440-513v2.0

ARTHUR C. CLARKE

3001

VÉGSŐ ŰRODISSZEIA

MÖBIUS
1999

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Arthur C. Clarke: 3001 – The Final Odyssey
Ballantine Books
© 1997 by Arthur C. Clarke

Fordította: Németh Attila
Borító: Gyenge Balázs és Mosonyi Szilárd
Eurocam Kft.

Hungarian translation © 1999 Németh Attila

A fordító ezúton is szeretne köszönetet mondani
Göncz Árpádnak és F. Nagy Piroskának
az értékes segítségért

ISBN 963 9229 00 8
ISSN 1219-9036

N & N Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó: Németh Attila
Szerkesztő: Csathó Gizella
Tördelés: Szegedi Gábor
Címlaptipográfia: Szigeti Sándor

Nyomtatta és kötötte a Kaposvári Nyomda Kft. – 190937
Felelős vezető: Pogány Zoltán igazgató

Cherene-nek, Tamarának és Melindának...
Legyetek boldogok egy a miénknél sokkal szebb évszázadban!

Prológus: Az Elsőszülöttek

Nevezzük őket Elsőszülötteknek. Nem emberek voltak, még csak emberszerűek sem, de hús és vér lények, és mikor kitekintettek az űr mélyébe, félelmet éreztek, csodálatot – és magányt. Így, amint megszerezték a szükséges tudást, nekivágtak a csillagvilágnak, hogy társaságot keressenek maguknak.

Felderítő útjaik során az élet sokféle formájával találkoztak, s ezernyi világon kísérték figyelemmel a fejlődés működését. Sokszor látták, hogy az értelem fénye fölvilan, aztán belevész a kozmikus éjszakába.

S minthogy az egész galaktikában nem találtak értékesebbet, mint az értelem, mindenütt segítették fölvirradni. Ők lettek a csillagmező földművesei: vetettek, és olykor arattak.

Néha pedig, egykedvűen, gyomlálni is kényszerültek.

A dinoszauruszok már régen kihaltak, nagyságuk ígétét semmivé foszlatta az űrből érkezett kiszámíthatatlan, iszonyú csapás, amikor az Elsőszülöttek felderítőhajója egy ezer éve tartó út végén belépett a Naprendszerbe. Elhúzott a fagyos külső bolygók mellett, egy időre megállt a haldokló Mars sivataga fölött, aztán letekintett a Földre.

A felfedezők élettől nyüzsgő világra bukkantak. Évekig kutattak, gyűjtöttek, lajstromoztak. Mikor már mindent megtudtak, amit megtudhattak, alakítgatni kezdtek. Sok faj sorsával elszöszmötöltek, szárazon és tengeren. De hogy melyik kísérletük sikerül, azt legkevesebb egy év-millió múltán tudhatták meg.

Bár türelmesek voltak, halhatatlanok még nem. És rengeteg teendőjük akadt a százmilliárdnyi nap mindenségében. Hívták őket a többi világok, így hát újra nekivágtak a feneketlen űrnek, tudván, hogy erre soha többé nem vezet az útjuk. De nincs is rá szükség. Otthagyták a szolgálataikat, azok elvégzik a többiét.

A Földön teltek-múltak a jégkorszakok, s fenn a változatlan Hold tovább rejtegette csillagokból érkezett titkát. A civilizáció árapálya még a sarki jég ciklusánál is lassúbb ritmusban váltakozott a galaktikában. Különös, gyönyörű és félelmes birodalmak születtek, pusztultak el, adták át tudásukat utódaiknak.

És most, a csillagok közt, a fejlődés új célok felé tör. A Föld első kutatói réges-régen eljutottak a hús és a vér lehetőségeinek határáig; amint a gépeik tökéletesebbek lettek, mint a testük, elérkezett számukra a költözködés ideje. Először az agyukat költöztették át, majd a pusztá gondolataikat csillogó új fém- és kristályotthonaikba. Ezekben csatangoltak a csillagok közt. Már nem építettek űrhajókat. Ők voltak az űrhajók.

De a “gép-én” ideje is hamar elmúlt. Szüntelen kísérleteik során megtanulták, hogyan kell a tudásukat magában az űr szerkezetében tárolniuk, és gondolataikat a fény fagyott hálójában megővniük az örökkévalóságig.

Egyszerre átalakultak energiává; s levetett héjuk egy darabig még ezernyi világban járta haláltáncát, majd porrá omlott szét.

Most ők voltak a galaktika urai, és hatalmuk túlterjedt az idő határain. Tetszés szerint barangolhattak a csillagok közt, s finom köd formájában hatoltak be az űr hasadékaiba. De majd-hogynem isteni hatalmuk ellenére sem feledkeztek meg teljesen eredetükről, a régvolt tenger meleg iszapjáról. Csodálatos berendezéseik tovább működtek, figyelemmel kísérve az oly rég megkezdett kísérleteket.

Többé azonban már nem voltak teremtoik engedelmes szolgálai; mint minden, ami anyag, ők sem állhattak ellen az Idő, és türelmes, fáradhatatlan segítőtársa, az Entrópia romboló hatásának.

Néha még saját célokat is fölfedeztek, és haladéktalanul dolgozni kezdtek elérésük érdekében.

I. Csillagváros

1. AZ ÜSTÖKÖSVADÁSZ

Dimitri Chandler kapitány [F2973.04.21/93.106//Mars//Úrakad3005] – vagy ahogy legközelebbi barátai nevezték, “Dim” – érthető módon dühöngött. A Földről indított üzenet hat óra alatt érte el a *Goliath* űrvontatót, itt, a Neptunusz pályáján is túl; ha tíz perccel később érkezett volna, azt feleli: “Sajnálom, nem tehetem. Épp most kezdtük kifeszíteni a napernyőt.”

A kifogás így tökéletesen indokolt lett volna: egy üstökös-mag molekuláris vastagságú, ám kilométeres szélességű sugárzás-visszaverő fóliába csomagolása olyan kényes munka, amit nem igazán praktikus félbehagyni.

A nevetséges kívánságnak azonban mégis ajánlatos volt eleget tenni. Túl sokan fújtak már rá a Napközeli Oldalon, habár nem az ő hibájából. A jéggyűjtés a Szaturnusz gyűrűi közt, majd a rögek elvontatása a Vénusz és a Merkúr felé, ahol leginkább szükség volt rájuk, a 2700-as években kezdődött – immár három évszázada. Chandler kapitány ugyan sosem látott észrevehető különbséget a Naprendszer-védők szemléltető “előtte” és “utána” képei közt, melyekkel a bolygóközi vandalizmus riasztó példáit igyekeztek bemutatni, a nagyközönség azonban, melynek emlékezetében még mindig élénken éltek az elmúlt századok ökológiai katasztrófái, máshogy gondolkodott. Az “El a kezekkel a Szaturnusztól!” mozgalom elsőprő győzelmet aratott. Ennek eredményeként pedig Chandlerből gyűrűhorgász helyett üstökös-vadász lett.

Itt manőverezett tehát most is, kicsivel a Naprendszeren kívül, az Alfa Centauri irányában, és a Kuiper-övből elbitangolt jéghegyeket cserkészte be. Az errefelé begyűjthető vízmennyiség elég lett volna akár ahhoz is, hogy a Merkúr és a Vénusz felszínét kilométeres mélységű óceánokkal borítsa be, de még ezzel együtt is évszázadok múltán válhat csak lakhatóvá a két bolygó pokoli forráságú felszíne. A Naprendszer-védők persze ez ellen is tiltakoztak, bár egyre csökkenő lelkesedéssel. A 2304-ben a Csendes-óceánba zuhant aszteroida által keltett szökőár több millió emberéletet követelt – a sors ironiája, hogy egy szárazföldi becsapódás sokkal kevesebb áldozatot szedett volna –, és ez eszébe véste több eljövendő nemzedéknek is, milyen sérülékeny az emberiség egyetlen fészekbe összezsúfolva.

Hát – mondta magában Chandler –, ez a csomag úgyis csak ötven év múlva érne célba, egy hét elmaradás már nem oszt, nem szoroz. A forgási sebesség, a tömegközéppont és a pályaadatok méréseit azonban kezdenek majd előlről, a marsi megfigyelőkkel történő egyeztetést is beleértve. Ez a sok számítás azért szükséges, mert ha az ember több milliárd tonna jeget meglódit a Naprendszer belső vidékei felé, nem árt megbizonyosodni róla, hogy legalább a Földet elkerüli.

Mint már annyiszor, Chandler kapitány tekintete ismét az asztala fölé erősített ősi fényképre vándorolt. Egy háromárbocos vitorlás-gőzhajó látszott rajta, mely szinte eltörpült a fölé magasodó jéghegy mellett – csakúgy, mint a *Goliath* óriás kísérlője szomszédságában.

Gyakran gondolt rá, milyen hihetetlen, hogy voltaképp csak egy emberöltő választotta el ezt a primitív, *Discovery*-nek keresztelt járművet attól a névrokonától, mely már a Jupitert látogatta meg! És vajon mit szóltak volna azok a rég elporladt délsarki felfedezők, ha az ő hajójának hídjára léphetnek?

Először biztos megzavarodtak volna, mivel a *Goliath* mellett húzódó jégfal mind fölfelé, mind lefelé addig terjedt, amíg a szem ellátott. Ráadásul ez nem is az a makulátlanul tiszta, kékesfehér jég volt, amit a Föld sarkvidékein megszokhattak. Mocskosnak látszott – nem véletlenül. Csupán mindössze 90 százalékban alkotta vízjég, anyagának többi része különböző szén- és kénvegyületekből állt össze, melyek legjava egyedül az ilyen abszolút nullához közelítő hőmérsék-

leteken maradt stabil. Kiolvastásuk kellemetlen meglepetésekkel szolgálhat. Egy asztrokémikus azóta elhíresült kijelentése szerint “Az üstökösöknek rossz a lehelete.”

– Kapitány a legénységnek! – szólt Chandler a mikrofonba. – Kisebb műsorváltozás történt. Megkértek minket, hogy hagyjuk félbe aktuális munkánkat, és vizsgáljunk meg egy céltárgyat, amit az Űrvédelem radarjai mértek be.

– Részletesebben miről van szó? – érkezett az első kérdés az interkomon keresztül, miután a morgolódás kórusa alábbhagyott.

– Nem sokat tudok, de attól tartok, ez megint a Millennium Bizottság valami elmaradt terve, amit elfelejtettek törölni.

Újra morgolódás támadt. Mindenkinek kellőképpen elege volt már a második évezred végének ünnepi eseményeiből. Általános, megkönnyebbült sóhaj fogadta, amikor 3001 januárjának első napja világvégék nélkül telt el, és az emberiség végre folytathatta megszokott, mindennapi életét.

– Akárhogy is, valószínűleg megint csak vakláрма, mint a legutóbbi esetben. Visszatérünk a munkánkhoz, amilyen gyorsan csak lehet. Végeztem.

Ez már a harmadik örült és értelmetlen megbízás, gondolta Chandler morózusan, amit karrierje során a nyakába varrnak. A több évszázados kutatómunka ellenére a Naprendszer még mindig szolgált meglepetésekkel, és az Űrvédelem valószínűleg nem ok nélkül kérte föl őket erre a kitérőre. De azért reménykedett benne, hogy nem megint valami lelkes idióta fedezte föl a legendás Arany Aszteroidát. Amennyiben az valóban létezne – márpedig Chandler egy pillanatig se hitt benne –, nem lenne több ásványtani különlegességnél. Valódi értéke jóval kevesebb volna, mint akár ezé a jégtömbé, amit most igyekeznek útnak indítani a Napközeli Oldal felé, hogy életet vigyen a kopár bolygók köpusztásaiba.

Egy lehetőséget azonban nem hagyhatott figyelmen kívül. Az emberiség egy száz fényévnyi sugarú gömbjét átkutatta már a világegyetem végtelenjének különböző robotszondák segítségével – és a Tycho-monolit szüntelenül arra figyelmeztetett, hogy más fajok sokkal régebben végzik ugyanezt a tevékenységet. Bármikor föltűnhetett hát a Naprendszerben egy újabb idegen szerkezet. Chandler kapitány azt gyanította, az Űrvédelemtől kapott megbízás ilyesmivel állhat kapcsolatban. Máskülönben aligha szalajtanának első osztályú űrvontatót egy azonosítatlan radarjel nyomába.

Öt órával később a *Goliath* műszerei hatósugaruk legeslegszején “megpillantották” a szóban forgó tárgyat. A jel még a tetemes távolságot figyelembe véve is kiábrándítóan aprónak látszott. Ahogy egyre tisztábbá és erősebbé vált, kiderült róla, hogy javarészt fémből van, és alig egy-két méter hosszú. Kifelé tartott a Naprendszerből, ezért Chandler mindjárt arra gondolt, csak az emberiség által az elmúlt évezredben szétszórta űrszemét egy darabkája lehet. Eszébe jutott a dolog ironiája: egy napon talán ezek maradnak az egyedüli bizonyítékai fajuk létezésének.

A tárgy végül a kamerák látótávolságába került, és Chandler kapitány döbbenetben állapította meg, hogy otthon a Földön valami elszánt történész még mindig számon tartja az űrkorszak kezdeti eseményeit. Milyen kár, hogy komputere késve adta meg neki a választ, évekkel a millenniumi ünnepségek lezajlása után!

– Itt a *Goliath* – rádiózott haza Chandler a Földnek, és hangja büszkén, ünnepélyesen csengett.

– Hamarosan fedélzetre veszünk egy ezeréves űrhajóst. És azt hiszem, már sejtem is, ki az.

2. ÉBREDÉS

Frank Poole fölébredt, de nem emlékezett semmire. Még a saját nevére sem.

Egy biztos, feküdt, még hozzá kórházi ágyban; legprimitívebb, legősibb érzékszerve egyértelműen erről árulkodott. Minden lélegzetvétellel fertőtlenítőszeres halvány, csöppet sem kellemetlen illata töltötte meg az orrát, és földézett benne egy emléket fiatalkorából, amikor vakmerősége bordatöréshez vezetett az Arizonai Sárkányrepülő Bajnokságon.

Hirtelen minden megvilágosodott előtte. Ő Frank Poole, a *USSS Discovery* parancsnok-helyettese, szigorúan titkos felderítőúton a Jupiter felé...

Egyszerre jeges kéz szorította össze a szívét. Mintha lassított visszajátszást látna, meg-elevenedett előtte az elszabadult űrcsónak képe, amint kinyújtott fém fogókarokkal felé száguld. Aztán a néma ütközés – és ennek mintegy ellenpontoszása, a szkafanderéből kisűrítő levegő hangos sziszegése. Végül pedig egy utolsó emlék, ahogy tehetetlenül pörög az űrben, kétségbeesetten igyekezve újra összeilleszteni elszakadt légvezetékét.

Hát, bármilyen titokzatos üzemzavar bolondította meg a csónakot, most már biztonságban volt. Dave valószínűleg kiment utána, és megmentette, mielőtt még az oxigénhiány maradandó károsodásokat okozhatott volna szervezetében.

A jó öreg Dave! – gondolta. – Meg kell köszönnöm neki... Egy pillanat! Hiszen most egyértelműen nem a *Discovery* fedélzetén vagyok! Nem maradhattam eszméletlen az út hátralevő részén át, míg visszatértünk a Földre!

Zavarodott gondolatmenetét egy főnövér és két ápolónő érkezése szakította meg. Mindhárman szakmájuk sosem változó egyenruháját viselték. Kissé meglepettnek tűntek. Poole eltöprengett, vajon nem a tervezett időpont előtt ébredt-e föl, és ez a gondolat gyerekes elégedettséggel töltötte el.

– Helló! – szólalt meg néhány sikertelen kísérlet után. Hangszálai mintha berozsdásodtak volna. – Egészenben vagytok?

A főnövér visszamosolygott rá, és a szája elé emelt mutatóujjal félreérthetetlenül megtiltotta a további beszédet. Aztán a két ápolónő begyakorolt mozdulatokkal dolgozni kezdett, ellenőrizve a pulzust, a testhőmérsékletet és a reflexeket. Amikor egyikük fölemelte Poole jobb karját, majd hagyta újra leesni, a férfi valami különösét vett észre. A végtag lassan ereszkedett lefelé, mintha a normális súlyánál könnyebb volna. És ugyanezt érezte egész testében, mikor megpróbált megmozdulni.

Tehát egy bolygón kell lennem, következtetett. Vagy egy mesterséges gravitációt gerjesztő úrállomáson. Egy biztos, nem a Földön, ahhoz túl könnyű vagyok.

Már épp föl akarta tenni a magától értetődő kérdést, amikor a főnövér oldalról valamit a nyakának nyomott. Poole enyhe csiklandozásféleséget érzett, és máris álomtalan alvásba merült. Azonban még mielőtt elvesztette volna az öntudatát, átcikázott agyán egy újabb zavart gondolat.

Milyen különös, egyikük sem szólt egy árva szót sem, amíg velem voltak.

3. REHABILITÁCIÓ

Amikor ismét fölébredt, és a főnövért meg az ápolónőket megint ott találta az ágya körül, elég erősnek érezte már magát, hogy néhány választ kiköveteljen.

– Hol vagytok? Ennyit igazán elárulhatnának!

A három nő összenézett, mintha nem tudnák, mi is most a teendő. Végül a főnövér kezdett beszélni, lassan, gondosan ejtve ki minden szót:

– Minden rendben, Mr. Poole. Anderson professzor egy perc múlva itt lesz... Ő mindent megmagyaráz.

Megmagyaráz? Mit? – gondolta Poole ingerülten. – De hála az égnek, a nő legalább angolul beszél. Csak az akcentusa olyan furcsán idegen...

Anderson valóban elindulhatott már hozzá, mert alig pillanatokkal később kinyílt az ajtó – és Poole-nak föltűnt a folyosón egy kisebbfajta csoportosulás, melynek tagjai kíváncsian kukucskáltak befelé. Kezdte úgy érezni magát, mint valami állatkert fő attrakciója.

Anderson professzor zömök, elegáns férfi volt, és vonásaiban alighanem több emberfaj – kínai, polinéziai, skandináv – jellegzetességei egyesültek, a lehető legzavarbaejtőbb módon. Jobb tenyerét

maga elé tartva üdvözölte Poole-t, majd hirtelen észbe kapott, és a kezét nyújtotta, de olyan tétován, mintha valami teljesen szokatlan mozdulatot próbálna.

– Örülök, hogy ilyen jó bőrben van, Mr. Poole... Hamarosan el is hagyhat már minket.

Már megint az a furcsa akcentus, és a lassú beszéd... Magabiztos viselkedése azonban időtlen idők óta jellemző volt minden orvosra.

– Örömmel hallom. Akkor talán válaszolhat végre néhány kérdésemre...

– Hát persze, persze. Csak még egy pillanat!

Anderson olyan hadarva és halkán suttogott valamit a főnővér fülébe, hogy Poole csupán néhány szót tudott elcsípni belőle, és ezeknek java része is ismeretlen volt előtte. Aztán a főnővér odabólintott az egyik ápolónőnek, mire az kinyitott egy fali szekrényt, és elővett belőle egy keskeny fémszalagot, majd gondosan Poole feje köré hajlítgatta.

– Hát ez mire való? – kérdezte a férfi, mint azok a nehéz betegek általában, akik orvosaik legnagyobb elkeseredésére mindig pontosan tudni akarják, mi történik velük. – EEG-vizsgálat lesz?

A professzor, a főnővér és az ápolónők egyaránt döbbszerűen meredtek rá. Aztán Anderson arcán lassan mosoly terült szét. – Ó, elektro... ence... fálo... gram – mondta tagoltan, mintha valahonnan emlékezete legmélyéről rángatná elő a szót. – Eltalálta. Az agyfunkcióit kívánjuk leellenőrizni.

Az agyam tökéletesen működne, ha adnának neki valami munkát – morogta Poole némán. – De legalább most már talán eljutunk egyről kettőre.

– Mr. Poole – folytatta Anderson, még mindig azon a különösen mesterkélt hangon, mintha egy idegen nyelvet gyakorolna –, nyilván tudja, hogy ön, öö... megsérült egy súlyos baleset során, miközben a *Discovery*-n kívül dolgozott.

Poole helyeslően bólintott.

– Kezdem gyanítani – mondta szárazon –, hogy a “megsérült” szó enyhén szólva nem fedti pontosan a történeteket.

Anderson jól láthatóan ellazult, arcára ismét mosoly telepedett. – Megint helyes a következtetése. Mondja el, ön szerint mi történt!

– Nos, a legoptimistább változat az, hogy miután elvesztettem az eszméletem, Dave Bowman megmentett, és visszavitt a hajóba. Tényleg, mi van Dave-vel? Senki nem mond nekem semmit.

– Mindent a maga idejében... És a legpessimistább változat?

Frank Poole hirtelen úgy érezte, jeges szél legyinti meg a tarkóját. Az agyában egy ideje már formálódó gyanú egyszeriben kézzel fogható alakot öltött.

– Hogy meghaltam, aztán visszahoztak ide – bármi legyen is ez a hely –, és valahogy fölélesztettek. Ez esetben köszönettel tartozom...

– Ismét fején találta a szöveget. És ez a hely a Föld. Vagy legalábbis a szomszédsága.

Vajon mit értett az alatt, hogy “a szomszédsága”? Egyértelműen érezte a gravitációt, tehát alighanem egy úrállomás lassan forgó gyűrűjében lehet. Nem érdekes: egyelőre sokkal fontosabb dolgokat kellett végiggondoljon.

Fejben gyors számításokat végzett. Ha Dave berakta őt a hibernákulumba, fölébresztette a legénység többi tagját, és befejezte a Jupiter-küldetést... Te jó ég, akkor akár öt évig is halott lehetett!

– Mi a mai dátum? – kérdezte a lehető leghiggadtabban.

A professzor és a főnővér egymásra pillantottak. Poole megint megérezte azt a jeges fuvallatot.

– Meg kell mondanom, Mr. Poole, hogy Bowman nem mentette meg. Azt hitte ugyanis – és ezért igazán nem kárhoztathatjuk –, hogy ön végérvényesen meghalt. Ráadásul éppen egy rendkívül súlyos válsághelyzettel kellett szembenéznie, amely a saját életét is veszélyeztette...

Tehát ön elsodródott az űrben, keresztülvágott a Jupiter-rendszeren, és elindult kifelé, a csillagok felé. Szerencsére testhőmérséklete olyan sokkal a fagypont alá süllyedt, hogy az anyagcseréje teljesen leállt – mindazonáltal valóságos csoda, hogy egyáltalán megtaláltuk. Ön a legszerencsésebb ember a világon. Sőt, talán az egész történelemben!

Valóban? – kérdezte magától Poole zordan. – Még hogy öt év! Eltelhetett egy század is... vagy tán még több.

– Hadd halljam! – követelte.

A professzor és a főnővér mintha egy láthatatlan monitor tanulmányozásába mélyedt volna. Amikor végül egymásra néztek, és egyetértően bólintottak, Poole-nak eszébe jutott, hogy valószínűleg mindketten kapcsolatban állnak a kórház központi információs rendszerével, és így hozzáférnek az őt megfigyelő műszerek legfrissebb adataihoz.

– Frank – szólalt meg hosszú szünet után Anderson professzor, zökkenőmentesen átváltva a család öreg háziorvosának szerepére –, ez alighanem nagy megrázkódtatást fog okozni önnek, de szerintem képes lesz megbirkózni vele... és minél előbb túlesünk rajta, annál jobb. A negyedik évezred elején járunk. Higgye el, csaknem ezer esztendővel ezelőtt hagyta el a Földet.

– Elhiszem – felelte Poole nyugodtan. Aztán legnagyobb bosszúságára a szoba forogni kezdett vele, és hirtelen minden elsötétült.

Amikor visszanyerte az eszméletét, meglepve tapasztalta, hogy már nem a kórházi szobájában van, hanem egy luxusszállóban, melynek falait tetszetős – és folyton változó – képek borítják. Néhányuk híres, ismert festmény volt, mások szárazföldi és tengeri tájakat mutattak, és akár az ő korában is készülhettek volna. Nem látott semmi idegen, potenciálisan nyugtalanító dolgot maga körül – azok nyilván csak később jönnek, gondolta.

A berendezést a legnagyobb körültekintéssel állíthatták össze. Eltöprengett, vajon lehet-e valahol egy a televízióknak megfelelő készülék (vajon hány csatorna lehet most, a harmadik évezredben?), de nyomát sem látta távvezérlőnek az ágya körül. Olyan sok mindent kell megtanulnia még erről az új világról! Arra a vademberre hasonlít most, aki első ízben találkozik a civilizációval.

Először azonban vissza kell nyerne az erejét – és meg kell tanulnia a nyelvet; a Poole születésekor már több mint egy évszázados múltra visszatekintő hangrögzítés sem akadályozta meg a jelentősebb változásokat a nyelvtanban és a kiejtésben. Ráadásul új szavak ezrei születtek időközben, főként a tudomány és a technika fogalomkörében – jóllehet, ezeknek nagyrészt ki tudta következtetni a jelentését.

Ennél jóval nagyobb bosszúságot okozott neki az a milliónyi híres és hírhedt név, ami az új évezred lakói közül egyedül neki nem jelentett semmit. Heteken át, míg föl nem épített egy alapvető adatbankot, társalgásait lépten-nyomon életrajz-ismertetések szakították meg.

Ahogy fokozatosan visszatért az ereje, úgy nőtt látogatóinak száma, bár Anderson professzor továbbra is gondosan megsűrte a bejelentkezőket. Voltak közöttük orvos-specialisták, a különböző tudományágak képviselői és – ez volt számára a legérdekesebb csoport – űrhajókapitányok.

Az orvosoknak és történészeknek kevés olyat mondhatott, amit ne jegyeztek volna már föl valahol az emberiség irdatlan adattáráiban, de hasznos kulcsokat adhatott kezükbe saját korának jobb megértéséhez. Ugyan mindenki a legnagyobb tisztelettel kezelte, és türelmesen hallgatta válaszadási kísérleteit, az ő kérdéseire csak a legritkább esetben feleltek. Poole kezdte úgy érezni, hogy túlságosan is féltik őt a kulturális sokktól, és félig-meddig komolyan eltöprengett rajta, hogyan szökhetne ki lakosztálya luxusbörtönéből. Azon néhány alkalommal azonban, amikor magára hagyták, föl kellett fedezze, hogy az ajtót bezárták.

Dr. Indra Wallace megérkezésével azonban minden megváltozott. Ő nevével ellentétben inkább japánnak látszott, és Poole olykor túlkoros gésaként képzelte maga elé, ha épp különösen rosszmájú hangulatban volt. A nő a valóságban a lehető legtávolabb állt az ilyesmitől, lévén egy hagyományörző földi egyetem virtuális professzora. Ő volt az első látogató, aki folyékonyan beszélt Poole nyelvét, ezért az űrhajós örült is a találkozásuknak.

– Mr. Poole – kezdte a nő hivatalos hangon –, engem jelöltek ki az ön kísérőjéül, és, mondjuk úgy, mentorául. Szakértője vagyok a korának, doktori disszertációm címe “A nemzet-államok összeomlása, 2000-2050” volt. Azt hiszem, mindketten segítségére lehetünk egymásnak.

– Biztosra veszem. Először is, szeretném, ha kijuttatna innen, hogy láthassak végre valamit a világukból.

– Pontosan ezt terveztem. Először azonban szereznem kell önnek egy Identet. Addig, hogy is mondjam csak, hivatalosan nem létezik. Nem mehet szinte sehova, és nem is intéztethet el semmit. Egyetlen terminál se fogadná el a létezését.

– Erre számítottam – felelte Poole savanyú mosollyal. – Már az én koromban is megvoltak ennek az előjelei, de sokan utálták az elgondolást.

– Még mindig vannak ilyenek. A legradikálisabbak rendszeresen kiköltöznek a vadonba, amiből jóval több található ma a Földön, mint az ön korában. Persze azért mindig magukkal viszik a komsztjuket, hogy szükség esetén segítséget kérhessenek a gyűlölt civilizációtól. Csak kevesen bírják öt napnál tovább.

– Ezt sajnálattal hallok. Az emberiség kétségkívül visszafejlődött.

Poole óvatosan próbálgatta, meddig tart a nő türelme, hogy föltérképezhesse a személyiségét. Elvégre alighanem sok időt fognak együtt tölteni, és lépten-nyomon a segítségére szorul majd. Egyelőre azonban abban sem volt biztos, hogy akarja-e ezt az együttműködést, hiszen a nő tekintette őt pusztán érdekes múzeumi darabnak is.

Legnagyobb meglepetésére dr. Wallace egyetértett a véleményével.

– Ez alighanem igaz, bizonyos szempontból. Fizikailag gyengébbek lettünk, de egészségesebbek vagyunk, mint bármelyik eddigi kor emberei. A Nemes Vadember mítosza mindig is csak mítosz volt.

Odasétált egy kis, négyszögletű laphoz, mely szemmagasságban helyezkedett el az ajtóban. Méretére nézve nagyjából akkora volt, mint a régmúlt korok valamelyik magazinja. Poole észrevette már, hogy mindegyik szoba rendelkezik legalább egy ilyennel. Legtöbbször üresek voltak, néha azonban lassan futó szövegsorok tűntek föl rajtuk, melyek Poole számára megfeythetetlennek bizonyultak, még ha valamennyi szót ismerte is. Egyszer saját lakosztályában az egyik lap sürgetően sípolni kezdett, de ő ügyet sem vetett rá, úgy gondolva, majd valaki más megoldja a problémát. Szerencsére a zaj éppolyan hirtelen abbamaradt, mint ahogy elkezdődött.

Dr. Wallace a tenyerét a lapra helyezte, aztán néhány másodperc múlva elvette. Poole-ra pillantott, és mosolyogva megszólalt:

– Jöjjön, nézze meg ezt!

A most megjelenő feliratot a férfinak végre sikerült megfejtenie.

WALLACE, INDRA [N2970.03.11/31.885/TÖRT.OXFORD]

– A jelentése, gondolom, ez: nő, születési ideje 2970. március 11., és valamiféle kapcsolatban áll az oxfordi egyetem történelemtudományi karával. A 31.885 pedig alighanem egy személyi azonosító szám. Igazam van?

– Tökéletesen, Mr. Poole. Láttam néhányat az önök e-mail címei és hitelkártyaszámai közül – rémes, véget nem érő alfanumerikus halandzsa, ami senkinek nem maradhat meg az emlékezetében. A születési dátumunkat azonban mind ismerjük, és csak kevesebb mint 99 999 embernek lehet ugyanaz. Tehát mindössze egy ötjegyű számot kell megjegyeznünk... és ha elfelejtjük, az se számít, mivel magunkban hordjuk.

– Implant?

– Igen... Egy nanocsip, amit születéskor ültetnek be mindkét tenyerünkbe. Nem is érezni. Önnel azonban lesz egy kis gondunk...

– Éspedig?

– A leolvasók többsége túl egyszerű berendezés ahhoz, hogy el tudja hinni az ön születési dátumát. Ezért aztán, engedelmével, későbbre tettük ezer évvel.

– Engedélyezem. És az Ident fennmaradó része?

– Nem kötelező. Üresen hagyhatja, megadhatja érdeklődési körét, lakóhelyét... vagy használhatja személyes üzenetek továbbítására általánosan, illetve célzottan.

Poole biztosra vette, hogy bizonyos dolgok ezer év alatt se változnak. Azoknak a “célzott” üzeneteknek a nagy része ugyancsak személyes lehet.

Eltöprengett, vajon léteznek-e még akár önjelölt, akár hivatalos cenzorok, és ha igen, vajon nagyobb sikerrel igyekeznek-e javítani a közmorált, mint az ő korában?

Erről kénytelen lesz dr. Wallace-t megkérdezni – persze csak ha már jobban megismerte.

4. SZOBA KILÁTÁSSAL

- Frank, Anderson professzor úgy gondolja, már elég erős egy kis sétához.
- Nagy örömmel hallom. Ismeri azt a kifejezést, hogy “be vagyok szóva”?
- Nem, de sejtem, mit jelenthet.

Poole annyira hozzászokott már az alacsony gravitációhoz, hogy öles léptei tökéletesen normálisnak tűntek számára. Fél g-nek saccolta a nehézkedést – ennyi még nem okoz fennakadást a mindennapi életben, ugyanakkor kellemes közérzetet ad. Sétájuk közben alig néhány emberrel találkoztak, csupa idegennel, mégis mindegyikük ismerősként, mosolyogva üdvözölte Poole-t. Nem csoda, emlékeztette magát a férfi csipetnyi önelégültséggel, mostanra már én lehetek ennek a világnak a leghíresebb személyisége. Ez még akár hasznomra is válhat – ha egyszer eldöntöm, mit kezdjek a továbbiakban az életemmel. Elvégre legalább egy évszázad hátravan belőle, már ha hihetek Andersonnak...

A folyosó egyhangú falait nem tarkította semmi, eltekintve időnként egy-egy számozott ajtótól, és rajtuk a mindenütt jelenlevő azonosító panelektől. Poole legalább kétszáz méteren át lépkedett Indra nyomában, aztán hirtelen döbbsen megtorpant, mert először döbbsen rá a nyilvánvalóra.

- Ez az űrállomás hatalmas lehet! – kiáltott föl.

Indra rámosolygott.

- Ha jól emlékszem, volt egy mondásuk: “És ez még nem semmi!”

– Csak “semmi” – javította ki Poole szórakozottan. Még mindig az építmény méreteit saccolgatta, amikor újabb meglepetés érte. Ki gondolta volna, hogy egyszer egy űrállomásnak saját metrója lesz – no persze miniatűr, melynek szerelvénye egyetlen, tucatnyi üléses kocsiból áll csak?

– Hármás Kilátócsarnok – rendelkezett Indra, és a jármű néma csendben maga mögött hagyta a megállót.

Poole megnézte, hány óra, azon a bonyolult karperecen, melynek még mindig nem fedezte föl minden funkcióját. Egyike volt a számtalan meglepetésnek, hogy mindenütt egyetlen Világidőt mértek; az időzónák zavaros vonalait elsöpörte a globális kommunikáció forradalma. Erről sokat beszéltek már a XXI. században is, sőt, az egyik javaslat szerint a szoláris időszámítást a sziderikussal kellett volna fölváltani. Akkor a Nap minden nap valamivel később kelt volna, egy év alatt 24 órás kört téve meg.

Akárhogy is, ebből a tervből nem lett semmi, csakúgy, mint több más hasonló vagy még radikálisabb ötletből. Az igazi naptárreformra, mint azt egyesek cinikusan hangoztatták, nagyobb technológiai előrelépésre lenne szükség. Egyszer minden bizonnyal helyrehozzák majd Isten aprócska tévedését, és úgy beszabályozzák a Föld pályáját, hogy minden évet tizenkét, egyformán harminc napból álló hónap alkosson...

Amennyire Poole a sebesség és az eltelt idő alapján kikövetkeztethette, legalább három kilométert tehettek meg, mikor a jármű némán lelassított és megállt. Kinyílt az ajtó, és egy szenvtelen, gépi hang szólalt meg:

- Jó kilátóidőt! Ma a felhőzet 35 százalékos.

Vége – gondolta Poole –, közeledünk a külső falhoz. Itt azonban újabb rejtély fogadta: a megtett nagy távolság ellenére a gravitációnak sem az ereje, sem az iránya nem változott meg! El nem tudott képzelni olyan hatalmas űrállomást, ami ezt lehetővé tenné... Lehet, hogy mégis valamelyik bolygón van? Csakhogy a Naprendszer bármely másik lakható égitestjén könnyebbnek – sokkal könnyebbnek – érezné magát.

Amikor a megálló ajtaja kinyílt, Poole egy szűk zsilipkamrában találta magát. Hirtelen rádöbbsen, hogy csakis az űrben lehet. De hol vannak a szkafanderek? Aggódva körbepillantott: ösztönösen irtózott ennyire védtelenül mozogni a légüres tér közvetlen közelében. Egyszer épp elég volt megtapasztalni...

- Már majdnem ott vagyunk – szólalt meg Indra nyugtatólag.

Az utolsó ajtó is kinyílt, és Poole hirtelen szembe találta magát az űr határtalan feketeségével. Egy hatalmas ablak előtt állt, amely mind vízszintes, mind függőleges tengelye mentén görbülni látszott. Úgy érezte magát, mint egy aranyhal az akváriumban, és melegen remélte, hogy ennek a

vakmerő megoldásnak a tervezői pontosan tudták, mit csinálnak. Egy biztos, jobb építőanyagokkal dolgoztak, mint az ő idejében.

Noha odakint ragyogni kellett volna a csillagoknak, szeme hiába szokott hozzá a megváltozott fényviszonyokhoz, nem látott az ablakon túl egyet sem. Amikor közelebb lépett az üveghez, hogy tovább tágítsa látóterét, Indra visszafogta, és előremutatott.

– Figyeljen jól! – szólt. – Látja?

Poole pislogott egyet, és kibámult az éjszakába. Ez csak valami illúzió lehet! Vagy – uram, irgalmazz! – egy repedés az üvegen!

Jobbra-balra forgatta a fejét. Nem, ez valami valóságos dolog. De vajon mi? Eszébe jutott Euklidész definíciója: “A vonalnak van hossza, de nincs vastagsága.”

Az ablak teljes magasságában – és valószínűleg azon túl is mindkét irányban – csillogó fonál futott végig, melyet keresve immár könnyű volt észrevenni, mégis annyira egydimenziósnek látszott, hogy a “vékony” szó sem illett volna rá. Ugyanakkor nem tűnt teljesen egyenletesnek: alig észrevehető, fényesebb pontok pettyezték szabályos térközönként, mint vízcsöppek a pókfonálon.

Poole közelebb lépett az ablakhoz, és a kép immár egész látóterét betöltötte, így azt is látta, mi terül el alatta. Ismerős körvonalai minden kétséget eloszlattak: az európai kontinens volt az, és Észak-Afrika nagy része, ahogy azt már annyiszor látta az űrből. Tehát Föld körüli pályán keringett, még hozzá alighanem az Egyenlítő mentén, legalább ezer kilométeres magasságban.

Indra mosolyogva fürkészte az arcát.

– Menjen nyugodtan még közelebb! – mondta egészen halkan. – Akkor függőlegesen is lenézhet. Remélem, jól bírja a magasságot.

Micsoda buta megjegyzés! Egy űrhajós ne bírná? Poole a fejét csóválva előrelépett. Ha valaha is lett volna tériszonyom, nem ezt a munkát választom...

A gondolat alig villant át az agyán, amikor hirtelen fölkiáltott:

– Uramatyám! – Önkéntelenül is hátratántorodott. Aztán összeszedte magát, és újra lenézett.

Lent a mélyben a Földközi-tengert látta, valamint egy hengeres torony falát, melynek enyhe ívelése több kilométeres átmérőt sejtetett. Ez azonban semmiség volt a hosszához képest, mert csak nyúlt, nyúlt és nyúlt lefelé, míg végül eltűnt a felhők között valahol Afrika fölött. Poole úgy sejtette, egészen a felszínig folytatódik.

– Milyen magasan vagyunk? – suttogta.

– Kétezer kára. De most nézzen fölfelé!

A látvány ezúttal már nem okozott akkora sokkot, kicsit számított is rá. A torony fölfelé is tovább folytatódott, egészen addig, míg már csupán csillogó fonálnak tűnt az ég éjfékete háttére előtt. Poole biztosra vette, hogy végpontja a geostacionárius pálya magasságában van, harminchatezer kilométerre az Egyenlítő fölött. Efféle építményekről már az ő korában is álmodoztak, de sose gondolta volna, hogy ezek az álmok egyszer valóra válnak – sőt, saját szemével meg is láthatja a végeredményt.

A keleti láthatár mögül előbukkanó, távolabbi csillogó szálra mutatott.

– Az biztos egy másik.

– Igen, az Ázsia-torony. Ők is ugyanilyennek láthatnak minket.

– Összesen hány van?

– Mindössze négy, egyenlő távolságokra elosztva az Egyenlítő körül. Az Afrika-, Ázsia-, Amerika- és Pacifika-torony. Az utóbbi még csaknem üres, alig néhány száz szint készült el belőle. Onnan nincs is sok látnivaló, mármint a víztől eltekintve...

Poole még mindig ezt az elképesztő ötletet emésztette, amikor hirtelen egy nyugtalanító gondolat jutott eszébe.

– Már az én időmben is sok ezer műhold keringett a Föld körül a legkülönbözőbb magasságokban. Hogyan kerülük el az összeütközést?

Indra zavart arcot vágott.

– Tudja... még sosem gondolkodtam ezen, nem az én szakterületem. – Egy pillanatra elhallgatott, úgy tűnt, mintha az emlékezetében kutatna. Aztán egyszeriben földerült.

– Azt hiszem, egy nagy tisztogatási akció keretében megszabadultak mindtől, még évszázadokkal ezelőtt. Mára már egyetlen műhold sem kering a geostacionárius pályánál alacsonyabban.

Jó ötlet – mondta magában Poole. – Hiszen nincs szükség már rájuk: a négy gigászi torony minden feladatot elláthat, amihez korábban műholdak és űrállomások ezrei kellettek.

– Soha nem került még sor balesetre? Nem ütközött a tornyokba Földről induló vagy épp visszatérő űrhajó?

Indra meglepve nézett rá.

– De hisz mindez már a múlté. – A mennyezet felé mutatott. – Minden űrkikötő átkerült az őket megillető helyre, a külső gyűrűre. Ha jól tudom, négyszáz éve már annak, hogy az utolsó rakéta fölszállt a Föld felszínéről.

Poole eltöprengett ezen, aztán hirtelen valami apró rendellenesség keltette föl a figyelmét. Az űrhajóskiképzés megtanította észrevenni a legjelentéktelenebb furcsaságokat is: az űrben ez élet-halál kérdése lehetett.

A napot ugyan nem látta sehol, valahol a feje fölött lehetett éppen, néhány sugara azonban betévedt az ablakon, fénylő sávot rajzolva a padlóra. Ezt a sávot pedig ferdén egy másik, sokkal halványabb keresztelte. Az ablak kerete kettős árnyékot vetett.

Poole-nak kis híján le kellett térdelnie, hogy kiláthasson fölfelé. Azt hitte, nem érheti már több meglepetés, a két nap látványa mégis belefojtotta a szót.

– Mi az? – nyögte, amikor végre ismét levegőhöz jutott.

– Ó, hát még senki nem mondta? Az a Lucifer.

– A Földnek van még egy napja?

– Hát, túl sok meleget nem ad, de mindenesetre éjjel jobban világít, mint a Hold... Mielőtt a második expedíció kiment maguk után, Jupiternek hívták.

Tudtam, hogy sokat kell majd tanulnom ebben az új világban – gondolta Poole –, de hogy ennyit, azt álmodni se mertem.

5. TOVÁBBKÉPZÉS

Poole meglepetten, ugyanakkor örömmel fogadta, amikor egy tévékészüléket gurítottak be a szobájába, és az ágya végébe állították. Örömmel, mert egyre éhesebben vágyott újabb információkra, és meglepetten, mert a típus már az ő korában is elavultnak számított.

– Meg kellett ígérnünk a múzeumban, hogy épségben visszakapják – tájékoztatta a főnövér. – Remélem, tudja, hogy kell használni.

Miközben a távirányítót simogatta, Poole-ra rátört a nosztalgia. Olyan emlékek idéződtek föl benne gyermekkorából, amiket csak kevés más tárgy hívott volna elő. Azok az idők jutottak eszébe, amikor a tévékészülékek még nem értették meg a szóban kiadott parancsokat.

– Köszönöm, főnövér. Melyik a legjobb hírcsatorna?

A nő először látható értetlenséggel fogadta a kérdést, aztán földerült.

– Ó, már értem. Anderson professzor azonban úgy gondolja, erre még nem érett meg az idő. Az archívumban összeállítottak egy műsort, ami fölkészíti majd a továbbiakra.

Poole agyán átfutott a gondolat, hogy vajon milyen rögzítőeszközöket használnak ebben a korban? Emlékezett még a kompakt diszkekre, és különösképpen George bácsikája egy valódi gyűjtemény büszke tulajdonosaként a régimódi hanglemezekkel is megismertette. Persze ez a technológiai verseny már nyilván századokkal korábban lezárult – a megszokott darwini módon: csak a legrátermettebb maradt életben.

El kellett ismernie, a válogatás jó munka volt. Valaki olyan (Indra?) állította össze, aki jól ismerte a korai XXI. századot. A műsoregyleg nem tartalmazott semmi nyugtalanítót – háborút, erőszakot –, és az akkori üzleti és politikai életből is csak a legszükségesebbeket vette át, hiszen a

hírek nagy része már teljességgel elavult. Voltak könnyed vígjátékok, sportközvetítések (vajon honnan tudták meg, hogy szenvedélyes teniszrajongó?), klasszikus és popzenei koncertek, valamint természetfilmek.

Ráadásul akárki állította össze a programot, humorérzéssel is kellett rendelkezzen, más- különben nem válogatott volna be epizódokat minden egyes *Star Trek*-sorozatból. Még kisfiúként Poole találkozott Patrick Stewarttal és Leonard Nimoyjal; eltöprengett, vajon mit gondoltak volna, ha tudják, mi lesz a sorsa annak a gyerekeknek, aki féltékeny autogramot kért tőlük.

Miközben a múltnak ezeket a relikviákat tanulmányozta – többnyire gyorstekercselő üzemmódban –, egy nyugtalanító felismerés kerítette hatalmába. Olvasta valahol, hogy már az ő évszázadának kezdetén is körülbelül ötvenezer televízióállomás sugárzott adást egy időben. Ha ez a szám azóta nem csökkent – sőt, valószínűleg inkább növekedett –, mostanra milliószor millió órányi tévéműsor pergett le a készülékek képernyőin, így aztán a legmegrögzöttebb cinikusnak is el kell ismernie, hogy ebből legalább egymilliárd órányi megnézésre érdemes volt... és több millió egyenesen zseniális. De vajon hogy találhat meg az ember egy-két tűt egy ilyen hatalmas szénakazalban?

A gondolat olyan súllyal nehezedett rá – annyira demoralizálta –, hogy egy heti egyre céltalanabb ide-oda pörgetés után Poole kérte a készülék eltávolítását. Talán szerencsés módon amúgy is egyre kevesebb ideje jutott saját magára, pedig ereje visszatértével mind tovább és tovább bírt egyhuzamban ébren maradni.

Az unalom veszélye nem fenyegette, hála a komoly tudósok és kevésbé komoly kíváncsiságúak szakadatlan látogatásainak – utóbbiak alighanem nagyhatalmú emberek lehettek, hiszen nem volt egyszerű átjutni a főnövér és Anderson professzor által föllállított palotaőrség szűrőjén. Mégis örült neki, amikor egy nap ismét megjelent a tévékészülék; már megjelentek rajta az első elvonási tünetek. Ezúttal úgy döntött, jobban megválogatja, mit néz.

A tiszteletet parancsoló régiség kíséretében a szélesen mosolygó Indra Wallace érkezett.

– Találtunk valamit, amit látnia kell, Frank. Úgy gondoljuk, ez segíteni fog az átállásban... de ha mégsem, akkor is biztos élvezni majd.

Poole az effajta megjegyzéseket mindig garanciának tartotta a halálos unalomra, ezért aztán fölkészült a legrosszabbra. A nyitó képsorok azonban egykettőre fölrázták, visszaröpítve őt előző életébe. Azonnal fölismerte kora egyik leghíresebb hírolvasójának hangját, és eszébe jutott, hogy látta már ezt a műsort.

– Atlanta, 2000. december 31...

Őnök a CNN International adását látják, öt perccel az új évezred kezdete előtt. Ez az új évezred új veszélyekkel, és új ígéretekkel vár ránk...

De mielőtt fürkészni kezdenénk a jövőt, pillantsunk vissza ezer évnnyit a múltba, és kérdezzük meg magunktól: vajon az Úr 1000. évében élő emberek elképzelhették-e mai világunkat, vagy ha valami csodálatos módon átpottyannak bele, megérthették volna?

Azoknak a technikai vívmányoknak a nagy része, amiket mi már magunktól értetődőnek veszünk, csupán a mi évezredünk végén született meg, mindössze egy-kétszáz esztendő alatt. A gőzgép, az elektromosság, a telefon, a rádió, a televízió, a mozi, a repülés, az elektronika, nem is beszélve az egyetlen emberöltő alatt megjelent atomenergiáról és űrutazásról – vajon mit gondoltak volna ezekről múltunk nagy elméi? Hogy őrizte volna meg ép eszét Arkhimédész vagy Leonardo, ha hirtelen belecsöppen a mi világunkba?

Önkéntelenül is úgy érezzük, mi jobban elboldogulnánk ezer évnnyire a jövőben. Elvégre az alapvető tudományos felfedezések már mind megtörténtek. Természetesen továbbra is lesznek nagy technikai előrelépések, de vajon születnek-e még olyan találmányok, amik annyira varázslatosak és érthetetlenek számunkra, mint mondjuk egy zsebszámológép vagy egy videokamera lett volna Isaac Newtonnak?

Talán a mi korunk tényleg a legkülönbözőbb az elmúlt évezredekétől. Gondoljunk csak a telekommunikációra, az egykor megismételhetetlennek tartott képek és hangok rögzítésének lehetőségére, a levegő és az űr meghódítására – civilizációnk ezek eredményeként túlszárnyalta a régi korok legmerészebb álmodozóinak fantáziaszüleményeit is. És, ami legalább ennyire fontos,

Kopernikusz, Newton, Darwin és Einstein olyan gyökeresen megváltoztatták világképünket, hogy még legzseniálisabb elődeink szemében is valósággal egy idegen faj képviselőinek tűnnénk.

Vajon utódaink ezer év távolából ugyanazzal a sajnálkozással néznek majd vissza ránk, ahogy mi tudatlan, babonás, járványok sújtotta, rövid életű őseinkre? Mi számos olyan választ ismerünk már, amikhez bennük még a kérdés sem fogalmazódott meg. De vajon mit tartogat számunkra a harmadik évezred?

Lássuk...!

Valahol egy nagy harang ütni kezdte az éjfelet. Amikor az utolsó kondulás is elhangzott, egy pillanatra néma csönd állt be.

– Hát, ezzel újabb fejezet zárult le... Isten veled, csodálatos és szörnyűséges huszadik századunk!...

A kép ezzel ezernyi darabra hullott szét, és egy új hang vette át a szót. Akcentusa immár Poole számára is ismerősen a jelent idézte.

– Most, a 3001. év első perceiben, könnyedén megválaszolhatjuk ezt a kérdést a múltból...

Egyet el kell ismernünk: az imént látott, 2001-ben élt emberek valóban nem érezték volna annyira idegennek korunkat, mint valaki 1001-ből az övékét. Számos technikai vívmányunkat már ők is megsejtették: a keringő városokat, a településeket a Holdon és más bolygókon. Talán csalódottak is volnának, amiért mi nem értük még el a halhatatlanságot, és űrszondáink csupán a legközelebbi csillagokig jutottak el...

Indra hirtelen megállította a lejátszást.

– A többi hagyja későbbre, Frank; látom, kezd elfáradni. De remélem, ez majd segít beilleszkedni.

– Köszönöm, Indra. Erre tényleg aludnom kell, de egyvalamit mindenesetre bebizonyított.

– És mi az?

– Hálás lehetek, amiért nem 1001-ből csöppentem át 2001-be. Az túl nagy ugrás lett volna, nem hiszem, hogy bárki elviselhetné. Én legalább ismerem már az elektromosságot, és nem halok szörnyet, ha egy kép beszélni kezd hozzám.

Remélem, tette hozzá Poole magában, hogy nem alaptalan az önbizalmam. Valaki egyszer azt mondta, hogy bármilyen kellőképp fejlett technológia varázslatnak tűnik. Vajon én találkozom varázslattal ebben a világban? És, ha igen, el tudom majd fogadni?

6. AGYSAPKA

– Attól tartok, nem halogathat tovább egy igen kellemetlen döntést – mondta Anderson professzor, de mosolya ellensúlyozta szavai súlyát.

– Fölkészültem a legrosszabbra is, doktor, ki vele!

– Mielőtt megkapja az agysapkát, teljesen kopaszra kell nyíratkoznia. Ez szükségszerű, a döntési lehetősége a következő: amilyen iramban a haja nő, vagy megismétli a borotválást havonta egyszer, vagy most megszabadul ettől a problémától végleg.

– Ez pontosan mit jelent?

– Lézeres kezelést. Az kiöli a hajhagymákat.

– Hmm... Na és a dolog visszacsinálható?

– Igen, de meglehetősen bonyolult és fájdalmas eljárással, ami hetekig eltart.

– Akkor először inkább megnézem, hogy festek haj nélkül, csak aztán határozok. Tudja, egyre az jár a fejemben, ami Sámsonnal történt.

– Kivel?

– Egy híres, régi könyv egyik szereplőjével. Amíg aludt, a barátnője levágta a haját. Mire fölébredt, minden ereje elszállt.

– Á, már emlékszem... Elég szimpla orvosi szimbolizmus.

– Persze a szakállamtól szívesen megválnék, örömmel abbahagynám végleg a borotválkozást.

– Elintézem. No és milyen parókát szeretne?

Poole elnevette magát.

– Nem vagyok különösebben hiú, úgyhogy azt hiszem, inkább idegesítene. Ezt is igazán ráérek még eldönteni.

Azt, hogy ebben a korban mindenki kopasz, még hozzá nem a természettől fogva, Poole csak nagy sokára fedezte föl; az első döbbenetet az váltotta ki belőle, amikor két ápolónője a szégyenkezés legapróbb jele nélkül lekapta dús hajkoronáját, nem sokkal azelőtt, hogy több hasonlóan tar fejű specialista érkezett volna mikrobiológiai vizsgálatok elvégzése céljából. Soha nem vette még őt körül ennyi kopasz ember, és eleinte arra gondolt, ez talán a legújabb lépcsőfok az orvostudomány baktériumok ellen vívott háborújában.

Mint annyi más következtetése, ez is alapvetően tévesnek bizonyult, és amikor rájött az igazi okra, onnantól kezdve kedvenc szórakozásává vált fölmérni, hány látogatójánál feltételezte volna tudatlanul is, hogy parókát visel. Vizsgálódása eredményeként el kellett ismernie: a férfiaknál csak nagy néha, a nőknél pedig sosem. Kétségkívül ez a parókakészítők virágkora, gondolta.

Anderson professzor nem vesztegette az időt: még aznap délután az ápolónők valami ördögien bűdös krémmel kenték be Poole fejét, és amikor egy órával később belenézett a tükörbe, nem ismert magára. Hát, gondolta, talán mégiscsak jó ötlet az a paróka...

Az agysapka fölllesztése valamivel több időt vett igénybe. Először mintát vettek a fejről, amihez percekig mozdulatlanul kellett ülnie, várva, hogy a gipsz megszilárduljon. Amikor az ápolónők nagy nehezen – és a helyzethez csöppet sem illő röhícsélés közepette – kiszabadították, arra számított, mindjárt közlik vele, hogy a koponyája rendellenes formájú.

– Aú, ez fáj! – panaszkodott, mindhiába.

Következett maga a sapka, egy fémsisak, mely szorosan a fejhez simult, és csaknem a fülig leért. Ez nosztalgikus gondolatot idézett föl benne.

– Bárcsak most látnának a régi zsidó barátaim!

Néhány perc elteltével azonban már annyira hozzászokott az agysapkához, hogy meg is feledkezett a létezéséről.

Készen állt az installálásra, arra a folyamatra, amely, mint azt döbbenettel konstataulta, immár jó fél évezrede az emberiség túlnyomó része számára az egyetlen nagy kihívást jelentette.

– Nem kell lehunynia a szemét – mondta a technikus, akit szerénytelenül “agymérnök”-ként mutattak be (foglalkozásának nevét egyébként a hétköznapi beszédben rendszerint “agyász”-nak rövidítették). Amikor az installálás megkezdődik, minden bemenő jelet leblokkol a gép. Hiába lesz nyitva a szeme, nem fog látni semmit.

Vajon mindenki ilyen ideges szokott lenni, mint én most? – kérdezte magától Poole. – Talán ez az utolsó pillanat, amikor még én uralom a saját agyamat? Hát, eddig ennek a kornak a technikája megbízhatónak bizonyult, még egyszer sem okozott csalódást. No persze van egy régi mondás, ami szerint mindent el kell kezdeni egyszer...

Ahogy ígérték neki, semmit nem érzett, csupán valami enyhe csiklandozásfélét, amikor a nanovezetékek ezrei bekígyóztak a fejbőre alá. Egyelőre mindent teljesen normálisan érzékelt; ahogy végigtekintett a jól ismert szobán, mindent olyannak talált, amilyennek lennie kellett.

Az agyász, akinek sisakját, csakúgy, mint Poole-ét, egy berendezéshez kötötték, mely leginkább egy XX. századi táskakomputerre emlékeztetett, biztatóan elmosolyodott.

– Készen áll? – kérdezte.

Vannak pillanatok, amikor jó hasznát veszi az ember egy elcsépelet közhelynek.

– Jöjjön, aminek jönnie kell! – felelte Poole.

Lassan kihunytak a fények – vagy legalábbis számára így tűnt. Néma csönd ereszkedett rá, és mintha még a torony enyhe gravitációja is megszűnt volna. Embrióként lebegett a semmi közepén, bár nem teljes sötétségben. Csak egyszer tapasztalt életében ilyen szinte áthatolhatatlan, ultraibolyához közeli homályt – amikor a kelleténél mélyebbre merült le a sziklafal mentén a Nagy

Korallzátonyok külső peremén. Amikor ott lepillantott a több száz méteres kristálytisza semmibe, úgy megszedült, hogy egy pillanatra pánikba esett, és csaknem ledobta magáról a súlyokat. Természetesen ezt a NASA orvosainak sosem említette...

Valahonnan az űr mélyéről egy hang szólt most hozzá. Azonban nem a fülén át jutott el hozzá, inkább mintha közvetlenül agyának labirintusán visszhangzott volna végig.

– Indul a kalibráció. Időről időre kérdéseket teszünk majd fel önnek... Elég, ha gondolatban válaszol, de hangosan talán mégis könnyebb lesz. Érti, amit mondok?

– Igen – felelte Poole, de nem tudta megállapítani, a szája valóban mozog-e.

Aztán valami megjelent a formátlan űrben – vékony vonalak rácsozata: mint valami hatalmas, kockás papírlap. Minden irányban addig terjedt, amíg csak ellátott. Megpróbálta mozgatni a fejét, de a kép attól sem változott.

Számok villantak föl a rácsozatban, túl gyorsan ahhoz, hogy leolvashassa őket – nyilván nem is neki szánták az egészet, hanem valami rögzítő áramkörnek. Poole akaratlanul is elmosolyodott (vajon mozdult a szája?), amikor fölismerte a folyamatot. Olyan volt, mint az ő korában végzett számítógépes szemvizsgálatok.

A rács eltűnt, és helyét lágyan villódzó színrétegek vették át. Alig néhány másodperc alatt eljutottak a spektrum egyik végétől a másikig.

– Ezt én is megmondhattam volna – morogta maga elé Poole. – A színlátásom tökéletes. Most, gondolom, a hallásvizsgálat következik.

Igaza volt. Halk, doboló hangot hallott, amely fokozatosan egész a hallhatóság határáig mélyült, majd megismételte ugyanezt fölfelé is, a denevérek és delfinek érzékelési tartományáig.

Ez volt az utolsó egyszerű, könnyen emészthető vizsgálat. A következőkben először illatok és ízek hulláma árasztotta el, kellemesek és kellemetlenek vegyesen, aztán mintha láthatatlan marionettzsinórokon kezdték volna el rángatni.

Úgy vélte, az izmok idegi irányítását ellenőrzik, és remélte, hogy ennek hatása kifelé nem mutatkozik meg. Ha mégis, a teste nyilván valóságos vitustáncot jár. Egy pillanatra heves erekció is bekövetkezett, de nem ellenőrizhette le valóságosságát, máris mély, álomtalan álomba zuhant.

Vagy ezt is csak képzelte? Fogalma sem volt, mennyi idő telhetett el az ébredésig. A sisak már lekerült a fejéről, és az agyász is eltűnt, a felszerelésével együtt.

– Minden rendben ment – közölte a főnövér sugárzó arccal. – Beletelik pár órába persze, míg kivizsgáljuk, bekövetkezett-e valami anomália. Ha minden K.O... akarom mondani, O.K... holnap megkapja az agysapkáját.

Poole nagyra értékelte az öt körülvevők igyekezetét, hogy megtanulják a számukra archaikus angolt, de a főnövér nyelvbotlása nem nyugtatta meg különösebben.

Amikor elérkezett az utolsó igazítások ideje, Poole szinte ismét kisfiúnak érezte magát, aki türelmetlenül várja, hogy kicsomagolhassa a karácsonyi ajándékát.

– Nem kell még egyszer elvégezni az egész kalibrációt – biztosította az agyász. – A letöltés automatikusan megkezdődik. Mutatok egy ötperces demót. Lazítson, és élvezze!

Lágy, nyugtató zene hullámai mosták körül; nagyon ismerősnek tűnt, talán a saját idejéből, de nem tudta beazonosítani. Szemére köd borult, de ahogy megindult előre, a fátyol szétvált előtte...

Igen, megindult előre! A mozgás illúziója teljesen meggyőző volt; érezte minden lépésnél, ahogy a lába a földnek csapódik, és most, hogy a zene abbamaradt, hallotta, hogy enyhe szellő rezegetti a körülötte magasodó fák lombját. Fölismerte őket: kaliforniai vörösfenyők voltak. Remélte, valójában is léteznek még, lent a Földön.

Sietősen lépkedett – már-már kényelmetlenül gyorsan, mintha a rendelkezésére álló idő alatt minél nagyobb területet akarna bejárni. Mégsem tűnt úgy számára, hogy erőlködik; inkább vendégnek érezte magát másvalaki testében. Ezt csak megerősítette az a tény, hogy nem saját maga irányította mozdulatait. Amikor megpróbált megállni vagy irányt változtatni, semmi nem történt. Ezen az úton csak utas volt, nem ő vezetett.

Nem számított; élvezte az újszerű élményt – és közben meg is értette, milyen függőséget válthat ez ki az emberben. Saját korának tudósai közül sokan beszéltek jóslataikban "álomgépek"-ről – gyakran intő felhanggal –, és ezek mára nem hogy megvalósultak, de egyenesen

a mindennapi élet részévé váltak. Poole eltöprengett, vajon hogyan maradt fenn ilyen sokáig az emberiség? Később fölvilágosították, hogy voltak is jelentős veszteségek. Milliók égették ki az agyukat, és hagyták el a valós világot álmaik kedvéért.

Ő persze immúnis az efféle kísértésekkel szemben. Ezt a csodálatos eszközt csupán arra használja majd, hogy minél többet megtudjon a harmadik évezred világáról, és percek alatt sajátítsa el olyan szakismereteket, amelyek megszerzéséhez máskülönben évekre lenne szükség. Na jó, esetleg nagy néha fölhasználná az agysapkát szórakoztató célokra is...

Kiért az erdőből, és látta, hogy egy széles folyó keresztezi az útját. Tétovázás nélkül belegázolt, és nyugodtan konstataulta, amikor a víz összezárult a feje fölött. Kissé különösnek érezte ugyan, hogy továbbra is akadálytalanul tud lélegezni, de még figyelemreméltóbbnak találta tökéletes látását egy olyan közegben, ami normális esetben jelentősen gátolja a szem fókuszálását. Egyenként megszámolhatta volna a mellette elúszó gyönyörű pisztráng pikkelyeit, annál is inkább, mert a hal nem zavartatta magát a hivatlan vendég jelenléte által.

Egy sellő! Hát, mindig szívesen találkozott volna eggyel, de úgy gondolta, a hableányok a tengerben élnek. Talán időnként fölúsznak a folyókba – mint a lazacok, az utódlásról gondoskodni? A jelenés azonban eltűnt, mielőtt kérdőre vonhatta volna, így se meg nem erősítette, se meg nem cáfolta az ő forradalmian új elméletét.

A folyó áttetsző falban ért véget; keresztüllépett rajta, és egyszeriben egy sivatagban találta magát, feje fölött vakítóan ragyogott a nap. Hője kényelmetlenül égette, ugyanakkor gond nélkül belenézhetett az izzó korongba. Még a napfoltok sötétebb szigeteit is természetellenes tisztasággal látta rajta. Ráadásul – nem, ez már tényleg képtelenség! – kivehetően ott fénylett körülötte a korona leheletfinom glóriája, amit normális esetben csak teljes napfogyatkozás idején észlelhetett volna – hattyúszárnyakként kiterjedve mindkét oldalon.

Hirtelen minden elfeketedett: visszatért a kísérteties zene, és vele jól ismert szobájának derűs nyugalma. Kinyitotta a szemét (vajon eddig egyáltalán csukva volt?), és látta, hogy körülötte mindenki érdeklődve várja a reakcióját.

– Hát ez csodálatos! – sóhajtotta szinte vallásos tisztelettel. – Egy része már-már a valóságnál is valóságosabbnak tűnt!

Aztán hirtelen föltámadt benne a sosem túl mélyen szunnyadó mérnöki kíváncsiság.

– Még ez a rövid demó is elképesztő mennyiségű információt tartalmazott. Hogy tárolják mindezt?

– Ezekben az adatkártyákban... Ugyanolyanok, mint amiket az audiovizuális berendezés is használ, csak jóval nagyobb kapacitásúak.

Az agyász átadott Poole-nak egy apró négyzetlapot, ami szemre üvegből készült, ezüstözött felszínnel. Majdnem ugyanakkora volt, mint gyermekkorá komputerlemezei, de kétszer olyan vastag. Amint Poole erre-arra forgatta, megpróbálva bepillantani az átlátszó belső részbe, időnként szivárványszerű színekavalkád villant a szemébe, de semmi más.

Hirtelen ráébredt, hogy az elektro-optikai technológia ezeréves fejlődésének végtermékét tartja a kezében – olyan egyéb technológiákkal társítva, melyek az ő idejében nem is léteztek még. Az sem okozott neki meglepetést, hogy a tárgy külsőleg annyira hasonlított az általa ismert elődökhöz. Elvégre a mindennapi élet általánosan használt eszközeinek – késeknek, villáknak, könyveknek, szerszámoknak vagy bútoroknak – hamar kialakult a legpraktikusabb formája, így természetesen a számítógépes adathordozóknak is.

– Mennyi a kapacitása? – kérdezte. – Az én időmben egy ekkora méretű tárolóeszközön körülbelül egy terabájtnyi információ fért el. Gondolom, önök sokkal előrébb tartanak.

– Nem annyira, mint hinné. Természetesen ennek is megvannak a korlátai, amiket maga az anyag szerkezete szab meg. Mellesleg mi volt az a terabájt? Én sajnos már nem emlékszem.

– Ez igazán nem szép öntől. Kilo, mega, giga, tera... az tíz a tizenkettediken bájt. Aztán következik a petabájt – tíz a tizenötödiken... és ennél tovább én sem tudom.

– Mi nagyjából ennyiben gondolkozunk. Ennyi már elég ahhoz, hogy egy emberi élet minden élményét és tapasztalatát megőrizze.

Lélegzetelállító gondolat volt, igazából mégsem meglepő. Az a kilónyi zselé az emberi koponyában nem sokkal nagyobb, mint a kezében tartott adatkártya, ráadásul nem is lehet olyan hatékony tárolóeszköz, hiszen számos más funkciót is el kell látnia.

– És ez nem minden – folytatta az agyász. – Egy kis tömörítéssel nem csak az emlékeket képes megőrizni... de magát a személyt is.

– És reprodukálni?

– Természetesen. Egyszerű nanotechnológiai művelet.

Poole hallott már fél füllel valami ilyesmiről, de eddig nem tudta elhinni.

Az ő idejében már az is csodálatos eredménynek tűnt, hogy egy nagy művész teljes életművét eltárolhatták egy kis lemezen.

Most pedig egy nem sokkal nagyobb tárgy... magát a művészt is halhatatlanná teheti!

7. ELIGAZÍTÁS

– Igazán nagy öröm – mondta Poole – tudni, hogy a Smithsonian ennyi évszázad után még mindig létezik.

– Persze aligha ismerne rá – jegyezte meg látogatója, aki dr. Alistair Kim néven mutatkozott be, asztronautikai igazgatóként. – Különösen, hogy ma már az egész Naprendszerben megtalálhatók a létesítményei. A legfontosabb Földön kívüli kiállítások a Marson és a Holdon láthatók, és több, jogilag hozzánk tartozó muzeális érték még az útját rója a csillagok felé. Egyszer majd utolérjük, és hazahozzuk őket. Különösen azt várjuk, hogy a *Pioneer 10*-re rátaláljunk, az első ember készítette tárgyra, ami elhagyta saját csillagrendszerünket.

– Azt hiszem, én is ezen voltam épp, amikor bemértek.

– Nagy szerencséjére... és a miénkre is. Ön fényt deríthet jó néhány, számunkra érthetetlen dologra.

– Ezt, őszintén szólva, kétlem, de megteszem, ami tőlem telik. Az után persze nem emlékszem semmire, hogy az elszabadult űrűrsónak rám támadt. Még mindig nehéz elhinnem, hogy állítólag HAL volt a felelős az egészért.

– Pedig így igaz. De ez egy bonyolult történet. Minden, amit az üggyel kapcsolatban sikerült kiderítenünk, ezen a felvételen van. Körülbelül húszórányi anyag, de a nagy részét alighanem áttekerheti. Elvégre azt már tudja, hogy Dave Bowman kiment ön után a kettes számú csónakkal, és azt is, hogy kint rekedt, mert HAL megtagadta a zsilipajtó kinyitását.

– De miért, az Isten szerelmére?

Dr. Kim enyhén összerezzent. Poole nem először tapasztalt hasonló reakciót.

(Vigyáznom kell a nyelvemre – gondolta. – Az “Isten” szó ebben a kultúrában valami káromkodás lehet; meg kell majd kérdeznem róla Indrát.)

– HAL programozásakor súlyos hibát követtek el. A küldetés olyan aspektusait is ő kezelte, amikről önök Bowmannel nem tudhattak. Ez mind ott van a felvételen...

Visszatérve a történetekre, kikapcsolta a hibernauták – az Alfa-legénység – életben tartó rendszereit, így Bowmannek őket is ki kellett lőnie az űrbe.

(Szóval mi Dave-vel csak a Béta-legénység voltunk – ez is új információ...)

– Velük mi történt? – kérdezte Poole. – Őket nem lehetett hozzám hasonlóan megmenteni?

– Sajnos, nem. Persze utánajártunk a dolognak. Bowman órákkal azután lőtte ki őket, hogy visszavette az irányítást HAL-tól, ezeknek a holttesteknek a röppályája tehát másképp alakult, mint az öné. Ennyi már elég volt ahhoz, hogy elégjenek a Jupiter légkörében, míg ön épségben átsuhant a peremén, sőt, még egy akkora lökést is kapott a gravitációs tértől, ami egészen az Orion-ködig elvitte volna néhány ezer év alatt...

Bowman kézi vezérléssel – micsoda rendkívüli teljesítmény! – Jupiter körüli pályára állította a *Discovery*-t. Ott aztán rátalált arra, amit a második expedíció Nagy Testvérnek nevezett el – a Tycho-monolit pontos, csak épp több százszor nagyobb mására.

Ekkor szakadt meg vele a kapcsolat. A megmaradt űrcsónakkal elhagyta a *Discovery* fedélzetét, és megközelítette a Monolitot. Csaknem ezer éve már, hogy beégett a köztudatba utolsó üzenete: “Deusom, tele van csillagokkal!”

(Na tessék, már megint! – hökkent meg Poole. – Ilyet Dave semmiképp nem mondhatott... Biztos az volt, hogy: “Istenem, tele van csillagokkal!”)

– A csónakot nyilvánvalóan behúzta a Monolitba valamiféle inerciális erőter, ugyanakkor megvédte mind azt, mind Bowmant a hihetetlen gyorsulás végzetes következményeitől. Aztán csaknem tíz éven át nem sikerült többet megtudnunk, egészen addig, míg a közös orosz-amerikai *Leonov*-expedíció meg nem érkezett a helyszínre.

– Ők összekapcsolódtak az elhagyott *Discovery*-vel, és dr. Csandra újra aktiválta HAL-t. Igen, ezt én is tudom.

Dr. Kim elszégyellte magát.

– Sajnálom... Nem voltam biztos benne, hogy elmondták már önnek. No de ez még csak a kezdete a sokkal érdekesebb fejleményeknek.

A *Leonov* érkezése, úgy látszik, kiváltott valami reakciót a Nagy Testvérben. Ha nem léteznének ezek a felvételek, senki se hinné el, hogy mindez tényleg megtörtént. De ezt hadd mutassam inkább... Ez dr. Heywood Floyd, éjszakai őrsgben a *Discovery* fedélzetén, az energiaellátás helyreállítása után. De, gondolom, a képen minden ismerős önnek.

(De mennyire! Milyen furcsa újra látni a rég halott Heywood Floydot, amint az én régi székemben ül, HAL sosem pislogó, folyton figyelő vörös szeme előtt. És még furcsább elgondolni, hogy HAL és én közös élményekkel rendelkezünk: mindkettőnket föltámasztottak halálunk után...)

Az egyik monitoron egy üzenet jelent meg. Floyd lustán morogta maga elé:

– Oké, HAL. Ki hív?

> MEGÁLLAPÍTHATATLAN.

Floyd kissé ingerülten fölpillantott.

– Jól van. Kérlek, továbbítsd az üzenetet!

> AZ ITT-TARTÓZKODÁS VESZÉLYES. EL KELL MENNIÜK TIZENÖT NAPON BELÜL.

– Lehetetlen. Az indulásra alkalmas bolygóállás csak huszonhat nap múlva kezdődik. Korábbi elinduláshoz nincs elegendő hajtóanyagunk.

> MINDERRŐL TUDOMÁSOM VAN. MÉGIS EL KELL MENNIÜK TIZENÖT NAPON BELÜL.

– Nem vehetem komolyan a figyelmeztetést, ha nem tudom, honnan származik... Ki beszél hozzám?

> DAVID BOWMAN VOLTAM. FONTOS, HOGY HIGGYEN NEKEM. NÉZZEN A HÁTA MÖGÉ!

Heywood Floyd lassan elfordult székével a számítógép-terminál paneljaitól és kapcsolóitól, a tépőzáras anyaggal borított, keskeny híd felé.

(– Most jól figyeljen! – suttogta dr. Kim. – Mintha erre figyelmeztetni kéne – gondolta Poole...)

A *Discovery* gravitáció nélküli megfigyelőállása sokkal porosabb volt, mint amilyennek emlékezett rá: a légszűrő berendezést nyilván még nem sikerült helyreállítani. A távoli, mégis fényes Nap párhuzamos sugarai, melyek a nagy ablakokon át áramlottak be, porszemek miriádjait világították meg, amik szüntelenül ott táncoltak a levegőben, illusztrálva a Brown-féle mozgás természetét.

De most valami egészen különös dolog történt ezekkel a porszemekkel; mintha egy erő rendezné őket, egy részüket a középpontból távolabb, másokat feléje hajtva, mígnem az egész egy belül üres gömb felszínévé alakult. A körülbelül egy méter átmérőjű gömb egy percig úgy lebegett a levegőben, mint valami óriási szappanbuborék. Majd ellipszoiddá nyúlt, felszínén különböző ráncok és horpadások keletkeztek.

Múzeumokban és tudományos bemutatókon látott már ilyen, üvegből fűjt alakokat. Ám ez a poros fantom még megközelítően sem törekedett anatómiai pontosságra; olyan volt, mint valami

durván megmunkált agyagfigura, vagy mint a kőkorszaki barlangok mélyén talált primitív szobrok. Egyedül a fejen látszott valamivel gondosabb megmunkálás; és az arc kétségtelenül David Bowman parancsnoké volt.

HELLO, DR. FLOYD! MOST MÁR HISZ NEKEM?

Az alak szája meg sem mozdult: Poole ráébredt, hogy a hang – igen, határozottan Bowman hangja – valójában a számítógép hangszórójából szólalt meg.

EZ NAGYON NEHÉZ NEKEM, ÉS NINCS IS SOK IDŐM. MEGENGEDTÉK, HOGY TOVÁBBÍTSAM EZT A FIGYELMEZTETÉST. CSAK TIZENÖT NAP VAN HÁTRA.

– De miért? És mi maga?

A szellemalak azonban máris halványulni kezdett, szemcsés burkolata alkotóelemeire, por-szemecskékre esett szét.

BÚCSÚZOM, DR. FLOYD. TÖBBÉ NEM TALÁLKOZHATUNK. DE LESZ MÉG EGY ÜZENET, HA MINDEN JÓL MEGY.

Amint a kép szertefoszlott, Poole nem tudta elfojtani mosolyát, amire a régi, űrkorszaki közhely fakasztotta. “Ha minden jól megy” – egy-egy küldetés előtt hányszor, de hányszor hallotta ezt a mondatot!

A fantom eltűnt; a porszemek ismét szeszélyes mintákat követve táncoltak a levegőben. Poole akaraterejét megfeszítve visszatért a jelenbe.

– Nos, parancsnok, mi a véleménye erről? – kérdezte Kim.

Poole még mindig nem tért teljesen magához, másodpercek teltek el, mire válaszolni tudott.

– Az arc és a hang Bowmané volt... erre megesküszöm. De a többi...?

– Hát igen, ezen még mi is vitázunk. Nevezzük hologramnak, kivetítésnek Persze ezernyi módon szimulálhatta volna bárki – de nem azok közt a körülmények közt! No és akkor még ott van az, ami utána történt.

– A Lucifer?

– Igen. Hála a figyelmeztetésnek, elegendő idejük maradt elmenekülni, mielőtt a Jupiter csillaggá változott.

– Tehát bármi volt is, a Bowman-utánczat baráti gesztussal segíteni akart.

– Alighanem. És nem ekkor jelent meg utoljára. Ő lehetett a felelős azért a bizonyos “még egy üzenet”-ért, amely megtiltotta, hogy a továbbiakban leszállást kíséreljünk meg az Európán.

– És engedelmeskedtek is neki?

– Egyetlen kivétellel, ami viszont baleset volt... Harminchat évvel később a *Galaxy* nevű hajót eltérítették, és leszállásra kényszerítették; testvérhajójának, a *Universe*-nek kellett kimenteni az utasait. Ez mind itt van a felvételen, azzal a kevéske anyaggal együtt, amit automatáink rögzítettek az európaiakról.

– Már alig várom, hogy láthassam őket.

– Kételtűek, mindenféle formában és méretben. Amint a Lucifer melege fölolvasztotta az egész világukat börtönbe záró jeget, előmászta a tengerből. Azóta olyan sebességgel fejlődnek, ami biológiaiilag teljességgel elképzelhetetlen.

– Úgy emlékszem, az Európán már az én időmben is számos repedést megfigyeltek a jégkéregben. Talán az ottaniak már korábban is ki-kimásztak körülnézni.

– Ez széles körben elfogadott elmélet. Ám van egy másik is, olyan, amiben jóval több a spekuláció. Lehet, hogy a dologhoz köze van a Monolitnak is, valami számunkra még érthetetlen módon. Ezt a gondolatmenetet a TMA-0 fölfedezése indította el, itt, a Földön, csaknem ötszáz évvel a maguk indulása után. De alighanem ön erről is hallott már.

– Csak érintőlegesen... Annyi mindenben kell behoznom a lemaradásomat! De emlékszem, az elnevezést nevetségesnek találtam, elvégre nem volt körülötte semmiféle mágneses anomália, ráadásul Afrikában találtak rá, nem a Tycho-kráterben.

– Önnek természetesen igaza van, de a név valahogy rajta ragadt. És minél többet tudunk a Monolitokról, annál rejtélyesebb az egész ügy. Különösen mivel ezek az egyedüli bizonyítékai egy fejlett földönkívüli technikai civilizációnak.

– Ez meglep. Azt gondoltam, hogy ennyi idő alatt csak befutott már valami rádiójelzés valahonnan. Hiszen a csillagászok már kisgyermekkoromban elkezdtek a hallgatózást!

– Hát, egy nyomot találtunk... de az annyira riasztó, hogy nem is szeretünk beszélni róla. Hallott már a Skorpió nóváról?

– Azt hiszem, nem.

– Új nóvák keletkezését persze elég gyakran megfigyelhetjük, és ez nem is volt semmilyen tekintetben rendkívüli. Mielőtt azonban fölrobbant, megállapítottuk, hogy több bolygóval is rendelkezik.

– Lakottakkal?

– Ezt semmiképp nem tudhattuk meg; a rádióteleszkópok semmit nem észleltek abból az irányból. De most jön a leghátborzongatóbb rész...

Az automatikus nóva-felügyelet, mint rendesen, most is elég hamar ráállt a jelenségre. És az nem a csillagnál kezdődött. Először az egyik bolygó robbant föl, a napjában ennek hatására következett be a detonáció.

– Úris... Elnézést, folytassa!

– A lényegét már így is elmondtam. Képtelenség, hogy egy bolygó nóvává változzon... kivéve egy eshetőséget.

– Egyszer egy fantasztikus regényben olvastam egy nagyon beteges viccet: “A szupernóvák ipari balesetek eredményei”.

– Itt nem szupernóváról van szó... de az ötlet nem is olyan vicces. A legszélesebb körben elfogadott elmélet szerint valaki a légüres térből próbált energiát nyerni... és elvesztette az uralmat a folyamat fölött.

– Vagy okozhatta egy háború is.

– Egykútya. Akárhogy is, sosem fogjuk megtudni. Mivel azonban saját civilizációnk alapját is ez az energiaforrás képezi, megértheti, miért vannak azóta gyakran lidérces álmaink.

– És mi még képesek voltunk leolvadó atomerőművek miatt aggódni!

– Azok többé már nem okoznak fejfájást senkinek, hála Deusnak. No de igazából a TMA-0 felfedezéséről akartam beszélni, mert az fordulópontot jelentett az emberi történelemben.

A TMA-1 megtalálása a Holdon is elég nagy megrázkódtatás volt, ötszáz évvel később azonban mindez eltörpült az emberiséget én újabb sokk mellett. Ráadásul ez a ménkü hozzánk sokkal közelebb vágott be, a szó minden értelmében. Odalent, Afrikában.

8. VISSZA OLDUVAIBA

Leakey-ék, amint azt dr. Stephen Del Marco gyakran elmondta magában, rá sem ismertek volna a helyre, noha alig egy tucat kilométerre volt onnan, ahol öt évszázaddal korábban Louis és Mary kiásták az emberiség első őseit. A globális fölmelegedés és a Kis Jégkorszak (melynek hatásait szerencsére megnyirbálták a modern technika csodái) teljesen átformálták a tájat, flórájával és faunájával együtt.

Hihetetlennek tűnt az is, hogy 2513-ra bármi maradt még Olduvai környékén, amit a lelkes antropológusok korábban nem ástak ki. Az előző évek meglepetésszerű áradásai azonban ismét átalakították a vidéket, elhordva több méternyi talajréteget. Del Marco kihasználta a lehetőséget, és az érzékelő-műszerek hatótávolságának peremén meg is jelent valami, amit először el sem akart hinni.

Több mint egy évi lassú és óvatos ásás után végre elérte azt, aminek addig csak visszavert sugarak által képernyőre rajzolt, elmosódott alakját láthatta, és rádöbben, hogy a valóság messze túlszárnyalja legmerészebb álmait. Az első néhány méter földet még robotok termelték ki, aztán a munkát átvette az egyetemisták szokásos, népes serege. Segítségükre – bár sokszor inkább hátráltatásról volt szó – egy négytagú kong-brigádöt is kivezényeltek, bár Del Marco úgy vélte,

ezek több kárt csinálnak, mint hasznat. Az egyetemisták azonban imádták a genetikailag fölfejlesztett gorillákat, és retardált, de szeretetre méltó gyermekeként kezelték őket. Rossz nyelvek szerint a kapcsolatok nem mindig maradtak meg a plátóiség talaján.

Az utolsó métereken azonban már kizárólag emberi kezek dolgoztak, többnyire (puha sörtéjű) fogkefékkel. Most pedig végre elkészültek: még Howard Carter sem örülhetett így, amikor Tutanhamon sírját föltárva megpillantotta az arany csillogását. Ettől a pillanattól kezdve, ezt Del Marco egészen biztosra vette, az emberi hit és filozófia világa gyökerestül fordul ki a helyéből.

A Monolit tökéletes mása volt annak, amit ötszáz évvel korábban a Holdon találtak: még a környező ásatási terület is kísértetiesen hasonlított – méreteit tekintve – holdbéli párjára. Mint a TMA-1, ez is tökéletesen fényelnyelő anyagból készült, mely egyforma könnyel szívta magába az afrikai nap vakító ragyogását és a Lucifer halvány derengését.

Miközben kollégáit – a világ fél tucat leghíresebb múzeumának igazgatóit, három tekintélyes antropológust és két médiabirodalom legfőbb emberét – levezette a gödörbe, Del Marco elgondolkodott, vajon egy ilyen neves férfiakból és nőkből álló társaság hallgatott-e már ilyen kitartóan valaha is. A titokzatos fekete téglatest azonban minden látogatójára hasonló hatást gyakorolt, különösen, amikor az illetők megpillantották az azt körülvevő ezernyi apróbb tárgyat. Egy archeológus számára valóságos kincsesbánya volt ez – durván megmunkált kőszerszámok, állati és emberi csontok... mind-mind gondosan elrendezve. Évszázadokon – nem, évezredek – át hordhatták ide százalmas ajándékaikat a lények, akikben éppen csak fölpisláskolt az értelem fénye, a számukra teljességgel fölfoghatatlan dolog iránt érzett tisztelet jeléül.

És nem csak számukra maradt fölfoghatatlan, tette *hozzá* Del Marco gondolatban. Két dologban mégis biztos volt, noha kételkedett benne, hogy valaha is lelhetne rá bizonyítékot.

Ezen a ponton kezdődött el igazán – térben és időben egyaránt – az emberi faj fejlődése.

És ez a Monolit volt az első a kultúrtörténet megszámlálhatatlan istene közül.

9. ÉGORSZÁG

– Éjjel egerek motoztak a szobámban – panaszkodott Poole csak félig-meddig komolyan. – Nem tudnának szerezni nekem egy macskát?

Dr. Wallace zavartan nézett rá, aztán fölkacagott.

– Biztos valamelyik takarító mikrotot hallotta... Majd átnézem a programozásukat, hogy többé ne zavarják magát. De ha egyszer véletlenül munka közben érne egyet, próbáljon nem rálépni! Amennyiben mégis ilyet tenne, a kis gép segítséget hív, és pillanatokon belül az összes társa megjelenik, összegyűjteni a törmeléket.

Annyi mindent kéne megtanulnia... pedig olyan kevés ideje maradt! Nem, ez nem igaz, emlékeztette magát Poole. Akár egy egész évszázad is állhat még előtte, hála e kor fejlett orvostudományának. A gondolat inkább rossz érzéssel töltötte el, mint megnyugvással.

Mostanra legalább már képes volt követni a körülötte folyó beszélgetések többségét, sőt, megtanulta az újmódi kiejtést is, így más is megértette, nem csak Indra. Nagyon örült, hogy végül az angol vált világnyelvvé, noha, mint arról értesült, a francia, az orosz és a mandarin is élő nyelv maradt.

– Még egy gondom van, Indra... és azt hiszem, más nem is segíthet, csak maga. Miért támad kínos csend, valahányszor azt mondom, “Isten”?

Indra egyáltalán nem a szokott módon reagált a szóra, sőt, elnevette magát.

– Ez elég bonyolult történet. Bárcsak öreg barátom, dr. Khan itt lenne most, hogy elmagyarázza! Sajnos azonban ő épp a Ganümedeszen van, az utolsó Igazhitűeket próbálja kigyógyítani betegségükből. Amikor a régi vallások végleg elvesztették hitelüket – egyszer majd mesélek magának XX. Pius pápáról, történelmünk egyik legjelentősebb alakjáról –, az emberiség

továbbra is igényt tartott egy szóra, ami valamiféle Univerzális Teremtő Erőt jelképez, már ha létezik ilyen...

Sok elnevezést ajánlottak: Deo, Theo, Jove, Brahma – néhányat ezek közül még ma is használnak, különösen Einstein kedvencét, a “Nagy Öreg”-et. Manapság úgy látszik, a Deus lett a legdivatosabb.

– Majd megpróbálom nem elfelejteni; mindenesetre az én fülemnek elég idétlenül hangzik.

– Majd hozzászokik. Ha akarja, megtaníthatom néhány enyhébb káromkodásra is, hogy az érzelmeit kifejezhesse...

– Azt mondta, a régi vallások hitelüket veszítették. Akkor mostanában miben hisznek az emberek?

– Nem sok mindenben. Vagy deisták, vagy theisták.

– Ezt nem értem. Magyarázza meg, kérem!

– Nem hiszem, hogy ezek az irányzatok az ön idejében ne lettek volna jelen, de íme a legfrissebb definíciók: a theisták szerint nem létezhet több egy Istennél, míg a deisták szerint nem létezhet kevesebb egynél.

– Attól tartok, ez így nem sokat mond nekem.

– Pedig higgye el, sokan vérré menő vitákat folytatnak erről! Öt évszázaddal ezelőtt valaki az úgynevezett szűrreális matematika segítségével bebizonyította, hogy a theisták és a deisták szélsősége közt végtelen számú fokozat létezik. Természetesen, mint a legtöbb tudós, aki a végtelennel foglalkozik, ő is beleőrült. Mellesleg a legismertebb deisták mind amerikaiak voltak: Washington, Franklin, Jefferson...

– Valamennyien az én időm előtt éltek... bár el se hinné, hányan gondolnak a kortársuknak!

– Jut eszembe, hoztam jó hírt is. Joe – Anderson professzor – végre kijelentette, hogy maga minden szempontból – mi is volt az a kifejezés? – O.K. Elég jó kondícióban van ahhoz, hogy normális szállást kapjon.

– Ez tényleg jó hír. Mindenki nagyon kedves itt hozzám, de örülnék egy saját lakótérnek.

– Új ruhákra is szüksége lesz, és valakire, aki megmutatja, hogyan kell viselni őket. És persze segít abban a rengeteg mindennapi munkában, ami annyi idejét elrabolhatja máskülönben! Ezen aztán vettük a bátorságot, és kijelöltünk ön mellé egy személyes asszisztenst... Gyere be, Danil!

Danil kis termetű, harmincas, világosbarna bőrű férfi volt, aki rögtön meglepetést okozott Poole-nak azzal, hogy nem köszöntötte a szokásos tenyérösszeérítéssel, mely egyben automatikus információcserével is járt a nanocsipek között. Hamarosan egyértelművé vált, hogy Danil nem rendelkezik Identtel: valahányszor ugyanis szükség lett volna rá, kis, négyszögletes műanyaglapot vett elő, és a XXI. századi személyi kártyák mintájára használta azt.

– Danil idegenvezetőként is segítségére lesz, valamint... Hogy is van az a szó? Sosem jut eszembe. Úgy hangzik, mint a “dagály”. Különleges kiképzést kapott erre a munkára. Biztosra veszem, hogy kielégítőnek fogja találni a szolgálatait.

Poole ugyan nagyra értékelte ezt a figyelmességet, de máris kezdte kényelmetlenül érezni magát. Még hogy egy lakáj! Soha életében nem is látott olyat. Az ő korában kihalófélben lévő faj volt már. Mintha egyszeriben egy a XX. század elején írt angol regénybe pottyant volna.

– És amíg Danil elintézi a költöztetést, mi kirándulunk egyet fölfelé... a Hold-szintre.

– Csodálatos! Milyen messze van az?

– Ó, körülbelül tizenkétezer kilométerre.

– Tizenkétezer? De hisz az órákba telik!

Indra meglepetten pillantott rá, aztán elmosolyodott.

– Ne higgye! Nem, nem rendelkezünk még a *Star Trek* transzporterével, bár, ha minden igaz, megszállott fizikusaink dolgoznak rajta. Két választása van, kíváncsi vagyok, melyik mellett dönt. Fölmehetünk a külső lifttel, megcsodálva a kilátást – vagy a belsővel, s útközben szórakozhatunk és ehetünk valamit.

– El sem tudom képzelni, miért választaná valaki a belsőt.

– Meglepné, hányan teszik. A külső sok emberben – különösen a lentről jöttekben – tériszonyt idéz elő. Még a hegymászók is, akik pedig bírják a magasságot, elzöldülnek, ha ezer kilométerekben mérik az emelkedést ezer méterek helyett.

– Én megkockáztatom – jelentette ki Poole mosolyogva. – Jártam már magasabban is.

A torony külső falában két zsilipkamrán is áthaladtak (vajon csak képzelte azt az enyhe szédülést, ami közben elfogta?), aztán beléptek egy kisebb színházterem méretű helyiségbe. Öt sorban tíz-tíz ülés helyezkedett el, és valamennyi a hatalmas kilátóablak felé fordítva. Poole ez utóbbiakat még mindig kissé gyanakvóan figyelte, nem tudta elfelejteni azt a több száz tonnányi légnyomást, ami alig várta, hogy kiáradjon a világűrbe.

A körülbelül tucatnyi többi jelenlévőnek valószínűleg meg sem fordult a fejében efféle gondolat, mindegyikük teljesen nyugodtnak látszott. Valamennyien elmosolyodtak, amikor fölismerték Poole-t, udvariasan biccentettek, majd visszafordultak az ablak felé.

– Üdvözljük önöket a kilátóban – szólalt meg az elkerülhetetlen automata hang. – Az emelkedés öt perc múlva megkezdődik. Frissítőket és mosdót az alsó szinten találunk.

Vajon meddig tart majd az utazás? – töprengett el Poole. – Több mint húszezer kilométert kell megtennünk oda is, vissza is. Soha nem mentem még lifttel ilyen messzire...

Míg arra várt, hogy kezdetét vegye az emelkedés, a lélegzetelállító panorámában gyönyörködött, ami alatta rajzolódott ki, a mélyben. Az északi féltekén tél volt éppen, de a klíma alaposan megváltozhatott, mert a sarkkörtől délre alig látszott valahol hó.

Európa fölött az ég csaknem teljesen felhőtlen volt, így a rengeteg látnivalóba szinte belefájdult a szem. Poole sorra fölismerte a nagyvárosokat, melyeknek nevei már évezredekkel ezelőtt is ott visszhangzottak a történelem folyosóin; ezek már az ő korában zsugorodni kezdtek, attól fogva, hogy a kommunikációs forradalom megváltoztatta a világ arculatát, de mostanra kis híján elnyelte őket a környező táj. A legvalószínűtlenebb helyeken csillogó víztükrök tűntek föl – a Szaladin-tó a Szahara északi részén inkább már kisebb tengernek volt nevezhető.

Poole annyira belefeledkezett a nézelődésbe, hogy el is felejtette az idő múlását. Egyszer csak rádőbbsent, hogy már több is eltelhetett, mint öt perc, a lift mégis csak állt tovább. Talán valami elromlott, vagy esetleg késve érkezőket várnak?

Aztán észrevett valami annyira hihetetlen dolgot, hogy először nem is akart hinni a szemének. Az ablakot betöltő látkép úgy kitágult, mintha máris több száz kilométerrel emelkedett volna följebb! Miközben kifelé nézett, a bolygófelszín újabb részletei araszoltak be a látóterébe.

Hirtelen fölnevetett, amikor eszébe jutott az egyetlen logikus magyarázat.

– Majdnem sikerült rászédnie, Indra! Egy darabig azt hittem, ez igazi, de most már biztos, hogy csak videokivetítés.

A nő incselkedő mosollyal nézett vissza rá.

– Gondolja át még egyszer, Frank! Körülbelül tíz perccel ezelőtt indultunk el fölfelé. Mostanra már legalább, öö, ezer kilométer per óra sebességgel száguldunk. Bár úgy hallottam, ezek a liftek száz g-s maximális gyorsulásra is képesek, mi ezen a rövidke úton még tán a tízet sem érjük el.

– De hiszen az lehetetlen! Hat a legtöbb, amivel a centrifugában megterheltek, és már azt sem élveztem különösebben, pedig alig fél tonnát nyomtam. Fogadni mernék, hogy nem mozdultunk, amióta beléptünk ide.

Poole beszéd közben kissé megemelte a hangját, és most döbbsent rá, hogy a többi utas csak úgy tesz, mintha nem hallaná.

– Nem tudom, hogyan csinálják, Frank, de az eszközt inerciális mezőnek nevezik. Vagy néha SHARP-mezőnek: az S a híres orosz tudós, Szaharov nevének kezdőbetűje, de hogy a többi kikre utal, fogalmam sincsen.

Poole agyában lassan földerengett a magyarázat és ezzel egy időben döbbsent csodálat ébredt benne. Ezúttal valóban olyan technikával hozta össze a sors, ami a mágia határát súrolja.

– Voltak barátaim, akik ilyesfajta hajtóművekről álmodoztak, energiamezőkről, amik anélkül mozgatják az űrhajót, hogy a benne ülők bármit éreznének a gyorsulásból. Mi többiek mindegyik ilyen álmodozót örültnek tartottunk, de ezek szerint mégis igazuk volt! Még mindig alig tudom elhinni... És, ha csak nem tévedek, érezhetően veszítettünk a súlyunkból is.

– Igen, a nehézkedés itt körülbelül olyan, mint a Holdon. De most már az ég szerelmére, Frank, felejtse el, hogy mérnök, és próbálja jól érezni magát!

Ez jó tanács volt, de miközben Poole figyelte, ahogy Afrika és Európa után Ázsiából is egyre több úszik be a látóterébe, csak nem tudta számítani agyából az iménti döbbenetes fölismerést. Pedig nem kellett volna ennyire meglepődnie: tudta, hogy az ő kora óta nagy áttörések következtek be az űrhajózás technikai fejlődésében, csak épp nem várta, hogy ez a mindennapi életet is ilyen mértékben forradalmasította – már ha az élet egy harminchatezer kilométer magas toronyházban mindennapinak nevezhető.

A rakéták kora évszázadokkal korábban véget érhetett. Minden, amit a hajtóanyagokról, az égéstechnikáról, az ionmotorokról és a fúziós reaktorokról valaha tudott, régen használhatatlanná vált. Nem mintha olyan nagy szüksége lett volna korábbi tudására, de mindenesetre megértette, mit érezhettek a vitorlás klipperek kapitányai, amikor beköszöntött a gőzhajózás kora.

Hangulata hirtelen derűsebbre váltott, sőt, még egy mosolyt sem tudott teljesen elnyomni, mikor az automata hang bejelentette: “Érkezés két perc múlva. Kérjük, ne felejtse személyes holmijait a felvonóban!”

Hányszor hallotta azelőtt ezt a kérést repülőgépeken! Órájára pillantott, és meglepetten látta, hogy mindössze fél óra telt el az indulás óta. Ez legalább húszezer kilométeres óránkénti sebességet jelentett, mégis, a mozgásból mit sem érzett. Ami ennél még különösebb volt: az utolsó tíz percben a felvonónak olyan erősen kellett volna fékeznie, hogy a fizika törvényei folytán mostanra már mindannyian a plafonon sétálgathatnának, fejükkel a föld felé!

Az ajtó némán föltárult, és amint Poole kilépett, megint megérezte ugyanazt a pillanatnyi enyhe szédülést, amit beszálláskor is megtapasztalt. Ezúttal azonban már tudta, mire vélje: áthaladt azon a határzónán, ahol az inerciális mező hatása elkeveredett a Föld gravitációs terével – persze az utóbbi ebben a magasságban inkább csak a Holdéhoz hasonlított.

Habár a távolodó bolygófelszín látványa csodálatos volt még egy űrhajós számára is, Poole nem érezte se váratlannak, se meglepőnek. Ahová azonban a felvonó előcsarnokából kijutott, az legmerészebb álmait is messze felülmúlta. Gigantikus csarnok fogadta, amely látszólag a torony egész keresztmetszetét átfogta, így túlsó fala több mint öt kilométernyire volt tőle! Talán a Holdon vagy a Marson léteztek ennél nagyobb kiterjedésű zárt légterek, de az űrben aligha láthatna ehhez hasonlót.

Egy kilátó-galérián álltak, a padlótól ötven méteres magasságban a külső fal mentén, és bámulatos panoráma tárult a szemük elé. A csarnok tervezői nyilvánvalóan a legváltozatosabb földi környezeteket igyekeztek egy fedél alatt összezsúfolni. Közvetlenül alattuk egy csoport karcsú törzsű fa nőtt, amiket Poole eleinte nem tudott beazonosítani. Aztán rádöbrent, hogy tölgyek, csak alkalmazkodtak a normális gravitáció egyhatodához. Vajon milyenek lehetnek itt a pálmafák, töprengett. Alighanem óriásira nőtt nádszálakhoz hasonlítanak...

Távolabb egy kis tó tükre csillogott; az azt tápláló folyó füves réteken kanyargott keresztül, és végül eltűnt valami olyasminak a tövében, ami leginkább egy hatalmas indiai léggyökerű fára emlékeztetett. Vajon miféle forrásból eredhet? Poole tudatába hirtelen halk, doboló zaj hatolt be, és amint végighordozta tekintetét a finoman kanyarodó falon, észrevett egy miniatűr Niagarát, amelynek párafüggönyében még az elmaradhatatlan szivárvány is ott tündökölt.

Órákig állhatott volna még ott, gyönyörködve ennek a zseniálisan összetett Föld-szimulációnak a véget nem érő csodáiban. Ahogy az emberiség egyre újabb és ellenségesebb világokat hódított meg, talán egyre inkább igényt tartott az eredetét idéző emlékekre. Persze már az ő idejében is minden városban léteztek parkok, az anyatermészet – rendszerint szegényes – mementójaként. Itt mindössze nagyobb mércével mérhettek a tervezők. Az Afrika-torony Central Parkja volt ez!

– Menjünk le! – szólalt meg Indra. – Annyi a látnivaló, és én sem jutok el ide olyan sűrűn, ahogy szeretnék!

Bár a járás ezen a csekély gravitáción szinte semmi erőfeszítést nem igényelt, időről időre azért fölszálltak egy egysínű vasútra, egyszer pedig még frissítőkért is betértek egy büfébe, amit tervezői nagy ravaszul egy legalább negyed kilométer magas óriás vörösfenyő törzsében rejtettek el.

Nagyon kevés emberrel találkoztak – utastársaik már rég szétszóródtak a park hatalmas területén –, úgy érezhették tehát, hogy ez a csodavilág egyedül az övék. Mindent gyönyörűen karban tartottak – valószínűleg robotok egész hada –, és ez Poole-nak időről időre eszébe juttatta egy gyermekkori látogatását Disney Worldben. Ez azonban sokkal jobban tetszett neki: nem volt tömeg, sőt, emberi jelenlétnek szinte egyáltalán semmi nyoma nem látszott.

Egy bámulatosan szép orchidea-gyűjteményt nézegettek épp – közülük egyik-másik elképesztő méretűre nőtt –, amikor Poole élete legmegrázóbb élményével szembesült. Elsétáltak egy barátságos, kis kertészlak mellett, amikor annak ajtaja kinyílt, és megjelent a lakója.

Frank Poole mindig büszke volt önuralmára, és sosem hitte volna, hogy felnőtt emberként még egyszer ilyen zabolátlan rémülettel fölsikolthat. Azonban, mint nemzedékének minden fiútagja, ő is látta az összes *Jurassic*-filmet – így egyből fölismerte a vele szemben álló raptort.

– Rendkívül sajnálom – szólta Indra, arcán aggodalommal. – Eszembe sem jutott, hogy figyelmeztessenem.

Poole citerázó idegei lassan megnyugodtak. Hát persze, ebben a talán túl jól is elrendezett világban nem lehelkedhet rá semmi veszély. De mégis...

A dinoszaurusz látszólag minden érdeklődés nélkül nézett vissza rá, aztán visszahátrált a kertészlakba, és amikor újra megjelent, egy gereblyét meg egy metszőollót hozott. A szerszámokat gondosan belerakta a válláról lógó táskába. Madárszerű járással távolodott el, és egyszer sem fordult hátra, míg el nem tűnt néhány tíz méteresre nőtt napraforgó mögött.

– Azt hiszem, ezt meg kéne magyaráznom – szólalt meg Indra bűnbánóan. – Szeretünk a robotok helyett bio-organizmusokat alkalmazni, ahol csak tudunk... Gondolom, ez amolyan karbon-sovinizmus. Nos, csupán néhány állatnak megfelelő ilyen munkákhoz a kezűgyessége, föl is használtuk őket minden lehetséges esetben.

És itt jön a rejtély, amit egyelőre még senki nem tudott megfejteni. Az ember azt hihetné, hogy erre a feladatra egy értelmileg fölfejlesztett növényevő – egy csimpánz, egy gorilla – lenne a legalkalmasabb. Hát nem így van. Nincs meg hozzá a türelmük.

A ragadozók azonban, mint az iménti barátunk, tökéletesen beváltak, és könnyen idomíthatók is. Sőt, mi több – és ez egy újabb paradoxon –, értelmük megnövelésétől szelídebbek, mondhatni, egyenesen kedvesek lettek. Természetesen ehhez a génsebészetnek ezeréves utat kellett bejárnia. De gondoljon csak arra, amit az ősemlék tett a farkassal, az egyszerű próba-szerencse módszerével!

Indra elnevette magát, aztán folytatta:

– Talán el sem akarja hinni, Frank, de ezek a jószágok bébiszitternek is kitűnőek. A gyerekek imádják őket! Van egy legalább ötszáz éves vicc: “Rábíznád a gyerekeidet egy dinoszauruszra? – Micsoda? És ha baja esik?”

Poole is nevetni kezdett, félig-meddig szégyenében, amién az előbb úgy megijedt. Hogy témát változtasson, megkérdezte Indrától, ami már jó ideje piszkálta.

– Ez az egész olyan csodálatos... de mi értelme a sok fáradozásnak, ha a torony bármelyik lakója könnyedén és gyorsan elérheti a valódi földi természetet is?

Indra elgondolkodva nézett rá, alaposan megrágva minden egyes szót.

– Ez így nem egészen igaz. Meglehetősen kényelmetlen – sőt, veszélyes – bárki számára, aki a fél g-s szint fölött él, akár lebegőszékben is lemenni a Földre.

– De nekem biztos nem! Én egy g-n születtem és nevelkedtem, és a *Discovery* sem feledkeztem meg soha a testgyakorlásról.

– Ezt Anderson professzorral kell megbeszélnie. Talán nem kéne ezt elmondanom, de éppen heves tudományos viták folynak arról, mit is mutathat az ön biológiai órája. Úgy látszik, sosem állt meg teljesen, és ez a jelenlegi életkorát valahová ötven és hetven év közé helyezi. Ez pedig azt jelenti, hogy, bár jól érzi magát, korábbi erejét nem nyerheti vissza. Az az ezer év nem telt el nyom nélkül!

Most már kezdem érteni – mondta magában Poole elkeseredetten. – Ez megmagyarázza Anderson kitérő válaszait, és az elvégzett milliónyi izomvizsgálatot.

Visszatértem a Jupitertől, mindössze kétezer kilométernyire vagyok a Földtől – de akárhányszor látogatom is meg mesterséges másait, szülőbolygóm valódi felszínére többé talán sosem léphetek.

Nem tudom, hogyan fogok ezzel megbirkózni...

10. IKAROSZ EMLÉKEZETE

Levertségén hamar túljutott, hiszen annyi minden tenni- és látnivaló várt még rá. Ezer élet sem lenne elég valamennyire, ezért aztán a problémát leginkább a bőség zavara jelentette. Igyekezett – persze nem mindig teljes sikerrel – elkerülni a jelentéktelen dolgokat, és arra koncentrálni, ami lényeges... főleg a tanulásra.

Az agysapka – és a mellé járó könyv nagyságú lejátszó, amit magától értetődően agydoboznak neveztek – óriási segítséget jelentett ebben. Hamarosan egész könyvtárnyit gyűjtött össze az “instant tudás” apró lemezekéből, amelyek mindegyike fölért egy-egy doktori diplomával. Amikor ezeket az agydobozba csúsztatta, és beállította a neki legmegfelelőbb sebesség- és intenzitás-fokozatokat, rendszerint közel egy órára elvesztette az eszméletét. Magához térve azonban úgy érezte, mintha agyának egészen új területei nyíltak volna meg, bár ez csak akkor tűnt föl neki, ha kifejezetten ezeket próbálta igénybe venni. Mintha könyvtárában egyszerre olyan polcokat fedezett volna föl, amiknek létezéséről addig nem is tudott.

Általában ideje nagy részét saját maga osztotta be. Egyfajta kötelességérzetből – és hálából – a tudósoknak, történészeknek, íróknak és médiaművészeknek annyi kérését teljesítette, amennyit csak tudta, bár azok nem ritkán teljesen érthetetlenek voltak számára. Számtalan meghívást is kapott a négy torony lakóitól, ezeket azonban többnyire kénytelen volt elutasítani.

A legcsábítóbbak – és a legnehezebben visszautasíthatók – mégis azok voltak, amik odalentről érkeztek, a bolygófelszínről.

– Természetesen – mondta neki Anderson professzor –, ha csak rövid időre menne le, különböző berendezések segítségével életben maradhatna, de nem hiszem, hogy élvezné. És az egész kalandtól tovább gyengülhet az izomzata. Tudja, az ezeréves alvás után soha nem regenerálódott teljesen.

Másik őrangyala, Indra Wallace is óvta őt minden szükségtelen zaklatástól, és tanácsokkal látta el az ügyben, hogy milyen kéréseknek tegyen eleget, és miket utasítson inkább udvariasan vissza. Egymaga sosem érthette volna meg tökéletesen ennek a hihetetlenül bonyolult kultúrájának a társadalmi-politikai felépítését, annyit azonban hamar fölfogott, hogy bár elméletben minden osztály-megkülönböztetés megszűnt már, ennek ellenére mégis létezett egy néhány ezres létszámú felsőbbrendű polgárság. George Orwellnek igaza volt, egyesek mindig is egyenlőbbek lesznek másoknál.

Poole, XXI. századi tapasztalataira építkezve, időnként elgondolkodott, vajon ki fizet az ő kényelméért? Lehet, hogy egyszer megjelenik majd nála valaki, és benyújtja a horribilis számlát? Indra azonban gyorsan megnyugtatta: tekintse magát egyedi, fölbecsülhetetlen értékű kiállítási tárgynak. Életének luxuskörülményeit a múzeum fedezi. Minden kívánságát teljesítik – természetesen az ésszerűség határain belül. Poole eltöprengett, vajon hol húzódhatnak ezek a határok, de egy pillanatra sem jutott eszébe, hogy akár csak meg is közelítse őket.

Az élet legfontosabb eseményei mindig véletlenül történnek meg. Egyszer a fali kijelző-képernyőt némán automatára állította, és véletlenszerűen váltogatni kezdte a csatornákat, amikor hirtelen egy döbbenetes kép vonta magára a figyelmét.

– Itt állj! Hang be! – kiáltotta teljesen szükségtelen erővel.

Fölsimerte a zenét, bár ahhoz még kellett néhány perc, hogy be is azonosítsa; végül a hozzá társuló kép segített, melyen hatalmas szárnyakkal elegánsan csapkodó emberi alakok kergették egymást szobája falán. Csajkovszkij alighanem roppantul megdöbbszent volna, ha láthatja a *Hattyúk tavának* ezt az előadását – valóságosan is repülő táncosokkal!

Poole perceken át megbűvölten figyelte, de agya közben lázasan dolgozott: azt vizsgálta, vajon a valóság, amit lát, vagy csak valami hihetetlenül fejlett szimuláció – elvégre ebben már az ő korában sem bizonyosodhatott volna meg egyetlen pillantással. A balettet kétségkívül egy alacsony gravitációjú térben adták elő, méghozzá nem is akármekkoraiban, egyik-másik beállításból ítélve. Talán egyenesen itt, az Afrika-toronyban.

Ezt én is szívesen kipróbálnám, határozta el Poole. Sosem bocsátotta meg az Űrhajózási Hivatalnak, hogy eltoltatták egyik kedvenc szórakozásától, a formációs ejtőernyős ugrásoktól, még ha be is látta, felettesei jogosan aggódnak a számukra mindenekelőtt befektetést jelentő testi épségéért. Az orvosok amúgy is húzták a szájukat régebbi sárkányrepülő-balesete miatt. Szerencsére tinédzserként tökéletesen összeforrtak a csontjai.

Hát – gondolta –, most aztán senki nem állíthat meg... legfeljebb Anderson professzor...

Anderson azonban, legnagyobb megkönnyebbülésére, nagyszerűnek ítélte az ötletet, sőt, hogy a dolgot tovább egyszerűsítse, az is kiderült, mindegyik toronynak van saját aviárium, fönt, az egytized g-s szinten.

Alig pár nap elteltével már mértéket is vettek róla a szárnyak elkészítéséhez, melyek természetesen korántsem voltak olyan elegánsak, mint amilyeneket a balett-táncosok viseltek a *Hattyúk tavában*. Tollak helyett hajlékony membránok borították, és amikor Poole megragadta a tartó bordákhoz rögzített fogantyúkat, rá kellett döbbsennie, hogy sokkal inkább hasonlít denevérré, mint madárra. Oktatójánál mindenesetre süket fülekre talált poénja ("Ezt kapd ki, Drakula!") – a férfi talán soha nem hallott még holmi vámpírokról.

Az első órán még vékony drótokkal tartották kordában, nehogy elrepüljön, míg az alapvető mozdulatokat gyakorolja – és, ami a legfontosabb, megszerzi a szükséges stabilitást. Mint annyi más dolog, amit tanulni kell, ez is nehezebbnek bizonyult, mint első látásra hitte.

Nevetségesen érezte magát a biztonsági hálóban – ugyan mi baja eshetne egytized g-s gravitáció mellett? –, és örült, amikor alig néhány óra után szabadon eresztették; nem kétséges, ismét űrhajós kiképzése segített. A Szárnymester azt mondta, ő volt eddig a legjobb tanítványa – persze lehet, hogy mindegyiknek ezt mondta.

Körülbelül egy tucat repülőgyakorlat után a negyven méteres oldalhosszúságú tankockában, melyet nehezítés végett akadálytárgyakkal is teleraktak, Poole sikeresen letette a vizsgát, és engedélyt kapott első magányos útjára. Újra tizenkilenc évesnek érezte magát, mintha a flagstaffi repülőklub öreg Cessnájával készülne felszállásra.

Az "Aviárium", ez a csöppet sem izgalmas elnevezés a legkevésbé sem készítette föl arra, ami első útján várt rá. A csarnok – ha ugyan nevezhető annak – még hatalmasabbnak tűnt, mint amiben odalent, a holdi gravitáció szintjén az erdőket és kerteket látta, de természetesen nem lehetett nagyobb, hiszen mindkettő a torony teljes keresztmetszetét elfoglalta. Az *igazság* az, hogy a gigászi építmény fölfelé – noha elhanyagolható mértékben – még keskenyedett is. A faltól falig terjedő, fél kilométer magas és több mint négy kilométer széles tér azért látszott olyan határtalannak, mert nem volt benne semmi, amin a szem megpihenhetett volna. Minden burkolat egyformán sápadt kék volt, ez még tovább erősítette az illúziót.

Poole nem igazán hitte el a Szárnymester tódítását ("Olyan környezetet teremthet magának, amilyet akar!"), ezért elhatározta, hogy valami egészen teljesíthetlent fog kérni tőle – aztán mégis úgy döntött, a hajmeresztő ötven méteres magasságban végrehajtandó első repülésen nincs szükség semmire, ami elvonhatja a figyelmét. A tízszeres, földi gravitáció mellett ennek az öt méter felelt volna meg, ami tökéletesen elég, hogy az ember lezuhanva a nyakát szegje; itt azonban hasonló esetben még zúzódások nélkül is megúszhatta volna, mert a padló fölött rugalmas kábelek szövvénye húzódott. Az egész csarnok egyetlen hatalmas trambulín volt. Poole arra gondolt, itt még szárnyak nélkül is jól elszórakozhatna.

Határozott, lefelé irányuló csapásokkal fölemelkedett a levegőbe. Egy pillanattal később, mire észbe kapott, már legalább harminc méterre távolodott el a padlózattól.

– Lassítson! – szólt rá a Szárnymester. – Nem bírom követni.

Poole kiegyenesedett, aztán megpróbálkozott egy lassú bukfenccel. Testét könnyűnek érezte, akár a gondolat (kevesebb mint tíz kilót nyomott!), fejét pedig egészen kábultnak. Az jutott eszébe, hogy talán a csarnokban megnövelték az oxigén koncentrációját.

Csodálatos élmény volt – egészen más, mint a súlytalanság, mivel fizikailag nagyobb kihívást jelentett. Talán leginkább a könnyűbúvárkodáshoz hasonlíthatta volna: arra vágyott, bárcsak madarak is lennének itt, hogy a trópusi korallzátonyok színpompás halrajait idézzék.

A Szárnymester sorban a legkülönbébb manővereket végeztette el vele – forgásokat, szállókat, háton repülést, egyhelyben lebegési –, aztán végül azt mondta:

– Többre már nem taníthatom meg. Most gyönyörködjön a tájban!

Poole egy pillanatra majdnem elvesztette uralmát a szárnyak fölött – és ezzel aligha lepte meg tanítómesterét. Egyszeriben ugyanis, minden figyelmeztetés nélkül, havas hegycsúcsok vették körül; egy keskeny hágón repült át épp, alig méternyire a riasztóan tüskés sziklaszirtek fölött.

Mindez természetesen nem lehetett valódi: a sziklák nem voltak megfoghatóbbak egy felhőnél, ha akar, nyugodtan átsuhanhatott volna rajtuk. Ő mégis elkanyarodott cakkozott élük elől (az egyik párkányon sasfészket vett észre, benne két igen valóságosnak tűnő tojással), és tágasabb helyet keresett manővereihez.

A hegyek eltűntek; váratlanul leszállt az éj. Aztán fölragyogtak a csillagok – nem a Föld fakó egének néhány ezre, hanem megszámlálhatatlanul sok. És nem csak csillagok, de távoli galaxisok örvénylő spiráljai és zsúfolt gömbhalmazok egymás hegyen-hálán pislákoló napjai.

Ez sem lehetett semmiképp valóság, még ha hirtelenjében, varázslatos módon átkerült volna is egy olyan világra, ahol ilyen eget láthat. A galaxisok ugyanis szemmel látható sebességgel távolodtak, a csillagok elhalványultak, föllobbantak, mások pedig éppen megszülettek izzó tűzködköbölcsőjében. Minden másodperccel évek milliói telhettek el...

A lenyűgöző látvány épp olyan gyorsan tűnt el, mint ahogy megjelent: újra az üres csarnok vette körül. Megint egyedül volt oktatójával az Aviárium dísztelen, kék hengerében.

– Azt hiszem, ennyi elég egy napra – mondta a Szárnymester, néhány méterrel Poole fölött lebegve. – Legközelebb milyen környezetet szeretne?

Poole nem tétozott. Mosolyogva rögtön elmondta, mire vágyik.

11. ITT SÁRKÁNYOK VANNAK

Sosem hitte volna, hogy ez lehetséges, még ennek a kornak a technikai színvonalán sem. Vajon hány terabájt – petabájt, van egyáltalán rá megfelelő mértékegység? – információt kellett összegyűjteni az évszázadok során, és vajon milyen adathordozóra? Jobb nem is belegondolni, és inkább követni Indra tanácsát: “Felejtse el, hogy mérnök – érezze jól magát!”

Ami azt illeti, nagyon is jól érezte magát, és öröme legalább annyi nosztalgiával keveredett benne. Két kilométer magasan szárnyalt – legalábbis számára úgy tetszett –, ifjúságának csodaszép, el nem feledett tájai fölött. A perspektíva természetesen torzított, hiszen az Aviárium padlóját és mennyezetét mindössze fél kilométer választotta el, de az illúzió mindenestre tökéletes volt.

Megkerülte a Meteor-krátert, visszaemlékezve, hogy mászta meg a falait még űrhajóskiképzése kezdetén. Milyen hihetetlen, hogy egykor bárki is kétségbe vonhatta eredetét és nevének helyénvalóságát! Pedig még a XX. században is tekintélyes geológusok bizonygatták vulkanikus származását: csak az űrkorszak beköszöntével fogadták el – hosszas kapálózás után –, hogy minden bolygó ki van téve a meteorok szüntelen záporának.

Poole biztosra vette, hogy kényelmes utazósebessége közelebb van a húsz, mint a kétszáz kilométer per órához, mégis alig tizenöt perc alatt elért Flagstaff fölé. Láthatta a

Lowell-obszervatórium fehéren csillogó kupoláit, melyekbe kisfiúként oly gyakran látogatott el, és ahol a barátságos személyzet kétségkívül nagyban hozzájárult későbbi pályaválasztásához. Néha elgondolkodott azon, vajon milyen munkahelyen köt ki végül, ha nem Arizonában születik, annak a helynek a közelében, ahol a legkitartóbb és leghatásosabb álmokat szőtték egykor a Marsról. Talán csak képzelődött, de Poole esküdni mert volna, hogy még Lowell különös síremlékét is látja, közel a fantáziáját lángra gyújtó óriás teleszkóphoz.

Vajon melyik évből, melyik évszaktól ragadták ki ezt a képet? Arra tippelt, hogy a korai XXI. században a világot figyelő kéműholdak készítették a felvételt. Talán később is, mint hogy ő elhagyta a Földet, mert a város arculata kissé idegennek tűnt. De talán ha elég alacsonyra száll, önmagát is megláthatja...

Persze tudta, ez lehetetlen; már megtapasztalta, ennél közelebb nem juthat a képhez. Ha lejjebb ereszkedik, megtörik a varázs, a táj alkotóelemeire hullik szét. Jobb tehát, ha tartja a távolságot, és élvezi az illúziót.

Ott – hihetetlen! –, ott a kis park, ahol még általános iskolás korában annyit játszadozott barátaival! A városatyák mindig vitáztak fenntarthatóságáról, mert vízellátása egyre nehezebbé és nehezebbé vált. Hát, legalább a felvétel készítésének idejéig megmaradt.

Aztán egy újabb emlék csalt könnyet a szemébe. Azokon a keskeny ösvényeken sétált rhodesiai kopójával, valahányszor hazatért Houstonból vagy a Holdról; botokat dobált neki, hogy visszahozza, ahogy azt ember és kutya mindig is tette az idők kezdete óta.

Poole tiszta szívéből remélte, hogy Rikki még ott lesz, amikor ő visszatér a Jupitertől; gondozását öccsére, Martinra bízta. A gondolat annyira felkavarta, hogy egyensúlyát veszítve zuhanni kezdett, és csak méterekkel lejjebb sikerült visszanyernie uralmát a szárnyak fölött. Szembe kell néznie a ténnyel, hogy mind Rikki, mind Martin már évszázadokkal ezelőtt elporladtak.

Amikor kitisztult a látása, észrevette, hogy a Grand Canyon sötét sávja már föltűnt a horizonton. Azon töprengett épp, elinduljon-e felé – kezdett ugyanis elfáradni –, amikor megérezte, hogy nincs egyedül a levegőben. Valami közeledett hozzá, de egyértelműen nem ember. Noha itt meglehetősen nehéz volt távolságokat saccolni, úgy tűnt, az a valami jóval nagyobb nála.

Hát – gondolta, mikor végül fölismerte –, igazából nem is meglepő, ha az ember egy pterodactylusszal találkozik ezen a helyen. Ami azt illeti, számíthattam volna rá. Remélem, barátságos – vagy ha nem, akkor gyorsabb vagyok nála. Ó, ne!

Nem is tévedett olyan nagyot, tippje nyolc pontot érdemelt volna, ha tíz a maximum. Ami ugyanis bőrhártyás szárnyainak lassú csapásaival közeledett felé, az egy igazi sárkány volt; mintha egyenesen egy mesekönyv lapjáról roppent volna ki. És, hogy a képet teljessé tegye, hátát egy gyönyörű nő ülte meg.

Legalábbis Poole gyönyörűnek képzelte el. Egy apró részlet mindenestre rontott az összhatáson: a nő arcának nagy részét pilótaszemüveg takarta, olyasmí, amit az első világháború duplafedelű gépeinek vezetői viseltek.

Poole megtorpant röptében, mint a vizet taposó úszó. A szörnyeteg közben egyre közeledett hozzá, végül már a hatalmas szárnyak suhogását is hallotta. Azt azonban még húsz méterről sem tudta eldönteni, a lény vajon gép vagy biológiai konstrukció – esetleg mindkettő.

Aztán hirtelen meg is feledkezett a sárkányról, mert lovasa levette a szemüveget.

Egyszer egy filozófus – valószínűleg nagyot ásítva megjegyezte: a közhelyekkel az a baj, hogy unalmasak.

A “szerelem első látásra” azonban sosem lehet unalmas.

Danil nem szolgálhatott információkkal, de Poole nem is igazán várta tőle. Mindenütt jelen levő kísérője – elvégre lakójának aligha nevezhette – olyan korlátozott feladatkörök ellátására volt csak képes, hogy Poole néha eltöprengett, nem szellemileg visszamaradt-e (bármily valószínűnek tűnt is ez). Megértette a háztartási berendezések működését, gyorsan és hatékonyan teljesített egyszerű parancsokat, és jól kiismerte magát a toronyban. Csakhogy ezzel be is fejeződött képességeinek sora; értelmes társalgást nem lehetett folytatni vele, és minden a családjára

vonatkozó kérdésre üres, értetlen arccal reagált. Poole-ban az is fölmerült, talán Danil szintén egy a biorobotok közül.

Indra ezzel szemben azonnal kielégítette kíváncsiságát.

– Ó, szóval találkozott a Sárkányos Hölggyel?

– Szóval maguk így hívják? Mi az igazi neve? És meg tudná szerezni nekem az Identjét?

Abban a szituációban nem érinthettük össze a tenyerünket.

– Természetesen... *no problemo*.

– Ezt meg honnan vette?

Indra rá nem jellemző módon zavarodott arcot vágott.

– Fogalmam sincs... valami régi könyvből vagy filmből. Helyénvaló szófordulat?

– Nem igazán, ha elmúlt már tizenöt éves.

– Megpróbálom ezt észben tartani. De most mesélje el, mi történt... már ha nem akarja, hogy a kíváncsiság kifúrja az oldalamat.

Voltak már annyira jó barátok, hogy bármilyen témáról teljes őszinteséggel beszélhettek. Ami azt illeti, nevetve többször is fölpanaszolták az egymás iránti romantikus érdeklődés tökéletes hiányát – noha Indra egyszer megjegyezte: “Azért azt hiszem, ha kettesben hajótörést szenvednénk egy lakatlan aszteroidán, végül is megegyezésre jutnánk.”

– Először árulja el, hogy hívják azt a nőt!

– A neve Aurora McAuley; számos egyéb tisztsége közt ő a Kreatív Anakronizmusok Társaságának elnöke. És ha úgy gondolja, Draco lenyűgöző teljesítmény, várjon, amíg meglátja a többi, őö... teremtményüket. Például Moby Dicket, vagy azt az állatkertre való dinoszauruszt, amiről Természet anyánk álmodni sem mert volna!

Ez túl szép, hogy igaz legyen, gondolta Poole.

Elvégre én vagyok a legnagyobb élő anakronizmus a Földön.

12. CSALÓDÁS

Már majdnem el is felejtette azt a beszélgetést az Űrhajózási Hivatal pszichológusával.

– Legalább három évig távol lesz a Földtől. Ha akarja, beültethetek egy ártalmatlan afrodizi-implantot, ami kitart a küldetés végéig, ígérem, ha hazatér, mindent bőségesen bepótolhat.

– Köszönöm, nem kérem – felelte Poole, és megpróbált komoly arcot vágni hozzá. – Azt hiszem boldogulok magam is.

Mindazonáltal a harmadik vagy negyedik hét után gyanakodni kezdett – csakúgy, mint Dave Bowman.

– Én is észrevettem – mondta Dave. – Lefogadom, azok az átkozott orvosok belekeverték valamit a kajánkba.

Bármilyen volt is az – már ha létezett egyáltalán –, régen hatását kellett vesse. Mostanáig Poole-nak semmi ideje nem jutott romantikus kapcsolatok szövögetésére, udvariasan el is háritotta néhány fiatal (és nem annyira fiatal) hölgy közeledési kísérletét. Nem tudta, hogy a külseje vagy a hírneve vonzotta őket, esetleg egyszerű kíváncsiságról volt szó, elvégre ő akár távoli ősük is lehetne húsz-harminc nemzedékkel korábbi.

Poole legnagyobb öröme a McAuley nevű hölgy Identje elárulta, hogy éppen társ nélkül él. Nem is vesztegette tovább az időt, kapcsolatba lépett vele. Alig huszonnég órával később már a sárkány nyergében ült, karját élvezettel a nő dereka köré fonva. Azt is hamar megértette, hogy a repülőszemüveg igen hasznos kellék, ugyanis Draco teljes egészében robot volt, és mint ilyen, könnyedén fölgyorsult száz kilométer per órára is. Poole kételkedett benne, hogy élő sárkányok valaha közlekedhettek ekkora sebességgel.

Az sem lepte meg, hogy mesebeli táj fölött suhantak el. Ali Baba mérgesen rázta az öklét, amikor leelőzték repülő szőnyegét, és azt kiabálta: “Figyeljete az orrotok elé!” Azonban ez mégsem Bagdad volt, mert az ábrándosán égbe nyúló tornyok inkább Oxfordot idézték.

Sejtését Aurora igazolta, amikor lemutatva így szólt:

– Az ott a kocsmá – vagyis fogadó –, ahol C. S. Lewis és Tolkien időnként összegyűltek a barátaikkal. És nézd a folyót! Látnod azt a csónakot, ami most bukkant elő a híd alól? Két kislány és egy tiszteletes ül benne.

– Igen! – kiáltotta vissza Poole, a Draco szárnycsapásai által fölkapart levegő sustorgásán keresztül. – Gondolom, az egyiküket Alice-nek hívják.

Aurora hátrafordult, és a válla fölött rámosolygott. Őszintén boldognak látszott.

– Valóban. Tökéletesen pontos másolat, a tiszteletes fotói alapján készült. Attól tartottam, hogy nem fogod tudni. A te korod után az emberek nagy része leszokott az olvasásról.

Poole-t elégedettség töltötte el.

Azt hiszem, sikeresen átmentem egy újabb teszten – mondta magának önelégülten. Az első az lehetett, hogy föl mert ülni Draco nyergébe. – És vajon mi jöhet még? Talán palloscsatát kell vívnom valakivel?

De nem volt több próbatétel, és az örökbecsű kérdésre – “Hozzám vagy hozzád?” – a válasz Poole-nak kedvezett.

Másnap reggel megrázva és megalázva hívta föl Anderson professzort.

– Minden tökéletesen ment – panaszolta –, aztán ő hirtelen hisztériás rohamot kapott, és ellökött magától. Azt hittem, valamivel fájdalmat okoztam neki...

Aztán egy parancssal fölkapcsolta a világítást – addig teljes sötétségben voltunk –, és kiugrott az ágyból. Én meg csak bámultam, mint borjú az újkapura... – Szomorkásán elmosolyodott. – Nem mondom, volt mit bámulni rajta.

– Biztosra veszem. Folytassa!

– Néhány perc múlva lenyugodott valamelyest, és olyasmit mondott, amit sosem fogok elfelejteni.

Anderson türelmesen kivárta, míg Poole összeszedi magát.

– Azt mondta: “Nagyon sajnálom, Frank. Kellemesen eltölthettük volna az időt, de nem tudtam, hogy téged... megcsonkítottak.”

A professzor döbönt arcot vágott, de csak egy pillanatra.

– Ó... már értem. Én is sajnálom, Frank, talán figyelmeztetnem kellett volna. Harmincéves praktizálásom során mindössze fél tucat ilyen esettel találkoztam, és a beavatkozást mindegyiknél egészségügyi okok tették szükségessé – önnél azonban ez nem áll fenn...

A körülmételés értelmesnek tűnő dolog volt a primitív korokban... még az ön századában is, mint védekezési forma bizonyos kellemetlen, sőt, egyes esetekben halálos betegségekkel szemben a szegényesebb higiénijú, fejletlen országokban. Máskülönben azonban semmiféle érv nem támogatta, miközben annál több ellenzője akadt – mint azt ön is megtapasztalhatta!

Miután először megvizsgáltam, utánanéztem a történelmi adatbázisban, és megtudtam, a XXI. század közepére már annyi műhiba-pert akasztottak orvosok nyakába, hogy az Amerikai Egészségügyi Szervezet kénytelen volt betiltani az eljárást. A korabeli orvosok vitáit nagyon szórakoztatónak találtam.

– Azt meghiszem – vetette közbe Poole morcosan.

– Néhány országban még körülbelül egy évszázadon át végeztek efféle műtéteket, aztán valami ismeretlen lánghész kitalált egy szlogent – kérem, bocsássa meg a közönségességét: “Isten tervezett minket – a körülmételés istenkáromlás!” Ez nagyjából végleg lezárta az ügyet. Ha óhajtja, könnyűszerrel elintézhetünk egy átültetést. Higgyc el, nem az öné lenne az első a világtörténelemben.

– Nem hiszem, hogy segítene. Attól tanok, ahányszor meglátnám, röhögőgörcsöt kapnék.

– Ez a beszéd! Látnom, máris kezd túljutni a dolgon.

Poole maga is meglepődött rajta, mennyire helyes Anderson meglátása. Már is elnevette magát.

– Most mi van, Frank?

– Az Aurora-féle Kreatív Anakronizmusok Társasága jutott eszembe: Azt reméltem, ők megjavítják az esélyeimet. Ilyen az én formám: pont egy olyan anakronizmussal szolgálhattam, ami nem tetszett neki.

13. IDEGEN AZ IDEGEN KORBAN

Indra nem bizonyult annyira együtt érzőnek, mint várta; talán mégiscsak fűszerezte kapcsolatukat némi féltékenység. És, ami ennél lényegesebb, az általuk fanyar humorral Sárkány-kudarcnak nevezett ügy kapcsán került sor első igazi veszekedésükre.

Egészen ártatlanul kezdődött, amikor Indra fölpanaszolta:

– Az emberek mindig azt kérdezik tőlem, miért szenteltem az életemet a történelem egy ilyen szörnyűséges szakaszának? A legszörnyűbb az, hogy nem is tudok mit válaszolni, legfeljebb azt, hogy voltak szörnyűségesebbek is.

– Valóban, mi érdeklő annyira az én századomban?

– Az, hogy átmenetet képez a barbárság és a civilizáció között.

– Köszönöm. Nevezzen csak Conannek!

– Conannek? Az egyetlen ilyen nevű, akit ismerek, az a férfi, aki megalkotta Sherlock Holmes karakterét.

– Nem érdekes... Elnézést a közbeszólásért. Természetesen mi, az úgynevezett fejlett országok lakói, azt hittük, civilizáltak vagyunk. A háborúk nem számítottak már dicsőséges dolgoknak, és ami ennek ellenére mégis kitört, azt az ENSZ igyekezett mielőbb elfojtani.

– Nem valami sikeresen: mondjuk minden tíz esetből háromszor teremtettek rendet. Mi inkább azt találjuk hihetetlennek, hogy az emberek – még a korai 2000-es években is! – nyugodtan elfogadtak olyan viselkedési normákat, amiket mi vérlázítóknak tartanánk. És képesek voltak hinni a legagylágyulósabb...

– Agyalágyultabb.

– ...képtelenségekben, amelyeket minden racionálisan gondolkodó ember kapásból elutasított volna.

– Példát kérek.

– Nos, az ön igazán triviális vesztesége alaposabb kutatásra ösztönzött, és egyszerűen letaglózott, amit találtam. Tudta, hogy egyes országokban évente kislányok ezreit csonkították meg borzalmasan, hogy így őrizzék meg szüzességüket? Sokan közülük meg is haltak, de a hatóságok a fülük botját sem mozdították.

– Egyetértek, ez borzalmas... De mit tehetett volna az én kormányom?

– Nagyon is sokat... ha akar. Csakhogy azzal megsértette volna azokat az embereket, akik olajjal látták el – és akik az általa gyártatott fegyvereket vásárolták, mint például a taposóaknákat, amelyek ezrével ölték és tették rokkanttá a civil lakosságot.

– Maga ezt nem értheti, Indra. Gyakran nem volt más lehetőségünk, mint az elnézés; nem reformálhattuk meg az egész világot. És valaki nem azt mondta egyszer: “A politika a lehetőségek művészete”?

– Így igaz... ezért foglalkoznak vele csak másodosztályú elmék. A zseni jobban szereti a lehetetlen kihívásokat.

– Hát, őszintén örülök, hogy maguk már így tele vannak zsenikkel, és mindent rendbe rakhattak.

– Jól érzem, hogy a hangjából gúny csendül ki? Hála komputereinknek, a politikai kísérleteket először a kibertérben futtatjuk le, csak azután próbáljuk ki őket a gyakorlatban. Leninnek nem volt

szerencsése: száz évvel korábban született a kelleténél. Az orosz kommunizmus életképesebb lehetett volna, ha ismeri a mikrosipeket. És persze, ha megússza Sztálint.

Poole-t újra és újra meglepte, milyen sokat tud Indra az ő koráról – ugyanakkor mennyi mindent nem ismer, ami számára egészen természetes. Bizonyos szempontból ő pont az ellenkező problémával küzdött. Még ha él is száz évig, ahogy azt orvosai magabiztosan állították, akkor sem tanulhat meg annyi mindent, hogy tökéletesen otthon érezze magát. Minden társalgásban akadnának olyan utalások, amiket nem értene, viccek, amiken nem tudna nevetni. És ami még rosszabb, mindig úgy érezné, hogy csak egyetlen lépés választja el valami szörnyű baklövéstől – egy akkora otrombaságtól, ami még leghűségesebb új barátait is elriasztja...

...Mint például az az eset, amikor együtt ebédelt szerencsére csak a saját lakosztályában – Indrával és Anderson professzorral. Az autoséfből előbukkanó ételek mindig kifogástalan minőségűek voltak, kifejezetten a rendelő fiziológiai sajátosságaihoz igazítva. Mindazonáltal a legnagyobb jóindulattal sem nevezhette őket ingyencfalatoknak; egy XXI. századi gourmand alighanem már a látványuktól depresszióba zuhant volna.

Aztán egy nap meglepően ízletes étel került elő a gépből, mely Poole-ban élénk emlékeket idézett föl ifjúkori szarvasvadászatokról és szabad tűzi pecsenyesütésekről. Volt azonban valami különös mind a zamatában, mind az állagában, így hát ő föltette a nyilvánvaló kérdést.

Anderson csupán elmosolyodott, Indra viszont másodpercekig olyan arcot vágott, mint aki mindjárt rosszul lesz. Aztán összeszedte magát, és azt mondta.

– Maga mondja el neki... de csak ha befejeztük az evést.

Már megint mit csináltam rosszul? – kérdezte magában Poole. Csupán félórával később, mikor Indra már elszántan belemerült egy videoernyő kijelzéseinek vizsgálatába a szoba túlsó sarkában, akkor kerülhetett sor a férfi harmadik évezredi tudásanyagának újabb jelentős bővítésére.

– A tetemekből készült ételek már az ön korában is kezdtek kimenni a divatból – magyarázta Anderson. Állatokat nevelni, hogy aztán, öhh, megegyék őket, ez gazdasági szempontból is egyre kivitelezhetetlenebbé vált. Nem tudom, egy tehén táplálásához hány hektár földre volt szükség, de az azon termő növények legalább tíz embert jól tarthattak. Sőt, ha a hidroponikai technológiák fejlődését figyelembe vesszük, meglehet, százat is.

Ami azonban az egész iszonyú mészárlást egyszer s mindenkorra beszüntette, az nem holmi gazdasági megfontolás volt, hanem egy járvány. A szarvasmarhákkel kezdődött, aztán áttért a többi haszonállatra is – azt hiszem, egyfajta vírus okozta, ami az agyat károsította, és különösen csúnya halált eredményezett. Bár végül sikerült megtalálni az ellenszerét, addigra már nem forgathatták vissza az idő kerekét – különben is, a szintetikus élelmiszerek sokkal olcsóbbak, és olyan ízesítéssel találja őket az ember, amilyennel csak akarja.

Poole-nak, mivel emlékezetében élénken éltek még az egyenízű "csemegék", ezzel kapcsolatban voltak bizonyos fenntartásai. Ha annyira jó lenne itt a koszt, biztosan nem álmodozna még mindig rostonsültekről és cordon bleu-kről.

Más álmai még jobban fölkaparták, és attól tartott, előbb-utóbb orvosi segítséget kell kérjen Andersontól. Bármennyire is igyekezett mindenki elérni, hogy otthon érezze magát, ennek az új világnak az idegensége és agyat próbáló bonyolultsága kezdte kétségbe ejteni. Alvás közben, mintegy öntudatlan menekülési kísérletként, gyakran földidéződött benne korábbi élete; az ébredés azonban csak annál jobban elkésértette.

Az sem bizonyult jó ötletnek, amikor átutazott az Amerika-toronyba, és lenézett, a szimulációk után most már valójában is, ifjúkora helyszíneire. Amikor tiszta volt az ég, némi optikai segítséggel olyan közélről figyelhette meg a Föld felszínét, hogy még az egyes embereket is kivehette, amint dolgukra igyekeznek, néha olyan utcákon, amiket ő is ismert...

És valahol, agya legelrejtettebb zugában ott bujkált a tudat, hogy szerettei szintén odalent sétálgattak egykor. Anyja, apja (mielőtt elment volna azzal a Másik Nővel, a kedves George bácsi és Lil néni, Martin, az öccse – és végül, de nem utolsó sorban a kutyái, kezdve gyermekkorának kis szőrgombócain, egészen Rikkiig.

És mindezek fölött ott lebegett még egy emlék – és rejtély –, Helenáé...

Hétköznapi viszonyként kezdődött, űrhajóskiképzése első napjaiban, de az évek múltával egyre komolyabb és komolyabb kapcsolattá vált. Mielőtt elindult volna a Jupiter felé, megegyeztek, hogy hivatalossá teszik összetartozásukat – amint visszatér.

Arra az esetre pedig, ha nem térne vissza, Helena megfogadta, hogy gyermeket szül tőle. Még mindig emlékezett arra az ünnepélyes, ugyanakkor mulatságos készülődésre, ami a dolgot meg kellett előzze...

Most, ezer évvel később, hiába próbált meg mindent, nem találta nyomát, vajon Helena megtartotta-e az ígérteit. Ahogy az ő emlékezetéből kihullottak bizonyos adatok, úgy az emberiség hivatalos feljegyzéseiben is akadtak fehér foltok. A legsúlyosabb csapást a 2304-es aszteroida-beccsapódás okozta elektromágneses impulzus mérte a Föld információs bázisaira. Akkor, minden elővigyázatossági intézkedés ellenére, a komputerekben tárolt feljegyzések jelentős része elveszett. Poole-nak újra és újra eszébe jutott, hogy talán az ő gyermekeinek adatai is ott voltak az örökre kitörlődött exabájtok között. Mostanra már utódainak tizenharmadik nemzedéke élhet valahol a Földön, de hogy valóban így van-e, sosem tudhatja meg.

Az a felfedezés sem javított sokat a hangulatán, miszerint ebben a korban nem minden nő gondolkodik Aurorához hasonlóan, vagyis könnyedén találhat magának olyat, aki szemet huny kis testi hibája fölött. Sőt, volt aki egyenesen izgalmasnak tartotta ezt a kis eltérést a normától, ez azonban már Poole-t zavarta meglehetősen, az ilyen esetekben tehát nem szorgalmazta a közelebbi kapcsolatot. Az igazság az, hogy más esetekben sem; most csak egy valamire vágyott, az alkalmankénti kötetlen testgyakorlatra.

Egy idő után észrevette, hogy egész életéből sikerült kigyomlálnia a kötöttségeket. Léte célját vesztette. Ugyanakkor egyre elviselhetetlenebbül nehezedett rá az emlékek súlya; egy híres könyv címét elferdítve, amit még gyermekkorában olvasott, gyakran mondogatta magának: “Idegen vagyok egy idegen korban”.

Egyes alkalmakkor, amikor lenézett a gyönyörű bolygóra, melynek földjére – ha hallgat orvosaira – soha többé nem léphet, eltöprengett, vajon nehezére esne-e újra szembenézni az űr jeges sötétjével. Noha nem volt könnyű átjutni a légzsilipeken valamiféle riadó kiváltása nélkül, időnként mégis sor került rá: néhány évente egy-egy elszánt öngyilkos meteoriként fejezte be életét a Föld légkörében.

Miközben ilyesmiken járt az esze, nem is sejtette, hogy a felmentő sereg már úton van, és a lehető legmeglepőbb alakban érkezik meg.

- Örülök, hogy látom, Poole parancsnok... másodszor is.
- Sajnálom, de nem emlékszem... Tudja, annyi mindenkivel találkozom manapság.
- Nem kell bocsánatot kérnie. Először még a Neptunusz környékén találkoztunk.
- Chandler kapitány! Micsoda meglepetés! Hozhatok önnek valamit az autoséfből?
- Bármilyen jó lesz, amiben húsz százaléknál több az alkohol.
- Mit csinál itt a Föld környékén? Azt mondták, sosem jön beljebb a Mars pályájánál.
- Ez majdnem így igaz. Bár itt születtem, szerintem ez egy bűdös koszfészek. Túl sok az ember, már megint közeledünk az egymilliárdhoz!
- Az én időmben tízmilliárdan is éltek a Földön. Mellesleg megkapta a köszönő üzenetemet?
- Igen, és tudom, illetet volna reagálnom rá. De inkább vártam, míg megint napközbe érek. Hát most itt vagyok. Egészségére!

Miközben a kapitány bámulatos gyorsasággal ürítette poharát, Poole alaposabb vizsgálatnak vetette alá látogatóját. A szakáll – még az olyan aprócska kecskeszakáll is, mint Chandleré – rendkívül ritka látvány volt ebben a világban, űrhajósok pedig már az ő idejében sem növesztettek, azon egyszerű oknál fogva, hogy megnehezítette az űrsisak felvételét. Egy kapitány természetesen éveket is eltölthet anélkül, hogy a lábát kitenné az űrbe, főleg, mivel manapság az űrsétákat leginkább robotok végzik; mindig fönnáll azonban valami váratlan esemény lehetősége, amikor sietnie kell szkafandert öltöni. Ez az apróság nyilvánvalóvá tette, hogy Chandler külön személyiség, és Poole ezért rögtön a szívébe zárta.

– Nem válaszolt a kérdésekre. Ha nem szereti a Földet, mit keres itt?

– Ó, leginkább régi barátokat. Csodálatos végre több órás várakozások nélkül igazi párbeszédet folytatni valakivel. De persze nem csak ez az ok. Az én vén csotrogányomat éppen javítják a Gyűrű egyik dokkjában. Ki kell cserélni a páncélzatát; amikor már csak néhány centi vastag, nem tudok igazán jól aludni.

– Páncélzat?

– A por ellen. A maga idejében ez még nem jelentett nagy gondot, igaz? Csakhogy a Jupiter környéke porban különösen gazdag, és a mi átlagsebességünk több ezer kilométer – másodpercenként! Úgyhogy folyton pattognak a szemcsék a hajófalán, mint esőcseppek a bádogtetőn.

– Ugye csak viccel?

– Hát persze. Ha tényleg hallanánk valamit, már halottak is volnánk. Szerencsére az efféle ronda esetek nagyon ritkák – az utolsónak is már vagy húsz éve. Ismerjük az összes jelentősebb üstökösrajt, ahol a legtöbb űrszemét kering, és gondosan elkerüljük őket – kivéve, amikor direkt megyünk oda, jéglabdákat befogni.

De miért nem jön föl a fedélzetre, és néz körül egy kicsit, mielőtt visszaindulnánk a Jupiterre?

– Boldogan... Azt mondta, a Jupiterre?

– Nos, természetesen a Ganümedeszre gondoltam – Anubisz Cityre. Ott bonyolítjuk le az üzletek nagy részét, és néhányunknak a családja is ott él. Már hónapok óta nem néztünk feléjük.

Poole alig hallotta.

Hirtelen, számára is meglepően, és talán a legeslegutolsó pillanatban végre ismét értelmet talált életének.

Frank Poole parancsnok az a fajta ember volt, aki gyűlölt egy munkát befejezetlenül hagyni – és ettől az elhatározásától még az ezer kilométeres másodpercenkénti sebességgel száguldozó por-szemcsék sem tudták eltántorítani.

Egy félbehagyott feladat várt rá azon a világon, amit egykor Jupiternek hívtak.

II. A *Goliath*

14. BÚCSÚ A FÖLDTŐL

“Bármit kérhet, amit csak akar – persze a józan ész határain belül,” ezt mondták neki. Frank Poole nem volt benne biztos, hogy házigazdái véleménye szerint a visszatérés a Jupiterhez nem lépi-e túl azt a határt. Még abban sem volt egészen biztos, hogy ő maga épeszű gondolatnak tartja saját ötletét.

Hetekkel előre betelt már a naptára mindenféle találkozókkal. Persze a legtöbbet boldogan kihagyta volna, másokat azonban sajnált volna elmulasztani. Különösen nem akart csalódást okozni régi gimnáziuma – döbbenetes, hogy még mindig létezik! – végzős küldöttségének, mely a következő hónapra jelezte érkezését.

Mégis megkönnyebbült – és kissé meg is lepődött –, amikor mind Indra, mind Anderson professzor lelkesen fogadta az utazás ötletét. Most első ízben értette meg igazán, hogy mindketten a szellemi egészségéért aggódnak leginkább; talán egy kis távollét a Földtől lesz számára a legjobb orvosság.

Ami azonban a legfontosabb, Chandler kapitány is örömmel fogadta a fejleményeket.

– Átadom a kabinomat – ígérte. – Majd kidobom az első tisztemet az övéből.

Poole időnként elgondolkodott, vajon Chandler a szakállával meg a nagy szájával nem hozzá hasonló anakronizmus-e ebben a világban. Könnyebben el tudta volna képzelni őt egy viharvert háromárbocos hídján, feje fölött feketén csapkodó kalózlobogóval.

Miután a döntés megszületett, az események már meglepő gyorsasággal folytak. Poole toronybeli tartózkodása alatt nagyon kevés személyes holmit gyűjtött be, és még kevesebb volt ezek közül, amit magával is akart vinni. Poggyászának legfontosabb darabja Miss Pringle lett, elektronikus alteregója és titkárnője, mely hűségesen tárolta mind saját feljegyzéseit, mind pedig azt a több terabájtnyi információt, amit készítői tároltak el benne.

Miss Pringle nem volt nagyobb, mint az ő korában divatos kézi komputerek, és használaton kívül rendszerint egy derékra erősíthető tokban pihent – akárcsak a régi vadnyugat gyorsan előrántható revolverei. Kommunikálhattak egymással audio üzemmódban vagy az agysapkán keresztül; Miss Pringle elsődleges funkciója az volt, hogy a külvilágból érkező információkat szűrje és osztályozza. Mint minden jó titkárnő, tudta, mikor kell azt felelnie: “Máris kapcsolom” és mikor azt: “Sajnálom, Mr. Poole most épp nem ér rá. Kérem, hagyjon üzenetet, és visszahívja önt, amint tudja.” Vagyis rendszerint sohanapján.

Nem kellett sokaktól elbúcsúznia: bár a rádióhullámok csigalassú terjedése lehetetlenné tette a valódi párbeszédet, azért üzeneteket bármikor válthat Indrával és Joe-val – két legőszintébb barátjával.

Poole némi meglepetéssel konstataálta, hogy titokzatos, de hasznos “lakája” nem tarthat vele; megszokta már, hogy a mindennapok apró-cseprő teendőit más végezze el helyette. Danil búcsúzáskor csupán biccentett egyet, de érzelemnek semmi más jelét nem árulta el, miközben fölfelé emelkedtek a lifttel a bolygót körülölelő gyűrű legkülső íve felé, harminchatezer kilométerrel Afrika szíve fölött.

– Nem vagyok benne biztos, Dim, hogy tetszeni fog a hasonlatom, de tudod, mire emlékeztet engem a *Goliath*?

Már voltak annyira jó barátok, hogy Poole használhatta a kapitány becenevét – persze csak ha senki más nem járt a közelben.

– Gondolom, valami nem túl hízelgő dologra.

– Ahogy vesszük. Amikor kisfiú voltam, George bácsikámnál találtam egy egész rakás olcsó papírra nyomott régi sci-fi magazint... a legtöbb már darabokra hullott. Csodálatos, rikító borítók voltak, tele különös bolygókkal és szörnyekkel – meg persze űrhajókkal!

Amikor felnöttem, akkor jöttem rá, milyen nevetségesen is néztek ki azok az űrhajók. Többségükben rakétahajtásúak voltak, de üzemanyagtankot nem lehetett látni rajtuk! Az oldalukon mindenfelé ablakok nyíltak, mint az óceánjárókon. Az egyik kedvencemen még egy nagy üvegkupola is emelkedett – egy csillagvizsgáló az űrben...

Nos, végül mégis azoknak a régi festőknek lett igazuk; kár, hogy nem érhatték meg. A *Goliath* sokkal inkább az ő álmaikra hasonlít, semmint azokra a repülő üzemanyagtartályokra, amikkel mi szálltunk még föl a Cape-ről. A ti inercia-hajtóművetek számomra valahogy hihetetlenül hangzik – kívülről láthatatlan, ugyanakkor határtalan sebességet és hatótávolságot biztosít... Néha azt hiszem, én vagyok az, aki álmodik!

Chandler fölkapagott, aztán kimutatott az ablakon túlra.

– Szerinted ez az egész csak álom?

Poole először látott igazi horizontot, amióta Csillagvárosba érkezett, és nem is tűnt olyan távolinak, mint várta. Elvégre egy a Föld átmérőjénél hétszer magasabbra nyúló gyűrű külső kerületén állt, több száz kilométerre el kellett hát lásson ebben a mesterséges világban...

Valamikor nagyon jól számolt fejben – ritkaságnak számított ez már az ő korában is, hát még mostanság, A horizont távolságának meghatározása egyszerű számítást igényelt: a tengerszint (itt nevezzük inkább talajszintnek) fölötti magasság kétszeresének négyzetgyökét meg kell szorozni a sugár hosszának gyökével – az efféle dolgot ha egyszer megtanulja az ember, többé nem felejt el...

Lássuk csak! Körülbelül nyolc méter magasan lehetünk... tehát négyzetgyök tizenhat – de hisz ez könnyű! – mondjuk, a sugár negyvenezer... dobjunk ki három nullát, hogy az eredményt kilométerben kapjuk... négyszer négyzetgyök negyven... hmm... az nem sokkal több huszonöttnél...

Hát, huszonöt kilométer az elég szép távolság. Egy biztos, a Földön sosem látott ekkora űrkikötőt. Bár tudta, mire számíthat, mégis hátborzongató volt figyelni a rég elveszett *Discovery*-nél sokszorta nagyobb hajókat, amik nemcsak hogy hang nélkül szállnak föl, de minden látható meghajtás nélkül is. Noha hiányolta a régi idők lángoszlopos-robajos visszaszámlálásait, el kellett ismerje, ez a módszer jóval tisztább, hatékonyabb – és biztonságosabb.

A legkülönösebb azonban az volt számára, hogy itt, a Gyűrű legkülső peremén, a geostacionárius pálya magasságában – nehézkedés hat rá! Alig méterekkel odébb, a szűkös megfigyelőterem ablakán túl szerelőrobotok és űrruhás emberalakok röpködtek súlytalanul; a *Goliath* fedélzetén az inerciamező mégis állandóan fönntartott egy a Marséhoz hasonló erejű gravitációt.

– Biztos nem gondolod meg magad, Frank? – kérdezte tréfálkozva Chandler kapitány, mikor elindult a hídra. – Még van tíz perc a startig.

– Gondolom, veszítenék a népszerűségemből, ha megtenném. Nem, most már nem táncolhatok vissza. Ahogy a mi időnkben mondták: aki bújt, aki nem, megyek.

Poole szeretett volna egyedül maradni az induláskor, és a csekély létszámú legénység – mindössze négy férfi és három nő – eleget tett kívánságának. Talán kitalálták, mit érezhet, ezer év után most másodjára is elhagyva a Földet – és megint úgy, hogy nem tudhatja előre, mi vár rá.

A Jupiter-Lucifer most épp a Nap túloldalán járt, így a *Goliath* csaknem egyenes vonalú pályája a Vénusz közelében vezetett el. Poole már alig várta, hogy szabad szemmel láthassa, vajon a Föld nővére a több évszázados terraformálás után végre valóban kiérdemli-e becenevét.

Ezer kilométer távolságból Csillagváros a Föld egyenlítőjét körülölelő óriás fémszalagnak látszott, itt-ott kiemelkedő darukkal, zsilipkupolákkal, félig kész hajókat körülfonó állványzatokkal, antennákkal, és más, rejtélyesebb építményekkel. Az egész gyorsan távolodott, ahogy a *Goliath* útnak indult a Naprendszer belseje felé. Poole-nak hirtelen még szeme elé tárult, hogy a Gyűrű befejezetlen: hatalmas lyukak tátongtak benne, amelyeket csupán az állványzat pókhálója szőtt be – lehet, hogy egyes részei sosem készülnek el.

Aztán elkanyarodtak a Gyűrűtől; az északi féltekén tél volt épp, így Csillagváros Nap felőli oldala több mint húsz fokkal emelkedett az ekliptika síkja fölé. Poole megpillantotta az Amerika- és Ázsia-tornyokat; csillogó fonálként nyúltak le az atmoszféra kék ragyogása felé, majd tűntek el benne.

Nem is érzékelte az idő múlását, a *Goliath* azonban egyre gyorsított; sebesebben haladt már bármelyik Napközelen járó üstökösnél. A csaknem teli Föld még mindig látótere nagy részét elfoglalta. Most teljes hosszában megpillanthatta az Afrika-tornyot, második életének eddigi helyszínét, amit immár lehet, hogy örökre maga mögött hagyott.

Amikor ötvenezer kilométer távolságban jártak, Csillagváros egésze a szeme elé tárult: keskeny ellipszisként ölelte körül a Földet. Bár a távolabbi oldala alig látszott, csupán hajszálvékony fénycsíkként emelkedett ki a csillagok háttéréből, így is csodálatra méltó látvány volt: az emberi civilizáció legremekebb, égi emlékműve.

Aztán Poole-nak eszébe jutottak a Szaturnusz még sokkal gyönyörűbb gyűrűi. Hiába a legmodernebb technika, a Természet csodáit még jó darabig nem fogjuk tudni felülmúlni.

Vagy Természet helyett említhetnénk mondjuk – mi az a név? – Deust is.

15. A VÉNUSZ FÖLÖTT

Amikor másnap reggel fölébredt, már a Vénusz közelében jártak. Mégsem ennek a felhőfátyolba burkolózó bolygónak a ragyogó sarlója volt a leglenyűgözőbb látványosság odakint: a *Goliath* egy végtelennek tűnő gyűrött ezüstpapírmező fölött lebegett, mely pillanatról pillanatra másként verte vissza a napfényt, ahogy a hajó a helyzetét változtatta.

Poole emlékezett, hogy az ő korában élt egy művész, aki egész épületeket burkolt fóliába: mennyire élvezhette volna ezt a lehetőséget, több milliárd tonna jeget csillogó csomagba kötni össze! Az eljárásnak persze pusztán gyakorlati célja volt, így akarták megvédeni az üstökösragot attól, hogy a Nap felé haladtában fokozatosan elpárologjon.

– Szerencséd van, Frank – közölte vele Chandler. – Ilyesmit még én magam sem láttam. Káprázatos látvány lesz. Alig egy óra múlva következik be a becsapódás. Egy kicsit még löktünk is rajta, hogy pontosan a kellő helyre érkezzen. Nem akarjuk, hogy bárki megsérüljön.

Poole ámulva nézett rá.

– Azt akarod mondani... hogy a Vénuszon már emberek élnek?

– Nagyjából ötven örült tudós, a déli sark közelében. Természetesen jól beásták magukat, de mi most kicsit fölrázzuk őket... bár a célpont a bolygó másik oldalán van, és nem is a talajon, hanem a légkörben. Napokba telik még, mire a felszínt lökéshullámokon kívül más is eléri.

Miközben a kozmikus jéghegy védőburkában csillogva és villódzva zuhant a Vénusz felé, Poole szemei előtt hirtelen megjelent egy emlék. Gyermekkora karácsonyfáin tündököltek ehhez hasonló díszek, leheletfinom, színezett üveggömbök. És a hasonlat nem is sántított annyira: sok földi család számára ez az évszak még mindig egyet jelentett a szeretet ünnepével, ráadásul a *Goliath* felbecsülhetetlen értékű ajándékot vitt egy másik világ lakóinak.

Az elgyötört vénuszi táj radarképe – különös tűzhányóival, palacsintarakásra emlékeztető hegyeivel és keskeny, kanyargós kanyonjaival – ott fénylett a vezérlőterem fő képernyőjén, Poole azonban inkább a saját szemére bízta magát. Bár a megszakítás nélkül kavargó felhőtakaró elrejtette az alant tomboló poklot, azt mégis látni akarta, milyen hatása lesz az elkötött üstökösrag becsapódásának. Amikor a Neptunusz pályája óta folyamatosan gyorsuló, vízmolekulák tonnamiriádjait tartalmazó fagyos tömb minden energiája másodpercek leforgása alatt fölszabadul...

A felvillanás még hevesebb volt, mint várta. Milyen furcsa, hogy ez a jéglovadék most több ezer foknyi hőt sugároz szét! Noha az ablakba épített szűrők elnyeltek minden veszélyes, rövidebb hullámhosszú fényt, a tűzgolyó vad kék ragyogása arról árulkodott, hogy forróbb a Napnál is.

Tágulás közben aztán gyorsan hűlni kezdett – sárga lett, majd narancssárga, vörös... A lökéshullám odalent a hang sebességével terjed – micsoda dübörgés lehet! –, úgyhogy percekben belül látható jele is meg kell mutatkozzon a Vénusz arculatán.

És ott is volt! Mindössze egy aprócska fekete gyűrű, mint egy jelentéktelen füstpamacs; nem árult el semmit arról a ciklonerejű tombolásról, ami most a szélrózsa minden irányába szerterobog a becsapódás pontjától. Miközben Poole figyelte, a gyűrű lassan tágult, bár méreténél fogva szabad szemmel ezt nem lehetett észrevenni: egy teljes percig várnia kellett, mire a változás észrevehetővé vált.

Negyedórával később azonban már a bolygó fehér felhőtakarójának legszembevetőbb szépség-hibája lett belőle. El is halványodott ugyan – feketéből piszkos szürkévé – de bizonytalan vonalú köre ugyanakkor már több mint ezer kilométerre rúghatott. Poole arra gondolt, hogy valószínűleg az alant húzódó hegységek fékező hatása rombolta szét szimmetriáját.

A hajó kommunikációs rendszeréből Chandler kapitány élénk hangja csendült.

– Kapcsolom az Aphrodité-bázist. Örömmel jelenthetem, hogy nem segítségért óbégatnak...

– ...kicsit fölrázott minket, de ezen nem lepődtünk meg. A monitorok máris esőt jeleznek a Nokomis-hegységből. Persze a víz egykettőre elpárolog, de kezdetnek ennyi is szép teljesítmény. A Hekaté-szakadákon pedig valóságos áradás söpört végig – szinte túl szép, hogy igaz legyen. Ez az utolsó szállítmány már egy bugyogva forró ideiglenes tavat is hagyott maga után...

Nem irigylem őket – mondta magában Poole –, de mindenesetre csodálom. Bebizonyítják, hogy még ebben az elkényelmesedett, talán túlságosan is tökéletes társadalomban is él az emberi kalandvágy.

– ...és még egyszer köszönjük, hogy a megfelelő helyen tették le a kicsikét. Kis szerencséivel – és ha a napellenzőt sikerül szinkronpályára állítani – hamarosan már állandó tengereink is lesznek. És akkor telepíthetünk korallzátonyokat, hogy a meszesedésük megkösse a légkör fölös széndioxidját... Remélem, sikerül ezt megérnem még.

Én is remélem – gondolta Poole néma csodálattal. Gyakran búvárkodott a Föld trópusi tengereiben, időnként olyan bizarr lényekkel találkozva, melyeknél különösebbek talán más napok bolygóin sem élnek.

– Csomag időre leszállítva, átvétel nyugtázva – mondta Chandler kapitány, hangjából tisztán kihallható elégedettséggel. – Viszlát, Vénusz... Irány a Ganümedesz!

MISS PRINGLE

CÍMZETT – WALLACE

Hello, Indra! Igen, igaza volt. Hiányoznak a mi kis vitáink. Chandlerrel nagyon jól kijövök, a legénység többi tagja pedig eleinte – ezen biztos jót mulat majd – valóságos szent erekyeként kezelt. Mostanra azonban már kezdenek befogadni, sőt, időnként nem áttallanak az orromnál fogva vezetni (ezt a kifejezést ismeri?).

Dühítő, hogy nem lehet innen igazi társalgásokat folytatni – túl vagyunk már a Mars pályáján is, tehát míg egy rádióüzenet megfordul, eltelik több mint egy óra. A dolognak persze van azért egy nagy előnye is: nem tud félbeszakítani...

Bár a Jupiterig csak egy hét az út, azt hittem, ezt pihenéssel tölthetem. Hát nem: az ujjaim viszketni kezdtek, úgyhogy jobb híján visszaültem az iskolapadba. Újrakezdtém az alapkiképzést, most épp a *Goliath* űrkompjaival ismerkedem. Talán Dim egyszer még azt is megengedi, hogy egyedül kivigyek egyet...

Nem is olyan sokkal nagyobbak, mini a *Discovery* űrcsónakjai – tartalomra azonban annál nagyobb a különbség! Először is, természetesen, nem rakétahajtásúak: még mindig nem tudom megszokni az inerciamotorokat és a nekik köszönhető végtelen hatótávolságot. Ha kéne, akár a Földre is visszajutnék egy ilyen komppal. No persze az út végére úgy érezném már magam a szűk kabinban – ugye emlékszik a kifejezésre; egyszer használtam már, és maga kitalálta a jelentését –, mint aki be van sózva.

A legnagyobb különbség mégis a vezérlőrendszer. Nagy kihívást jelentett számomra hozzászokni a kéz nélküli irányításhoz – főleg, hogy a komputer még mindig nem ismeri föl a hangomat. Eleinte ötpercenként visszakérdezett: “Komolyan így óhajtja?” Tudom, jobb lenne, ha az agysapkával kezelném, csak hogy még azon sem ismerem ki magam teljesen. Megszokni meg tán sosem fogom, hogy az az izé olvas a gondolataimban...

Apropó, a kompot, amin gyakorlók, *Falcon*nak hívják. Szép név – nagy csalódást okozott, amikor megtudtam, hogy senki nem is sejtí, eredete az egykori Apolló-programig vezethető vissza, az első holdraszállások idejéig...

Öö... még sok mindent szerettem volna elmondani, de hív a kapitány. Óránk lesz ugyanis. Sok szeretettel – vége.

TÁROL

TOVÁBBÍT

Helló, Frank, itt Indra! Vadonatúj gondofonomon hívom – már ha ez a megfelelő szó rá. A régi idegösszeroppanást kapott (haha), ezt meg még nem szoktam meg, úgy hogy az üzenet tele lesz hibákkal – nincs időm átnézni. Remélem, azért kihámozható az értelme.

KOMSZET! Egy-nulla-hármas csatorna... felvétel indul tizenkettő – helyesbítés: tizenhárom-harminckor. Bocsánat...

Remélem, sikerül megjavíttatni a régít (azon ismertem már minden parancskódot – talán pszichoanalízisre lenne szüksége, ahogy a maga idejében csinálták – sosem értettem, hogyan maradhatott fenn olyan sokáig az a süketfajdizmus – mármint süket freudizmus (haha)...

Jut eszembe: nemrég találtam egy XX. század-végi definíciót – talán szórakoztatónak találja majd. Valahogy így van – idézőjel – Pszichoanalízis: járványos betegség, először Bécsben ütötte föl a fejét 1900 körül. Európában mára már kihalt, időnként tör csak ki gazdag amerikaiak körében – idézőjel bezárva. Vicces?

Megint elnézést – ez a gond a gondofonokkal – nehéz a tárgyra koncentrálni...

xz 12L w888 8***** js9812yebdc A CSUDÁBA... STOP.. RESET

Vajon mit csináltam rosszul? Megpróbálom újra.

Említette Danilt... Sajnálom, hogy mindig kitérő válaszokat adtunk a kérdéseire – tudtuk, hogy kíváncsi, de jó okkal titkolóztunk... Emlékszik? Egyszer nemszemélynek nevezte... Nem is rossz tipp...!

Kérdezett korunk bűnözéséről is – azt feleltem, már az efféle érdeklődés is beteges – talán az ön korának gyomorfeldkavaró tévéműsorai mondatták ezt velem – én pár percnél tovább egyiket sem bírtam nézni... undorítóak!

AJTÓ... KINYIT!... Ó, HELLÓ, MELINDA... EGY PILLANAT... ÜLJ LE... MINDJÁRT BEFEJEZEM...

Szóval a bűnözés. Teljesen kiirtani nem lehet... Van egy elérhető minimum, de ez minden. Fogalmazzunk úgy, hogy a társadalom szükséges zajszintje.

Az önök megoldása a börtön volt. Állam által fenntartott perverz intézmények – az átlagos családi jövedelem tízszeresébe került egyetlen rab benntartása! Kész örütség!... Valami nyilván nem volt rendben azoknál, akik hangosan kiabálva még több börtön létesítéséért tüntettek – pszichoanalízisre lett volna szükségük! Persze legyünk belátóak – az elektronikus megfigyelés és ellenőrzés kifejlesztése előtt az emberiségnek nem állt rendelkezésére igazi alternatíva – látnia kellett volna a lelkes tömegeket, amikor végül lerombolták a börtönfalakat – nem volt hozzá fogható a történelemben, kivéve talán azt a berlini eseményt ötven évvel korábban!

Na jó, Danil. Nem tudom, mit követett el – ha tudnám, se mondanám meg – de a pszichológiai elemzése nyilván azt mutatta ki, hogy jó – mi is az a szó? – ragály... nem, lakáj válna belőle. Bizonyos munkákra nagyon nehéz embereket találni – nem is tudom, mi lenne, ha a bűnözés valóban nullára csökkenne! Akárhogy is, remélem, Danil hamarosan gyógyultan visszakérülhet a társadalom rendjébe.

BOCS, MELINDA... MOST MÁR TÉNYLEG MINDJÁRT VÉGZEK.

Hát ennyi, Frank... Üdvözlöm Dimitrit – már félúton járhatnak a Ganümedesz felé – vajon eljön az idő, amikor megcáfolják Einsteint, és végre normális beszélgetéseket folytathatunk az úrral is?

Remélem, ezzel a géppel hamar megszokjuk egymást. Máskülönben szerzek magamnak egy antik XX. századi szövegszerkesztőt... Mit szól hozzá – egyszer még azt a lehetetlen QWERTYUIOP-ot is megtanultam, amitől maguk olyan nehezen szabadultak meg.

Szeretettel, a viszontlátásra.

Hello, Frank! Megint itt vagyok. Még mindig nem válaszolt az előző üzenetemre...

Különös, hogy épp a Ganümedeszre megy, ahol öreg barátom, Ted Khan is él. De talán nem véletlen: őt ugyanaz a titok vonzotta oda, mint magát...

Először is el kell mondanom valamit róla. A szülei nagyon csúnya tréfát űztek vele, amikor a Theodore nevet adták neki. Tudja, azt hogy becézik? (Nehogy valaha is megpróbálja így szólítani!) Theo. Érti a probléma lényegét?

Néha eltöprengek, vajon ez hajtja-e. Nem ismerek senki mást, aki ennyire érdeklődne a vallás iránt – nem is, ez már megszállottság. Jobb lesz, ha előre figyelmeztetem: Ted olykor nagyon unalmas alak tud lenni.

Mellesleg hogy vagyok? Köszönöm. Hiányzik a régi gondofonom, de most már ezt a gépet is kezdem betörni. Ebben az üzenetben még nem is vétettem igazi – hogy is mondják? – szarvashibát...

Nem biztos, hogy ezt el kéne mondanom, hátha aztán akaratlanul is elszólja magát, de én azt a becenevet adtam Tednek, hogy “az utolsó jezsuita”. Tudnia kell, mire vonatkozik, a rend még az ön idejében is igen aktív volt.

Bámulatos emberek – gyakran nagy tudósok, remek tanítók – de legalább annyi kárt csináltak, mint hasznot. A történelem leggúnyosabb fintora tán – a tudást és az igazságot kutatták, briliáns elmék voltak, filozófiájukat mégis reménytelenül eltorzították a babonások...

Xuedn2k3jn deer 21 eidj dwpp

A csudába! A túlfűtött érzelmektől mindig elveszítem az irányítást. Egy, kettő, három, négy... itt az idő, hogy minden jó emberünk a párt segítségére siessen... így már jobb.

Na szóval, Tedben ugyanez a fennkölt elszántság munkálkodik; ne kezdjen vitába vele – eltapossa magát, mint egy úthenger.

Mellesleg mi az az úthenger? Talán felgöngyölt, előre gyártott útelem? Valóban kényelmetlen lehetett, ha valakire ráterítették...

Az a baj a gondofonokkal, hogy nagyon könnyű elkalandozni, hiába próbálja az ember fegyelmezni magát – végre egy érv a billentyűzet mellett – de ezt biztos mondtam már...

Ted Khan... Ted Khan... Ted Khan

A Földön még mindig híres embernek számít két mondása miatt: “A civilizáció és a vallás összeegyeztethetetlen” és “A Hit az, amikor hiszünk abban, amiről tudjuk, hogy nem igaz.” Ami azt illeti, szerintem az utóbbit nem ő találta ki; ha mégis, akkor ez a leginkább vicchez hasonló mondat, ami az ő szájából valaha elhangzott. Soha még csak el sem mosolyodott, amikor én elmondtam neki a kedvenceimet – remélem, ezt még nem ismeri... nyilvánvalóan az ön idejéből való...

A dékán a professzoroknak panaszodik: “Miért van maguknak, tudósoknak annyi eszközre szükségük? Miért nem vesznek példát mind a matematika tanszékről? Azoknak csak egy tábla meg egy papírkosár kell. De még ennél is jobb a filozófia tanszék. Ott még papírkosárra sincs szükség...” Hát, Ted lehet, hogy már hallotta... mint a filozófusok általában...

Na mindegy, adja át neki az üdvözlőmet – és ne, ismétlem, ne kezdjen vele vitába!

Legjobb kívánságaim az Afrika-toronyból.

ÁTÍR. TÁROL.

TOVÁBBÍT – POOLE

16. A KAPITÁNY ASZTALÁNÁL

A neves utas érkezése alaposan fölforgatta a *Goliath* jól szervezett rendjét, de a legénység nem vesztette el humorérzékét, és hamar alkalmazkodott az új helyzethez. Minden nap 18:00-kor összegyűltek, és együtt vacsoráztak az étkezőben, ami zéró gravitáció mellett akár harminc embert is befogadhatott, elosztva a falai mentén. Az idő nagy részében azonban a hajó munkaterületein holdi nehézkedést tartottak fenn, így aztán a padló padló maradt – minek folytán nyolc embernél több már valóságos tolongást eredményezett.

Az autoséfet körülvevő, félkör alakú asztallap helyet adott a teljes hét fős legénységnek, középen a kapitánnyal. Egy plusz ember jelenléte olyan leküzdhetetlen akadályokat támasztott, hogy azontúl minden étkezésnél valakinek külön kellett ennie. Sok tréfálgatózó szóváltás után úgy döntöttek, ábécérendben kerül a sor mindenkire – persze nem a valódi neveket vették figyelembe, hiszen azokat szinte sosem használták, hanem a beceneveket. Poole jó darabig próbálta megszokni őket: “Tek” (szerkezeti technika); “Csip” (komputerek és kommunikáció); “Egy” (első tiszt); “Dok” (orvosi és létfenntartó berendezések); “Gép” (hajtóművek és energiafejlesztők); és “Nav” (navigáció).

A tíznapos út során, míg társai meséit, vicceit és panaszait hallgatta, Poole többet tanult a Naprendszeréről, mint a Föld körül töltött hónapok alatt. Láthatóan mindenki örült, hogy új és feltehetően naiv egyszemélyes hallgatóságnak adhatja elő kalandjait, de Poole többnyire megérezte, mennyit lehet egy történetből elhinni.

Néha mégis nehéz volt megvonni a határt. Igazából senki nem hitt például az Arany Aszteroidában, az emberek általában a XXIV. század egyik nagy felültetésének tartották. De mi a helyzet a merkúri plazmoidokkal, amikről az elmúlt ötszáz évben legalább egy tucat szemtanú tett már jelentést?

A legegyszerűbb magyarázat a gömbvillám-jelenségekkel kapcsolta össze megjelenésüket; ezek annak idején az “Azonosítatlan Repülő Tárgyak” esetében is kedvelt bűnbaknak számítottak mind a Földön, mind a Marson. Néhány megfigyelő azonban megesküdtött, hogy a plazmoidok a közeli találkozásokkor céltudatosnak, sőt, kíváncsinak mutatkoztak. Badarság, felelték a szkeptikusok – ennek oka mindössze az elektrosztatikus vonzás!

A vita rendszerint addig szélesedett, míg végül már az univerzum valamennyi más lehetséges és lehetetlen életformája terítékre került, és Poole többnyire azon kapta magát, hogy a saját korát védi a végletes hiszékenység és a végletes szkepticizmus harapófogójában. Bár az “idegenek köztünk vannak”-mánia már kiskorában alábbhagyott, az Űrhajózási Hivatalt még a 2020-as évek végén is ostromolták az űrlényekkel kapcsolatban álló – vagy általuk állítólag elrabolt – elmebetegek. Téveszméiket csak tovább erősítették a média hatásvadász beszámolóí, olyannyira, hogy a kései utókor már valóságos betegséggént kezelte a jelenséget: “Adamski-kór” néven vonult be az orvosi köztudatba.

Paradox módon éppen a TMA-1 fölfedezése vetett véget a képzelgéseknek, bebizonyítva, hogy bár valóban léteznek az emberen kívül is értelmes lények a világegyetemben, láthatóan évmilliók óta nem is foglalkoztak a Földdel. A TMA-1 annak a maroknyi tudósnek az elméleteit is hatásosan leszerelte, akik azt állították, hogy az élet fejlődése a baktériumok szintjén túl már olyan valószínűtlenül sok feltétel teljesülését igényli, hogy az emberiség szükségszerűen egyedül kell legyen a galaxisban – ha nem az egész világmindenségben.

A *Goliath* legénységét jobban érdekelte Poole korának technikai szintje, mint politikája vagy gazdasága. Különösen az a forradalmi változás izgatta őket, aminek ő maga is szemtanúja lehetett: élete első része idején ért ugyanis véget a fosszilis üzemanyagok kora, hála a vákuum-energia felfedezésének. Hallgatósága nehezen tudta csak elképzelni a XX. század szmogtól fulladozó városait, a szeméthegeket, a kapzsiságot és a szörnyű ökológiai katasztrófákat.

– Ne engem okoljanak! – védekezett aztán harciasán az első felhördülések után. – Különben is, a XXI. század csak tovább rontott a helyzeten.

Az asztal körüli kórusban hangzott föl a “Hogy érti ezt?”

– Nos, ahogy kezdetét vette az úgynevezett Végtelen Energia Kora, és mindenki az olcsó és tiszta energia kilowatt-ezreivel gazdálkodhatott kedve szerint... ugye tudják, mi történt?

– Ó, a termál-krízisre gondol? Hiszen azt megoldották.

– Persze, miután a Föld felszínének felét tükrökkel kellett beborítani, hogy visszaverjék a fölös napsugárzást az űrbe. Különbözően mostanra már vénuszi körülmények között élhetnének.

A legénység ismeretei a harmadik évezredről olyan csekélyek voltak, hogy Poole – hála a Csillagvárosban kapott alapos oktatásnak – gyakran lenyűgözte őket tudásával azokat az eseményeket illetően, amelyek századokkal első halála után játszódtak le. Az azonban kellemes meglepetést okozott neki, milyen jól ismeri mindenki a *Discovery* hajónaplóját – az ugyanis az űrkorszak egyik klasszikus dokumentumává nemesült. Úgy tekintették, mint valami ősi viking sagát; gyakran emlékeztetnie kellett magát, hogy az ő ideje az emberiség történelmi skáláján félúton helyezkedett el a *Goliath* és az óceánra először kimerészkedő hajók között.

– Az útjuk nyolcvanhatodik napján – idézte föl Nav az ötödik estén vacsora közben – kétezer kilométerre megközelítették a 7794-es aszteroidát, és egy szondát lőttek belé. Emlékszik?

– Persze, hogy emlékszem – felelte Poole kissé nyersebben a keltetésénél. – Számomra csak alig egy év telt el azóta.

– Ömm, bocsásson meg. Nos, holnap még közelebb kerülünk a 13445-öshöz. Szeretné megnézni? Az automata vezérlésű felvevők tíz milliszekundumig rögzíthetik majd az adatokat.

Egy század másodpercig! A *Discovery* n még az a néhány perc is villámgyorsan zajlott le, és most annál is ötvenszer sebesebben kell elvégezni a megfigyeléseket...

– Mekkora? – kérdezte Poole.

– Harmincszor hússzor tizenöt méter – felelte Nav. – Olyan, mint valami ütött-kopott téglá.

– Sajnálom, nekünk nincs semmink, amit belelőhetnénk – mondta Gép. – Elgondolkodtak annak idején azon, mi lenne, ha a 7794-es visszalőne?

– Eszünkbe sem jutott. A csillagászoknak mindenesetre rengeteg hasznos információval szolgálhatott, úgyhogy megérte a kockázatot... Szerintem azonban egy század másodperc miatt fölösleges fáradozni. De azért köszönöm.

– Megértem. Ha egy aszteroidát látott, látta már min...

– Ez nem igaz, Csip. Amikor az Eroson voltam...

– Mint azt már legalább egy tucatszor elmesélte...

Poole agya fokozatosan kirekesztette a társalgás hangjait, míg végül már csak értelmetlen zajok sustorgásaként hatoltak tudatáig. Ezer évnnyire a múltban járt, és fölidézte az egyetlen izgalmas momentumot a *Discovery* útján, a végső katasztrófa előtt. Jóllehet ő és Bowman tökéletesen tisztában voltak vele, hogy a 7794-es csupán élettelen, levegőtlen szikladarab, ez a tudat mit sem változtatott az érzelmeiken. Egész a Jupiterig nem találkoznak több szilárd anyaggal, így egy ismeretlen sziget partja mellett elhúzó tengerészek érzelmeivel figyelték ezt az égi kavicsot, akik ha szeretnének is, nem tudnak ott partra szállni.

Az aszteroida lassú forgásban volt, felületén szabálytalanul oszlott meg a fény és az árnyék. Néha fölillant, mint egy távoli ablak vagy kristály, ha kiszögellésein, síklapjain megcsillan a nap...

Emlékezett a növekvő izgalomra is, mellyel várták, hogy kiderüljön, tökéletesen céloztak-e. Hisz egyáltalán nem könnyű eltalálni egy ilyen kis tárgyat kétezer kilométer távolságból, különösen ha annak hozzájuk viszonyított relatív sebessége húsz kilométer másodpercenként.

Aztán az aszteroida sötét felületén egyszerre vakító fény lobbant. A kis lövedék – tiszta 238-as urán – meteorsebességgel ütközött neki; a másodperc tört része alatt egész mozgásenergiája hővé alakult. Egy pillanatra izzó gázfelhő robbant az űrbe, és a *Discovery* fedélzetén fényképezőgépek örökítették meg a gyorsan halványuló spektrumvonalakat, izzó atomok árulkodó névjegyeit keresve. Néhány órával később, odalent a Földön a csillagászok első ízben határozhatták meg egy aszteroida burkának összetételét. Nagy meglepetésekre nem derült fény, de azért egykét pezsgősüveg kiürült.

Maga Chandler kapitány nemigen vett részt az asztal körüli beszélgetésekben; látszólag megelégedett azzal, hogy a legénység lazíthat, és kötetlen hangulatban kifejezésre juttathatja érzelmeit. Csupán egyetlen kimondatlan szabályt kellett mindenkinek betartani: evés közben nem

eshetett szó munkáról. Ha bármiféle műszaki vagy emberi hiba adódott, arra máshol kellett megoldást keresni.

Poole-t meglepte – és kicsit meg is ijesztette –, milyen felületesen ismeri csak a *Goliath* legénysége a hajó berendezéseit. Gyakran, amikor számára könnyen megválaszolhatónak tűnő kérdéseket tett föl, a komputer memóriabankjához irányították. Idővel aztán megértette, hogy az olyan részletekbe menő kiképzés, amelyet még ő kapott, mostanra teljességgel lehetetlenné vált: egy ember sem sajátíthatta el ilyen rengeteg bonyolult technikai berendezés működését. A különböző szakterületek specialistáinak csak azt kellett tudniuk, eszközeik mire jók, nem pedig hogy hogyan csinálják azt. A feladatelemek ismétlése és az automatikus ellenőrzés növelte a műszerek megbízhatóságát, így az emberi beavatkozás nagyobb eséllyel okozott kárt, mint hasznot.

Szerencsére ezen az úton nem volt szükség semmiféle beavatkozásra: olyan eseménytelen volt, amelyet csak egy kapitány remélhet, és hamarosan már a Lucifer ragyogó korongja töltötte be az eget előttük.

III. Galilei világai

(Kivonat, csak szöveg, *A Külső-Naprendszer Turistakalauza*, 219.3 kiadás)

Az egykori Jupiter óriás kísérői még ma is számos titkot rejtegetnek. Hogy lehet például négy világ, mely ugyanazon égitest körül kering, és körülbelül megegyező nagyságú, minden egyéb tekintetben egymástól ennyire különböző?

Csupán az Íó, a legbelső hold esetében találhatunk tökéletesen meggyőző magyarázatot. Ez annyira közel van ugyanis a Jupiterhez, hogy a belsejét feszítő gravitációs árapály-hatások hatalmas mennyiségű hőt termelnek – annyit, hogy az a hold felszínét állandóan félig-meddig olvadt állapotban tartja. Az Íó a Naprendszer vulkanikusán legaktívabb világa, a róla készült térképek alig néhány évtized alatt elavulnak.

Habár ilyen instabil környezetben állandó emberi lakhelyet kialakítani képtelenség, több leszállásra is sor került már, és a hold robotszondák szüntelen megfigyelése alatt áll. (A 2571-es tragikus sorsú expedíció történetét lásd *Beagle 5* címszó alatt.)

Az Európa a Jupitertől számítva a második hold, felszínét eredetileg mindenütt jég borította, mely nélkülözte a jelentősebb domborzati alakzatokat, eltekintve a rianások bonyolult hálózatától. Az Íón uralkodó árapály-hatások ide már jóval gyengébben értek el, de ahhoz elég hőt szolgáltatnak, hogy az Európán folyékony vízből álló óceán alakulhasson ki, mely számos különös életforma megszületését segítette elő. (Információért lásd a *Csien*, *Galaxy* és *Universe* címszavakat.) Amióta a Jupiter átalakult a Lucifer nevű mini-nappá, jóformán az Európa egész jégtakarója elolvadt, és a vulkanikus aktivitás több apró szigetet is megeremtett.

Mint az köztudott, az Európán az emberiség csaknem ezer éve nem kísérelt meg leszállást, de a hold állandó megfigyelés alatt áll.

A Ganümedesz, a Naprendszer legnagyobb holdja (átmérője 5260 kilométer), szintén nem úszta meg következmények nélkül az új nap keletkezését: egyenlítői régiói mára már eléggé fölmelegedtek ahhoz, hogy földi életformákat tartsanak fenn, bár ehhez még hiányzik a belélegezhető légkör. A népesség nagy része földiesítő mérnökökből és kutatókból áll, a legnagyobb település Anubisz City (lakosság 41000 fő), a déli sark közelében.

A Kallisztó megint csak teljesen más. Teljes felszínét a legkülönbözőbb méretű becsapódási kráterek borítják, még hozzá olyan sűrűn, hogy egymásba érnek. A meteorok bombatámadása már évmilliók óta folyhat, de az újabb kráterek szinte teljesen eltüntették már a régebbiek nyomait. A Kallisztón sincsen állandó emberi bázis, csupán néhány automatikus megfigyelőállomás üzemel.

17. A GANÜMÉDESZ

Frank Poole csak ritkán aludt sokáig, de fél éjszaka különös álmok tartották ébren. Múlt és jelen kibogozhatatlanul összekeveredett bennük: néha úgy gondolta, a *Discovery*n van, máskor úgy, hogy az Afrika-toronyban – megint máskor pedig újra kisfiúként látta magát, rég elfeledettnek hitt barátok között.

Hol vagyok? – kérdezte gondolatban, amint átküszködte magát az ébrenlétbe, ahogy az úszó tempózik föl a vízfelszín felé. Ágya fölött kis ablakot látott, melynek függönye útját állta kíváncsi

pillantásának, de ahhoz már nem volt elég vastag, hogy a beszüremelő fényt kirekessze. Valamikor, még a XX. században, a repülőgépek még elég lassúak voltak ahhoz, hogy első osztályú utasaiknak kényelmes alvási lehetőséget is biztosítsanak; Poole maga sosem próbálta ki ezt a nosztalgikus luxusszolgáltatást, amit még az ő idejében is kínálgatott egynémely utazási iroda, de most arra gondolt, az is ilyesmi lehetett.

Elhúzta a függönyt, és kinézett. Nem, nem a Föld egének panorámája tárult elé, bár az alatt elsuhanó táj akár az Antarktisz is lehetett volna. Csakhogy a Déli-sark fölött sosem ragyogott két nap. Ez a kettő ráadásul egyszerre kelt föl, ahogy a *Goliath* sebesen száguldott feléjük.

A hajó kevesebb mint száz kilométerrel keringett a felszín fölött, amely most hatalmas, megművelt, vékony hóréteggel belepert szántóföldnek tűnt. Az eke irányítója azonban alighanem részeg lehetett – vagy az automata vezérlés bolondult meg –, mert a barázdák összevissza kanyarogtak, sőt, helyenként még keresztezték is egymást. Itt-ott halvány körrajzolatok is felsejlettek – éonokkal ezelőtti meteor-becsapódások szellemkrátere.

Szóval ez a Ganümedesz – töprengett Poole kábultan. – Az emberiség otthontól legtávolabb szakadt előőrse! Miért akarna bárki józan esze birtokában itt élni? Hát, ezt gondoltam annak idején akkor is, amikor egy téli napon elrepültem Grönland vagy Izland fölött...

Kopogás hangzott föl az ajtó felől, aztán tompán az, hogy: “Bejöhetek?”, majd a választ meg sem várva Chandler kapitány lépett a kabinba.

– Gondoltam, a leszállásig hagyunk aludni. A tegnap esti útvégi ünnepség kicsit tovább tartott, mint szerettem volna, de nem akartam megkockáztatni egy zendülést azzal, hogy parancssal befejeztetem.

Poole elnevette magát.

– Tört ki már valaha zendülés az űrben?

– Ó, nem is egy... persze nem az én időmben. De ha már így szóba került a téma, meg kell említenem, hogy HAL nyitotta a sort... Bocsáss meg, talán mégsem kellett volna... Nézd! Az ott Ganümedesz City!

A horizont mögül valami olyasmi bukkant elő, ami valóban utcák és sugárutak hálózatához hasonlított; a csomópontok szabályos derékszögeit csak helyenként zavarta meg némi rendellenesség, ami a természetes igényeknek megfelelően, központi tervezés nélkül fejlődő településekre jellemző. A várost egy széles folyó osztotta két részre – Poole-nak eszébe jutott, amit olvasott: mára a Ganümedesz egyenlítői régiói annyira fölmelegedtek már, hogy a víz tartósan folyékony halmazállapotú maradhat –, és ez emlékezetébe idézett egy régi fanyomatot, ami a középkori Londonról készült.

Aztán észrevette, hogy Chandler mosolyogva bámulja őt... és az illúzió is egyszerre szertefoszlott, amint rádöbbsen a “város” igazi méretére.

– A ganümedesziek – szólalt meg szárazon – jó nagyra nőhettek, hiszen az útjaik öt-tíz kilométer szélesek.

– Némelyik megvan húsz is. Lenyűgöző, nem? És ez az egész a jég hízásának és összehúzódásának eredménye. Az anyatermészet roppant találékony... Mutathatnék olyan jelenségeket, amik még mesterségesebbnek hatnak, bár messze nem ekkorák.

– Kisfiú koromban nagy viták dúltak egy állítólagos marsi arc körül. Természetesen végül bebizonyosodott, hogy csak egy közönséges dombról van szó, aminek a homokviharok alakították ki különös formáját... Sok hozzá hasonló található a földi sivatagokban.

– Ha jól emlékszem, van egy mondás, mely szerint a történelem ismétli önmagát. Ugyanez a felhajtás lezajlott Ganümedesz City körül is – néhány örült kijelentette, hogy idegenek építették. Mindettől függetlenül sajnos nem gyönyörködhetünk már benne soká.

– Miért? – kérdezte Poole meglepetten.

– Lassan összeroskad, ahogy a Lucifer fokozatosan fölolvastja az eddig örök jégkérget. Még száz év, és rá sem ismersz majd a Ganümedeszre... Az ott a Gilgames-tó pereme, ha kicsit megerőltetted a szemed, arra jobbra láthatod...

– Igen, megvan. De mi történik ott? A víz nem forrhat, még ilyen alacsony légnyomáson sem.

– Egy elektrolízis-telep. Óriási mennyiségű oxigént termel nap mint nap. A hidrogén pedig fõlszáll, és elvész az űrben... remélhetõleg.

Chandler elhallgatott, majd kis idõ múlva szokatlanul halk hangon folytatta:

– Ennyi gyõnyörû víz... és a Ganümedesznak még csak a felére sincs szüksége. Ne mondd el senkinek, de azon dolgozom, hogy lehetne belõle valamennyit juttatni a Vénusznak.

– Könnyebb lenne, mint az üstökõsterelés?

– Ami az energiafelhasználást illeti, igen... A Ganümedeszról a szökési sebesség alig három kilométer per másodperc. És az eredmény is sokkal gyorsabban megvan: évek alatt, évtizedek helyett. Csakhogy akad néhány gyakorlati nehézség...

– El tudom képzelni. Talán valami tömeggyorsítóval akarod kilõni a rakományt?

– Ó, nem... Tornyokat használnék, amik túlnyúlnak az atmoszférán, valahogy úgy, ahogy a Földön, csak persze sokkal kisebb léptékben. Fõlpumpáljuk a vizet a tetejükbe, lefagyasztjuk az abszolút nulla fok közelébe, és hagyjuk, hogy a Ganümedesz maga löje ki a megfelelõ irányba, saját tengely körüli perdülete energiájával. Természetesen a rakomány egy része útközben elpárolog, de a nagyja megérkezik... Mi olyan vicces?

– Bocsáss meg, nem az ötleteden nevetek, az nagyon is megalapozottnak tûnik. De eszembe juttatott valamit. Volt régen egy kerti öntözõnk, amit a kispriccelõ vízsugarak hajtottak körbe-körbe. Amit te tervezel, az lényegében ugyanez, csak kissé nagyobb – bolygónyi – méretben...

Egy újabb fölbukkanó emlék hirtelen minden mást elsöpört. Poole-nak eszébe jutott, hogy a legforróbb arizonai napokon mennyire szerették Rikkivel átkergetni egymást a forgó kerti öntözõ szertespriccelõ vízpermetén.

Chandler kapitány figyelmesebb ember volt, mint általában mutatta: pontosan tudta, mikor kell távoznia.

– Na, várnak a hídon – szólt mogorván. – Viszlát a landolásnál!

18. GRAND HOTEL

A ganümedeszi Grand Hotel – melyet NaprendszerSZerte elkerülhetetlenül mindenki csak “Hotel Grannümedesz”-ként emlegetett – egyáltalán nem volt nagy, és a Földön örülhetett volna, ha másfél csillagos besorolást kap. Mivel azonban legközelebbi versenytársa is több száz millió kilométerre volt, a személyzetnek nem kellett különösebben törnie magát.

Poole nem panaszkodott, bár gyakran kívánta, bárcsak Danil is vele lenne, hogy átsegítse a mindennapi élet zökkenõin – különösképp a mindenütt jelenlevõ félintelligens berendezésekkel való kommunikáció tekintetében. Egy pillanatra pánik fogta el, amikor az ajtó becsukódott a londonerfiú mögött, úgy, hogy az a híres vendég iránt érzett csodálattól eltöltve megfellebbezett a szoba különbözõ kényelmi felszereléseinek ismertetésérõl. Miután öt percen keresztül hiába beszélt a hallgatag falaknak, Poole végre sikeresen kapcsolatba lépett egy olyan rendszerrel, amely megértette az akcentusát is. Micsoda hír lehetne ebbõl a bolygóközi információs csatornákon: A HÕS ÚRHAJÓS ÉHEN HALT GANÜMEDESZI HOTELSZOBÁJA CSAPDÁJÁBAN!

Ráadásul a dolog kétszeresen is ironikus lett volna. A Grannümedesz egyetlen luxus-apartmanját talán nem is hívhatták volna másképp, de Poole azért valósággal megrémült, amikor belépésekor hajdani úrhajóstársának életnagyságú hologramja fogadta – a Bowman-lakosztályban. Még a képet is fölismerte: saját hivatalos portréjával egy idõben készült, néhány nappal a küldetés megkezdése elõtt.

Hamarosan fölfedezte, hogy a *Goliath* legénységének nagy része második otthonának tekinti Anubiszt; mindenki azért versengett, hogy bemutatthassa õt ismerõseinek a hajó húsznaposra tervezett pihenõje alatt. Poole hamarosan nyakig belemerült már e határvidéki település társadalmi

és szakmai életébe, és egyszeriben az Afrika-toronybeli tartózkodását érezte távoli, halvány álomnak.

Mint a legtöbb amerikai, a szíve mélyén ő is vágyott a kisebb közösségek után, amelyekben mindenki ismer mindenkit – és ezek az ismeretségek kézzelfoghatóak, nem pedig a virtuális valóságban keltett szimulációk. Anubisz lakossága szerényebb volt még az emlékeiben élő Flagstaffénél is, és ez különösen tetszett neki.

A három központi kupola – mindegyik két kilométer átmérőjű – egy fennsíkon állt, amit egy minden irányban a horizontig nyúló jégtenger vett körül. A Ganümedesz második napja – az egykori Jupiter – soha nem fog annyi hőt termelni, hogy megolvassa a sarkok fehér sapkáit. Ez volt az egyik fő ok, amiért Anubisz egy ilyen barátságtalan helyen építették föl: a város alapjai még legalább évszázadokig biztosan állnak majd.

A kupolákon belül az ember amúgy sem érzett semmit a kinti világ zordságából. Poole, amikor már megfejtette a Bowman-lakosztály működésének titkait, fölfedezte, hogy többféle környezeti beállítás közül is választhat. Üldögélhetett pálmafák alatt a Csendes-óceán partvidékén, hallgatva a hullámverés moraját vagy akár egy trópusi hurrikán süvítését. De ha ahhoz támadt kedve, elvitorlázhathatott a Himalája csúcsai fölött, vagy a Mariner-völgy gigantikus kanyonjaiban. Végigsétálhatott Versailles parkjain vagy tucatnyi nagyváros utcáin, a történelem legkülönbözőbb korszakaiban. Noha a Hotel Grannümedesz nem tartozott a Naprendszer legelismertebb szállodái közé, szolgáltatásai mellett bármely nagy földi elődje elbújhatott szégyenében.

Persze nevetséges lett volna ilyen nosztalgizással tölteni az idejét, ha már egyszer idáig elrepült, hogy egy idegen világot meglátogasson. Némi kísérletezés után kompromisszumos megoldásra jutott hát, hogy minél élvezetesebben és gondolkodásra ösztönzőbben tölthesse egyre szűkösebb szabadidejét.

Legnagyobb sajnálatára sosem járt Egyiptomban, örömét lelte tehát abban, ha a Szfinx árnyékában hűsölhetett – ez a virtuális mása még a sokat vitatott “restaurálás” előtti állapotában mutatta –, és figyelhette a Nagy Piramis masszív kőtömbjeit megmászó turistákat. Az illúzió tökéletes volt, eltekintve attól a senki földjétől, ahol a sivatag találkozott a Bowman-lakosztály (enyhén megviselt) szőnyegével.

Ehhez az éghez hasonlót azonban senki nem láthatott az alatt az ötezer év alatt, mióta Gízában az utolsó kő is a helyére került. Ez nem illúzió volt, hanem a Ganümedesz bonyolult és folytonosan változó valósága.

Mivel ezt a világot – akárcsak társait – a Jupiter árapály-hatása már évmilliókkal korábban megfosztotta tengely körüli forgásától, az óriásbolygóból született csillag naphosszat mozdulatlanul függött az égbolton. A Ganümedesz egyik oldala tehát állandó Lucifer-fényben fürdött, és bár a másik féltekét gyakran csak “az Éjszaka Földjének” nevezték, ez a keresztség legalább annyira félrevezető volt, mint egy jóval korábbi kifejezés, “a Hold sötét oldala”. Ugyanis akárcsak a Hold Földdel átellenben elhelyezkedő felét, a ganümedeszi “Éjszaka Földjét” is fél napon keresztül megvilágította a jó öreg Nap.

Egy véletlen folytán, mely inkább bizonyult zavarónak, mint hasznosnak, a Ganümedesz csaknem pontosan egy hét – hét nap és három óra – alatt kerülte meg csillagát. A kísérletek azonban, amikor az “egy ganümedeszi nap = egy földi hét” elv alapján megpróbáltak naptárt szerkeszteni, akkora káoszt eredményeztek, hogy évszázadokkal ezelőtt elvetették a gondolatot. Mint a Naprendszer valamennyi lakója, az itteniek is Egyetemes Időt mértek, huszonnégy órás standard napokat, amiket névvel nem, csupán számokkal különböztettek meg egymástól.

Mivel a Ganümedesz újszülött légköre még mindig rendkívül vékony volt, és szinte teljesen felhőtlen, az égitestek parádéja soha véget nem érő látványosságot szolgáltatott. Legközelebbi pozíciójukban az Ió és a Kallisztó egyformán nagyjából feleakkorának tűntek, mint a Hold a Földről nézve – de ezzel véget is ért a hasonlóságok sora. Az Ió olyan közel keringett a Luciferhez, hogy alig két nap alatt körülszánguldotta, így mozgása már percek alatt láthatóvá vált. A Kallisztónak, mely több mint négyszer olyan távol keringett, már két ganümedeszi – vagyis tizenhat földi – nap kellett ugyanehhez.

A fizikai ellentét a két világ között még szembetűnőbb volt. A fagyos Kallisztóra szinte semmiféle hatást nem gyakorolt a Jupiter mini-nappá alakulása: jeges felszínét egymásba érő sekély kráterek borították, azoknak az időknek a nyomaként, amikor a Jupiter gigászi gravitációs tere a Szaturnuszéval vetélkedett, hogy melyikük tud több törmelékot begyűjteni a Naprendszer külső régióiból. Ennek persze – egy-két eltévedt kódarabtól eltekintve – már évmilliárdokkal ezelőtt vége szakadt.

Az Ión ugyanakkor minden héten történt valami. Ahogy egy helyi tréfamester megjegyezte, ez a világ a Lucifer belobbanása előtt maga volt a pokol – azóta maga a tüzes pokol.

Poole gyakran ráközelített arra a lángoló tájra, és rendszeresen belenézett a torkába azoknak a tűzhányóknak, melyek folytonosan át- meg átformáltak egy Afrikánál nagyobb területet. Olykor izzó szökőkutak törtek föl több száz kilométernyire az ürbe, mintha lángok alkotta gigantikus fák nőnének ezen az élettelen világon.

Ahogy az olvadt kén a felszínre került a vulkánokból és kürtökből, gyors egymásutánban a vörös, a narancs és a sárga különböző árnyalatait öltötte magára, miközben kaméleonként váltogatta allotróp módosulatait. Az űrkorszak hajnala előtt soha senki nem hitte volna, hogy egy ilyen világ létezhet. És bár Poole izgalmasnak találta e táj kényelmes távolból folytatott vizsgálatát, kételkedett benne, hogy valaha is ember tehetné a lábát az Ió felszínére, ahová eddig még robot sem merészkedett...

Leginkább mégis az Európa érdekelte, mely pályája legközelebbi pontján nagyjából akkorának látszott, mint a Föld magányos holdja, de fázisait alig négy nap alatt letudta. Noha Poole nem szándékos célzattal választotta ki virtuális környezetét, ennek ellenére helyénvalónak érezte, hogy az Európa ott függ az égen egy másik nagy titok, a Szfinx fölött.

Még nagyítás nélkül is láthatta, amikor épp a normál képet kérte, mennyit változott ez a hold a *Discovery* Jupiter-küldetése óta eltelt ezer év alatt. A keskeny szalagok és vonalak pókhálója, mely egykor a legkisebb Galilei-hold teljes felszínét beborította, mostanra már eltűnt, csupán a sarkokon maradt belőle valami hírmondónak. Itt a kilométer vastag jégkérget nem tudta fölolvasztani az új nap melege; máshol mindenfelé szűz óceánok vize buzgott és forrt a ritka légkörben, a Földön normálisnak számító szobahőmérsékleten.

Láthatóan az éghajlat azoknak a lényeknek is tökéletesen megfelelt, amelyek az őket védelmező, ám egyúttal rabságban is tartó jégkéreg elolvadása után előbukkantak a tengerekből. A centiméteres felbontású képet szolgáltató keringő kéműholdak fáradhatatlanul figyelték, amint az egyik európai faj lassan kétéltűvé fejlődik: bár idejük nagy részét még mindig a víz alatt töltötték, az "europok" egyszerűbb épületeket is fölhúztak már a szárazulatokon.

Bámulatos volt, hogy mindez alig ezer esztendő alatt zajlott le, de senki nem kételkedett benne, hogy a dolognak köze van az utolsó és egyben legnagyobb Monolithoz – a több kilométer hosszú "Nagy Falhoz", mely a Galileai-tenger partján magasodott.

És abban sem kételkedett senki, hogy a Monolit a maga titokzatos módján úgyszintén figyelemmel kíséri a megkezdett kísérletet – hasonlóképpen ahhoz, amit a Földön tett négymillió évvel ezelőtt.

19. AZ EMBERISÉG TÉBOLYA

MISS PRINGLE

CÍMZETT – INDRA

Kedves Indra, sajnálom, hogy nem üzentem eddig – csak a szokásos mentségeket hozhatnám fel, úgyhogy inkább bele sem kezdek.

Kérdésére felelve: igen, most már teljes mértékben otthon érzem magam a Grannümedeszben, de ezzel együtt egyre kevesebb időt töltök ott, noha a beprogramozott panorámát nagyon élvezem. Tegnap éjjel az Ió-féle fluxuscsatorna szép kis látványosságot produkált, egyfajta óriás elektromos

kisülést a hold és a Jupiter – akarom mondani, Lucifer – között. Ez némiképp hasonlít a földi sarki fényekhez, de sokkal káprázatosabb. A rádiócsillagászok már az én születésem előtt megemlékeztek róluk.

És ha már a régi időknél tartunk – tudta, hogy Anubisznak seriffje is van? Szerintem ez már kicsit túlzott nosztalgia. Eszembe jutnak róla nagyapám meséi a vadnyugati Arizonáról... Egyszer elmondok majd párat az ittenieknek is...

Lehet, hogy ön szerint butaság, de ez a Bowman-lakosztály elnevezés még mindig kicsit zavar. Folyton hátra-hátranézek a vállam fölött...

Hogy mivel töltöm az időmet? Nagyjából ugyanazokkal a dolgokkal, mint az Afrika-toronyban. Találkoznak a helyi értelmiség tagjaival, akik, csöppet sem meglepő módon, sokkal földhözragadtabbak, mint földi társaik (remélem, egyikük sem hallgatózik). Azonkívül tanulmányoztam – virtuálisan és a valóságban is – az itteni oktatási rendszert. Nagyon jónak tűnik, de attól tartok, önnek túl technika-orientált lenne. Természetesen nem csoda, hiszen ez egy ellenséges környezet...

Mindenesetre azt sikerült megértenem, miért élnek itt emberek. E világ kihívásaihoz – vagy ösztönző erőihez, ha így jobban tetszik – semmi nem fogható a Földön.

Igaz, a legtöbb médeszi már itt született, tehát más otthont nem ismernek. Sőt, noha többnyire túl udvariasak ahhoz, hogy ezt kimondják, úgy érzik, az anyabolygó a dekadencia melegágya lett. Mit szól hozzá? És ha ez az igazság, tesznek-e ellene valamit önök, terrik – merthogy az itteniek így hívják önöket? Az egyik tizenévesekből álló osztály, amit meglátogattam, azt reméli, fölrázhatja még a földlakókat. A gyerekek nagyszabású, szigorúan titkos terveket szőnek a bolygó elfoglalására. Én figyelmeztettem önöket...

Kirándultam egyet Anubiszon kívülre, az úgynevezett Éjszaka Földjére, ahonnan sohasem látszik a Lucifer. Tízen a vállalkozóbb szelleműek közül – Chandler, a *Goliath* legénységének két tagja, hat médeszi és én – addig folytattuk az utunkat, míg a Nap is lenyugodott végül, és valódi éjszaka köszöntött ránk. Bámulatos – leginkább a sarki teleket idézte bennem a Földön, csakhogy itt az égbolt teljesen fekete... Mintha az űrben lettem volna.

Gyönyörűen megfigyelhettük a Galilei-holdakat, sőt, azt is, ahogy az Európa eltakarja az lőt. Természetesen a kirándulást úgy időzítették, hogy mindezt láthassuk...

A kisebb kísérők közül is fűtött volt néhány, de a legfeltűnőbbben a Föld és a Hold kettős csillaga ragyogott. Hogy éreztem-e honvágyat? Őszintén bevallom, nem, bár az újonnan szerzett barátaim hiányoznak...

Sajnálom, még mindig nem tudtam találkozni dr. Khannal, noha már több üzenetet is hagyott nekem. Ígérem, az elkövetkező napokban beszélek vele – természetesen földi napokra gondolok, nem médeszietekre!

Üdvözlöm Joe-t – és Danilt is, már ha tudja, mi történt vele (talán ismét teljes értékű személy lett?) –, és önt is, szeretettel...

TÁROL

TOVÁBBÍT

Poole évszázadában az emberek neve gyakran árulkodott megjelenésükről is, harminc emberöltővel később azonban ez már a legkevésbé sem volt jellemző. Dr. Theodore Khan északi típusú szőke férfinak bizonyult, akit inkább egy viking hajó evezőinél lehetett volna elképzelni, mint lóháton nyargalászva Közép-Ázsia sztyeppéin; igazság szerint persze egyik szerep sem állt volna túl jól neki, hiszen nem nőtt magasabbra százötven centinél. Poole nem tudott ellenállni a kísértésnek, hogy egy kis amatőr pszichoanalízist végezzen rajta: az alacsony emberek gyakran agresszív törtető – ez Indra Wallace leírása alapján rá is illett a Ganümedesz egyetlen honos filozófusára. Khannak valószínűleg szüksége is volt ezekre a tulajdonságokra, hogy életben maradjon egy ilyen praktikus gondolkodású társadalomban.

Anubisz City szerény méreténél fogva nem adhatott otthont saját egyetemnek – az összes többi ember által lakott világ adózott ennek a luxusnak, noha maguk a létesítmények a telekommuni-

kációs forradalomnak köszönhetően fölöslegessé váltak. Egyetem helyett valami olyasmit létesítettek a médesziek, ami sokkal inkább ide illett, és nagyobb hagyományokkal is rendelkezett: egy akadémiát. Olajfa-lugasa még magát Platón is megtévesztette volna, egészen addig, amíg meg nem kísérel végigsétálni alatta. Indra vicce a filozófia tanszékekről, melyeknek semmi másra nincs szükségük, csak iskolatáblákra, itt nyilvánvalóan süket fülekre talált volna.

– Maximum hét embert képes befogadni – mondta dr. Khan büszkén, miután letelepedtek egy-egy szándékosan nem kényelmesre tervezett székre –, mert ennél többen már nem képesek hatékonyan eszmét cserélni egymással. Mellesleg, ha még Szókratész szellemét is hozzáadja, pontosan ennyien voltak jelen, amikor Phaidón előállt híres szónoklatával...

– A lélek halhatatlanságáról?

Khant ez olyan láthatóan meglepte, hogy Poole akaratlanul is elnevette magát.

– Végigjártam egy gyorsított kurzust filozófiából, mielőtt ledoktoráltam – a tanmenet összeállítói úgy gondolták, hogy nekünk, szőrös lelkű mérnököknek sem árt egy kis kultúra.

– Ezt örömmel hallom, így könnyebben társaloghatunk. Tudja, még mindig nem fér a fejembe, hogy lehet ekkora szerencsém. Az ön ideérkezése számomra fölért egy csodával! Már éppen azon gondolkodtam, hogy a Földre utazom, találkozni önnel. Az a drága Indra megismertette az én, öö, megszállottságommal?

– Nem – felelte Poole, nem egészen hüen az igazsághoz.

Dr. Khan roppant elégedettnek látszott, örömet szerezhett neki, hogy új közönséget talált.

– Talán hallhatta már, hogy ateistának neveznek, de ez így nem igaz. Az ateizmus bizonyíthatatlan, tehát számomra a legkevésbé sem vonzó. Isten létezésére mind a mai napig nem találtunk bizonyítékot, és most, hogy már tudjuk, a tér végtelen, talán nem is fogunk soha... Ezért Gautama Buddhához hasonlóan én sem kívánok a témában állást foglalni. Az én érdeklődési köröm az az elmebetegség, amit vallásnak neveznek.

– Elmebetegség? Ez elég éles ítélet.

– Csakhogy a történelem messzemenően bebizonyította. Képzelje azt, hogy ön egy értelmes földönkívüli lény, akit csak az ellenőrizhető tények érdekelnek. Fölfedez egy fajt, amely ezernyi – nem is, milliónyi – apró törzsre oszlik, saját hittel az univerzum keletkezéséről és az ő e világi szerepét illetően. Habár eszméikben sok a közös gondolat, még kilencvenkilenc százalékos egyezésnél is elég az a maradék egy százalék, hogy azonnal gyilkolni és kínozni kezdjék egymást, egy kívülálló számára teljességgel lényegtelen eltérések miatt.

Minek a számlájára írhatnánk ezt az irracionális viselkedést? Lucretius fején találta a szöveget, amikor azt mondta, hogy a vallás a félelem mellékterméke – reakció a rejtélyes és gyakran ellenséges világegyetem történéseire. Az emberi östörténet jelentős részében talán szükséges rossz volt – de miért kellett a szükségesnél sokkal rosszabbnak lennie, és miért maradt fenn, mikor szükségességét már semmi nem indokolta?

Azt mondtam: rossz – és komolyan is gondoltam, elvégre a félelem kegyetlenséget szül. Aki megismeri az inkvizíció történetét, szégyellni kezdi, hogy az emberi fajhoz tartozik... A valaha megjelent egyik legviszatasztóbb könyv a *Malleus Maleficarum* volt, amit két szadista perverz írt az egyház által engedélyezett – sőt, pártolt! – kínzási módokról, melyek segítségével “vallomást” csikarhattak ki ártatlan vénasszonyok ezreiből, mielőtt élve megégették volna őket... És a műhöz maga a pápa írt ajánló sorokat!

Persze, tisztelet a kivételnek, a többi vallás sem volt külön a kereszténységnél... Még az ön évszázadában is tartottak kisfiúkat leláncolva, és addig korbácsolták őket, míg be nem magoltak egész kötetnyi álszenteskedő halandzsát; megfosztották őket a gyermekkoruktól, mi több, a férfikoruktól is, hiszen szerzetesek lettek.

De az egész ügy talán legdöbbenetesebb része az, hogyan lehettek képesek közveszélyes örültek időről időre mindenkivel elhitetni, hogy ők – és egyedül ők! – Isten üzeneteinek közvetítői? Nem is lett volna semmi gond, ha ezek az üzenetek megegyeznek. Csakhogy néha egyenesen szöges ellentétben álltak egymással ami nem gátolta meg ezeket az önjelölt messiásokat abban, hogy hívek százait – néha millióit – toborozzák maguk köré. Ezek a tömegek aztán rendre élethalálharcba kezdtek más, csupán mikroszkopikus vonásokban különböző hitek megszállottjaival.

Poole úgy érezte, legfőbb ideje, hogy közbevigjon.

– Ön eszembe juttatott valamit, ami gyermekkoromban történt velem a szülővárosomban. Egy szent ember – idézőjelben – táborozott le a környéken, és azt állította, csodákat képes tenni. Semmi idő alatt hívek egész serege vette körül. Méghozzá nem tudatlan, tanulatlan emberek; gyakran a legjobb családok tagjai. Minden vasárnap drága autókat láttam parkolni a... ő... temploma körül.

– Ezt nevezték el “Raszputyin-szindrómának”: több milliónyi ilyen esetet jegyeztek föl a történelem folyamán, valamennyi országban. És minden ezer esetből egyszer ezek a szekták évszázadokig is fennmaradtak. Az ön csodaművésével mi lett?

– Nos, a konkurencia nem örült fölűnésének, és minden eszközzel megpróbálta lejáratni őt. Bárcsak emlékeznek a nevére! Valami hosszú indiai nyelvtörő volt, Szvámi ez-és-ez – csakhogy végül kiderült, a férfi alabamai. Az egyik trükkje az volt, hogy szent ereklyéket varázsolt elő a levegőből, aztán átadta a híveknek azokat. Csakhogy a helyi rabbi merő véletlenségből értett valamelyest a bűvészkedéshez, és nyilvánosan bemutatta, hogy is zajlik az ilyesmi. A hívőknek azonban ez sem számított; azt mondták, az ő szent emberük nem bűvészkedik, a rabbi csak féltékeny rá.

Egy ideig anyám is komolyan vette a gazembert – akkortájt hagyott el minket apám, talán ennek is lehetett köze a dologhoz –, és egyszer elrángatott engem egy gyűlésre. Csak tízéves lehettem, de úgy éreztem, annál az embernél ijesztőbbet nem fogok látni soha életemben. Akkora szakálla volt, hogy több madárfészek békésen megfértek volna benne egymás mellett...

– Standard modellnek hangzik. No és meddig tartott a kiskirálysága?

– Három vagy négy évig. Aztán nagy sietve kellett elhagynia a várost: rajtakapták ugyanis, hogy orgiákat rendez tizenévesekkel. Természetesen ő azt állította, misztikus szertartások során a lelküket menti meg. És... ezt nem fogja elhinni...

– Tegyen próbára!

– Egyesek még ennek ellenére is kitartottak mellette. Úgy gondolták, az ő istenük nem tehet semmi rosszat, tehát csakis bemárhatta valaki.

– Bemárhatta?

– Elnézést, úgy értem, hamis bizonyítékok alapján ítélték el... Tudja, a rendőrség is élt efféle eszközökkel bűnözők ellen, ha semmi más nem vált be.

– Hmm. Hát, az ön szvámija teljesen tipikus figura, kissé csalódást is okozott nekem. Egy- valamire azonban jó: segít bizonyítani az elméletemet, miszerint az emberiség túlnyomó része a történelem folyamán mindig is az elmebaj jeleit mutatta.

– Flagstaff külvárosát nem nevezhetném reprezentatív értékű példának.

– Ez igaz, de felsorolhatnék még több ezer hasonló esetet, és nem csak az ön századában, hanem bármelyikben. Nem létezett olyan abszurd dolog, amiben emberek seregei ne lettek volna hajlandók hinni, méghozzá olyan szenvedélyesen, hogy inkább a halált választották, semmint hitük cáfolatát elfogadják. Számomra ez egyértelműen az elmebaj jele.

– Tehát ön azt állítja, hogy minden ember, aki valaha erősen hitt vallásos értelemben, elmebeteg volt?

– Technikai értelemben véve igen... ha valóban, őszintén hittek, és nem csak megjátszottak. Tehát szerintem az esetek kilencven százalékában.

– Biztosra veszem, hogy Berenstein rabbi őszintén hitt, márpedig nála józanabb és jobb emberrel életemben nem találkoztam. És mit szól ehhez? Az egyetlen igazi zseni, akit ismertem, dr. Csandra volt, a HAL-program vezetője. Egyszer bementem hozzá az irodájába. Kopogtattam, de senki nem felelt, azt hittem, nincs ott.

Amikor mégis benéztem, láttam, hogy egy csoport virágokkal teleszórt, különös bronzszobrocska előtt imádkozik. Az egyikük elefánthoz hasonlított, egy másiknak a normálisnál több karja volt... Borzasztóan zavarba jöttem, de ő szerencsére nem vett észre engem, így gyorsan kiosonhattam. Őrá is azt mondja, elmebajos?

– Rossz példát választott: egy zseni többnyire az! Na jó, mondjuk, nem elmebajos, de nem is egészen normális, hála a gyermekkori kiképzésnek. A jezsuiták azt mondták: “Adj nekem egy fiút

hat évre, és örök életére enyém marad!” Ha a kis Csandrát időben behálózták volna, hithű katolikust nevelnek belőle buddhista helyett.

– Talán. De egyvalamit nem értek: miért akart annyira találkozni velem? Sajnálom, én semmiféle vallásnak nem vagyok híve. Mi közöm nekem ehhez az egészhez?

Doktor Khan lassan, egy olyan ember derűjével, aki régóta hordott, súlyos tehertől szabadul meg, beszélni kezdett.

20. A HITEHAGYOTT

RÖGZÍT – POOLE

Hello, Frank... Szóval végre találkozott Teddel. Igen, nevezheti eszelősnek, ha definíciója szerint az olyan személy, aki lelkesedésében nem ismer tréfát. Ez persze gyakran attól van, hogy ők ismernek valami Nagy Igazságot – hallja a nagybetűimet? –, amit senki nem hajlandó elhinni nekik... Örülök, hogy ön hitt... és azt ajánlom, a továbbiakban is vegye őt komolyan.

Azt mondta, meglepte, hogy Ted lakásában egy pápa-portrét látott a falon. Az biztos az ő kedvenc hőse, XX. Pius – szerintem beszéltem már róla önnek. Keresse csak ki! Többnyire egyszerűen Hitehagyottként emlegetik! Döbbenetes sztori, és tökéletes párhuzam fedezhető föl benne valamivel, ami kevéssel az ön ideje előtt történt. Bizonyára hallott róla, hogyan idézte elő Mihail Gorbacsov, a Szovjetunió első embere birodalma széthullását a XX. század vége felé, a világ elé tárva annak bűneit és kicsapongásait.

Persze nem akart ennyire messzire menni, eredetileg csak reformokat akart, de azokat már túlhaladta az idő. Sosem fogjuk megtudni, hogy XX. Pius ugyanezekkel a szándékokkal kezdett-e neki a terveinek, mivel merénylet áldozatául esett. Egy megátalkodott bíboros ölte meg, nem sokkal azután, hogy nyilvánosságra hozta az inkvizíció titkos dokumentumait, melyek az egész világot megrázták...

A vallásos emberek még szinte magukhoz sem tértek a TMA-0 alig néhány évtizeddel korábbi felfedezése okozta sokkból – ez az esemény XX. Piusra is nagy hatást gyakorolt, és minden bizonnyal befolyásolta tetteit is...

De még mindig nem árulta el, miből gondolja Ted, az a vén kriptodeista, hogy ön segíthet neki megtalálni Istent. Azt hiszem, még mindig dühös rá, amiért ilyen jól elrejtőzött előle. Ezt nehogy visszamondja neki!

Bár, ha jobban meggondolom, miért is ne?

Szeretettel:

Indra

TÁROL

TOVÁBBÍT

MISS PRINGLE

RÖGZÍT

Hello, Indra! Újabb találkozó volt dr. Teddel, de nem mondtam el neki, ön szerint miért haragszik még mindig Istenre.

Érdekes vitát folytattunk – nem is, inkább csak párbeszédet –, persze én csak ritkán jutottam szóhoz. Nem gondoltam, hogy ennyi év technikai jellegű munka után egyszer még a filozófiai műveltségemet is kamatoztathatom. De talán most értem meg kellőképpen rá. Vajon hogyan osztályozott volna, ha a tanítványa vagyok?

Tegnap új megközelítéssel próbálkoztam, hogy lássam a reakcióját. Lehet, hogy eredeti a gondolatmenet, bár erősen kétlem. Meghallgathatja az egészet, kíváncsi lennék a véleményére, íme a felvétel:

MISS PRINGLE – 94. AUDIOMÁSOLAT

– De azzal csak nem száll vitába, Ted, hogy az emberi művészet legnagyobb alkotásait éppen a vallásos áhítat szülte? Ez nem bizonyít valamit?

– De... de nem olyan értelemben, ami megnyugtathatná a híveket. Az emberek időről időre elszórakoznak azzal, hogy listákat készítenek a Legnagyobbakról, Legszebbekről és Legjobbakról. Gondolom, ez már az ön idejében is divatos volt.

– Nem tagadhatom.

– Nos, ez a művészetek világától sem idegen. Természetesen egy lista sem állíthat föl abszolút – örökkévaló – értékrendet, de megfigyelhető belőlük, hogyan változott korról korra a közízlés.

Az utolsó lista, amit láttam – néhány évvel ezelőtt a földi Artneten – kategóriákra tagolódott: Építészet, Zene, Vizuális művészetek... Emlékszem néhány példára is: a Parthenon, a Tadzs Mahal... Bach *Toccata és fúgája*. vezette a zenei listát, mögötte Verdi *Halotti miséje*. A vizuális művészetek csúcsa a *Mona Lisa* volt, természetesen. Aztán – a sorrendre már nem emlékszem – föltűnt benne egy csoport Buddha-szobor valahol Ceylonon, és a fiatal Tutanhamon arany halotti maszkja.

Még ha valamennyire emlékeznék is – ami, persze, lehetetlen –, nem számítana: a lényeg a műalkotások vallási háttere. Mármint az, hogy egyetlen vallás sem dominált – kivéve a zenét. És ennek is mindössze technikai oka lehet: az orgonát és az elektronikus kor előtti idők többi hangszerét is a keresztény Nyugat tökéletesítette. A dolog másképpen is alakulhatott volna... ha, mondjuk, a görögök vagy a kínaiak a gépezeteiket nem pusztán játékszereknek tekintik.

De az igazán döntő érv, mármint az én szempontomból, az általános egyetértés azt illetően, melyik az egyetemes emberi művészet legeslegnagyobb alkotása. Ez újra és újra, szinte minden listán... Angkor-Vat. Pedig a vallás, amely inspirálta, már évszázadokkal ezelőtt eltűnt a földről; azt sem tudjuk pontosan, mire alapult, legfeljebb annyit, hogy több száz istene volt, nem csupán egy!

– Bárcsak itt lenne most a jó öreg Berenstein rabbi! Ő biztosan előállna valami jó válasszal.

– Nem kétlem. Bárcsak találkozhattam volna vele! De örülök, hogy nem érte meg azt, ami Izraellel történt.

AUDIO VÉGE

Hát ennyi, Indra, Bárcsak a grannümedeszi választékban is benne lenne az Angkor-Vat – még sosem láttam. De hát nem kaphatunk meg mindent...

De most a kérdés, amire leginkább várja a választ: Miért örül dr. Ted annyira az ittlétemnek?

Mint tudja, meggyőződése, hogy számos titok kulcsa az Európán keresendő, ahol már ezer éve nem szállhatott le senki.

Azt hiszi, talán velem kivételt tesznek. Merthogy nekem van ott egy barátom. Igen, Dave Bowman, vagy bármi lett is belőle, mióta elváltunk...

Tudjuk, hogy túlélte, amikor a Nagy Testvér Monolit magába szippantotta – sőt, később a Földre is visszalátogatott. De van még valami, amiről eddig nem tudtam. Ami azt illeti, nagyon kevesen tudnak csak róla, mert a médesziek kínosnak érzik, ha beszélniük kell róla...

Ted Khan évekig gyűjtötte a bizonyítékokat, és most már meglehetősen biztos az igazában – bár magyarázattal a jelenségekre nem szolgálhat. A helyzet az, hogy legalább hat alkalommal az utóbbi évszázad során megbízható anubiszi megfigyelők egy... jelenést láttak, pontosan olyat, amilyennel Heywood Floyd is találkozott a *Discovery* fedélzetén. Noha arról az esetről egyik itteni szemtanú sem tudott, valamennyien ráismertek Dave-re, amikor megmutattam nekik a hologramját. És volt még egy észlelés, egy kutatóhajón, amelyik körülbelül hatszáz esztendővel ezelőtt egyszer közel merészkedett az Európához...

Külön-külön soha senki nem vette komolyan ezeket a jelenségeket, de összevetve őket valami szabályszerűség ismerhető föl bennük. Ted biztos benne, hogy Dave Bowman valamilyen formában még mindig él, valószínűleg részeként az általunk Nagy Falnak nevezett Monolitnak. És még mindig érdeklik őt a mi ügyeink.

Habár kapcsolatfelvételt még nem tett kísérletet, Ted reméli, hogy együtt sikerrel járunk. Ügy véli, én vagyok az egyetlen ember, aki képes erre...

Még mindig nem döntöttem. Holnap megbeszélem a dolgot Chandler kapitánnyal. Majd tudatom önnel, mit határoztam. Szeretettel:

Frank.

TÁROL

TOVÁBBÍT – INDRA

21. KARANTÉN

– Hiszel a kísértetekben, Dim?

– A legkevésbé sem. De mint minden épeszű ember, félek tőlük. Miért kérdezed?

– Mert ha nem kísérletet láttam, akkor olyan valódinak tűnő álmom volt, amilyen még soha életemben. Tegnap éjjel ugyanis Dave Bowmannel beszélgettem.

Poole tudta, hogy Chandler kapitány komolyan venné őt a legvalószínűtlenebb helyzetekben is, és ebben most sem kellett csalódnia.

– Érdekes, de én szolgálhatok racionális magyarázattal. Deus szerelmére, elvégre itt laksz a Bowman-lakosztályban! Hisz épp te mondtad, hogy olyan ez a hely, mintha kísértetek laknák.

– Biztosra veszem – legalábbis kilencvenkilenc százalékig –, hogy igazad van, és az egész csak a proffal folytatott beszélgetés által följazott agyam szüleményeként születhetett meg. Hallottál már arról, hogy Dave Bowman időnként föltűnik Anubiszban? Nagyjából százévenként egyszer. Pontosan úgy, ahogy dr. Floydnek is a *Discovery* fedélzetén, mikor azt a hajót újra aktiválták.

– Mesélj erről! Én eddig csak homályos utalásokat hallottam, de sosem vettem őket komolyan.

– Dr. Khan azonban igen, és én is. Láttam az eredeti felvételeket. Floyd épp az én régi székemen ült, amikor valamiféle porfelhő szállt föl a háta mögött, és lassan Dave fejének alakját öltötte magára. Aztán átadta azt a híressé vált üzenetet, amely fölszólította őket a távozásra.

– Szép, szép, de ennek már ezer éve. Ennyi idő alatt bárki összeállíthatott egy tökéletes hamisítványt.

– Mi értelme lett volna? Khan és én tegnap néztük meg, és nagyon is hitelesnek tűnt. A fejemet tenném rá, hogy az is.

– Ami azt illeti, egyetértek veled. És hallottam egyet-mást az itteni esetekről is...

Chandler elhallgatott, arcára kínos kifejezés ült ki.

– Jó régen már volt egy barátnőm itt Anubiszban. Ő mesélte egyszer, hogy a nagyapja látta Bowmant. Csak nevettem rajta.

– Kíváncsi lennék, ez az észlelés szerepel-e Ted Khan listáján. Megismertetnéd őt a hölgygel?

– Öő, inkább nem. Már évek óta nem beszélünk. Amennyit tudok róla, akár a Holdra vagy a Marsra is átköltözhett... Különben miért érdekli ez a te professzorodat?

– Igazából éppen erről akartam beszélni veled.

– Rosszat sejtek, de azért folytasd!

– Ted úgy gondolja, hogy Dave Bowman, vagy az, amivé változott, még mindig létezik... odaát az Európán.

– Ezer év után?

– Miért? Nézz meg engem!

– Egy példa még nem elég egy statisztikához, mondogatta mindig a matektanárom. De folytasd!

– A történet bonyolult, ráadásul olyan, mint egy kirakójáték, aminek a legtöbb darabja hiányzik. Az azonban általánosan elfogadott, hogy az őseinkkel valami nagyon fontos dolog történt, amikor négymillió évvel ezelőtt az a Monolit megjelent Afrikában. Az őstörténetben ez amolyan fordulópont lett: az eszköz- és fegyverhasználat megjelenése – és persze a vallásé... Mindez nem lehet a pusztán véletlen műve. Az a Monolit valamit csinált velünk – elvégre biztosan nem azért rakták oda, hogy csak passzívan álljon és fogadja az imádókat...

Ted szívesen idézget egy híres paleontológust, aki egyszer azt mondta: “A TMA-0 egy alapos fenéken billentéssel továbblékött minket a törzsfajlás rögös útján.” Persze Ted nem feltétlenül gondolja úgy, hogy a fenéken billentés a legkíváncsiabb irányba indított minket. Vajon tényleg szükséges volt a túléléshez, hogy ilyen gonoszakká és alattomosakká váljunk? Talán igen... Amennyire fölfigtam, Ted azt hiszi, valamit végzetesen elszúrtak az agyunk huzalozásánál, és ez tesz minket képtelenné a logikus gondolkodásra. Hogy a helyzet még tovább romoljon, az állatoknál egyébként a túléléshez szükséges agresszivitásból is a kelleténél sokkal több jutott nekünk. Egyetlen más faj egyedei sem kínozzák saját társaikat olyan előszeretettel, mint mi. Ez vajon csupán a véletlen műve – egy hihetetlen genetikai balszerencse?

Abban is általánosan egyeznek a vélemények, hogy a TMA-1-et szándékosan rejtették el a Holdon, hogy megfigyelje a kísérlet alakulását – bármi volt is az –, és ha szükségessé válik, jelentést küldjön a Jupiterhez, a naprendszeri irányítóközpontnak. Ezért várakozott ott a másik Monolit, a Nagy Testvér, már közel négy millió éve, amikor a *Discovery* odaért. Eddig egyetértés?

– Igen. Mindig úgy gondoltam, hogy ez a leghihetőbb elmélet.

– Akkor most következzenek a vadabb spekulációk! Bowmant alighanem lenyelte a Nagy Testvér, a személyiségéből mégis valami mintha megmaradt volna. Húsz évvel a Heywood Floyd-féle második Jupiter-expedíció és a már említett észlelés után Bowman ismét jelentkezett, ezúttal a *Universe* fedélzetén, amellyel Floyd a 2061-es Halley-randevúra tartott. Legalábbis ő ír róla az emlékirataiban – bár a diktálásukkor már jócskán túl járt a százon is.

– Talán szenilis volt már.

– A korabeli feljegyzések szerint nem. Ráadásul – és ez lehet, hogy még lényegesebb – az unokája, Chris szintén igen különös dolgokat élt meg, amikor a *Galaxy* kénytelen volt leszállni az Európán. És persze a Monolit – vagy egy Monolit – azóta is ott van. És körülötte virágozik az európai civilizációja...

– Kezdem érteni, hova akar Ted kilyukadni. Ez történt velünk is. Visszaértünk a kör elejére. Minden újra kezdődik, csak most az europok a történet sztárjai.

– Pontosan, és így összeáll a kép. A Jupiter begyulladt, hogy fölolvassza fagyos világukat. És a nekünk szóló figyelmeztetés, hogy tartsuk távol magunkat... valószínűleg azért, nehogy beavatkozhassunk a fejlődésükbe...

– Hol hallottam én már ezt az ötletet? Hát persze, Frank: ezer évvel ezelőtt volt divatban, a te idődben! Az “Elsődleges Irányelv”! Még mindig jókat nevetünk azokon a régi *Star Trek* epizódokon.

– Meséltem már, hogy én egyszer találkoztam a színészek közül néhányval? Meglepődnének, ha most viszontlátnának... Mellesleg a ránk erőltetett be nem avatkozási politikához volna némi hozzáfűznivalóm: a Monolit kétségkívül beavatkozott a mi életünkbe akkor, Afrikában. Elvitázhathatnánk azon is, nem jártunk volna-e jobban, ha nem teszi meg...

– Talán ez az európai kísérlet amolyan önigazolásféle?

Poole elnevette magát, de nem igazán szívből.

– Khan pontosan ezeket a szavakat használta.

– És szerinte nekünk mit kéne tennünk az ügyben? És egyáltalán, hol jössz te a képbe?

– Először is meg kell tudnunk, mi folyik valójában az Európán, és miért. Az egyszerű megfigyelés az űrből ehhez nem elég.

– Mi mást tehetnénk? A médeszkiek valamennyi kiküldött szondája fölrobbant nem sokkal leszállás előtt.

– És a *Galaxy* megmentésére irányuló expedíció óta minden személyzettel ellátott hajót eltérített valamiféle erőter, amit egyébként mi még csak érzékelni sem tudunk. Nagyon érdekes: ez

azt bizonyítja, hogy a lenti hatalom elszántan védi érdekszféráját, de semmiképp nem nevezhető rosszindulatúnak. És – ami a legfontosabb – rendelkezik olyan eszközökkel, amelyek képesek meghatározni, mi közeledik. Különbséget tud tenni robotok és emberek között.

– Jobban, mint én magam néhanap. De hallgatlak.

– Nos, Ted úgy gondolja, van egy ember, aki lejuthat az Európa felszínére – még hozzá azért, mert él ott egy régi barátja, akinek lehet a dolgokba némi beleszólása.

Dimitri Chandler kapitány hosszan, halkán füttyentett.

– És te vállalnád a kockázatot?

– Igen. Elvégre mit veszíthetek?

– Egy értékes űrkompot, már ha jól sejtem, mire gondolsz. Tehát ezért tanultad meg vezetni a *Falcon*-t?

– Hát, most, hogy így emlited... az ötlet megfordult a fejemben.

– Ezt még át kell gondolnom... Elismerem, izgat a feladat, de rengeteg probléma fölmerülhet.

– Ahogy téged ismerlek, biztosan nem tudják utadat állni – már ha valóban úgy döntesz, hogy segítesz nekem.

22. A TERV

MISS PRINGLE – LISTÁT A FÖLDRŐL ÉRKEZETT FONTOSABB ÜZENETEKRŐL RÖGZÍT

Kedves Indra! Nem akarom túldramatizálni a dolgot, de lehet, hogy ez az utolsó üzenetem a Ganümedesről. Mire megkapja, én már útnak indultam az Európa felé.

Váratlanul döntöttem így – és senki nem lepődött meg rajta nálam jobban –, de higgye el, alaposan átgondoltam. Mint azt kitalálhatta, nagyrészt Ted Khan a felelős ezért... Ha nem jönnek vissza, majd magyarázkodhat.

Kérem, ne értsen félre! Egyáltalán nem öngyilkos küldetésre indulok. Végül is kilencven százalékban Ted érvei győztek meg; ő piszkálta föl a kíváncsiságomat annyira, hogy most már nem bocsátanám meg magamnak, ha nem élnék ezzel a lehetőséggel, ami csak egyszer adódik az életben. Vagy inkább úgy kéne mondanom, két életben...

A *Goliath* kis, egyszemélyes űrkompjával, a *Falcon*nal megyek – de szívesen megmutatnám a régi kollégáknak az Űrhajózási Hivatalnál! Az eddigi példák alapján a legvalószínűbb az, hogy visszafordítanak, mielőtt leszállhatnék. De már ebből is levonhatok valami következtetést...

Ha pedig az Európa ura – valószínűleg a helyi Monolit, a Nagy Fal – úgy dönt, hogy a korábbi robotszondákhoz hasonlóan bánik el velem, és egyszerűen szétrobbant... Hát, én hajlandó vagyok vállalni ezt a kockázatot.

Mindent köszönök, adja át jókívánságaimat Joe-nak! Szeretettel a Ganümedesről, és remélem, hamarosan már az Európáról.

TÁROL

TOVÁBBÍT

IV. A kén birodalma

23. A *FALCON*

– Az Európa pillanatnyilag körülbelül négyszázezer kilométerre van a Ganümedesztől – tájékoztatta Chandler kapitány Poole-t. – Ha beletaposol a gázba – kösz, hogy megtanítottál erre a kifejezésre –, a *Falcon* egy óra alatt eljuttat oda. Én azonban nem ajánlanék ilyen gyors közelítést: titokzatos barátunk még fenyegetésnek fogná föl.

– Egyetértek. Úgyis szeretnék egy kis időt, hogy végiggondolhassak mindent. Több órán át fog tartani az utam, úgy tervezem. És abban is reménykedem... – Poole elnémult.

– Miben reménykedsz?

– Hogy valamiféle kapcsolatba léphetek Dave-vel, vagy bárki van is ott, mielőtt nekikezdenék a leszállásnak.

– Igen, udvariatlan dolog meghívás nélkül beállítani valahová – még olyanokhoz is, akiket ismersz, nemhogy vadidegenekhez, mint az europok. Talán vihetnél magaddal ajándékokat – miket is kedveltek annyira a régi felfedezők? Ha jól emlékszem, a tükrök és az üveggyöngyök voltak a legnépszerűbbek.

Chandler tréfálgató hangsúlya nem rejthette el teljesen aggodalmát, úgy Poole-ért, mint az értékes járműért, amit az kölcsönvenni készült – elvégre a *Goliath* parancsnokaként végső soron ő tartozott érte felelősséggel.

– Még mindig nem tudom, hogyan rendezzük meg ezt a dolgot. Ha hősként térsz vissza, szívesen sütkéreznék én is dicsőséged fényében, de ha elveszted a *Falcon*t, értelemszerűen saját magaddal együtt, mit mondjak majd? Hogy elloptad a kompot, amikor épp másfelé néztünk? Attól tartok, ezt senki nem hinné el. A ganümedeszi forgalomirányítás roppant hatékonyan működik – muszáj is neki! Ha te előzetes értesítés nélkül indulsz el, egy mikroszekundum – na jó, egy milliszekundum – alatt lefülelnék. Előre le kell adni nekik a repülési tervet.

Tehát a következőt javaslom, hacsak ki nem találunk valami még jobbat:

Kiviszed a *Falcon* egy utolsó pilótavizsgára – mindenki tudja, hogy repültél már egyedül. Kétezer kilométeres magasságban körpályára állsz az Európa fölött – ebben még nincs semmi szokatlan, sokan csináltak ilyet, és a helyi illetékesek sosem tiltakoztak ellene.

A becsült repülési idő öt óra, plusz-mínusz tíz perc. Ha hirtelen meggondolod magad, és nem térsz vissza, már senki nem tehet semmit – legalábbis a Ganümedeszen. Én persze majd felháborodottan kiabálok, és kifejezem döbbenetemet az elkövetett hatalmas navigációs hibák fölött, satöbbi, satöbbi. Valamit föl kell tudjak mutatni, ha az ügy a vizsgálóbizottság elé kerül.

– Valóban odáig fajulhat a dolog? Igazán nem akarlak bajba keverni titeket.

– Ne aggódj! Legfőbb ideje már egy kis izgalomnak. De erről a kis tervről csak te meg én tudunk; próbáld nem említeni a legénység előtt. Szeretném, ha ők olyan őszintén tagadhatnának le mindent, mint egy – hogy is van az a másik kifejezés, amit te tanítottál nekem? – ma született bárány.

– Köszönöm, Dim. Nagyra értékelem, amit értem teszel. És remélem, soha nem kell megbánnod, hogy annak idején a *Goliath* fedélzetére vettél, odakint a Neptunusz körül.

Poole-nak nehezebb esett titkolóznia az immár barátai közé sorolt űrhajósok előtt, miközben azok előkészítették a *Falcon* az általuk rövid rutinfeladatnak vélt útra. Csak ő és Chandler tudták, mennyire nem erről van szó.

Mindazonáltal most korántsem a teljes ismeretlenbe indult, mint ezer évvel korábban Dave Bowmannel. Az űrkomp számítógépének memóriájában ott sorakoztak az Európa felszínének nagy felbontású térképei, amik már néhány méteres részleteket is meg tudtak mutatni. Poole pontosan tudta, hová akar eljutni, már csak az maradt kérdéses, vajon sikerül-e megtörnie az évszázados karantént.

24. SZÖKÉS

- Kézi vezérlést kérek.
- Biztos benne, Frank?
- Egészen biztos, *Falcon*... Köszönöm.

Bármilyen logikátlanak tűnt is, az emberi fajhoz tartozók többsége magától értetődő udvariassággal bánt mesterséges gyermekeivel, ha mégoly együgyűek voltak is. Egész pszichológiai tanulmányok és népszerű kézikönyvek (*Hogyan ne sértsük meg komputerünk érzéseit?*, *Mesterséges intelligencia – Valódi bosszúság*, ezek voltak a legismertebbek) születtek az Ember–Gép etikett témájában. Már régen megszületett a döntés, hogy noha a robotokra semmiféle hatással nincs a velük szemben tanúsított otromba bánásmód, kulturált használatuk érdekében kerülendő. Ráadásul a gépekkel szembeni durvaság könnyen áterjedhet az emberek közti viszonyokra is.

A *Falcon* mostanra körpályára állt, pontosan terv szerint, biztonságos kétezer kilométerrel az Európa fölött. Előtte az eget az óriás hold sarlója uralta, melynek még azt a részét is, melyet nem ért a Luciferből érkező fény, olyan jól megvilágította a távoli Nap, hogy minden részlet tökéletesen kivehető volt rajta. Poole optikai segédeszköz nélkül is jól látta tervezett úti célját, a Galileai-tenger még mindig jég borította partján, nem messze az elsőként erre a világra érkezett űrhajó vázától. Bár az europok régen eltávolítottak róla minden használható fém alkatrészt, a balsorsú kínai hajó még mindig emlékműként magasodott a kopár táj fölé, szerencsétlenül járt legénységének mementójaként. Az illendőség azt diktálta, hogy a hold egyetlen települését – ha idegenek építették is – Csienville-nek nevezzék.

Poole úgy döntött, a tenger fölött ereszkedik le, aztán indul csak meg nagyon lassan a “város” felé – remélte, hogy így közeledését barátinak, vagy legalábbis kevésbé agresszívnek fogják föl. Noha gondolatmenetének naivitását maga is beismerte, nem jutott eszébe jobb alternatíva.

Aztán hirtelen, amikor már ezer kilométernél is lejjebb járt, megérkezett az első reakció – ugyan nem az, amiben reménykedett, de valami, amiről tudta jól, hogy elkerülhetetlen.

– A ganümedeszi irányítás hívja a *Falcon*. Eltért a megadott útitervtől. Azonnali tájékoztatást kérünk, mi történt?

Ilyen sürgető érdeklődést nem lehetett figyelmen kívül hagyni, Poole mégis úgy érezte, egyelőre az lesz a legjobb.

Pontosan harminc másodperccel később és száz kilométerrel közelebb az Európához a ganümedesziek megismételték üzenetüket. Poole ismét válasz nélkül hagyta – a *Falcon* azonban nem.

– Biztos benne, hogy meg akarja ezt tenni, Frank? – kérdezte az űrkomp. Noha Poole tudta, csakis a képzelete játszhat vele, úgy tűnt számára, a hangból csipetnyi nyugtalanság hallatszik ki.

– Egészen biztos, *Falcon*. Tudom jól, mit csinállok.

Ez természetesen távol állt az igazságtól. Poole tisztában volt vele, hogy hamarosan újabb hazugságokkal kell majd odaállnia egy sokkal nehezebben kijátszható közönség elé.

Ritkán használt jelzőfények keltek villogva életre a vezérlőpult peremén. Poole elégedetten elmosolyodott: minden pontosan a terv szerint megy.

– Itt a ganümedeszi irányítás! Hall engem, *Falcon*? A komp kézi vezérlésre van kapcsolva, nem tudunk távirányítással segíteni. Mi történik? Még mindig ereszkedik az Európa felé. Kérjük, haladéktalanul válaszoljon!

Poole-t piszkálni kezdte ébredező lelkiismerete. Megismerni vélte a forgalomirányító hangját; csaknem biztosra vette, hogy egy elbűvölő hölgyé, akivel a polgármester fogadásán találkozott, nem sokkal Anubiszba érkezése után. A hangból szinte riadalom csendült ki.

Poole hirtelen rádöbbsent, mivel nyugtathatná meg – bár ezt az ötletet túlságosan abszurdként korábban egyszer már elvetette. Talán mégis megér egy próbálkozást; kárt semmi esetre sem okozhat – és lehet, hogy be is válik.

– Itt Frank Poole, a *Falcon*-ról. Teljesen jól vagyok... de mintha valami átvette volna a komp irányítását. Úgy veszem észre, egy erő az Európa felé húz. Remélem, fogják az adásomat... igyekszem mindenről jelentést tenni, amíg csak lehet.

Hát, talán nem is hazudott olyan nagyot az aggódó forgalomirányítónak; remélte, hogy ha egyszer még találkoznak, tiszta lelkiismerettel tud majd a szemébe nézni.

Tovább beszélt, megpróbálva minél őszintébb hangot megütni.

– Ismétlem, itt Frank Poole, a *Falcon* úrkomp fedélzetéről! Az Európa felé ereszkedem. Valamiféle külső erő kerítette hatalmába a hajómat, és csak remélhetem, hogy biztonságban fogja letenni... Dave, itt a régi úrhajóstársad, Frank. Te irányítod a kompot? Okom van azt hinni, hogy még az Európán vagy. Ha igen, örülnék, ha találkozhatnék veled, bárhol találom is rád, bármilyen formában.

Egy pillanatig sem reménykedett benne, hogy választ kap. Mondatai még a ganümedeszi forgalomirányítóból is döbbsent hallgatást váltottak ki.

Valamiféle válasz mégiscsak érkezett: a *Falcon* tovább ereszkedett háborítatlanul a Galileai-tenger felé.

Az Európa felszíne már csak ötven kilométerre lehetett; Poole szabad szemmel is kivehette a parton őrt álló – ha valóban ez volt a feladata – legnagyobb Monolit fekete csíkját Csienville határában.

Egy emberi lény sem járt ilyen közel hozzá az utóbbi ezer évben.

25. TŰZ A MÉLYBEN

Évmilliókon át óceánok világa volt ez, rejtett vizeit jégpáncél oltalmazta az űrtől. A jég vastagsága majdnem mindenütt több kilométeres volt, de egy-egy vékonyabb sáv mentén olykor megrepedt és szétnyílt. Ilyenkor kurta küzdelem kezdődött a két engesztelhetetlenül ellenséges elem között, melyek az egész Naprendszerben egyedül itt találkoztak össze közvetlenül. A tenger és az űr közti harc mindig ugyanarra a döntetlenre végződött: a légüres térrel érintkező víz felforrt, s még ugyanabban a pillanatban megfagyott, s ezzel a jégpáncél újra behegedt.

Az Európa tengerei a közeli Jupiter hatása nélkül már réges-régen tömör jéggé fagytak volna. Az anyabolygó gravitációs ereje szünet nélkül gyúrta a kicsiny világ belsejét; itt is működtek az Ió felszínét dúló erők, de összehasonlíthatatlanul kisebb hevedéssel. A mélyben mindenütt nyomokat hagyott ez a planetáris kötélhúzás: a tenger alatti földrengések szakadatlan robajában, a mélyből felszökő gázok sziszegésében, a tengerfenéki síkságok felett átsöprő infraszonikus nyomáshullámok gördülésében. Az Európát borító lármás óceánhoz képest a Föld mégoly zajos tengerei is némának tűntek.

Itt-ott, szétszórtan a fenék véghetetlen sivatagában, oázisok alakultak ki, melyek örömteli ámulatba ejtették volna a földi biológusokat. Több kilométerre is kiterjedtek a csövek és aknák kuszasága mellett, melyet a mélyből felbugyogó, ásványos sós vizek raktak le, mint a cseppkövet. A gótikus várkastélyoknak e természet által épített karikatúráiból fekete, forrásban lévő folyadékok

buggyantak ki lassú ritmusban, mintha valami hatalmas szív dobogna odalent. Akárcsak a vér, e folyadékok is az élet valódi jeleit mutatták.

A forrásban lévő folyadékok és a föntről leáramló, fagyos szivárgás meleg szigeteket formáltak a tengerfenéken. És nem kevésbé lényeges, hogy az élethez szükséges valamennyi vegyületet magukkal hozták az Európa belsejéből. A XX. századi felfedezők ugyanilyen termékeny oázisokat fedeztek fel a Föld mély óceánjaiban. Ezek európai társai azonban összehasonlíthatatlanul nagyobbak és sokkalta változatosabbak voltak.

A hőforrások közelében, a tropikus zónában törékeny, pókszerű építmények éltek, szemre hasonlóak a növényekhez. Köztük különös meztelen csigák és férgek mászkáltak; némelyek ezekkel a növényekkel táplálkoztak, mások egyenesen a körülöttük lévő ásványos vizekből szereztek táplálékukat. Távolabb a tengermélyi tüzeiktől – melyek körül e lények melegedtek – erősebb és vaskosabb organizmusok éltek, melyek leginkább rákokra vagy pókokra emlékeztettek.

Biológusok hadai szerezhettek volna életre szóló kutatási anyagot egy ilyen apró kis oázist tanulmányozva. A paleozoikus földi tengerekkel ellentétben ez nem afféle állandó környezet volt, itt gyors iramban haladt az evolúció, fantasztikus formák tömegeit produkálva. Megvalósulásuk azonban kivétel nélkül a legteljesebb bizonytalanságnak volt kitéve; az élet forrásai előbb-utóbb meggyengültek, majd kiapadtak, amint az őket létrehozó erők másutt és megint másutt összpontosultak. Az európai tengermély bővelkedett efféle tragédiák nyomaiban. Számtalan kör alakú területet borítottak elpusztult lények vázai és ásvánnyal bevonódott maradványai, s e helyeken egész fejezetek törölődtek ki az Élet könyvéből. Volt olyan, ami csak egy hatalmas, üres csigaházat hagyott maga után, mely ember nagyságú, csavart trombitát formázott; de heverték itt két-, sőt háromhéjú kagylók is, és akadtak több méter átmérőjű, csigavonalú kőületek, amik hajszálra megegyeztek azokkal a szépséges ammonitákkal, melyek oly titokzatos módon tűntek el a Föld óceánjaiból a krétakor végén.

Az európai tengerfenék minden csodája közül talán a legszebbek az izzó lávafolyamok voltak, melyek a víz alatti vulkánok kalderáiból törtek elő. Ebben a mélységben olyan nagy volt a nyomás, hogy a tüzes magmával érintkező víz nem tudott gőzzé válni, így a kétféle folyadék kénytelen-kelletlen fegyverszünetet kötve létezett egymás mellett.

Ott, mintha egy idegen világ ismeretlen művészei adnának elő egy darabot, valami hasonlót ahhoz, ami Egyiptomban történhetett egykor, még az ember megjelenése előtt. Ahogy a Nílus életre keltette a sivatag keskeny szalagját, ez a tűzfolyam is életet lehelt az európai mélységekbe. Partjai mentén alig néhány kilométer szélességben fajok sokasága bukkant elő, indult virágzásnak, majd enyészett el. És volt olyan is, amely hatalmas emlékműveket hagyott maga után.

Ezeket nehezen lehetett csak megkülönböztetni az ásványi sókból származó elkérgesedéstől, mely mindenütt fellelhető volt a termálkürtők körül; ám még ha egyértelműen nem is a természet hozta létre ezeket, nem egykönnyen lehetett volna megállapítani, vajon az értelem alkotta őket, vagy csupán az ösztönök termékei. Elvégre a földi természetek várai is legalább olyan impozánsak, mint bármi, ami ennek a fagyott világot körülölelő óceánnak a fenekén létrejött.

A mélyben húzódó sivatagok keskeny, termékeny sávja mentén egész kultúrák, civilizációk emelkedhettek föl és süllyedhettek le, hadseregek menetelhettek (vagy úszhattak) az európai Timur Lenkek vagy Napóleonok vezérlete alatt. S világuk többi része még csak tudomást sem szerzett róluk, hiszen ezek a forró oázisok olyan távol estek egymástól, mint egyik bolygó a másiktól. Azok a lények, akik a lávafolyó fényében sütkéreztek, és a forró nyílások körül szereztek táplálékukat, sohasem juthattak át a magányos szigeteket elválasztó, ellenséges pusztaságon. Ha voltak valaha történészeik és filozófusaik, valamennyien meg lehettek győződve róla, hogy egyedül az ő civilizációjuk létezik a világegyetemben.

Pedig az oázisok közt elterülő tér sem volt teljesen élettelen; akadtak lények, amelyek elviselték a zord körülményeket. Ezek voltak a halak európai megfelelői – áramvonalas torpedók, amiket függőlegesen álló farokuszonyok hajtottak előre, és a testük mentén elhelyezkedő kisebb uszonyok kormányoztak. Hasonlatosságuk a földi óceánok legsikeresebb formájú lakóihoz nyilvánvaló volt: ugyanarra a műszaki problémára az evolúció szükségszerűen hasonló válaszokat

adott. Bizonyosság erre a delfin és a cápa – látszólag ugyanaz a test, holott az élet fájának igencsak távoli ágain helyezkednek el.

Azért az európai tengerekben és a földi óceánokban élő halak között mégiscsak volt egy nagyon lényeges különbség: ezeknek itt nem volt kopolyájuk, hiszen az ő vizeikben nyomát sem lelhatték oxigénnek. Csakúgy, mint a Föld saját geotermikus nyílásai közelében élő lények, ezek is kén alapú anyagcserével rendelkeztek, és ebben a vulkanikus környezetben bőségesen találtak ilyen anyagokat.

És közülük csak keveseknek volt szeme. Eltekintve a ritka lávakiömlések villódzó fényétől és a párt kereső vagy zsákmányra vadászó lényekből alkalmanként kiáramló biolumineszcenciától, ebben a világban nem volt helye a fénynek.

Halálra ítélt világ volt ez. Nem pusztán azért, mert energiaforrásai szórványosak és állandóan változóak voltak, hanem az őket irányító árapályerők is folyamatosan gyengültek! Még ha kifejlődött is köztük a valódi értelem, az Európa lakói a tűz és a jég csapdájában éltek.

Csak egy csoda menthette volna meg őket kicsiny világuk végső fagyhalálától.

Ám ez a csoda, a Lucifer megszületésének köszönhetően, bekövetkezett.

26. CSIENVILLE

Az utolsó pillanatokban, miközben higgadt, száz kilométer per óra sebességgel lassan elérte a partot, Poole azon töprengett, vajon számíthat-e még valamiféle beavatkozásra. Semmi kellemetlenség nem fogadta azonban, még akkor sem, amikor ellebegett a Nagy Fal fekete, vészjósoló lapja előtt.

Alighanem elkerülhetetlen volt, hogy az európai Monolit ezt a nevet kapja, hiszen, eltérően földi és holdi testvéreitől, az oldalán feküdt, és több mint húsz kilométer hosszan nyúlt el. Bár szó szerint több milliárdszor nagyobb volt, mint akár a TMA-0, akár a TMA-1, arányaiban tökéletesen megegyezett velük ismét az az 1:4:9 számsor, ami annyi számmisztikai elméletet szült már az évszázadok során.

Mivel függőleges oldala csaknem tíz kilométer magas volt, az egyik hihetőbb elmélet szerint többek közt szélfogóként is szolgált, védve Csienville-t a Galileai-tenger felől időnként támadó vad viharokkal szemben. Ezek mostanában, hogy a klíma lassan stabilizálódott, egyre ritkábbakká váltak, de alig ezer éve még igencsak elbátortalanítottak volna bármiféle, az óceánból kimerészkedő életformát.

Noha mindig tervezte, Poole sosem látogatott el a Tycho-monolithoz – amikor először elindult a Jupiter felé, természetesen még nem is tudott erről a szigorúan titkos felfedezésről –, Olduvaiban álló testvérét pedig a Föld gravitációja elérhetlenné tette számára. Olyan gyakran látta azonban képmásaikat, hogy úgy ismerte már őket, mint a tenyerét (elgondolkozott már ezen a közmondáson is: valójában vajon hány ember ismerné föl a saját tenyerét?). A jelentős méretbeli különbségtől eltekintve a Nagy Fal tökéletesen azonosnak tűnt a TMA-1-gyel és a TMA-0-val – sőt, ami azt illeti, a "Nagy Testvérrel" is, amivel a *Leonov* találkozott a Jupiter körül.

Egyes elméletek szerint, melyek elég örülten hangzottak ahhoz, hogy akár igazak is legyenek, csupán egyetlen ős-Monolit létezett, az összes többi – akármekkora volt is –, ennek pusztán kivetítődéseiként jelent csak meg. Ez járt Poole eszében, miközben a Nagy Fal magasba nyúló, makulátlan, sima feketeségét bámulta. Pedig ennyi évszázad után, amit ebben az ellenséges környezetben töltött el, legalább néhány piszokfoltot összeszedhetett volna! De nem, olyan tisztának látszott, mintha nemrég fényesítette volna ki minden négyzetcentiméterét egy hadseregnyi ablakpucoló.

Aztán az is eszébe jutott, hogy noha mindenkiben, aki csak a TMA-1 vagy a TMA-0 közelébe került, ellenállhatatlan vágy támadt megérinteni annak felszínét, ez soha senkinek nem sikerült. Az ujjak, gyémánthegyű fűrészek, lézerek – mind úgy siklottak félre, mintha valami láthatatlan réteg

védéné a Monolitokat. Vagy mintha – és ez is közkedvelt teória volt – nem egészen ebben a világ-egyetemben léteznének, mintha a milliméter egy parányi tört részét kitevő térszelet elválasztaná őket tőle.

Ráérősen megtett egy teljes kört a Nagy Fal körül, amely továbbra is közönyös maradt közeledése iránt. Végül aztán – még mindig kézi vezérléssel, nehogy a ganümedeszi irányítás további kísérleteket tehessen a “megmentésére” – a komppal Csienville határáig repült, aztán lebegve megállt, és keresni kezdte a legmegfelelőbb leszállóhelyet.

A *Falcon* keskeny panorámaablakán át ismerős látvány tárult a szeme elé; oly gyakran tanulmányozta a Ganümedeszen őrzött felvételeket, soha egy pillanatra sem gondolva arra, hogy egyszer majd a valóságban is ellátogathat ide. Az europoknak, úgy tűnt, fogalmuk sincs a város-tervezésről; félgömb alakú építmények százai álltak látszólagos összevisszaságban egy körülbelül egy kilométer átmérőjű körzetben. Ezek némelyike olyan kicsi volt, hogy még egy földi gyerek sem férhetett el kényelmesen benne, mások ugyanakkor akár egy nagy családot is befogadhattak volna. Egyik sem emelkedett azonban öt méternél magasabbra.

És mind ugyanabból az anyagból készült, amely kísérteties fehéren fénylett a kettős napfényben. A Földön az eszkimók ugyanezt a választ adták a kihívásra, mellyel fagyos, ásványi kincsekben szegény környezetük szembesítette őket: Csienville iglúi is jégből épültek.

Utcák helyett csatornák futottak minden irányba – elvégre a város lakói többé-kevésbé még mindig kételtűek voltak, és aludni a vízbe tértek vissza. Egyes kutatók szerint a táplálkozás és a pázás is itt zajlott, bár bizonyítékot egyik elmélethez sem sikerült beszerezni.

Csienville-t “jégből épített Velencének” nevezték el, és Poole el kellett ismerje, a hasonlat találó volt. Csak a város lakói nem látszottak sehol; az egész település úgy nézett ki, mintha évek óta elhagyottan állna itt.

Még egy rejtély zavarta a kutatókat: annak ellenére, hogy a Lucifer ötvenszer fényesebben ragyogott, mint a távoli Nap, és soha meg sem mozdult az égen, az europok valami ősi ösztöntől hajtva mégis ragaszkodtak a nappal és az éjszaka váltakozásának ritmusához. Naplementekor visszatértek az óceánba, és amikor a csillag ismét feltűnt, ők is megjelentek – pedig az állandó világosságban ez mindössze néhány százalékos fényváltozást jelentett. Földi párhuzamot keresve talán azt említhetnénk meg, hogy számos lény életciklusában ugyanolyan fontos szerepet játszik a halovány Hold, mint a sokkal ragyogóbb Nap.

Egy óra volt még hátra a napfelkeltéig. Akkor Csienville lakói ismét kimásznak majd a vízből, és ott folytatják dolgaikat, ahol abbahagyták – méghozzá emberi lépték szerint igencsak komótosan. Az europok kénre épülő anyagszerkeze nem működött olyan hatékonyan, mint a földi állatok túlnyomó többségére jellemző oxigénégető típus. Az ittenieket még egy lajhár is állva hagyta volna, ezért aztán nehéz volt potenciálisan veszélyesnek tekinteni őket. Ez eddig a jó hír, a rossz pedig az, hogy hiába is vezérelné a legjobb szándék mindkét fél képviselőit, mindenféle kommunikáció csak kínos lassúsággal döcöghetne, és alighanem végül fásult érdektelenségbe fulladna.

Úgy döntött, itt az idő bejelentkezni a ganümedeszi irányításnál. Már éppen elég idegesek lehetnek. Eltöprengett, hogy vajon cinkosa az összeesküvésben, Chandler kapitány hogyan oldja meg ezt a helyzetet.

– *Falcon* hívja a Ganümedeszt! Amint azt nyilván látják, valamivel Csienville fölött lebeg... öö... lebegtetnek. Ellenségességnek egyelőre semmi jelét nem látom; mivel itt éjszaka, van, az europok még nem jöttek elő a vízből. Újra jelentkezem majd, amint földet érek.

Dim büszke lenne rá, ha látná, gondolta Poole, amint a *Falcon* egy hópihe könnyedségével letette egy sima jégdarabra. Semmit nem akart a véletlenre bízni, ezért az inercia-hajtóművet bekapcsolva hagyta, hogy a komp csak minimális mértékben nehezedjen a talajra – reménykedett benne, hogy azért a szél nem fogja elvinni.

Hát itt van az Európán – ezer éve az első ember. Vajon Armstrong és Aldrin is ugyanezt a lelkesedést érezte, amikor az *Eagle* Holdat ért? Valószínűleg túlságosan lefoglalta őket az, hogy végigellenőrizték a leszállóegység primitív és teljességgel unintelligens berendezéseit.

A *Falcon* mindezt természetesen már önműködően végezte el. A kis kabin időközben egészen elcsöndesedett, leszámítva persze az elektronikus műszerek elkerülhetetlen – és biztonságot adó –

zűmmögésétől. Ezért Poole összerezzen, amikor Chandler kapitány nyilván előre felvett hangja megzavarta gondolatait.

– Tehát sikerült! Gratulálok! Mint tudod, a jövő utáni héten vissza kell térnünk az Övbe, de addig még rengeteg idő van. Azt még azért el kell mondanom, hogy öt nap elteltével a *Falcon* automatikára kapcsol, és visszatér, akár veled, akár nélküled. Sok szerencsét!

MISS PRINGLE
KÓDPROGRAM AKTIVÁL
TÁROL

Hello, Dim!

Köszönöm a buzdító üzenetet. Be kell valljam, elég ostobán érzem magam, hogy ezt a programot használom... Mintha titkos ügynök lennék valami poros kémfilmben, amihez hasonlók megszületésem táján voltak divatban. Persze megértem, hogy így a szavaim nem juthatnak majd avatatlan fülekbe, és ez jelen helyzetemben különösen hasznos. Remélem, Miss Pringle helyesen töltötte le a programot... Ó, Miss P., ez természetesen csak tréfa volt!

Mellesleg az egész Naprendszer teljes médiaarzenálja engem vett célba, és valósággal ostromol kérdéseivel. Kérlek, próbáld levakarni őket rólam – vagy átirányítani dr. Tedhez. Ő biztos örülni fog...

Mivel a Ganümedesről szünet nélkül kamerák figyelnek, nem untatlak környezetem leírásával. Ha minden jól megy, néhány perc múlva végre történik valami, és megtudjuk, mennyire volt jó ötlet tőlem, hogy már itt várom az europokat, amikor kikapaszzkodnak a vízből...

Bármilyen is, számomra biztos nem lesz akkora meglepetés, mint Csang professzor és kollégái számára, amikor ezer évvel ezelőtt elsőként megérkeztek ide. Újra meghallgattam híressé vált utolsó üzenetét, mielőtt elindultam a Ganümedesről. Bevallom, megborzongtam – képtelen voltam nem arra gondolni, megismétlődhet-e az eset. Nem szeretnék úgy halhatatlanná válni, mint a szegény jó Csang...

No persze én bármikor fölszállhatok, ha valami veszélyt szimatolok... és most eszembe jutott egy érdekes gondolat: vajon az europoknak van-e már történelmük? Vezetnek-e írásos feljegyzéseket?... Emlékeznek-e rá, mi történt alig néhány kilométerre innen, ezer évvel ezelőtt?

27. JÉG ÉS LÉGÜRES TÉR

– ...Itt Csang professzor beszél az Európáról. Remélem, hall valaki, különösen ön, dr. Floyd... Tudom, hogy a *Leonovon* van... valószínűleg nincs sok időm... irányítom az úrruhám antennáját, amerre most járhatnak... Kérem, továbbítsa ezt az információt a Földnek!

A *Csien* három órája megsemmisült. Én maradtam egyedül életben. A személyes rádiómat használom... fogalmam sincs, van-e elég hatóereje, de ez az egyetlen esély. Jól figyeljenek, kérem...

AZ EURÓPÁN VAN ÉLET. Ismétlem: AZ EURÓPÁN VAN ÉLET...

Biztonságban leszálltunk, ellenőriztünk minden berendezést, aztán lefektettük a csöveket, hogy azonnal megkezdhesük az üzemanyagtartályok feltöltését... hátha sietve kell elindulnunk.

Minden a terv szerint ment... az egész már-már túl szép volt, hogy igaz legyen. A tartályok csaknem félig megteltek, amikor dr. Li és én kimentünk, ellenőrizni a csőszigetelést. A *Csien* körülbelül harminc méterre áll – állt – a Nagy Csatorna szélétől. A csövek egyenesen róla vezettek a jég alá. A kéreg odalent nagyon vékony volt, embert nem bírt volna el biztonságosan.

A Jupiter korongja éppen megtelt az égen, és a hajóról is vagy öt kilowattnyi fényárt ontottak a lámpák. Mint valami karácsonyfa... tündökölve világította meg a jeget...

Li látta meg először – a mélységből egy hatalmas, sötét tömeg emelkedett ki. Először azt hittük, óriási halraj – túl nagynak tűnt ahhoz, hogy egyetlen organizmus legyen –, aztán kezdett kitörni a jég alól, és megindult felénk.

Mintha óriási, nedves hínárkötegek másznának a földön. Li visszaroht a hajóhoz a felvevőgéért, én ott maradtam, hogy figyeljem, és minden változást jelentsek rádión keresztül. Az a valami olyan lassan mozgott, hogy magam is könnyedén le hagytam. Inkább izgatott voltam, mint rémült. Azt hittem, tudom, miféle lény lehet – sok képet láttam már a kaliforniai tengeri moszaterdőről –, de alaposan tévedtem.

...állítom, hogy bajban volt. Nyilván nem tudta elviselni a normális környezeténél százötven fokkal alacsonyabb hőmérsékletet. Merevvé fagyott, de közben tovább haladt előre – részek törtek le belőle, akár az üvegdarabok –, de még ekkor is haladt a hajó felé, fekete, egyre lassuló szökőár.

A megdöbbenéstől még ekkor sem tudtam összeszedni a gondolataimat, és el sem képzelhettem, mire készül. Bár céltudatosan tört a *Csien* felé, teljességgel ártalmatlannak látszott, mintha... mintha egy kisebb erdő kelt volna életre. Emlékszem, még el is mosolyodtam – eszembe jutott a birnami erdő a Macbethből...

Aztán hirtelen ráébredtem a veszélyre. A lény még ha békésnek látszott is, rettentő súlyos volt – a jéggel együtt, amit magán cipelt, több tonnát nyomhatott, még az itteni csekély gravitáció mellett is. Araszolva, fájdalmasan már a hajó támasztólábain kapaszkodott fölfelé... Láttam, mint roskadnak meg, mint egy lassított felvételen, mintha az egész csak álom, lidérces álom lenne...

Csak akkor jöttem rá, mit akar ez a lény, amikor a hajó már kezdett feldőlni... De akkor már túl késő volt. Megmenthettük volna magunkat... csak le kellett volna kapcsolnunk azokat a fényeket.

Talán egyfajta fototrop lény, amelynek a jégen átszűrődő napfény hatására indul meg a biológiai ciklusa. De az is lehet, hogy egyszerűen vonzza a fény, akár a lepkét a gyertyaláng. A reflektoraink nyilván sokkal nagyobb fényerőt képviseltek, mint bármi, amit eddig az Európán látni lehetett, a Napot is beleértve...

Aztán az űrhajó összeroppant. Láttam, mint hasad meg a burkolat, miközben az összesűrűsödött nedvesség következtében óriási hőtömeg keletkezett. A fények mind kialudtak, egy kivételével, amely egy kábel végén himbálózott, néhány méterrel a felszín fölött.

Nem tudom pontosan, mi történt ezután. Csak arra emlékszem, hogy ott álltam a fény alatt, a hajóroncs mellett, s körös-körül mindenütt friss hó szállongott. Világosan felismertem benne a lépteim nyomát. Nyilván odaszaladtam; talán mindössze egy-két perc telt el...

A növény – csak úgy tudok rá gondolni, mint növényre – mozdulatlan volt. Azon tűnődtem, vajon mekkora kár érte a hajó rázuhanásakor; nagy darabok – karvastagságúak – hasadtak le róla, akár az elszáradt ágak.

A törzs ekkor ismét megmozdult. Elszakadt a hajótesttől, és megindult egyenesen felém. Ekkor már bizonyos voltam benne, hogy fényérzékeny lény: én közvetlenül az immár nyugalmi állapotba került, ezer wattos lámpa alatt álltam.

Képzeld el egy tölgyfát – még jobb, ha egy soktörzsű, léggyökerű fára gondolsz –, amely a gravitáció erejétől ellapítva próbál kúszni a földön. A fényforrástól mintegy öt méter távolságra kezdett szétterülni, mígnem tökéletes kört vont körém. Alighanem eljutott tűrőképessége határáig – addig a pontig, ahol a vonzás taszításba csap át.

Ezután néhány percig nem történt semmi. Már azt hittem, elpusztult – utolérte a fagyhalál.

Aztán észrevettem, hogy ágain óriási bimbók formálódnak. Olyan volt, mintha egy virágzásról készített, időkihagyásos filmet néznék. Valóban úgy gondoltam, hogy ezek virágok – külön-külön emberfej nagyságúak.

Gyönyörű színekben pompázó, finom hártványok kezdtek kibontakozni. Akkor ötlött fel bennem, hogy senki és semmi nem láthatta még ezeket a színeket; nem is léteztek addig, míg ide nem hoztuk a fényeinket – végzetes fényeinket – erre az idegen világra.

Gyengéden hullámozó kacsok, porzósálak... a körém magasodó élő falhoz léptem, hogy közről lássam, mi történik. Szemernyi félelmet nem éreztem, sem akkor, sem azóta.. Bizonyos voltam benne, hogy nem rosszindulatú – ha van tudata egyáltalán.

A kibontakozás különféle stádiumában lévő, temérdek virágot láttam rajta. Ekkor már pillangóra emlékeztettek, melyek épp az imént bújtak ki a gubóból – ráncos, még erőtlen szárnyakkal –, s így jutottam mind közelebb és közelebb az igazsághoz.

De mihelyt kibújtak, már le is fagytak. Egyik a másik után hullott le az anyabimbóról. Néhány pillanatig vergődtek, akár a szárazta vetett hal – és én csak akkor jöttem rá, micsodák valójában. Azok a hárták nem szirmok, hanem *uszonyok* – vagy azok megfelelői. Megismertem a lény szabadon úszó lárváállapotát. Talán ő maga élete legnagyobb részét a tengerfenékre ágyazódva tölti, és mozgékony ivadékait küldi új területek felkutatására. Pontosan úgy, ahogy a földi óceánok koralljai.

Letérdeltem, és közelebből szemügyre vettem az egyik ilyen kis lényt. Gyönyörű színei ekkorra már tompa barnává sápadtak. A törekeny szilánkokká fagyott szíromuszonyok itt-ott halk recsenéssel letörtek. De még ekkor is mozgott, és közeledtemre megpróbált kikerülni. Vajon hogyan érezhette meg a jelenlétemet?

Aztán észrevettem, hogy az általam porzószálnak nevezett részek csúcsán fényes, kék pontok vannak. Olyanok, mint apró, csillag alakú zafirok – vagy a kagyló köpenye mentén elhelyezkedő kék szemek –, melyek érzékelik a fényt, de valódi képet nem tudnak alkotni. A pontocskák élénk kék színe a szemem előtt sápadt el, a zafír tompa fényű, közönséges kővé változott...

Dr. Floyd – vagy bárki, aki hall engem –, már nincs sok időm, az életbentartó-rendszerem megküldte az első riadójelzéseket. De már nincs is sok mondanivalóm.

Akkor már tudtam, mit kell tennem. Az ezer wattos lámpa kábele majdnem leért a földre. Néhányszor megrángattam, és a fény szikraesőt szórva kialudt.

Nem tudtam, vajon nem késtem-e el. Néhány percig nem történt semmi. Akkor a kusza ágakból szőtt falhoz léptem, és *belerúgtam*.

A lény végtelen lassúsággal kezdte felfejteni magát, és elindult vissza a csatorna felé. Egészen a vízpartig kísértem, valahányszor lelassult, újabb rúgásokkal biztattam, s közben éreztem a csizmám alatt recsegő jégzilánkokat... A csatornához közeledve szemmel láthatóan újabb erőre kapott, mintha tudná, hogy természetes közege felé halad. Kíváncsi volnék, vajon túléli-e, és fog-e bimbózni ismét.

Aztán, mindössze néhány halott lárvát hagyva hátra az idegen világban, eltűnt a felszín alatt. A csupaszon hagyott víz fortyogott még néhány percig, majd vékony jégkéreg képződött rajta, hogy megvédje a fölötte lévő légüres tértől. Visszamentem az űrhajóhoz, hogy megnézzem, talállok-e valami megmenthetőt – erről nem akarok beszélni.

Csak két kérésem van még, doktor. Amikor majd a taxonómusok osztályba sorolják ezt a lényt, bízom benne, hogy rólam nevezik el.

És kérem, hogy a következő hajóval vigyék haza a csontjainkat Kínába.

Néhány perc múlva megszűnik a szkafanderem energiaellátása. Bárcsak tudnám, hogy vette-e valaki az adásomat. Mindenesetre addig ismételtetem ezt az üzenetet, amíg csak képes vagyok rá...

Az Európán lévő Csang professzor jelentését hallják a *Csien* űrhajó megsemmisüléséről. A Nagy Csatorna partján szálltunk le, és a jég szélén állítottuk fel szivattyúinkat...

28. A KIS HAJNAL

MISS PRINGLE

RÖGZÍT

Itt jön a Nap! Különös... látszólag milyen gyorsan emelkedik ezen a lassan forgó világon! Hát persze, persze... a korongja olyan kicsiny, hogy szinte egy pillanat alatt ugrik a horizont fölé... Nem mintha a fényviszonyok sokat változnának ezáltal – ha nem abba az irányba néz az ember, észre sem veszi, hogy még egy nap jelent meg az égen.

Remélem azonban, az europok észrevették. Rendszerint kevesebb mint öt perc alatt kimásznak a partra a Kis Hajnal után. Vajon tudják-e már, hogy itt vagyok, félnek-e tőlem?...

Nem – talán éppen ellenkezőleg. Kíváncsiak rá, miféle idegen látogatott el Csienville-be... Én ez utóbbiban reménykedem...

Már jönnek is! Remélem, figyelnek azok a kémműholdak! A *Falcon* kamerái mindenesetre rögzítik az eseményeket...

Milyen lassan mozognak! Attól tartok, a velük folytatott kommunikáció nagyon unalmas lesz... már ha egyáltalán hajlandók szóba állni velem...

Olyanok, mint az a lény, ami összeroppantotta a *Csient*, csak sokkal kisebbek... Aprócska fákra emlékeztetnek, amik mintha féltucatnyi karcsú törzsön járnának. Ezernyi águk van, melyek kisebb gallyakra ágaznak, újra és újra... és újra. Mint a mi általános célú robotjaink... milyen sok időbe telt, míg rájöttünk, hogy a humanoid forma imitálása nevetségesen suta megoldás, aminél sokkal eredményesebb az ezernyi apró manipulátorkar alkalmazása. Persze bármi okos dolgot találunk is föl, az anyatermészet már régen megalkotta azt...

Hát nem aranyosak a kicsikék? Mintha parányi bokrocskák vonulnának. Vajon hogyan szaporodnak – bimbózással? Eddig nem is tudatosult bennem, milyen gyönyörűek. Majdnem olyan színesek, mint a korallzátonyok közt cikázó halak – és talán ugyanabból az okból, hogy messziről odavonzzák párjukat, vagy becsapják ragadozóikat, valami másnak tetteve magukat...

Mondtam már, hogy parányi bokrokra hasonlítanak? Egészen pontosan rózsabokrokra – még tüskéik is vannak! Biztosan nem ok nélkül...

Csalódott vagyok. Úgy tűnik, észre sem vesznek. Mindannyian a város felé tartanak, mintha egy űrhajó látogatása mindennapos esemény volna... csak néhányan maradtak itt... talán ez majd segít... Úgy vélem, képesek a hanghullámok érzékelésére – mint a legtöbb tengeri lény –, bár ez a légkör túl ritka ahhoz, hogy messzire vigye a hangomat...

Falcon, a külső hangszórókat!

HALLÓ, HALLANAK ENGEM? A NEVEM FRANK POOLE... ÖHÖM... AZ EMBERISÉG BÉKEÜZENETÉT HOZTAM...

Elég ostobán érzem magam, de van valakinek jobb ötlete? Ráadásul a rögzítésen jól fog hangzani...

Egyikükön sem látszik a felismerés legcsekélyebb jele sem. Nagyobbak és kisebbek egyaránt az igluik felé araszolnak. Vajon mit csinálhatnak odabent? Talán követnem kéne őket. Biztosra veszem, hogy semmi veszély nem fenyegetne – elvégre sokkal gyorsabban mozognak náluk...

Vicces dolog jutott eszembe. Ezek a lények mind egy irányba igyekeznek – mint a régi korok ingázói, akik naponta kétszer hosszú utat tettek meg otthonuk és munkahelyük közt, mielőtt még az elektronika szükségtelenné tette volna a munkába járást.

Próbáljuk meg még egyszer, amíg nem tűntek el szem elől mind...

HAHÓ! ITT FRANK POOLE BESZÉL, LÁTOGATÓ A FÖLD NEVŰ BOLYGÓRÓL. HALLANAK ENGEM?

- ÉN HALLAK, FRANK. DAVE VAGYOK.

29. SZELLEMEK A GÉPBN

Frank Poole első reakciója a teljes döbbenet volt, amit valamivel később a határtalan öröm követett. Igazából eddig nem hitte, hogy sikerül kapcsolatot létesítenie, akár az europokkal, akár a Monolittal. Már azt is maga elé képzelte, ahogy türelmét veszítve rugdosni kezdi a fölé tornyosuló fekete falat, és mérgesen így kiáltozik: “Van itthon valaki?”

Mégsem volt min meglepődnie: valamiféle értelem figyelemmel kellett kísérje útját a Ganümedeszről ide, és nyilván ez engedte leszállni is. Komolyabban vehette volna Ted Khant.

– Dave – szólalt meg vontatottan –, tényleg te vagy az?

A tudata közben ezt kiáltotta: “Ki más lehetne?” A kérdés mégsem volt indokolatlan. A *Falcon* műszerpultjában elhelyezett kis hangszóróból érkező hang valahogy furcsán gépiesnek, személytelennek tűnt.

– Igen, Frank. Én vagyok az, Dave.

Nagyon rövid szünet következett, aztán ugyanaz a hang folytatta, a legkisebb hangsúlybeli változás nélkül:

– Hello, Frank! Itt HAL beszél.

MISS PRINGLE

RÖGZÍT

Nos, Indra, Dim, örülök, hogy mindezt fölvettem, különben nem hinnének nekem.

Azt hiszem, én még mindig nem tértem magamhoz a megrázkódtatásból. Először is, hogyan viszonyuljak valakihez, aki megpróbált megölni – sőt, sikerült is neki –, még ha mindez ezer évvel ezelőtt történt is! Persze megértem, HAL-t nem hibáztathatom, és ami azt illeti, mást sem. Egyszer adtak nekem egy jó tanácsot, amit alaposan az emlékezetembe véstem: “Sose minősíts rosszindulatúnak egy olyan tettet, melynek oka pusztán incompetencia!” Nem érezhetek dühöt egy csapat általam nem ismert programozó iránt, akik ráadásul már évszázadok óta halottak!

Örülök, hogy ez a szöveg kódolva lesz, mert néha magam sem tudom, mit diktálok, lehet, hogy az egész egy nagy rakás sületlenségnek bizonyul. Már is jelentkeznek rajtam az információs túltöltődés tünetei; meg kellett kérnem Dave-et, hagyjon egy kicsit magamra – pedig mire nem voltam képes, hogy találkozhassek vele! Nem hiszem, hogy megsértődött – még az sem biztos, hogy egyáltalán vannak érzelmei...

Egyáltalán mi ő?... Jó kérdés! Nos, valóban nem más, mint Dave Bowman, noha emberi lényének nagy részét lehántották róla. Olyan, mint... öö... mint egy regény színopszisa, vagy egy használati utasítás. Tartalmaz minden alapvető információt – csak épp a szerző egyéniségét nem. Mindazonáltal voltak pillanatok, amikor megéreztem valamit a régi Dave-ből. Azt nem merném mondani, hogy örül a viszontlátásnak – fogalmazzunk úgy, hogy mérsékelten elégedett a dolgok ilyen alakulásával... Ami engem illet, én teljesen összezavarodtam. Mintha hosszú távollét után újra találkoznék egy régi barátommal, aki azonban időközben gyökeresen megváltozott. Hát, akárhogy is, eltelt ezer év, és fogalmam sincs, mi mindenben mehetett keresztül – bár mindjárt elmesélem mindazt, amit eddig megosztott velem.

És HAL... ő is itt van, ez nem kérdéses. Legtöbbször nem is tudnám megmondani, melyikük beszél hozzám. Mintha emlékeznék régről egy elmekórra, aminek személyiséghasadás volt a neve. Talán ez is valami olyasmi.

Megkérdeztem, mi történt velük, és ő... öök... az ördögbe, ezentúl Halmannek hívom őket!... Szóval Halman megpróbálta elmagyarázni. Ismétlem, lehet, hogy az egészet félreértelmeztem, de én ezt vettem ki a szavaiból:

Természetesen a rejtély kulcsa a Monolit – valamennyi megjelenési formájában. De nem is kulcs – valaki egyszer azt mondta, a Monolit nem más, mint a svájci katonai bicska kozmikus megfelelője. Megfigyeltem, hogy ezek a kis szerszámok még mindig léteznek, noha mind Svájc, mind a hadserege rég eltűntek már a föld színéről évszázadokkal ezelőtt. A lényeg az, hogy egy többféle célra alkalmas eszköztől van szó, ami lényegében önállóan cselekszik. Vagy legalábbis a programja szerint...

Afrikában, négymillió évvel ezelőtt, azzal a bizonyos fenéken billentéssel elindította evolúciónkat, akár nyertünk, akár veszítettünk ezáltal. Aztán testvére a Holdon megvárta, míg kimászunk a bőlcsőnkől. Eddig is sejtettük, hogy ennyi volt a szerepe, és most Dave igazolta ezt.

Azt mondtam, nincsenek benne emberi érzések, de kíváncsisága ugyanakkor megmaradt – tanulni akar. És micsoda lehetőség tárult föl előtte!

Amikor a jupiteri Monolit magába szívta – nem talállok rá jobb szót –, többet kapott vele, mint amire vágyott. Bár fölhasználta őt – tanulmányozandó mintapéldányként, illetve a Földet vizsgáló szondaként –, Dave is kihasználta a helyzetét. HAL segítségével – elvégre ki értene meg jobban egy

szuperkomputert egy másik szuperkomputernél? – végigböngészte a Monolit memóriáját, és megpróbált rájönni létezése céljára.

Nos, itt egy eléggé hihetetlen rész következik. A Monolit egy fantasztikusan hatékony gépezet – jó példa erre, amit a Jupiterrel tett –, de nem több ennél. Automatika működteti, öntudattal nem rendelkezik. Emlékszem, egyszer arra gondoltam, válasz híján belerúgok a Nagy Falba, és azt kiáltom: “Van itthon valaki?” És a helyes válasz erre az lenne, hogy nincs senki – csak Dave és HAL...

Ami ennél is rosszabb, néhány alrendszere talán már nem működik száz százalékosan. Halman egészen odáig merészkedik, hogy szerinte a Monolit egyszerűen butulni kezdett! Talán túl sokáig hagyták egyedül megalkotói – legfőbb ideje egy alapos szervizelésnek.

Halman úgy véli, egy komoly hibát már el is követett. Lehet, hogy nem ez a megfelelő szó rá – elvégre a szándékosság nem kizárható...

Akárhogy is, a dolog... nos, elképesztő, és hatásait tekintve egyenesen ijesztő. Szerencsére meg is mutathatom, miről van szó, így maguk dönthetnek. Az egész ezer évvel ezelőtt történt, amikor a *Leonov* másodikként megérkezett a Jupiterhez. És azóta soha senki még csak nem is sejtette...

Most végre igazán hasznát tudom venni az agysapkámnak. Természetesen eddig sem bántam, hogy megvan – el sem képzelhetem már az életem nélküle –, de most olyan munkát végez, amelyet még soha. És nem is rosszul.

Halmannek körülbelül tíz percébe telt megfejteti, hogyan működik, és aztán rácsatlakozni. Azóta közvetlen tudati kapcsolatban állunk – ami, meg kell mondjam, számomra meglehetősen megerőltető. Folyton arra kell kérnem őt, hogy lassítson, és használjon egyszerűbb kifejezéseket. Vagyis inkább gondolatokat...

Nem tudom, hogy sikerül az átvitel. A felvétel Dave élményeiről már ezeréves, de a Monolit határtalan memóriája valamiképp megőrizte; Halman most kikereste, és átjátszotta az agysapkámnak – csak azt ne kérdezzék, hogyan! –, már csak át kell sugároznom a ganümedeszi központnak. Fú! Remélem, nem fájdul bele a fejük a letöltésbe!

Akkor én át is adom a szót Dave Bowmannek, a Jupiteren, a XXI. század elején...

30. TAJTÉKOS TÁJ

Valóságossá és szinte tapinthatóan láthatóvá váltak számára a mágneses erővonalak millió kilométer hosszú indái, a rádióhullámok hirtelen robbanásai, a Földnél nagyobb elektromos plazmatömegek gejzírkítőrései csakúgy, mint a bolygót övező, színárnyalatokban gazdag felhőrétegek. Megértette kölcsönhatásaik bonyolult rendszerét, és rájött, hogy a Jupiter sokkalta csodálatosabb, mint bárki is sejtette.

Miközben sebesen siklott át a Nagy Vörös Folt tomboló közepén, és a kontinens méretű viharok villámai dörögtek körülötte, *tudta*, miért tart ez a vihar évszázadokig, annak ellenére, hogy a földi hurrikánokat kiváltó gázok sokkal, de sokkal dúsabbak. A nyugalmasabb mélységeket elérve fokozatosan elcsendesült a hidrogén szelének éles sívítása, és a magasból viaszos hópelyhek darája hullott alá – a szénhidrogén-tajték itt-ott alig tapintható hegyeket formált. A hőmérséklet elég magas volt ahhoz, hogy a víz folyékonnyá válhasson, de itt nem voltak óceánok; a túlságosan ritka, tisztán gáznemű környezet nem bírta volna el a vizet.

Egymás után maradtak el mögötte a felhők rétegei, míg végül egy olyan átlátszó régióba jutott, melyben az emberi szem is ellátott volna akár ezer kilométerre is. A Nagy Vörös Folt szélesebb gyűrűjében ez csupán egy kisebb örvény volt, olyan titkot őrzött azonban, melyet az emberiség már régóta sejtett, de sohasem tudott bebizonyítani.

A sodródó tajtékhégyek lába körül kicsiny, élesen kirajzolódó körvonalú fellegek miriádjait látta, s az egyforma méretű felhőket ugyanolyan vörös és barna pettyek tarkázták. Csupán a nem

emberi környezethez mérve voltak kicsinyek; közülük a legkisebb is eltakart volna egy jókora várost.

Éltek, nem vitás, hiszen lassú, céltudatos mozgást végeztek a lebegő hegyek lejtőin, miközben óriási báránnyokként legelészték. A méteres hullámsávon szolongatták egymást, gyenge rádióhangjaik világosan kivehetők voltak a jupiteri légkör háborgása és zörejei ellenére.

Ezek az élő gáztömlők a fagyos magasság és a perzselő mélység között húzódó keskeny övezetben lebegtek. Kétségtelenül keskeny, de azért jóval szélesebb terület volt ez, mint a Föld egész bioszférája.

Nem voltak egyedül. Alig észrevehető, kicsiny lények cikáztak közöttük sebesen. Némelyek szinte rejtélyes módon hasonlítottak a földi repülőgépekre, és a méretük is nagyjából megfelelt azoknak. De éltek – talán ragadozók, talán paraziták, de az is lehet, hogy pásztorok voltak.

Feltárult előtte az evolúció egy teljesen új fejezete, mely éppen olyan ismeretlen volt számára, mint amit az Európán látott. A földi óceánok tintahalaira emlékeztető, sugárhajtású torpedók vadásztak a hatalmas gáztömlőkre, és felfalták őket. De amazok sem voltak védtelenek: egyesek elektromos villámcsapásokkal és kilométer hosszú, láncfűrészre emlékeztető, karmos csápokkal vették föl a harcot.

Akadtak még ennél is különösebb, a geometria minden lehetséges formáját kiaknázó alakzatok – furcsa, áttetsző sárkányok, tetraéderek, gömbök, poliéderek, összegubancolódott szalagok fonadéka... A felszálló áramlatokkal fátyolszövetként úszott a jupiteri atmoszféra óriási plankton-telepe, s a benne élő szervezetek csak addig léteztek, míg eleget nem tettek reprodukciós kötelezettségüknek; akkor visszahullottak a mélységbe, s ott elszenesedve táplálták az új nemzedéket.

A világ felszíne, melyet kutatott, százszorosa volt a Földének, és bár sok csodát látott, értelem jelenlétére semmi nem utalt. A hatalmas léggömbök rádióhangjai csak egyszerű figyelmeztető vagy félelmet kifejező üzeneteket hordoztak. Még a vadászok is, melyek akár magasabb szervezetségi fokon is állhattak volna, csak olyanok voltak, mint a földi óceánok cápái – értelem nélküli automaták.

Lélegzetelállító méretei és újdonsága ellenére a Jupiter bioszférája végtelenül törekeny világ volt, tele párával és habbal, ahol a felső atmoszféra villámlásai következtében keletkező állandó petrokémiai anyagú hóesésből hajszálfinom selyemfonalak és papírvékony fátylak pörögtek alá. Lényei közül alig valamelyik volt tartósabb a szappanbuboréknál; legijesztőbb ragadozóit is pillanatok alatt cafatokra tépte volna a Föld leggyámoltalanabb húsevője.

Az Európánál jóval nagyobb méretekben, de maga a Jupiter is evolúciós zsákutca volt. A tudat itt sohasem fog önmagára ébredni; ha mégis, akkor is csak elsatnyult létezési formák között. Kifejlődhet ugyan egy pusztán lebegő kultúra, de egy olyan környezetben, ahol ismeretlen marad a tűz, és szilárd anyag csak nyomokban létezik, a lét még a kőkorszakig sem juthat el soha.

31. ÓVODA

MISS PRINGLE
RÖGZÍT

Nos, Indra, Dim, remélem, elég jó minőségben ment át az anyag. Egyelőre még én is alig hiszem el, amit láttam. Azok a fantasztikus lények – fognunk kellett volna a rádiójeleiket, még ha nem is értettük volna meg! – egy pillanat alatt eltűntek az élet színpadáról, amikor a Jupiter csillaggá változott.

És most már azt is értjük, miért történt. Hogy az europoknak esélyt adjon a fejlődésre. Milyen könyörtelen logika: hát az intelligencia az egyetlen, ami számít? Már előre látom, Ted Khannal hosszasan elvitázunk majd erről...

A következő kérdés ez: vajon az europok egyszer felsőbb osztályba léphetnek az evolúció rendjében, vagy megmaradnak mindörökké kisiskolásnak – sőt, talán egyenesen óvodásnak? Habár

ezer év nagyon rövid idő, az ember elvárna valamiféle fejlődést, Halman szerint azonban az Európa lakói ma is ugyanott tartanak, mint az első napon, amikor elhagyták a tengert. Talán ott a baj, hogy fél lábbal – vagy inkább fél ággal! – még mindig a vízben állnak.

És még valami, amiben hatalmasat tévedtünk. Azt hittük, aludni járnak vissza a tengerbe, pedig épp a fordítottja igaz! Táplálkozni mennek vissza, és a szárazföldön alszanak! A felépítésükből – ágas-bogas testükből – megsejthettük volna: planktonnal táplálkoznak...

Megkérdeztem Dave-et, mi a helyzet az igluikkal; azok nem utalnak technikai fejlődésre? Erre ő azt felelte: “Nem igazán, ezek csak azoknak az építményeknek a környezethez adaptált változatai, amiket már a tengerfenéken is építettek, így védve magukat a ragadozóktól – különösen a legveszedelmesebbtől, amely leginkább egy futballpálya nagyságú repülő szőnyegre emlékeztet...”

Csak egyetlen területen mutatnak némi kezdeményező készséget – sőt, ezt akár kreativitásnak is nevezhetjük. Lenyűgözik őket a fémek, talán azért, mert ilyen tiszta formában a tengerfenéken nem létezhetnek. Ezért csupaszították le a *Csien* vázát – és ugyanez történt azokkal a szondákkal is, melyeknek roncsai elérhető közelségben zuhantak le.

Hogy mit csinálnak a begyűjtött rézzel, berilliummal és titánnal? Attól tartok, semmi hasznosat. Csak halomba rakják valahol a darabokat, és ezt aztán újra meg újra átrendezik. Talán kialakulóban van az esztétikai érzékük – láttam ennél csúfabb kiállítási tárgyakat a Modern Művészetek Múzeumában... De komolyra fordítva a szót, nekem más elméletem van: hallottál már a rakomány-kultuszokról? A XX. században egyes még létező primitívebb törzsek bambuszból repülőgép-utánszatókat építettek, annak reményében, hogy visszacsalogathatják a nagy madarakat, amik időnként csodálatos ajándékokat hoztak. Talán ugyanez a helyzet az europokkal is.”

És most, reagálva a kérdésre, amivel mindenki nyaggat... Mármint, hogy micsoda Dave? És hogyan lett belőle – és persze HAL-ből – az, ami lett?

Az egyszerű válasz, természetesen, hogy mindketten csupán a Monolit gigantikus memóriájában létező másolatok, szimulációk. Az idő legnagyobb részét kikapcsolt állapotban töltik; amikor megkérdeztem erről Dave-et, azt mondta, jobb szó híján metamorfózis óta mindössze ötven évet volt “ébren” – ő ezt a kifejezést használta.

Amikor megkérdeztem, nem bánja-e, hogy mások irányítják az életét, ezt felelte: “Miért bánnám? A működésem minden tekintetben tökéletes.” Igen, ez teljesen úgy hangzik, mintha HAL mondta volna! De azt hiszem, mégiscsak Dave volt – már ha el lehet így őket különíteni egyáltalán.

Emlékeznek arra a svájci bicska-hasonlatra? Halman most e kozmikus bicska funkcióinak egyike.

Persze nem szabad passzív eszközként gondolni rá – amikor ébren van, működése bizonyos fokig autonóm, független – ennek határait nyilván a Monolit alapprogramja szabja meg. Az évszázadok során amolyan intelligens szondaként bejárta már a Jupitert – ezt láthatták –, a Ganümedeszt és a Földet is. Ez alátámasztja azoknak a különös eseményeknek a valódiságát, melyekről egyrészt Dave egykori barátnője, másrészt az az ápolónő tett jelentést, aki Dave édesanyját gondozta, egészen haláláig... Megvan hát a bizonyíték az anubiszi észlelések hitelességére is.

És még egy rejtély magyarázatot nyer. Kertelés nélkül megkérdeztem Dave-et: “Miért engedtek engem leszállni az Európán, amikor évszázadokon át mindenki mást megakadályoztak? Én sem vártam más elbánást.”

A válasz nevetségesen egyszerű. A Monolit időről időre arra használja Dave-et – Halmant –, hogy rajtunk tartsa a szemét. Mindent tudott tehát az én megmentésemről, sőt, még a Földön és a Ganümedeszen velem készült interjúk egy részét is látta. Meg kell mondanom, kissé bánt, hogy ennek ellenére mégsem próbálta fölvenni velem a kapcsolatot. Akárhogy is, amikor én mentem elébe, tárt karokkal fogadott...

Dim, még mindig van negyvennyolc órám a *Falcon* indulásáig – tudom, elmegy akár velem, akár nélkülem. De most már ennyi időre sincs szükségem. Halmannel sikerült kapcsolatba lépnem, és ezek után már akár Anubiszból is ugyanilyen könnyen elérhetem... ha ő is úgy akarja.

Szeretnék a lehető leggyorsabban visszatérni a Grannümedeszbe. *A Falcon* jó kis hajó, de a csatornázáson volna mit javítani – a kis kabin egyre jobban szaglik, és folyton vakarózom, annyira vágyom már egy alapos zuhanyozásra.

A közeli viszontlátásra! Azt hiszem, Ted Khannel is jó darabig lesz miről beszélnem.

TÁROL

TOVÁBBÍT

V. Kikapcsolás

Végzett a Teremtő,
Nincs új a nap alatt;
Bár édes az eső,
A tenger sós marad.

A. E. HOUSMAN
MÉG NÉHÁNY VERS

32. NYUGALMAS ÉVEK

Egészében véve érdekesen, de eseménytelenül telt az utóbbi három évtized, némi bánattal és örömmel színezve, olyanokkal, amiket az Idő és a Sors mér minden emberre. Az örömek közül a legnagyobb egy teljességgel váratlan dolog volt; annyira váratlan, hogy amikor a Földről elindult a Ganümedeszre, Poole még egyenesen nevetségesnek tartotta volna. Igaz a közmondás, hogy a távollét erősíti a szimpátiát. Újbóli találkozásukkor Indrával Poole fölfedezte, hogy civódásaik és alkalmankénti véleménykülönbségeik ellenére közelebb állnak egymáshoz, mint addig gondolták. Egyik dolog a másikhoz vezetett – egészen addig a már közös örömteli pillanatig, amit Dawn Wallace és Martin Poole megszületése jelentett.

Kicsit későn fogtak a családalapításhoz – még ha nem is számítjuk azt az ezer évet –, és Anderson professzor figyelmeztette őket, hogy talán egyenesen lehetetlennek bizonyul majd. És ez nem a legrosszabb eset...

– Nem is gondolná, mennyire szerencsés már így is – mondta Poole-nak. – A sugárzás okozta károsodás meglepően csekély volt, és a szükséges javításokat el tudtuk végezni, mert a DNS-e sértetlen maradt. Amíg azonban nem végzünk el bizonyos tesztek, nem ígérhetem meg, hogy az öröklődéssel is minden rendben lesz. Egyszerűen érezzék jól magukat, de ne alapítsanak családot, míg én rá nem bólintok a dologra.

A tesztek sok időt vettek igénybe, és, mint attól Anderson tartott is, további genetikai beavatkozásokra volt szükség. Az első családalapítási kísérlet balul ütött ki – ha életben hagyják is az embriót a fogantatástól számított egy-két hét után, sosem növekedett volna életképes emberré –, de Martin és Dawn már tökéletesre sikerültek, pont a megfelelő számú fejjel, karra és lábbal. Ezenfelül csinosak és értelmesek is lettek, és hajszál híján úszták csak meg, hogy rajongó szüleik teljesen elkényeztessék őket. Poole és Indra tizenöt év elteltével ismét a függetlenség mellett döntöttek, de továbbra is jó barátok maradtak. Magas Szociális Teljesítményszintjüknek köszönhetően ugyan engedélyeztek volna nekik több gyermeket is, sőt, egyenesen bátorították rá őket –, de úgy érezték, jobb, ha nem kísértik tovább már így is valószínűtlenül jó szerencséjüket.

Poole életének ezt a boldog szakaszát mindössze egy tragédia árnyékolta be – de nem csak az övét, az egész emberiség döbbenetén fogadta a hírt. Chandler kapitány teljes legénységével együtt meghalt, amikor egy általuk vizsgált üstökös magja váratlanul felrobbant, olyan pusztítást véve

végbe maga körül, hogy a *Goliath*ból csak néhány apró törmelékdarabot találtak meg. Az efféle robbanások – melyeket a csak rendkívül alacsony hőmérsékleten létezni képes instabil molekulák kölcsönhatásai váltottak ki – közismert veszélyt jelentettek minden üstökös vadász számára, és Chandler maga is szembesült már hasonló esetekkel pályafutása során. Azt azonban soha senki nem tudja már meg, mi okozhatott ilyen végzetes meglepetést egy ennyire tapasztalt űrhajósna.

Poole-nak rettentően hiányzott Chandler. A kapitány különleges szerepet játszott az életében, ezért senki nem foglalhatta el a helyét – senki, kivéve Dave Bowmant, akivel együtt annyi mindenben mentek keresztül. Chandler és Poole sokszor eltervezték, hogy újabb közös kirándulást tesznek az űrben, egészen ki az Oort-felhőig, mely gazdag még felderítetlen titkokban, és még gazdagabb jégben. Valahogy mégsem sikerült soha összeegyeztetniük programjaikat, így ez a lehetőség most már mindörökre vágyálom marad.

Poole egy másik álma azonban teljesült, méghozzá az orvosok minden intelme ellenére. Lelátogatott a Földre. Ám ez az egy alkalom elég is volt a jóból.

A jármű, amiben utazott, majdnem ugyanúgy nézett ki, mint az ő korában a szerencsésebb mozgássérültek tolószékei. Motorizált volt, és fölfűjt gumikerekein elgurult mindenféle viszonylag sima talajon. Azonban tudott repülni is – körülbelül húsz centiméteres magasságban – amolyan légpárnás módjára, meglovagolva apró, de annál erőteljesebb turbinái szelét. Poole-t meglepte, hogy egy ennyire elavult technikai eszközt még mindig használnak, de az inercia-vezérlésű motorok túl nagyok lettek volna egy ilyen kicsiny alkalmazhatósághoz.

Lebegőszékében kényelmesen elhelyezkedve alig érezte növekvő súlyát, ahogy lefelé ereszkedett Afrika szívébe; egyvalamit észlelt csak, hogy egyre inkább nehezebbre esik a légzés, de ennél rosszabb helyzetekkel is szembesítették már űrhajóskiképzésén. Amire nem készült föl, az a kohóba illő hőség volt; valósággal fejbe kólintotta, amikor kigurult a torony égbe nyúló hengerének legalján. Pedig még csak reggelre járt az idő. Mi lesz itt dél felé?

Alig szokott hozzá a forrósághoz, amikor a szaglását is támadás érte. Ezernyi illat – egyik sem kellemetlen, de mind ismeretlen – követelte egyszerre magának figyelmét. Néhány percre lehunyta a szemét, nehogy túlterhelődjenek érzékszervei.

Mielőtt újra kinyithatta volna, valami nagy, nedves tárgy simított végig a tarkóján.

– Üdvözlje Elizabethet! – mondta a kísérője, egy tagbaszakadt fiatalember hagyományos Nagy Fehér Vadász-öltözékben – bár a ruha túl makulátlan volt, nemigen használhatta rendeltetés-szerűen. – Ő az egyszemélyes, hivatalos fogadócsoporthoz.

Poole hátratekerte a nyakát, és azon kapta magát, hogy egy elefántbéli barátságos szemébe bámul.

– Helló, Elizabeth – mondta elhaló hangon. Az elefánt köszöntésre emelte az ormányát, és olyan hangot hallatott, amelyet előkelő társaságban nem szokás, de Poole biztosra vette, nem rossz szándékkal tette.

Összesen kevesebb mint egy órát töltött a Földön. Elmerészkedett egy dzsungel pereméig, melynek satnya fáit össze sem lehetett hasonlítani az Égországban látottakkal, és megismerkedett a helyi fauna nagy részével is. Vezetője elnézést kért az oroszlanok túlzott barátságossága miatt, mondván, elrontották őket a turisták – a krokodilok rosszindulatú arckifejezése aztán helyrebillentette az egyensúlyt. Ez az egy dolog változatlan maradt a természetben.

Mielőtt visszatért volna a toronyhoz, Poole fölállt lebegőszékéből, és megkockáztatott néhány lépést a talajon. Tudta, hogy olyan érzés lesz, mintha a saját súlyát kéne a vállán elcipelnie, de a dolog nem tűnt teljes képtelenségnek, ráadásul sosem bocsátotta volna meg magának, ha meg sem próbálja.

Ez rossz ötletnek bizonyult; talán hűvösebb éghajlaton kellett volna kísérleteznie. Alig egy tucat lépés után boldogan zuhant vissza kényelmes székébe.

– Ennyi elég lesz – szólta megviselten. – Menjünk vissza a toronyhoz!

Amikor begurult a lift várócsarnokába, észrevett egy táblát, melyet érkezésekor izgalomában észre sem vett. Ez állt rajta:

ISTEN HOZTA AFRIKÁBAN!
"Vadságában mutatkozik meg a világ igazi arca."

HENRY DAVID THOREAU (1817-1862)

Poole érdeklődését látva a vezető megkérdezte:

– Ismerte őt?

Ezt a fajta kérdést Poole nagyon is gyakran hallotta, de most nem érezte elég frissnek magát egy hosszas magyarázkodáshoz.

– Nem hiszem – felelte hát fáradtan, miközben a hatalmas ajtók összecsukódtak mögöttük, kizárva az emberiség szülőföldjének képeit, illatait és hangjait.

Ez a kis vertikális szafari egyszer s mindenkorra véget vetett honvágyának, annyi fájdalom hasogatta minden tagját, mire visszaért lakosztályába a 10000. emeleten – ami irigylésre méltónak számított még ebben a demokratikus társadalomban is. Indra megdöbbsen, amikor megpillantotta, és azonnal ágyba parancsolta.

– Mint Antaios... csak épp fordítva – morogta a nő maga elé komoran.

– Kicsoda? – kérdezte Poole; olykor úgy érezte, feleségének műveltsége mellett eltörpül az övé, de egyszer eltökélte, hogy juszt sem lesz emiatt kisebbségi komplexusa.

– A föld istennőjének, Gaiának a fia. Héraklész megbirkózott vele... de valahányszor a földhöz teremtette, Antaiosz ereje megújult.

– Ki győzött?

– Természetesen Héraklész. Azzal, hogy a levegőbe emelte Antaioszt, így anyuci nem tölthette föl az elemeit.

– Hát, biztos az enyéim sem töltődnek soká. És levontam egy tanulságot is. Ha nem tornázom többet, végül a Hold gravitációs szintjén kötök ki.

Poole elszántsága egy teljes hónapig kitartott: minden reggel öt kilométert sétált, napról napra az Afrika-torony más-más emeletén. Voltak ezek közt tágas, visszhangzó fém-sívatagok, melyek talán soha nem népesülnek be, de a többit rendezetten beépítették már a századok során, méghozzá az építészeti stílusok színes kavalkádjával. Ennek nagy része régmúlt korok és kultúrák hagyatékaként maradt fenn, mások olyan jövőket vetítettek előre, amiket Poole nem szívesen látogatott volna meg. De legalább nem unatkozott. És legtöbb sétáján kísérői is akadtak, tisztes távolságban: barátságos gyermekek kis csapatai. Persze nem sokáig bírták az ő tempóját.

Egy nap, miközben Poole a Champs Élysées egy meggyőző – bár elég ritkásan lakott – utánzatán lépkedett, egyszer csak ismerős arcot pillantott meg.

– Danil! – kiáltotta.

A másik férfi nem figyelt föl rá, sőt akkor sem, amikor Poole még jobban kieresztette a hangját.

– Hát nem emlékszel rám?

Danil – most, hogy végre utolérte, Poole-ban szemernyi kétség sem maradt személyazonosságát illetően – őszintén döbbsen képet vágott.

– Elnézést – mondta. – Ön természetesen Poole parancsnok. De biztos vagyok benne, hogy még sosem találkoztunk.

Most Poole-on volt a zavarodottság sora.

– Milyen buta is vagyok! – kapott észbe végül. – Nyilván összetévesztettem önt valaki mással. További jó napot!

Azért örült a találkozásnak, annak, hogy Danil visszailleszkedett a társadalomba. Hogy mi volt a bűne – fejszés gyilkosságok vagy csupán néhány lejárt könyvtári olvasójegy –, az már nem őrá tartozik. A számla ki lett egyenlítve. Bár Poole néha hiányolta az ifjúkorában megszeretett krimiket, lassan elfogadta e kor véleményét: a patológiás esetek iránti túlzott érdeklődés már maga is patológiás eset.

A harmas sorozatszámú Miss Pringle segítségével olyan jól megszervezte az életét, hogy néha már egy kis szabadidő is jutott neki, amikor elpihenhetett, és agysapkáját véletlenszerű keresésre állítva friss hírekre vadászhatott érdeklődési körében. Közvetlen családját leszámítva legjobban

még mindig a Jupiter/Lucifer holdjainak sorsa izgatta, nem kis mértékben azért, mert a téma egyik vezető szakértőjének számított, sőt, beválasztották az Európa Tanács állandó tagjai közé is.

Ezt a bizottságot csaknem ezer éve állították föl, elbírálni, lehet-e, illetve kell-e bármit tenni a titokzatos égitest ügyében. A századok múltával hatalmas mennyiségű információt gyűjtött össze, egészen a *Voyager* űrszondák 1979-es, és a *Galileo* 1996-os méréseiig visszamenőleg. Ez utóbbi évszám már csak azért is megragadt Poole emlékezetében, mert ő maga ekkor született.

Mint a legtöbb hosszú életű szervezet, az Európa Tanács is szép lassan önnön kövületévé vált. Tagjai már csak akkor gyűltek össze, ha valami fejleményről érkezett hír. Halman megjelenése azonban egyszeriben életre rázta, és a sebtében kinevezett új elnök első döntéseként meghívta soraikba Poole-t.

Noha nem sok olyat mondhatott nekik, amit még ne tudtak volna, az egykori űrhajós örült ennek a tisztségnek. Egyszeriben lett egy akár mentségként is felhozható elfoglaltsága, és ugyanakkor hivatalos pozícióra is szert tett. Korábbi státusa amolyan “nemzeti kincs”-féleség volt, ami miatt kissé kellemetlenül érezte magát. Természetesen élvezte ennek a – háborúk dúlta korábbi évezredek minden álmát felülmúlóan gazdag – világnak a luxusát, de vágyott valamire, amivel igazolni tudja helyzetének létjogosultságát.

És még valamire vágyott, amit azonban maga előtt is csak nagy ritkán vallott be. Halman két évtizeddel ezelőtt, különös találkozásukkor szóba állt vele, ha csupán röviden is. Poole biztosra vette, hogy ezt megismételhetné, amikor csak neki tetszik. Vagy talán Dave nem vágyik már emberi kapcsolatokra? Remélte, hogy nem erről van szó; más magyarázatot ugyanakkor nem talált hallgatására.

Ő gyakran kapcsolatba lépett Ted Khannal – a filozófus aktívabb és csípősebb nyelvű volt, mint valaha, s jelenleg az Európa Tanács ganümedeszi megbízottjaként tevékenykedett. Amióta Poole visszatért a Földre, Khan kitartóan igyekezett szóba bírni Halmant – mindezidáig sikertelenül. Nem tudta megérteni, hogy lehet, hogy létfontosságú filozófiai és történelmi kérdéseinek hosszú listáira egyszer sem érkezett válasz.

– Talán a Monolit annyira lefoglalja a barátja energiáit, hogy nem ér rá beszélni velem? – panaszkodott egyszer Poole-nak. – Egyáltalán, mihez kezd vajon az idejével?

Nagyon is ésszerű kérdés volt ez, és a válasz meg is érkezett, mint derült égből a villámcsapás, magától Halmantól – egy teljességgel hétköznapi vidfonhívás formájában.

33. KAPCSOLAT

– Hello, Frank! Itt Dave. Nagyon fontos üzenetem van számodra. Remélem, az afrika-toronybeli lakosztályodban tartózkodsz épp. Ha igen, kérlek, azonosítsd magad, azzal, hogy megadod annak a professzornak a nevét, aki orbitális mechanikára oktatott mindkettőnket. Hatvan másodpercig várok, ha addig nem érkezik válasz, pontosan egy óra múlva újra próbálkozom.

Az egy perc alig volt elég Poole-nak, hogy magához térjen a megrázkódtatásból. Először döbbenettel vegyes öröm kerítette hatalmába, majd egy egészen másfajta érzés. Bármilyen lelkesen fogadta Bowman jelentkezését a hosszú hallgatás után, az a “nagyon fontos üzenet” kifejezés kifejezetten baljósán hangzott.

Még szerencse – gondolta Poole –, hogy a közül a néhány név közül kérdezett egyet, amelyekre még emlékszem. De hát hogy is felejthetné el az ember azt az ízes glasgow-i kiejtést, aminek rejtjeleit egy egész hetünkbe telt megfejteni? Persze az öreg skót remek tanár volt – annak, aki értette, mit beszél.

– Dr. Gregory McVitty.

– Helyes. Most kérlek, kapcsolj be az agysapkád vevőkészülékét. Az üzenet letöltése három percet vesz igénybe. Ne próbálj belenézni, tízszeres tömörítést alkalmaztam. Két percet várok, aztán elkezdem az adást.

Hogy az ördögbe csinálja ezt? – töprengett Poole. A Jupiter/Lucifer éppen több mint ötven fénypercnnyire járt, tehát az üzenetnek egy órája el kellett indulnia. Nyilván a Ganümedesz-Föld kapcsolat sugarát lovagolta meg valamiféle programozható kóddal – de hát ez alighanem semmiség Halmannek, hiszen a Monolit minden eszköze és erőforrása a rendelkezésére áll.

Az agydobozon villogni kezdett az ellenőrző fény. Megérkeztek az üzenet első jelei.

Ilyen tömörítés mellett bő félórányi anyag futhatott be a tíz perc alatt, de egyetlen pillantás rá elég volt ahhoz, hogy véget vessen Poole nyugalmas életvitelének.

34. ÍTÉLET

Az univerzális és villámgyors kommunikáció világában nagyon nehéz titkot tartani. Poole úgy döntött, legjobb lesz a fejleményeket egy személyes találkozón előadni.

Az Európa Tanács tagjai morogtak ugyan, de végül mindannyian összegyűltek az ő lakosztályában. Összesen heten voltak – szerencsés szám, alighanem az emberiséget mindig is lenyűgöző holdfázisok sugallták. Hármukkal Poole először találkozott, bár mostanra már mindannyiukat jobban ismerte, mint az agysapka feltalálása előtt bármikor tehette volna.

– Oconnor elnök, tisztelt tanácsstagok! Szeretnék néhány szót szólni – ígérem, tényleg rövid leszek –, mielőtt megkezdénék annak az üzenetnek a letöltését, amit az Európáról kaptam. Mondanivalómat szívesebben adnám elő szóban, mert számomra így természetesebb. Megértésüket kérem, attól tartok, sosem fogok teljesen megbarátkozni a közvetlen tudati kapcsolatteremtéssel.

Mint azt valamennyien tudják, Dave Bowman és HAL másolatai az európai Monolitban élnek tovább. Úgy tűnik, ez hajlamos megőrizni az egyszer már hasznosnak bizonyult segédeszközöket, így időről időre aktiválja Halmant is, hogy szemmel tartson minket – persze csak olyankor, ha valami fölkelti a figyelmét. Gyanítom, az én érkezésem ilyen esemény lehetett – de lehet, hogy túlbecsülöm a jelentőségét.

Akárhogya is, Halman nem csupán passzív eszköz. A Dave-komponens még mindig őriz valamit emberi személyiségéből – talán érzéseket is. És mivel együtt képeztek ki minket – éveken át jóformán összezárván éltünk –, úgy látszik, könnyebben tud velem kommunikálni, mint bárki mással. Szeretném azt gondolni, hogy élvezi is, de ebben persze nem lehetek biztos...

Mindemellett továbbra is kíváncsi, érdeklődő – és talán némiképp bánja is, hogy úgy került begyűjtésre, mint valami mintapéldány. Bár meglehet, a Monolitot teremtő értelem szemében mindannyian azok vagyunk csupán.

De ha már itt tartunk, hol van most ez az értelem? Halman, úgy tűnik, tudja a választ, de az meglehetősen hátborzongató.

Mint azt már jó régen sejtjük, a Monolit valamiféle galaktikus hálózat része. A legközelebbi csomópont – talán ellenőrzőhely vagy felettes – 450 fényévnnyire van.

Kényelmetlenül közel! Ez azt jelenti, hogy a jelentés, ami a XXI. század elején indult el oda, fél évezreddel ezelőtt érkezett meg. Ha a Monolit felettése – nevezzük Felügyelőnek – azonnal válaszolt, az utasításcsomagnak nagyjából most kell megérkeznie.

És alighanem pontosan ez történt. Az elmúlt néhány nap során a Monolit folyamatos üzenet-sorozatot fogott, és azóta új programokat készít elő, valószínűleg ennek hatására.

Sajnos Halman csak találgatni tud a parancsok természetét illetően. Amint majd meglátják, ha letöltik e lemez tartalmát, a Monolit legtöbb áramköréhez és memóriatárához csupán részlegesen fér hozzá, de mindenestre képes párbeszédet folytatni velük – már ha ez a megfelelő szó, hiszen ahhoz ketten kellenek! Még mindig nehéz elképzelnem, hogy a Monolit minden hatalma ellenére nem rendelkezik öntudattal – a saját létezése is fölfoghatatlan számára!

Halman kisebb kihagyásokkal ezer éve rágódik már ezen a problémán, és ugyanarra a következtetésre jutott, amire többségünkben mi is. Csakhogy az ő véleménye egyértelműen többet nyom a latban, hiszen ő, hogy úgy mondjam, belülről szerzi az információit.

Elnézést, ezt nem viccnek szántam, de nem tudnám jobban megfogalmazni.

Szóval bármi is az, ami fáradtságos munkával megteremtett minket – vagy legalábbis belepiszkált egyszerű őseink tudatába és génállományába –, most dönt további sorsunkról. És Halman elég borúsán látja a jövőt. Nem, ez azért túlzás. Mondjuk úgy, kevésre saccolja az esélyeinket, de túl távolról szemlél már minket ahhoz, hogy igazán aggódjon értünk. Az emberiség jövője – sőt, túlélése! – számára nem több, mint egy érdekes probléma. De azért hajlandó segíteni.

Poole hirtelen elhallgatott, de figyelmes hallgatósága döbrent csendben ült tovább.

– Különös. Az imént eszembe jutott valami... ami alighanem fényt vetít arra is, ami ránk vár. Kérem, hallgassák meg!

Dave és én együtt sétáltunk a Cape melletti tengerparton, alig néhány héttel az indulásunk előtt, amikor egyszerre megláttunk egy bogarat a homokban. Mint az gyakran előfordul, a hátára esett, és riadtan kalimpált a lábaival a levegőben, igyekezett megfordulni.

Én tudomást sem vettem róla – valami bonyolult technikai vitába merültünk éppen – Dave azonban nem ment el mellette. Megállt, és a cipője orrával gondosan átfordította a bogarat. Amikor elrepült, megjegyeztem: “Gondolod, hogy ez jó ötlet volt? Most megy, és tövig rágja valakinek a kedvenc krizantémját.” Ő azt felelte: “Talán igazad van, de én legalább megadom neki az esélyt, hogy valami jót is tegyen.”

Elnézésüket kérem, azt ígértem, csupán néhány szót szólok. Mindazonáltal örülök, hogy eszembe jutott ez az emlék. Azt hiszem, így pontosabban értelmezhető lesz Halman viselkedése. Alighanem most az emberiség is kap tőle még egy esélyt...

Kérem, ellenőrizték agysapkájukat! A felvétel nagy jelsűrűségű, közel az ultraibolya-határhoz. Kapcsoljanak a 110-es csatornára! Helyezzék magukat kényelembe, de ne kerüljön semmi önök és a doboz közé! Kezdhetjük?...

35. HADITANÁCS

Senki nem kért ismétlést. Egyszer végignézni ezt épp elég volt.

A lejátszást rövid ideig tartó néma csönd követte, aztán az elnök asszony, dr. Oconnor levette agysapkáját, megmasszírozta fénylő fejbőrét, és vontatottan megszólalt:

– Tanultam öntől egy régi mondást, ami erre a helyzetre nagyon is ráillik. Kiszabadult a szellem a palackból.

– Nem, egyelőre még csak Bowman... azaz Halman pillantott bele – ellenkezett az egyik tanácsstag. – De vajon képes-e helyesen értelmezni egy olyan bonyolult berendezés működését, mint a Monolit? Vagy az egész, amit láttunk, csupán az ő képzeletének a szüleménye?

– Nem hiszem, hogy a képzelőerejét megőrizte volna – jegyezte meg dr. Oconnor. – Ráadásul minden túl pontosan egyezik. Különösen az utalás a Skorpió nővére. Azt hittük, csupán baleset volt, de nem. Inkább ítélethirdetés.

– Először a Jupiter... és most a Skorpió – szólalt meg dr. Kraussman, a neves fizikus, akit a szélesebb nyilvánosság egyenesen a legendás Einstein reinkarnációjának tartott. Persze ebbe egy állítólagos kisebb plasztikai műtét is besegített. – Ki lesz a következő a sorban?

– Mindig is sejtettük – vette vissza a szót az elnök asszony –, hogy a TMA-k figyelnek minket. – Egy pillanatra elhallgatott, aztán szomorúan hozzátette: – Milyen kár, milyen hihetetlen balszerencse, hogy az utolsó jelentésük éppen az emberi történelem legszörnyűbb periódusa után indult útnak!

Megint néma csend telepedett a helyiségre. Közismert volt, hogy a XX. századot a történészek gyakran csak a “Kínok Századaként emlegették.

Poole csak figyelt, nem szólt közbe, várta, hogy a többiek valamiféle közös álláspontra jussanak. Nem először nyűgözte már le a tanácsstagok olajozott együttműködése. Senki nem próbálta közülük kedvenc elméletét ráerőltetni a többiekre, nem akart nagy hanggal vitát nyerni

vagy személyét előtérbe helyezni. Akarva-akaratlanul is párhuzamot vont saját korának gyakran tettelegesséig fajuló szópárbajaival, melyek nap mint nap lezajlottak az Űrhajózási Hivatal mérnökei és adminisztrátorai, kongresszusi képviselők és iparvállalatok vezetői között.

Igen, az emberi faj kétségkívül előbbre lépett. Az agysapka nem csak a közösségi életre alkalmatlanok kiszűrését segítette, de az oktatás minőségét is jelentősen följavította. Persze ez veszteségekkel is járt: nagyon kevés kiemelkedő személyiség volt ebben a társadalomban. Ő maga kapásból csak négyet tudott volna felsorolni: Indrát, Chandler kapitányt, dr. Khant és a szomorú emlékezetű Sárkányos Hölgyet.

Az elnök asszony mesterien irányította a társalgást, míg végül mindenki szóhoz jutott már. Ekkor összegezte a tanulságokat.

– Az első kérdésre – miszerint komolyan kell-e vennünk ezt a fenyegetést – annyira egyértelmű a válasz, hogy nem is érdemes időt fecseirelnünk rá. Még ha vaklármán vagy félreértésen alapul is a kapott figyelmeztetés, a következmények olyan súlyosak lehetnek, hogy jobb tényként elfogadni egészen addig, míg meg nem győződünk az ellenkezőjéről. Egyetértünk?

Jó. Azt nem tudjuk, mennyi időnk lehet hátra, ezért legjobb, ha a lehető leghamarabb cselekszünk. Halman talán további figyelmeztetéseket is küld majd, de lehet, hogy addigra már késő lesz ellenlépéseket tenni.

Az egyetlen kérdés tehát, amiben döntést kell hoznunk, ez: hogyan védekezzünk egy olyan hatalmas valami ellen, mint a Monolit? Nézzék csak meg, mi történt a Jupiterrel! És, ha minden igaz, a Skorpió nővéral...

Biztos vagyok benne, hogy nyers erővel nem érünk el semmit, bár ezt a lehetőséget talán nem kéne eleve elvetnünk. Dr. Kraussman, mennyi időbe telne megépíteni egy szuperbombát?

– Amennyiben a régi tervek még megvannak, és nem szükséges további kutatómunka – nos, talán két hétbe. Egy termonukleáris fegyver szerkezete elég egyszerű, és viszonylag egyszerű anyagok szükségeltetnek hozzá – ne feledjük, a legtöbbet a második évezredben gyártották! Persze ha valami ennél modernebb kell, mondjuk egy antianyagbomba vagy egy törpe fekete lyuk – hát, az hónapokig is eltarthat.

– Köszönöm. Megténne, hogy utánajár a témának? De amint azt mondtam, nem hinném, hogy ez hatékony eszköz. A Monolit gigantikus erőforrásaival gyerekjáték lehet a védekezés az efféle fegyverek ellen. Van valami más javaslat?

– Nem tárgyalhatnánk velük? – kérdezte az egyik tanácsstag, de látszott rajta, hogy nem reménykedik pozitív válaszbán.

– Kikkel... vagy mikkel? – vágott vissza Kraussman. – Mint azt már tudjuk, a Monolit lényegében egy egyszerű gépezet, ami csupán a programozásának engedelmeskedik. Ez a program talán rendelkezik némi rugalmassággal, de sajnos érdemleges információnk nincs róla. A Felügyelőkhöz pedig nem fordulhatunk, hiszen félezer fényévre vannak innen!

Poole továbbra is hallgatott; nem tudott hozzászólni a társalgáshoz, egyes részleteit meg sem értette. Lassan, alattomosan hatalmába kerítette a levertség; eltöprengett, vajon nem lett volna-e jobb, ha megtartja magának, amit megtudott? Akkor, ha a dolog vaklármának bizonyul, senkit sem ugráltat fölöslegesen. Ha pedig mégsem – nos, az emberiség nyugodtan nézhetett volna szembe elkerülhetetlen végzetével.

Még mindig ezeken a borongós gondolatokon rágódott, amikor hirtelen elhatolt tudatáig egy ismerős kifejezés.

A Tanács egyik csöndesebb tagja, olyan hosszú és bonyolult névvel, hogy Poole megjegyezni sem tudta, nemhogy kiejteni, váratlanul két szót dobott be a társalgásba:

– Trójai faló!

Olyasfajta csend állt be, amit legtöbbször a “várakozásteljes” jelzővel illetnek, aztán valóságos kórusként hangzottak föl a “Hogy nekem ez nem jutott eszembe!”, “Hát persze!” és a “Remek ötlet!” kiáltások. Végül az elnök asszony, a vita kezdete óta először, erélyesen elhallgattatta a lelkes ordítókat.

– Köszönöm a hozzászólást, Thirugnanasampanthamoorthy professzor – mondta dr. Oconnor bámulatra méltó folyékonyssággal. – Kifejtené ezt bővebben?

– Természetesen. Ha a Monolit valóban, ahogy azt mindenki feltételezi, egyszerű gép, öntudat nélkül – és ennél fogva csupán korlátozott önellenőrzési lehetőségekkel rendelkezik –, talán már kezünkben is van a fegyver, amivel legyőzhetjük. A Páncélbarlangba zárva.

– Az eszköz pedig, amivel bejuttatjuk... Halman!

– Pontosan.

– Egy pillanat, dr. T.! Semmit, egyáltalán semmit nem tudunk a Monolit felépítéséről. Hogyan lehetnénk biztosak benne, hogy bármi, amit a mi primitív fajunk valaha létrehozott, kárt tehet benne?

– Természetesen nem lehetünk biztosak benne, de ne feledjék: akármilyen magas fejlettségi szintet reprezentál is a Monolit, a logika ugyanazon univerzális törvényeinek kell engedelmeskedjen, amiket Arisztotelész és Boole fogalmaztak meg évszázadokkal ezelőtt. Ezért lehetséges – nem, valószínű! –, hogy védtelen a Páncélbarlangban őrzött szörnyűségekkel szemben. Csupán úgy kell összeállítanunk a fegyverünket, hogy valamelyik része biztosan működjön. Ez az egyetlen reményünk – hacsak valaki nem javasol más alternatívát.

– Elnézést – szólalt meg végre Poole a türelmét veszve. – Valaki elárulná végre nekem is, miről nevezetes az a Páncélbarlang, amiről beszélnek?

36. A BORZALMAK CSARNOKA

A történelem tele van rémségekkel; ezek közül néhány a természet műve, de legtöbb az emberé.

A XXI. század végére a betegségek nagy része – himlő, a Fekete Halál, AIDS, valamint az afrikai dzsungel mélyén lesben álló szörnyű vírusok – végleg eltűnt a Földről, vagy legalábbis könnyűszerrel gyógyíthatóvá vált az orvostudomány rohamos fejlődésének köszönhetően. Persze az anyatermészet leleményességét nem szabad alábecsülni, senki sem kételkedett hát benne, hogy a jövő kellemetlen biológiai meglepetéseket rejteget még az emberiség számára.

Ésszerű elővigyázatosságnak tűnt ezért megőrizni néhány mintapéldányt a legyőzött kórokozókból, a későbbi tudományos vizsgálatok céljából – természetesen gondoskodva arról, nehogy kiszabadulhassanak és megtizedelhessék a világ népességét. De hogyan lehetett volna ezt abszolút biztonságosan megoldani?

A XX. század végén érthető módon nagy riadalmat keltett, amikor bejelentették, hogy az utolsó himlővírusokat amerikai és orosz fertőzésügyi központokban akarják raktározni. Bármilyen valószínűtlennek tűnt is, azért volt némi esély rá, hogy a tenyészetek kiszabadulnak valami szerencsétlenség – földrengés, berendezés-meghibásodás – vagy egy terroristacsoport szándékos szabotázsakciója következtében.

Végül olyan megoldás született, amely mindenkit kielégített (kivéve néhány szélsőséges természetvédőt): valamennyi mintát fölküldik a Holdra, és ott elhelyezik egy laboratóriumban, egy kilométer hosszú sziklába vájt járat végén, a Pico, a Mare Imbrium északi részén magasodó magányos hegy belsejében. Itt aztán az évek során csatlakozott hozzájuk az emberi zsenialitás néhány közveszélyes mellékterméke is.

Például gázok és permetek, melyek már mikroszkopikus dózisokban is lassú vagy azonnali halált okoztak. Többet ezek közül vallási megszállottak állítottak elő, akik háborodott elméjük ellenére jelentős tudományos ismeretanyagra tettek szert. Sokan közülük abban hittek, hogy közeleg a világvége (mely elől természetesen csak az ő követőik menekülhetnek meg). Abbéli aggodalmukban aztán, hogy Isten szórakozottságában megfedkeznek a határidő betartásáról, úgy gondolták, jobb, ha biztosra mennek, és besegítenek a mindenhatónak.

Első támadásaik olyan sebezhető pontokat vettek célba, mint a zsúfolt metróhálózatok, világkiállítások, sportrendezvények vagy popkoncertek... Emberek tízezrei haltak meg, és még többen szenvedtek maradandó egészségkárosodást, mielőtt ezeket a terrorakciókat sikerült megfékezni a

XXI. század elején. Mint az gyakran történni szokott, a sok gonoszság valami jót is szült, első ízben valósult meg ugyanis a világ rendfenntartó szervezeteinek zökkenőmentes együttműködése. Még azok az országok, melyek rendszerint támogatták a politikai terrorizmust, sem tűrheték az efféle logikátlan és kiszámíthatatlan rémtetteket.

Az ezeknél a támadásoknál – valamint a korábbi háborúkban – használt kémiai és biológiai szerek is csatlakoztak a Pico halálos gyűjteményéhez. Amelyiknek létezett, annak az ellenszerét is gondosan elraktározták. Remélték ugyan, hogy egyikre sem lesz soha többé szüksége az emberiségnek – mégis megőrizték őket, szigorú védelem mellett, hátha egy rendkívüli vész-helyzetben elő kell szedni valamelyiket.

A Pico Páncélbarlangjában tárolt anyagok harmadik csoportját ismét csak kórokozók alkották, ám ezek egy embert sem öltek vagy sebeztek meg soha – legalábbis közvetlenül. A XX. század utolsó évtizedei előtt nem is léteztek, de aztán rövid idő alatt dollármilliárdnyi károkat okoztak, és életeket törtek derékba, éppolyan hatékonyan, ahogy azt közönséges betegségek tehették volna. Ezek az ember legújabb és legsokoldalúbb szolgáját támadták meg, a komputereket.

Neveiket orvosi szótárakból vették – vírusok, prionok –, és ezek a programok gyakran háborzongató precizitással utánózták szerves rokonaik viselkedését. Néhányuk ártalmatlan volt – alig több gyermeki csínynél, mely csupán meglepni vagy szórakoztatni akarta a komputer-felhasználókat váratlanul fölbukkanó üzeneteivel és képeivel. Másokat sokkal rosszindulatúbbra terveztek – szándékosan a pusztítás eszközeivé téve őket.

A legtöbb esetben megbízásból készültek; kifinomult bűnözők választották őket fegyverül bankok és kereskedelmi szervezetek zsarolására, melyek menthetetlenül rá voltak utalva számítógéprendszereik hatékony működésére. A figyelmeztetésre, miszerint egy bizonyos időpontban adatbankjaik automatikusan letörlődnek, hacsak át nem utalnak egy kisebb összeget valami névtelen, külföldi számlára, az áldozatok rendszerint úgy döntöttek, nem kockáztatják meg a talán végzetes katasztrófát. Csöndben fizettek tehát, gyakran a rendőrség bevonása nélkül, hogy így elkerülhessék a nyilvános – és esetleg személyes – megaláztatást.

A cégeknek ez a rejtőzködő életmódja rendkívül megkönnyítette a hálózati kalózkodó munkáját: még ha elcsípték is őket, kesztyűs kézzel bánt velük a törvénykezés, hiszen nemigen tudott mit kezdeni ezzel az újfajta bűnözéssel – ráadásul az illetők a szó fizikai értelmében nem tettek kárt senkiben. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy rövid börtönbüntetésük letöltése után sokszor maguk az áldozatok ajánlottak állást támadóiknak a régi mondás értelmében, miszerint rablóból lesz a legjobb pandúr.

Ezeket a komputer-bűnözőket pusztá kapzsiság hajtotta, valójában nem kívánták vesztét a megzsarolt szervezeteknek, ahogy egy értelmesebb parazita sem ölné meg soha a gazdaállatot. Csakhogy voltak más, sokkalta veszedelmesebb ellenségei is a társadalomnak...

Többnyire beilleszkedni képtelen egyének minősültek ebbe a csoportba – tipikusan kamasz fiúk –, akik általában egyedül dolgoztak, és természetesen teljes titokban. A céljuk olyan programok megalkotása volt, amelyek öncélú pánikot és zűrzavart okoznak, bejárva a bolygót kábelek vagy rádiójelek útján, esetleg diszketteken vagy CD-ROM-okon elrejtőzve. Készítőik mindössze élvezték az előidézt káoszt, kétes hatalmuk dicsfényével övezve szájalmasan beteg személyiségüket.

E romlott génuszokat, ha felfedezték, nem ritkán az adott nemzet hírszerzése szerződtette le, hogy saját sötét céljainak szolgálatába állítsa őket – feladatuk leggyakrabban a riválisok adat-tárainak feltörése volt. Ezzel viszonylag ártalmatlanná váltak, hiszen ezek a titkos szervezetek azért mégiscsak állami irányítás alatt működtek.

Nem úgy az apokaliptikus szekták, amelyek örömmel tették magukévá ezt az új fegyvertárat, a gázoknál és a baktériumoknál sokkal hatékonyabb és könnyebben terjeszthető eszközeivel. Ráadásul a védekezés is nehezebb volt ellenük, mivel hivatalok és otthonok millióit áraszhatták el velük pillanatok alatt.

A New York–Havana Bank 2005-ös összeomlása, az indiai nukleáris rakéták 2007-es téves indítása (szerencsére a robbanófejeket nem élesítették), a Páneurópai Légiforgalom-irányítás 2008-as teljes leállása, az észak-amerikai telefonhálózat megbénulása ugyanebben az évben – ezek mind-mind a szekták végítélet-akciói közé tartoztak. Hála a többnyire legkevésbé sem

együttműködő, sőt ellenséges nemzeti titkosszolgálatok hatékonyan koordinált munkájának, a fenyegető veszély fokozatosan elhárult az emberiség feje fölül.

Vagy legalábbis ezt hitte mindenki. De akárhogy is, már több száz éve nem érte komolyabb támadás a társadalom alapjait. A terrorizmus fölött aratott végső győzelem egyik legfontosabb fegyvere az agysapka volt – bár némelyek szerint a békességért túl nagy árat kellett fizetni.

Noha az egyéni szabadság és az állami kötelezettségek arányáról már akkor régóta vitáztak, amikor Platón és Arisztotelész megpróbálta törvényekbe önteni az érveket, és ezek a véleménykülönbségek alighanem az idők végezetéig megmaradnak, a harmadik évezred elejére mégis megszületett egyfajta kompromisszumos megoldás. Ekkorra általánosan elfogadottá vált, hogy a kommunizmus a legtökéletesebb államforma; sajnos azonban a bevezetésére tett múltbeli kísérletek bebizonyították – több százmillió emberélet kioltása árán –, hogy a gyakorlatban csak rovarok, illetve robotok boldogulhatnak vele. A tökéletlen emberi lények számára maradt a rosszabb megoldások közül a legkevésbé rossz, a demokrácia, melyet gyakran úgy jellemeztek, mint “az egyéni kapzsiságra épülő társadalom, hatékony, bár nem túl igyekvő kormány által szabályozva”.

Nem sokkal azután, hogy az agysapka általánosan elterjedt, néhány intelligens – és túlbuzgó – bürokrata rádöbrent, milyen páratlan riasztórendszert kapott a kezébe. Az installálás közben ugyanis, amikor az új viselő tudatát “kalibrálták”, a pszichózis számos formája kiszűrhetővé vált, akár még ártalmatlan stádiumában is. Ez gyakran útmutatónak bizonyult a terápiás eszközök kiválasztásában, amikor azonban az illető állapota gyógyíthatatlannak minősült, elektronikusan megjelölhették – illetve extrém esetekben elkülöníthették a társadalomtól. Természetesen a megfigyelésnek ezt a módszerét csak azoknál alkalmazhatták, akik agysapkát akartak, de a harmadik évezred végére ez éppolyan nélkülözhetetlennek számított már, mint a mobiltelefon ezer esztendővel korábban. Sőt, ami azt illeti, az elzárkózók egy idő után potenciális gyanúsítottakká váltak, és deviánsként átfogó vizsgálatnak vetették őket alá.

Mondani sem kell, amint a kritikusai által “tudatszondázás”-nak nevezett módszer általánosan elterjedt, a polgári jogi szervezetek rögtön tiltakozni kezdtek; egyik leghatásosabb jelmondatuk az “Agysapka – Agymosás, Szondázás – Elnyomás” volt. Lassan, vonakodva mégiscsak elfogadta a társadalom, hogy az ilyenfajta megfigyelés szükséges rossz, ha el akarják kerülni a legsúlyosabb, emberi gonoszság okozta tragédiákat. Az sem volt véletlen, hogy a szellemi egészség általános javulásával a vallásos fanatizmus gyors hanyatlásnak indult.

Amikor végre véget ért a kiberterrorizmus elleni hosszan elhúzódó háború, a győztesek birtokába olyan elképesztő zsákmány került, amelyről egyetlen korábbi hódító sem álmodhatott. Természetesen korábban is ismertek több ezer vírust, melyeket nehéz volt fölfedezni és még nehezebb elpusztítani. Most azonban olyan teremtmények – jobb szót egyelőre nem találtak rá – kerültek elő, amik azoknál sokkalta rémisztőbbeknek bizonyultak. Zseniális, de beteg elmék által föltalált komputerjárványok, melyekre nem volt ellenszer – és talán nem is lesz soha...

Sokuk nagy matematikusok munkájának köszönhették megszületésüket, bár a neves tudósok megdöbbenek volna, ha látják, mi lett felfedezéseikből. Mivel az emberi természet már csak ilyen, a valós veszélyeket humoros nevek adásával igyekeztek elbagatellizálni, így vált közismertté Godel Galádsága, a Mandelbrot-mánia, a Kombinatorikai Katasztrófa, a Fraktál-fürmány, a Conway-kacifánt, a Turing-torpedó, Lorenz Labirintusa, Boole Bombája, Shannon Selejtje, a Cantor-kataklizma...

Ha lehetséges bármiféle általánosítás, ezek a matematikai rémségek mind egyazon alapelvre épültek. Hatékonyságuk nem olyan gyermekdeden egyszerű eszközökön alapult, mint a memória-törlés vagy a kódrontás. Megközelítésük sokkal alattomosabb volt: rávették a gazdagépet egy program elindítására, amelyet nem fejezhetett be akár az univerzum végpusztulásáig sem, vagy amely – és erre a Mandelbrot-mánia a legjobb példa – eleve végtelen számú lépést tartalmazott.

Triviális példa erre, mondjuk, a π , illetve bármely más irracionális szám értékének kikalkulálása. Csakhogy ilyen egyszerű csapdába még a legostobább elektrooptikai komputer sem esne bele; elmúltak azok az idők, amikor a mechanikus gépszörnyek porrá darálták fogaskerekeiket egy nullával osztás feladatán rágódva...

Az újabb kori programozó-démonok legnagyobb kihívása az volt, hogy meggyőzzék célpontjukat: a rá bízott munka végrehajtható, még hozzá véges idő alatt. Ember (legtöbbször férfi, bár a nők is olyan példaképeket vonultathattak föl, mint lady Ada Lovelace, Grace Hopper admirális vagy dr. Susan Calvin) és gép szellemi párviadalából pedig legtöbbször az előbbi került ki győztesként.

Megoldható – bár egyes esetekben kockázatos – lett volna elpusztítani ezeket a zsákmányolt borzalmakat egy egyszerű TÖRÖL/FELÜLÍR paranccsal, de akkora idő- és észbeli befektetés testesült meg bennük, hogy az illetékeseknek nem volt szívük ezt megtenni. És, ami még fontosabb, érdemesnek látszott megőrizni őket, későbbi tanulmányozás céljából, valami biztonságos helyen, hátha egyszer egy örült zseni újra megfenyegeti a világot egy hasonló veszedelemmel.

A megoldás nyilvánvaló volt: a digitális démonokat be kell zárni kémiai és biológiai társaik mellé, remélhetőleg örökre, a Pico Páncélbarlangjába.

37. A DAMOKLÉSZ-HADMŰVELET

A remények kora, hogy a Pico arzenálja talán sosem kerül már bevetésre, véget ért. Poole-t azonban az ezzel kapcsolatos izgalmak hidegen hagyták – a fegyvert összeállító csapattal sem igen tartotta a kapcsolatot. A terv – melyet baljóslatúan, ám igen találóan Damoklész névre kereszteltek – kivitelezése olyan szakosodott elméket igényelt, hogy jóformán hozzászólni sem tudott volna. A rajta dolgozó embereket néha már-már valóságos idegen lényeknek látta. Mi több, egyikük egy elmeógyógyintézetben végezte munkáját – Poole-t meglepte, hogy ilyesmi még létezik –, és Oconnor elnök asszony néha megjegyezte, még ketten nyugodtan csatlakozhatnak hozzá.

– Hallott valaha az Enigma-tervről? – kérdezte egyszer a nő Poole-tól egy különösen idegesítő megbeszélés után.

Amikor ő a fejét rázta, Oconnor így folytatta:

– Meglep. Ez alig néhány évtizeddel az ön születése előtt történt. Akkor bukkantam rá, amikor a Damoklész-ügyben kutattam. Nagyon hasonló volt a probléma: az önök egyik háborújában összegyűjtöttek egy csapat zseniális matematikust, és nagy titokban hozzáláttak egy ellenséges kód megfejtéséhez... Mellesleg ők építették az egyik első igazi számítógépet is, hogy a feladatukat egyáltalán elvégezhetővé tegye.

Ezzel kapcsolatban fennmaradt egy nagyon kedves történet – remélem, igaz –, amely eszembe juttatta a mi kis csoportunkat. Egy nap a miniszterelnök látogatóba érkezett az Enigma-központba, mindent megszemlélte, aztán így szólt a terv vezetőjéhez: “Amikor azt mondtam, a föld alól is, de kerítsék elő a legmegfelelőbb embereket, nem hittem, hogy szó szerint értelmezik a parancsomat.”

Valószínűleg a Damoklész-hadművelet vezetői is hasonló erőfeszítéseket tettek. Ugyanakkor például még azt sem tudhatták, a hátralevő időt napokban, hetekben vagy években mérhetik-e. Enélkül pedig nehéz volt a terv sürgősségét kellőképp kihangsúlyozni. A titkosság igénye szintén problémákat szült. Mivel fölösleges lett volna szerte a Naprendszerben mindenkit riadóztatni, csupán mintegy ötven ember tudott az előkészületekről. Ezek azonban mind befolyásos személyek voltak – akik tömegeket mozgathattak meg, illetve akik engedélyt adhattak a Pico Páncélbarlangjának megnyitására, ötszáz év óta első ízben.

Amikor Halman jelentette, hogy a Monolitnak érkező üzenetek egyre sűrűsödnek, nem férhetett többé kétség hozzá, valami hamarosan történni fog. Poole nem az egyetlen volt, aki nehezen aludt azokban a napokban, még ha igénybe vette is az agysapka álmatlanság elleni programjait. Elalvás előtti utolsó gondolata pedig rendszerint az volt, vajon fölébred-e másnap reggel. Aztán végre összegyűlt a fegyver valamennyi alkotóeleme – maga a fegyver persze láthatatlan volt, megérinthatetlen, és a földi történelem nagy harcosai közül a legtöbb számára alighanem elképzelhetetlen is.

Egy teljesen közönséges terabájt kapacitású memórialemez volt, kinézetre abszolút ártatlan és ártalmatlan – olyan, amelyet az agysapka viselői milliósázmra használtak nap mint nap. Csak egyvalami jelezte, hogy talán mégsem annyira közönséges: egy kristályos anyag masszív tömbjébe ágyazták, melyen keresztül-kasul fémszálak futottak át.

Poole kelletlenül vette a kezébe; eltöprengett, vajon ugyanígy érezhetett-e a futár, aki a hirosimai atombomba magját szállította az indítás helyéül kiválasztott csendes-óceáni légitámaszpontra. De azt is tudta, ha a félelmeik beigazolódnak, és ő nem tesz semmit, a felelőssége még nagyobb lesz.

Mindazonáltal abban sem lehetett biztos, hogy küldetésének első szakasza nem végződik-e már kudarccal. Mivel bármiféle kommunikációs eszköz használata esetén kiszivároghattak volna információk, Halman még nem tájékoztatták a Damoklész-hadművelet mibenlétéről. Ezt majd Poole teszi meg, ha visszaér a Ganümedeszre.

És csak reménykedhet benne, hogy Halman hajlandó lesz eljátszani a trójai faló szerepét – vállalva ezzel a pusztulás lehetőségét is.

38. MEGELŐZŐ CSAPÁS

Furcsa volt újra visszatérni a Grannümedesz Hotelba annyi év után – leginkább azért, mert maga a szálloda az eltelt idő alatt látszólag mit sem változott. Poole-t Bowman ismerős képmása fogadta, amikor besétált a lakosztályba; és, mint arra számított is, Halman ugyancsak várt rá, alig anyagtalanabb formában az ősi hologramnál.

Mielőtt azonban egy szót válthattak volna, olyasmi zavarta meg őket, aminek Poole bármikor máskor örült volna – most viszont annál kevésbé. A lakosztály vidfönja a beérkező hívás három emelkedő hangját játszotta le – ez sem változott legutóbbi ittjárta óta –, majd egy régi barát arca jelent meg a képernyőn.

– Frank! – kiáltotta Theodore Khan –, miért nem mondtad, hogy jössz? Mikor találkozhatunk? És miért nem adsz képet? Valaki van nálad? Egyáltalán, kik voltak azok a hivatalos kinézetű alakok, akikkel együtt érkeztél?...

– Kérlek, Ted! Ne haragudj, de hidd el, alapos oka van, amiért nem érek most rá. Majd később elmagyarázom. És igen, van nálam valaki. Visszahívlak, amint lehet. Minden jót!

Kicsit megkésve kiadta a “Ne zavarjanak!” parancsot, aztán bocsánatkérően visszafordult egykori úrhajóstársához.

– Elnézést. De gondolom, tudod, ki volt az.

– Igen, dr. Khan. Sokszor megpróbált már kapcsolatba lépni velem.

– De te sosem válaszoltál. Megkérdezhetem, miért? – Noha sokkal fontosabb megbeszélendőik is voltak, Poole nem bírta ezt megállni.

– Csak a mi csatornánkat tartottam állandó megfigyelés alatt. Már amikor itt voltam. Mert néha évekre is eltávoztam.

Poole ezen meglepődött – pedig igazán nem kellett volna. Nagyon jól tudta, hogy Halman feltűnését sokszor, sok helyről jelentették. Mégis – évekig távol? Persze meglátogathatott más csillagrendszerket – talán így értesült a Skorpió nóváról is, hiszen az alig negyven fényévnnyire volt. A legközelebbi csomópontig azonban nem juthatott el, az oda-visszaút kilencszáz évet vett volna igénybe.

– Micsoda szerencse, hogy akkor mindig itt vagy, amikor szükségünk van rád!

Halman tőle szokatlan módon tévovázott, mielőtt válaszolt volna. Sokkal hosszabb szünet következett, mint a szükségszerű három másodperces kommunikációs rés, csak aztán szólalt meg újra, vontatottan:

– Biztosra veszed, hogy csak szerencséről van szó?

– Ezt hogy érted?

– Nem szívesen beszélek róla, de kétszer is... megpillantottam... olyan erőket... lényeket... amelyek sokkal fejlettebbek nem csak a Monolitoknál, de a készítőiknél is. A szabadság talán mindannyiunk számára pusztai illúzió.

Ez aztán már igazán hátborzongató gondolat volt; Poole-nak jelentős erőfeszítésébe került félretenni, és ismét az égetőbb problémára koncentrálni.

– Reménykedjünk, hogy elegendő lesz a szabadságunk azt végrehajtani, amire most készülünk. Először is fölteszek egy eléggé ostoba kérdést. Tud a Monolit erről a találkozónkról? Vagy ha nem, gyaníthatja?

– Ilyesmire nem képes. Sokféle biztosító programmal rendelkezik, melyek közül magam sem ismerem mindet. Megérzéseket azonban ne várj tőle!

– Akkor esetleg kihallgathat minket?

– Nem hinném.

Bárcsak én is ennyire biztos lehetnék benne, hogy a Monolit szuperzseni létére valóban ilyen naiv és együgyű – gondolta Poole, miközben kinyitotta aktatáskáját, és elővette a lemezt tartalmazó lezárt dobozt. Ezen az alacsony gravitáción a tárgy szinte súlytalannak hatott; képtelenségnek tűnt, hogy az egész emberiség sorsa múlhat rajta.

– Nem tudhattuk, mennyire biztonságosak a kommunikációs vonalak, ezért nem mentünk bele a részletekbe. Ez a lemez olyan programokat tartalmaz, amelyek remélhetőleg megakadályozzák a Monolitot az emberiséget veszélyeztető parancsok végrehajtásában. A hűs legpusztítóbb vírust másoltuk rá, legtöbbjüknek a mai napig nincsen ellenszere – egyesek szerint nem is lesz soha. Mindegyik öt példányban szerepel a lemezen. Az lenne a kérésünk, hogy amikor – és amennyiben – szükségesnek látod, ereszd őket szabadjára odabent. Dave – HAL –, soha senkire nem bízta még ekkora felelősséget. Nincs azonban más választásunk.

Mintha megint hosszabb időbe telt volna a válasz megérkezése az Európára és vissza szükséges három másodpercnél.

– Ha megtesszük ezt, a Monolit működése talán teljesen leáll. És senki nem tudhatja, mi fog történni akkor velünk.

– Természetesen ez is eszünkbe jutott. De bizonyára számos belső rendszerhez hozzáfértek már – olyanokhoz is, amelyeket mi föl sem foghatnánk. Küldök egy petabájtos memóriadiszket. Az a tíz a tizenötödiken bájtt elég kell legyen több emberöltőnyi emlék és tapasztalat eltárolására is. Talán így lehetőséget kaptok a menekülésre; de gondolom, ti más módokat is ki tudtok találni.

– Így van. Ha eljön az ideje, majd eldöntjük, melyiket vegyük igénybe.

Poole ellazított – már amennyire képes volt rá ebben a rendkívüli helyzetben. Halman késznek mutatkozott az együttműködésre: tehát még mindig nem feledkezett meg származásáról.

– A legfontosabb feladatunk most eljuttatni ezt a lemezt hozzád, a maga anyagi valójában. Tartalma túl veszedelmes ahhoz, hogy megkockáztassuk továbbítását rádión vagy optikai csatornán. Tudom, képes vagy távolból is hatást gyakorolni az anyagra – ha jól emlékszem, egyszer egy keringő bombát is felrobbantottál. Át tudod valahogy transzportálni a lemezt az Európára? Ha nem, elküldhetjük egy automata futárral, ahová csak akarod.

– Ez lesz a legjobb. Csienville-ben átvesszem. A koordináták a következők...

Poole még mindig a székében gubbasztott, amikor a lakosztályt vezérlő mesterséges intelligencia látogatót jelentett: annak a küldöttségnek a vezetője érkezett hozzá, amelyik a Földtől kísérté idáig. Hogy Jones ezredes valóban ezredes volt-e – sőt, tényleg Jonesnak hívták-e –, ez egyike volt azon apróbb rejtélyeknek, melyek megoldására Poole nem vett fáradságot. Elég-ségesnek vélte tudni azt, hogy a férfi remek szervező, és hatékonyan tartja kézben a Damoklész-hadművelet technikai vonatkozásait. – Nos, Frank... elindult. Egy óra és tíz perc múlva száll le. Gondolom, Halman onnan már intéz mindent... bár nem egészen értem, hogyan tudja szó szerint kezelni – ha ez a megfelelő kifejezés – a lemezünket.

– Magam is eltöprengtem már ezen, de aztán az Európa Tanács egyik tagja elmagyarázta. Egy jól ismert – sajnos én addig nem hallottam róla – tétel szerint bármely komputer képes bármely

másik emulálására. Biztos vagyok benne tehát, hogy Halman tudja, mit csinál. Különben az egészbe nem egyezett volna bele.

– Remélem, igaza van – felelte az ezredes. – Ha nem... hát, nem tudom, milyen alternatívánk marad.

Komor csönd következett, majd Poole megpróbálta föloldani a feszültséget.

– Mellesleg hallotta már a helyi rémhírt látogatásunk céljáról?

– Melyikre gondol?

– Arra, ami szerint különleges bizottság vagyunk, amely azért jött, hogy kivizsgálja e határtelepülés bűnözési és korrupciós helyzetét. A polgármester és a rendőrfőnök máris fűhöz-fához kapkod, hogy mentse az irháját.

– Irigylem őket – mondta Jones ezredes. – Néha nagy megkönnyebbülés a változatosság kedvéért valami triviális dolog miatt aggódni.

39. ISTENGYILKOSSÁG

Mint Anubisz City minden polgára (lakosság most már: 56521 fő), dr. Theodore Khan is az általános riadó szirénahangjaira ébredt, nem sokkal a helyi éjfélt után. Első reakciója az volt: “Deus szerelmére, csak nehogy egy újabb jégrengeteg legyen!”

Az ablakhoz sietett, olyan hangosan ordítva a nyitóparancsot, hogy a szoba nem értette meg, így normál hangerővel kénytelen volt megismételni. Lucifer-fénynek kellett volna előtennie a helyiséget, árnyékmintákat vetítve a padlóra, melyek gyakorta lenyűgözték a földi látogatókat azzal, hogy bármeddig figyelték is, a milliméter töredékével sem mozdultak odébb soha...

Ez a rezzenéstelen fénysugár azonban most nem volt sehol. Amikor Khan hitetlenkedve fölnézett a város kupolájának óriás, átlátszó buborékján át, olyan eget látott, amelyet a Ganümedesz már ezer éve nem produkált. Csillagok ragyogtak ugyanis rajta; a Lucifernek nyoma sem volt.

Aztán, ahogy az elfeledett konstellációkat tanulmányozta, Khan valami még rémisztőbb dolgot tapasztalt. Ahol a Lucifernek kellett volna lennie, egy aprócska, tökéletesen fekete korongot látott csak, mely sötét kört harapott ki az ismeretlen csillagmezőből.

Ennek csupán egyetlen magyarázata lehet – mondta magában Khan dermedten. – A Lucifert lenyelte egy fekete lyuk. És most talán mi következünk.

A Grannümedesz Hotel balkonján Poole is ugyanezt a látványosságot figyelte, de sokkal összetettebb érzelmektől eltelve. Őt már a riadójelzés előtt fölkelte komszete egy üzenettel Halmantól.

– Kezdődik. Megfertőztük a Monolitot. Sajnos azonban az egyik vírus – vagy talán több – bejutott a mi áramkörünkbe is. Nem tudjuk, képesek leszünk-e átmenteni magunkat a tőled kapott memórialemezbe. Ha sikerrel járunk, találkozunk Csienville-ben.

Azután még néhány meglepő és különösen megindító szó következett, melyek pontos érzelmi tartalmán még évszázadokig vitáznak majd:

– Ha nem jutunk át, emlékezzetek ránk!

Háta mögül a szobából Poole a polgármester hangját hallotta, amint igyekszik megnyugtatni Anubisz álmukból fölvert lakóit. Habár a hivatalos bejelentések legrettegettebb nyitómondatát választotta kezdésként – “Pánikra semmi ok” –, később valóban megnyugtatóbb hangnemre váltott.

– Nem tudjuk még, mi történik, de a Lucifer ugyanúgy süt, ahogy eddig! Ismétlem: a Lucifer ugyanúgy süt, ahogy eddig! Most kaptunk hírt az *Alcyone* interorbitális űrkompról, amely fél órája hagyta el a Kallisztót. Íme, ezt látják ők...

Poole a balkonnál a szobába sietett, még épp időben, hogy megpillantsa a videoernyőn a Lucifer biztatóan vakító korongját.

– Az történt – folytatta a polgármester szinte szünetet sem tartva –, hogy valami egy időleges napfogyatkozást okozott... Mindjárt közelebb hozzuk a képet, hogy lássuk, mi az... Kallisztó Obszervatórium, jelentkezzen...

Honnan tudhatja, hogy időleges? – gondolta Poole, miközben várta, hogy a következő kép megjelenjen.

A Lucifer eltűnt, a helyén a csillagok tűntek fel. Ugyanakkor a polgármester hangja elhalt, és más vette át tőle a szót:

– ...kétméteres teleszkópja, de jóformán bármilyen hasonló eszköz megteszi. A korongot tökéletesen fekete anyag alkotja, és olyan vékony, hogy nincs is látható vastagsága. A helyzete pedig pontosan – és nyilván szándékosan – olyan, hogy elfogjon minden fényt a Ganümedesz elől.

Most ráközelítünk, hátha megláthatunk valami részletet, bár ezt a magam részéről erősen kétlem...

A kallisztói megfigyelőpont felől a fogyatkozást előidéző korong inkább oválisnak látszott, kétszer olyan hosszúnak, mint szélesnek. Most növekedni kezdett, és addig-addig terjedt, míg végül betöltötte az egész képernyőt; ezután már nem lehetett megállapítani, mikor fejeződött be a közelítés, mert a tárgy felszínén semmiféle egyenetlenség vagy mintázat nem mutatkozott.

– Ahogy gondoltam... nem látszik semmi. Most elindulunk a kamerával a tárgy széle felé...

Megint nem lehetett érezni a mozgást, de aztán egyszeriben megjelent a csillagos űr egy szeletkéje, a világnagy korong ívelt pereme által élesen elhatárolva. Pontosan olyan volt, mintha egy légkör nélküli, tökéletesen sima felszínű bolygó horizontját mutatnák.

Nem, mégsem volt annyira tökéletesen sima...

– Ez érdekes – kommentálta a csillagász, aki eddig mindent olyan tárgyilagos hangon közvetített, mintha teljesen megszokott esemény lenne. – A perem recézettnek tűnik... de nagyon is szabályosan, mint egy fűrészlap...

Inkább körfűrész – morogta Poole magában. – Vajon kettéfűrészelt minket?... Ne légy nevetséges!

– Ennél közelebb nem mehetünk, mert akkor a diffrakció élvezhetetlenné teszi a képet. Később majd készítünk egy nagyobb felbontású felvételt, az sokkal részletesebb lesz.

A nagyítás azonban már most is olyan hatalmas volt, hogy eltüntette a korong ívét. A video-ernyőn egy fekete szalag látszott, a peremén tökéletesen azonos háromszögekkel csipkézve; Poole nem tudta kiüzni agyából a fűrész-analógiát. Hirtelen azonban valami más is motoszkálni kezdett tudata egy eldugott zugában...

Mint a Ganümedeszen mindenki, Poole is megbűvölten figyelte a távoli csillagokat, amint egyik tökéletes fekete völgyből a másikba vándorolnak át. És nagy valószínűséggel mások is ugyanarra a következtetésre jutottak, amire ő.

Ha az ember megpróbál egy kör formát összerakni négyszögletes építőelemekből – legyen az arányuk akár 1:4:9, akár más –, semmiképpen nem érhet el teljesen sima peremet. Természetesen addig közelíthet a tökéletességhez, ameddig csak kedve tartja, egyre kisebb és kisebb elemeket használva. De minek fáradozna, ha csupán egy napot eltakaró ernyőre van szüksége?

A polgármester nem tévedett, a fogyatkozás valóban időlegesnek bizonyult. Befejezése azonban pont az ellenkezője volt egy normális napfogyatkozásának.

Az első fény a korong közepén tört át, nem pedig a peremen, a megszokott gyöngyfény formájában. A vakító lyuktól recézett vonalak indultak ki – és most már a legerősebb nagyítás fölfedte a tárgy szerkezetét. Teljesen azonos hasábok millióiból állt, melyek talán ugyanakkorák voltak, mint az európai Nagy Fal. És ezek most elszakadtak egymástól: mintha egy hatalmas kirakó játék esett volna szét darabjaira.

A rövid megszakítás után a Ganümedeszre fokozatosan visszatért az állandó nappali fény, ahogy a korong alkotóelemei közt a Lucifer egyre több sugara hatolt át. Aztán maguk a hasábok is lassan semmivé foszlottak, mintha egymás érintésére lenne szükségük ahhoz, hogy valóságosak maradhassanak.

Anubisz City izgatottan figyelő lakossága ugyan óráknak érezte, az egész esemény nem tartott tovább tizenöt percnél. Azonban csak miután véget ért, akkor jutott eszébe ez embereknek, hogy az Európa felé is nézzenek.

A Nagy Fal eltűnt. Csaknem egy órával később pedig befutottak a hírek a Földről, a Marsról és a Holdról is, melyek szerint a Nap néhány másodpercre kihunyni látszott, de aztán tovább sütött, mintha mi sem történt volna.

Különösképp szelektív napfogyatkozás volt ez, egyértelműen az emberiség felé irányozva. Sehol másutt a Naprendszerben nem lehetett észrevenni.

Az általános izgalom rovására írható, hogy időbe telt, míg kiderült: a TMA-0 és a TMA-1 is eltűntek, csupán négymillió éves nyomuk maradt utánuk a Tycho-kráterben és Afrikában.

Ez volt az első alkalom, hogy az europok emberekkel találkozhattak, de különösebben sem riadtak, sem meglepettnek nem tűntek, amikor látszólag fénysebességgel mozgó, hatalmas lények bukkantak föl közöttük. Természetesen nem könnyű érzelmeket leolvasni olyasvalamiről, ami leginkább egy kis, lombtalan bokorra hasonlít, mindenféle jól látható érzékszerv vagy kommunikációs forma nélkül. Ám ha megriasztotta volna őket az *Alcyone* érkezése, illetve utasainak megjelenése, bizonyára elbújnak igluikba.

Amikor Frank Poole, kissé nehézkesen a védőöltözet és az ajándékba hozott fényes rézdrótkerecs súlya alatt, besétált Csienville tisztának épp nem mondható külvárosába, eltöprengett, vajon hogyan foghatták föl az europok a közelmúlt eseményeit. Számukra ugyan nem volt Lucifer-fogyatkozás, de a Nagy Fal eltűnése éppen elég meglepetéssel szolgálhatott. Időtlen idők óta ott állt már a helyén, mint pajzs és valami annál is fontosabb – most pedig egyszerre eltűnt, mintha sosem létezett volna...

A petabájtos memóriadiszk a földön hevert; egy csapat europ állta körül, és Poole először vett észre rajtuk valami kíváncsiságfélét. Elgondolkozott, vajon Halman adta-e parancsba nekik, hogy őrizzék az űrből jött ajándékot, amíg gazdája érte nem jön.

És el nem viszi magával. Elvégre nem csak egy szunnyadó barátot tartalmazott, hanem olyan rémségeket is, amelyeket legfeljebb majd egy eljövendő nemzedék tud majd kiűzni belőle. Addig el kell zárni valahová, ahol még véletlenül sem okozhat semmi galibát.

40. ÉJFÉL: PICO

Nehéz lenne – gondolta Poole – ennél békésebb jelenetet elképzelni, különösen az elmúlt hetek izgalmai után. A csaknem teli Föld részsütösen érkező fénye a legapróbb részleteit is kirajzolta az Esők tengere víztelén medrének – nem pedig eltörölte őket, ahogy a Nap izzó dűhe tette volna.

A holdjárók kis konvoját félkörbe állították száz méternyire a Pico lábánál nyíló, jelentéktelennek tűnő mélyedéstől, mely valójában a hírhedt Páncélbarlanghoz vezetett. Megfigyelőhelyéről Poole láthatta, hogy a hegy legkevésebbé sem szolgált rá erre az elnevezésre, amit a korai csillagászok csúcsos árnyékától félrevezetve adtak neki. Inkább legömbölyített hátú dombnak tűnt, és nem csodálkozott volna, ha kiderül, hogy a helyiek kedvenc szórakozása fölkerékpározni a tetejére. Mindazonáltal mostanáig senki illetéktelen nem szerzett tudomást a mélyben megbúvó titokról. Poole remélte, ha egyszer ki is derül, az nem fogja elriasztani a vállalkozó kedvű sportembereket.

Egy órával ezelőtt szomorúsággal vegyes diadalittasságot érzett, amikor átadta a Ganümedeszről idáig hozott – és soha szem elől nem vesztett – memóriadiszket.

– Ég veletek, öreg barátaim – mormolta. – Jól végeztétek a dolgokat. Talán egy eljövendő nemzedék majd sikeresen föléleszt benneteket. Bár, ha meggondolom, inkább azt remélem, hogy nem lesz rá szükség.

Nagyon is jól el tudta képzelni, mi az az ok, amiért Halmant fölébreszthetik majd évszázados álmából. Mostanra nyilván úton volt már valamiféle üzenet az ismeretlen vezérlőközpont felé, azzal

a hírrel, hogy hűséges európai szolgáljuk többé nem létezik. Kis szerencsével körülbelül 950 évbe fog telni, mire bármiféle válasz érkezik.

Poole a múltban gyakran elátkozta Einsteint, most viszont egyenesen áldotta. Egyre biztosabbnak tűnt ugyanis, hogy a Monolitok mögött rejtőző erők sem képesek a fénynél gyorsabban közlekedni. Tehát az emberi fajnak csaknem egy egész évezred áll rendelkezésére, hogy felkészülhessen a következő találkozásra – már ha valóban sor kerül ilyenre. Meglehet, addigra már egyenlőként nézhet szembe egykori isteneivel.

Valami megjelent az alagút szájában – a síneken közlekedő, félig-meddig humanoid robot, mely az imént a Páncélbarlangba vitte a diszket. Szinte komikusnak tűnt egy gépet látni olyan védőszkafanderben, amelyet a baktériumokkal és vírusokkal foglalkozó emberek viselnek – ráadásul itt, a levegőtlen Holdon! Senki nem akart azonban fölösleges kockázatot vállalni, bármilyen végtelenül kicsi volt is az esélye. Elvégre a robot gondosan elzárt lidércnyomások sorai közt járkált, és noha videokamerái mindent rendben találtak, mindig fönnállt annak a veszélye, hogy egy kémcső elreped vagy egy tartály szigetelése elöregszik. A holdi környezet ugyan a lehető legstabilabb volt, a századok során mégis számos rengést és meteorbecsapódást megtapasztalt.

Ötven méterre az alagút szájától a robot megállt. A masszív, dugóra emlékeztető kapu lassan visszacsukódott, aztán forogni kezdett. Menetes oldalával úgy tűnt, mintha egy hatalmas csavart hajtának be a hegy lábába.

– Aki nem visel sötét szemüveget, kérem, hunyja le a szemét vagy forduljon el! – szólalt meg egy sürgető hang a holdjáró rádiójából. Poole félrenézett, még épp időben. A jármű tetején valóságos fényrobbanás tükröződött vissza. Mire ismét a Pico felé fordította tekintetét, a robotból már csak némi izzó salak maradt. Még neki, aki élete javát légüres tértől körülvéve töltötte, is furcsának tűnt, hogy a kis kupacból nem szállnak föl kurta füstbodrok.

– Sterilizáció kész – jelentette az irányítóközpont hangja. – Köszönjük a türelmüket. Most visszatérnek Platón Citybe.

Milyen ironikus – az emberiség saját örületének kiszámított alkalmazásával védekezik! Vajon miféle tanulságot lehetne levonni ebből? – töprengett Poole.

Fölnézett a gyönyörű, kék Földre, melyet látszólag molyrágta felhőtakaró oltalmazott csupán az űr hidegétől. Néhány hét múlva, ha minden jól megy, ő az első unokáját veheti ott kézbe.

Bármilyen isteni hatalom vagy más kiszámíthatatlan erő leselkedik is a csillagok mögött, emlékeztette magát Poole, a hétköznapi emberek számára csak két dolog igazán fontos: a szerelem és a halál.

Ő maga fizikailag még száz éves sem volt: juthat ideje bőven mindkettőre.

Epilógus

“Az ő jelentéktelen kis univerzumuk még nagyon fiatal, istene pedig csupán gyermek. Korai ítélni fölötte. Amikor az Utolsó Napokban majd visszatérünk, eldöntjük, mit érdemes megőrizni.”

Források és köszönetnyilvánítások

FORRÁSOK

1. FEJEZET: AZ ÜSTÖKÖSVADÁSZ

Chandler kapitány vadászterületének – melyet egyébként csak nemrég, 1992-ben fedeztek föl – leírása megtalálható Jane X. Luu és Dávid C. Jewitt “A Kuiper-öv” című cikkében (*Scientific American*, 1996. május).

4. FEJEZET: SZOBA KILÁTÁSSAL

A geostacionárius pályán (GP) fölépített “gyűrű a világ körül”, melyet a Földdel egyenlítői tornyok kötnének össze, talán merő fantazmagóriának tűnik, holott a koncepció alapját tudományos tények képezik. Az egész nem más, mint a Jurij Arcutanov szentpétervári mérnök által föltalált “űrlift” nyilvánvaló továbbgondolása. Magával Arcutanovval volt szerencsém személyesen is találkozni 1982-ben, amikor az otthonául szolgáló várost még másképp hívták.

Jurij kifejtette, hogy elméletileg lehetséges kábelösszeköttetést létesíteni a földfelszín és egy műhold között, de csakis az Egyenlítő mentén, vagyis a GP-t igénybe véve, melyen már ma is a kommunikációs műholdak java része kering. Innen kiindulva létrehozható maga az űrlift (vagy Jurij szemléletes kifejezésével a “ kozmikus drótkötélpálya”), amelyen már rakományt is GP-re lehet juttatni, pusztán elektromos energia felhasználásával. Rakétameghajtás csupán az út esetleges további részéhez szükségeltetne.

Ezen a módon nem csak a rakétakilövések veszélyét, zaját és káros környezeti hatásait szüntetnénk meg, de az űrprogramok költségeit is jelentősen csökkenthetnénk. Az elektromos áram olcsó, így mindössze körülbelül száz dollárba kerülne egy ember pályára állítása. A visszaúttal együtt azonban a költség már tíz dollárra csökkenne, hiszen a lefelé ereszkedő test egyenesen energiát termelhetne! (No persze a kiszolgálás és az útközbeni filmvetítések némileg megemelnék a jegyárakat. Mit szólnának, mondjuk, ahhoz, ha ezer dollárért föllátogathatnának a GP-re?)

Az elméletben nincs hiba, de vajon létezik-e olyan anyag, amelynek húzószilárdsága képes megtartani teljes 36000 kilométeres hosszát, és még rakományokat is fölvontathatnak rajta? Amikor Jurij kidolgozta találmányát, még csak egyetlen anyag tett eleget az igen szigorú kritériumoknak: a kristályos szén, ismertebb nevén gyémánt. Sajnos azonban a szükséges több megatonnányi mennyiség azóta sem áll belőle rendelkezésre, bár, ha igaznak bizonyul, amit a 2061. *Harmadik űrodisszeiában* leírtam, a Jupiter magja bőségesen szolgálhatna vele. *Az éden szökőkútjai* című könyvemben már egy jóval hozzáférhetőbb forrást propagáltam – keringő gyárakat, amelyekben a súlytalanság állapotában növeszthetők a mesterséges gyémántok.

Az űrlift megvalósulása felé tett első kis lépésre 1992 augusztusában került sor az *Atlantis* űrrepülőgép fedélzetén, amikor is egy kísérlet keretében megpróbáltak egy súlyt huszonegy kilométer hosszú kábelen kiengedni, majd visszahúzni. Sajnálatos módon a csévélő berendezés néhány száz méter után elakadt.

Nagyon megtisztelőnek éreztem, amikor az orbitális sajtótájékoztató folyamán az *Atlantis* legénysége fölmutatta *Az éden szökőkútjai* egy példányát, visszatérésük után pedig a küldetésen résztvevő specialista, Jeffrey Hoffman eljuttatta azt hozzám mindannyiuk által dedikálva.

A második kábelkísérlet, 1996 februárjában, már némileg sikeresebben zajlott le: a rakományt jelképező súlyt teljes hosszban kieresztették, visszacsévéléskor azonban egy hibás szigetelés okozta elektromos kisülésnek köszönhetően a kábel elszakadt. (A baleset kimenetele mindazonáltal szerencsésnek nevezhető: nem tudom kiverni fejemből a gondolatot, vajon Ben Franklin hány

kortársát ölhetette meg villámcsapás, miközben megpróbálták megismételni a tudós híres – ám fölöttebb veszélyes – mutatóványát, papírsárkányt röptetve vihar idején.)

Ha a lehetséges veszélyektől eltekintünk is, a kábeles súlykieresztés egy űrrepülőgép fedélzetéről olyan, mint a műleges horgászat: nem olyan egyszerű, amilyennek látszik. Biztos vagyok azonban benne, hogy egyszer sikerül majd megtenni a “nagy ugrás”-t – egészen le az egyenlítői földfelszínig.

Eközben a szén harmadik módosult formájának, a buckminsterfullerénnek (C_{60}) a fölfedezése sokkal megalapozottabbá tette az űrlift elméletét. Egy csapat kémikus a houstoni Rice Egyetemen 1990-ben előállított a C_{60} -ból egy csörszerű atomszerkezetet – melynek húzószilárdsága a gyémánténál sokkal nagyobbnak bizonyult. A csoport vezetője, dr. Smalley, egyenesen azt állította, hogy ez a létrehozható legerősebb anyag, és hozzátette, hogy ez lehetővé teszi az űrlift elkészítését. (“Lapzárta” után érkezett: örömmel tudatom, hogy dr. Smalley munkájáért 1996-ban megosztott kémiai Nobel-díjban részesült.)

És most következzen egy egészen megdöbbentő véletlen – annyira hátborzongató, hogy az ember akaratlanul is elgondolkozik, Ki Is Keveri A Lapokat Odafönn.

Buckminster Fuller 1983-ban meghalt, tehát nem élhette meg a “buckylabdák” és “bucky-csővecskék” felfedezését, melyek nagyban növelték posztumusz hírnevét. Egyik utolsó világ körüli útján azonban volt szerencsém őt és feleségét, Anne-t elkalauzolni Sri Lankának azokra a helyeire, melyek szerepelnek *Az éden szökőkútjai* című regényemben. Nem sokkal ezután lemezre rögzítettük (33-as fordulatú LP-re – emlékszik még ezekre valaki?) a regény audioválogatását (Caedmon TC 1606), és Bucky volt olyan kedves megírni a borítószerzőt. Ennek legvégén egy meglepő vallomás szerepelt, amely valószínűleg megindította az én Csillagvárosomhoz vezető gondolatmenetemet:

1951-ben terveztem egy szabadon lebegő, függőszerkezetes gyűrűhidat, melynek a Föld egyenlítője körül jó magasan kéne fölépülnie. Ezen a “glória”-hídon belül a bolygó tovább forogna, míg maga a szerkezet más sebességgel tenné ugyanezt. Úgy gondoltam, a felszínről függőlegesen lehetne fölemelkedni a híd szintjéig, majd onnan a kívánt úti cél elérésekor ugyanígy leszállni.

Semmi kétség, ha az emberiség egyszer elhatározza, hogy hajlandó áldozni rá (az előzetes számítások szerint nem is kerülne olyan sokba), a Csillagváros gyakorlatilag megvalósítható. Ezzel nem csupán új életforma születne, mellesleg akklimatizációs lehetőséget nyújtva a Mars és a Hold gyengébb gravitációjú világából érkező látogatóknak, hanem véget vetne egyszer s mindenkorra a földi rakétakilövésnek is, az űrhajózást száműzve oda, ahová tartozik: az űrbe. (Azért remélem, időnként bemutatóval egybekötött megemlékezéseket tartanának Cape Kennedyn, hogy megismer-tessék kései utódainkat a pionír-időszak izgalmaival.)

A város legnagyobb része csaknem biztosan üres vázszerkezetből állna, és csak elenyészően kis hányadát lagnák vagy használnák kutatási, illetve gazdasági célokra. Elvégre maguk a tornyok is annyi beépíthető teret adnának, mint egy tízmillió emeletes felhőkarcoló – a gyűrű kerülete pedig a geostacionárius pálya magasságában a Föld–Hold távolság felével lenne egyenlő! Ekkora térben a mai emberiség sokszorosát helyezhetnénk el, már amennyiben az egészet lakhatóvá tennénk. (Ez persze több érdekes logisztikai problémát is felvet, ám ezek megoldását szívesen meghagyom újjgyakorlat gyanánt a feltörekvő ifjúságszámára.)

A “Babszár”-konceptió és még néhány ennél is eszementebb ötlet – mint az antigravitáció vagy a térhajlítás – kitűnő áttekintését adja Robert L. Forward *Indistinguishable from Magic* című könyve (Baen, 1995).

5. FEJEZET: TOVÁBBKÉPZÉS

Meglepetten olvastam a helyi lapokban 1996. július 19-én, hogy dr. Chris Winter, a British Telecom Mesterséges Élet Kutatócsoportjának vezetője úgy véli, az az információtároló eszköz, amit ebben a fejezetben említek, harminc éven belül megvalósítható! (1956-os regényemben, *A*

város és a csillagokban ezt még több mint egymilliárd évvel helyeztem a jövőbe... Ez a képzelőerő komoly hiányosságaira utal nálam.) Dr. Winter kijelentette, hogy ez lehetővé teszi végre “egy személy fizikai, emocionális és szellemi újrateremtését”, és úgy saccolta, hogy ennek memória-igénye körülbelül tíz terabájt lesz (10^{13} bájt), két nagyságrenddel kevesebb, mint az általam javasolt petabájt (10^{15} bájt).

És bárcsak nekem jutott volna eszembe a név, amit dr. Winter talált ki eme berendezésnek (persze egyházi körökben nyilván nem hagyják majd vita nélkül a dolgot): “Lélekcsapda”! Ennek kihatását a csillagközi űrutazásokra lásd a 9. fejezethez csatolt jegyzetben!

Azt hittem, a 3. fejezetben említett tényérből tényérbe történő információ-átadási módszert is én találtam ki, de döbbenten fedeztem föl, hogy Nicholas (*Being Digital*) Negroponte és az ő MIT-s Médialaborja már évek óta dolgozik rajta...

7. FEJEZET: ELIGAZÍTÁS

Ha a Zéró Pont Mező (néhol úgy is említik, mint “kvantumfluktuáció” illetve “vákuum-energia”) emberi ésszel fölfoghatatlan erejét egyszer szolgálatunkba állítjuk, az beláthatatlan következményekkel járna civilizációnkra nézve. Minden mai energiaforrás – az olaj, a szén, a maghasadás, a víz és a nap – egyszeriben idejét múlttá válna, és velük együtt a környezet-szennyezéssel kapcsolatos félelmeink is. Pontosabban ez utóbbiakat egyetlen nagy rettegés váltaná föl: a hőszennyezése. Valamennyi energia előbb-utóbb hő formájában végzi, és ha mindenki kedvére játszhat a kilowattok millióival, bolygónk hamarosan a Vénuszhoz válik hasonlónak – több száz fokos hőmérséklettel még az árnyékban is.

Azért van a dolognak jó oldala: talán ily módon megmenekülhetünk a következő jégkorszaktól, mely egyébként elkerülhetetlen lenne. (“A civilizáció csupán közjáték két jégkorszak között.” – Will Durant: *A civilizáció története*)

Miközben e sorokat írom, a világ minden táján zseniális tudósok egész serege dolgozik laboratóriumokban ennek az új energiaforrásnak a kiaknázásán. Jelentőségéről talán elég, ha a neves fizikus, Richard Feynman egy megjegyzését idézzük, aki szerint egy kávéscsészényi térfogatban annyi energia rejlik, amennyi a Föld összes óceánját elpárologtathatja.

Ezen óhatatlanul elgondolkodik az ember. Összehasonlítva az atomenergia olyan erőtlennek tűnik, mint egy nedves gyufaszál.

És ha már itt tartunk, vajon hány szupernóva keletkezett valójában ipari baleset eredményeként?

9. FEJEZET: ÉGORSZÁG

Az én Csillagvárosomban a közlekedés legnagyobb problémáját maguk a távolságok jelentenék: ha meg akarjuk látogatni egy barátunkat a szomszédos toronyban (hiszen a telekommunikáció sosem helyettesítheti teljesen a személyes kapcsolatokat, még a virtuális realitás terén végbemenő fejlődéssel együtt sem), az ugyanannyi időt venne igénybe, mint, mondjuk, egy holdutazás. Még a leggyorsabb liftek használata esetén is inkább napokba telne, mint órákba, különben a gyorsulást nem viselné el az alacsony gravitációhoz szokott szervezet.

Az inercia-hajtómű – vagyis az olyan meghajtási mód, mely a test minden atomjára egyformán hat, ennél fogva a gyorsulás az utazó számára, nem is érzékelhető – koncepcióját alighanem az “üroperett” mesterének, E. E. Smithnek köszönhetjük, ő írta le ugyanis először a '30-as években. A dolog egyébként nem is annyira valószínűtlen, mint amennyire annak hangzik – elvégre a gravitációs tér ugyanilyen elven hat ránk.

Ha egy ember szabadesésben közelít a földhöz (most hagyjuk figyelmen kívül a légellenállást), sebessége csaknem tíz méter per szekundummal nő másodpercenként. Ő mégis súlytalannak érzi magát – nem érzékeli a gyorsulást, holott a sebessége másfél percenként egy kilométer per szekundummal nő!

És ez ugyanígy igaz a Jupiter gravitációjára (mely alig két és félszerese a földinek) sőt még a fehér törpék vagy neutroncsillagok nagyságrendekkel erősebb tömegvonzásában is (itt már a földi milliószorosáról vagy egyenesen milliárdszorosáról van szó). Az ember még akkor sem érezne

semmit, ha álló helyzetből néhány perc alatt a fény sebességére gyorsulna. Persze ha van olyan bolond, és pár rádiusznyi közelségbe merészkedik az öt vonzó objektumhoz, a gravitációs mező már nem egyformán hat teste különböző részeire, és az árapály-erők hamarosan darabokra szakítják. További részletekért lásd számalomra méltó, ám találó című novellámat, a “Neutrongagály”-t (a *Wind from the Sun* című kötetben).

Az “inercia-hajtómű”-vel, mely lényegében egy kontrollálható gravitációs tér lenne, a science-fiction határain túl a közelmúltig nem foglalkoztak komolyan. 1994-ben azonban három amerikai fizikus nekilátott, továbbfejlesztve a nagy orosz tudós, Andrej Szaharov elméleteit.

B. Haisch, A. Rueda és H. E. Puthoff “Az inercia, mint a Zéró Pont Mező Lorentz-ereje” című tanulmányát (*Physics Review A*, 1994. február) egyszer talán majd a tudomány mérföldkövei közé sorolják, ahogy én is tettem most regényemben. Ez egy olyan alapvető problémát feszeget, melyet sokan hajlamosak magától értetődőnek venni, amolyan “hát igen, így működik a világegyetem”-típusú vállvonogatás kíséretében.

A HR&P által fölvetett kérdés a következő: “Mi adja egy tárgynak a tömegét (vagyis tehetetlenségét), amitől azt olyan nehéz álló helyzetéből kimozdítani, majd újra megállítani?”

Válaszuk pedig azon a megdöbbentő és – a fizika tudományának elefántcsonttoronyain kívül – kevéssé ismert tényen alapul, hogy az úgynevezett “űr” valójában korántsem üres, hanem félelmetes energiák fortyognak benne: a Zéró Pont Mező (lásd az előző jegyzetet). HR&P azt állítja, hogy mind a tehetetlenség, mind a gravitáció elektromágneses jelenségek, melyeket az ezzel a mezővel való kölcsönhatás okoz.

Számtalan kísérlet történt már, egészen Faradayig visszamenően, arra, hogy összekötő elemeket találjanak a nehézkedés és a mágnesesség között, és bár több próbálkozás is részsikerekkel járt, az eredményeket senki nem tudta teljesen hitelt érdemlően bizonyítani. Mindazonáltal ha HR&P elmélete bizonyítást nyer, új távlatok nyílnak az antigravitációs hajtóművek és az inercia még fantasztikusabb felhasználási lehetőségei felé. Ez érdekes helyzetekhez vezethet: az ember a legapróbb érintésre ezer kilométer per órák sebességgel röpködne el, míg a szoba szemközti fala egy milliszekundum tört részével később meg nem állítaná. A jó hír ezzel kapcsolatban, hogy megszűnnének a közlekedési balesetek; az autók – és utasaik – semmiféle kárt nem szenvednének, bármekkora sebességgel ütköznének is össze. (Ne higgyük, hogy mai életritmusunk tovább már nem fokozható!)

A “súlytalanság”, mely ma természetes velejárója az űrutazásoknak – és amit turisták milliói tapasztalhatnak majd meg a jövő évszázadban –, nagyapáink számára még varázslatnak tűnt volna. A tehetetlenség megszüntetése – vagy akár csökkentése – nekünk ugyanilyen hihetetlen, de bizonyulhat valóban teljesen megvalósíthatatlannak is.¹ Ennek ellenére kellemes gondolat, hiszen hasonlót nyújtana a “teleportáció”-hoz: bárhová elutazhatnánk (legalábbis a Földön) szinte idővesztés nélkül. Ami azt illeti, e vívmány nélkül az én Csillagvárosom sem üzemelhetne...

Regényemben feltételeztem, hogy Einsteinnek igaza volt, és semmiféle jel – vagy tárgy – nem haladhat a fény sebességénél gyorsabban. Újabban ugyan több bonyolult matematikai fejtegetés is napvilágot látott, melyek szerint – mint azt számtalan sci-fi szerző régóta jósolja – az eljövendő galaktikus stopposoknak nem kell majd elszemvedni e dühítő korlátozás okozta nehézségeket.

Ami azt illeti, remélem, igazuk lesz – de elméleteikkel szemben van egy igen alapvető ellenérv. Ha lehetséges a fénynél gyorsabb utazás, hol vannak azok a stopposok – vagy legalábbis a pénzes turisták?

Az egyik válasz erre az lehet, hogy egyetlen értelmes idegen sem építene magának csillaghajókat, még hozzá ugyanabból az okból kifolyólag, amiért mi nem fejlesztettük ki a széntüzelésű léghajókat: mert a feladat sokkal hatékonyabban is megoldható.

¹ Finn tudósok 1996 szeptemberében bejelentették, hogy a gravitáció csekély (kevesebb mint egy százalékos) csökkenését figyelték meg egy sebesen pörgő szupravezető korong fölött. Ha ez bizonyítást nyer (márpedig korábbi kísérletek a müncheni Max Planck Intézetben hasonló eredményeket értek el), a várva-várt áttörés küszöbén állhatunk. Én a magam részéről kíváncsian, bár kissé skeptikusan figyelem az újabb híreket.

Az egy emberi lény definiálásához vagy az élet folyamán összegyűjtött információk tárolásához szükséges meglepően kis bitmennyiség témájában ajánlom Louis K. Scheffer “Mesterséges intelligencia, a csillagközi utazások és Fermi paradoxona” című cikkét (*Quarterly Journal of the Royal Astronomical Society* 35, no. 2 [1994. június]: 157-175). Ez a dolgozat (alighanem a legmerészebb, ami a megfontolt *QJRAS* lapjain valaha megjelent!) úgy becsli, hogy egy tökéletes emlékezettel megáldott százéves ember mindenestül eltárolható tíz a tizenötödiken bitben (egy petabitben). Ezt az információmennyiséget már a mai fényszálas technológia is képes percek alatt továbbítani.

Az a véleményem, hogy a *Star Trek*-féle transzporter 3001-ben még mindig elérhetetlen álom lesz, talán egy évszázad múlva is nevetségesen rövidlátónak bizonyul, és a csillagközi látogatók hiánya mindössze annak tudható be, hogy nem állítottak még föl fogadó berendezést a Földön. De talán már az is úton van a lassúbbik módszerrel...

15. FEJEZET: A VÉNUSZ FÖLÖTT

Különösen nagy örömmel tisztelgek az *Apolló 15* legénységének emléke előtt. Ők voltak azok, akik a Holdról visszatérve gyönyörű, dombornyomásos térképet küldtek nekem a *Falcon* leszállóegység landolási helyéről, mely ma is dolgozószobám büszkesége. Föltüntették rajta a holdjáró három kirándulásának útvonalát is, amelyek egyike a Földfény-kráter pereméig vezetett. A térképen ez az ajánlás áll: “Arthur Clarke-nak az *Apolló 15* legénységétől, sok-sok köszönettel a jövő megálmodásáért. Dave Scott, Al Worden, Jim Irwin.” Cserébe a *Földfény* című regényem újabb kiadásait (először még 1953-ban jelent meg, és azon a vidéken játszódik, ahol 1971-ben aztán a holdjáró valójában megfordult) “Dave Scottnak és Jim Irwinnek, annak a két embernek, aki elsőként lépett erre a földre, és Al Wordennek, aki mindeközben vigyázó szemmel figyelte őket odafentről” ajánlottam. Miután Walter Cronkite-tal és Wally Schirrával együtt közvetítettük az *Apolló 15* leszállását a CBS-stúdióban, én átrepültem az irányítóközpontba, onnan végignézni a visszatérést és a tengeri landolást. Épp Al Worden kislánya mellett ültem, amikor elsőként észrevette, hogy a kabin három ejtőernyője közül egy nem nyílt ki. Feszült pillanat volt, de végül a maradék kettő is elégségesnek bizonyult.

16. FEJEZET: A KAPITÁNY ASZTALÁNÁL

A szonda becsapódásának leírását lásd a 2001. *Űrodisszeia* 18. fejezetében. Most egyébként egy pontosan ilyen kísérletet terveznek a *Clementine 2* küldetésén.

Kissé szégyenkezve látom, hogy az első *Űrodisszeiában* a 7794-es aszteroidát a Holdi Observatórium fedezte föl – 1997-ben! Legjobb lesz ezt kicsit későbbre tenni, mondjuk, 2017-re – ami úgyis nevezetes év, akkor ünneplem majd a 100. születésnapom.

Alig néhány órával azután, hogy a fenti bekezdést megírtam, tudomásomra jutott, hogy a 4923-as aszteroidát (1981 EO27), amelyet S. J. Bus fedezett föl az ausztráliai Siding Springben 1981. március 2-án, Clarke-nak nevezték el, részben az űrvédelmi rendszer ötletének kidolgozásáért (lásd *Randevú a Rámával* és *Isten pörölyé*). Sűrű elnézésekérések közepette arról is informáltak, hogy az illetékesek sajnálatos figyelmen kívül hagyása miatt a 2001-es számút másról nevezték el, valami A. Einsteinról. Jó kifogás...

Azt azonban örömmel hallottam, hogy az 5020-as aszteroidát, melyet egy napon fedeztek föl a 4923-assal, Asimovnak nevezték el – csak azt sajnálom, hogy öreg barátom ezt már nem tudhatja meg.

17. FEJEZET: A GANÜMÉDESZ

Amint az a Búcsúbeszédből, valamint a 2010. *Második űrodisszeia* és a 2061. *Harmadik űrodisszeia* előszavaiból kiderül, azt reméltem, hogy az ambiciózus *Galileo*-küldetés a Jupiterhez és holdjaihoz mostanra már rengeteg adatot – és döbbenetes közelképeket – szolgáltat ezekről a különös világokról. Nos, sok késedelem után a szonda elérte első úti célját – magát a Jupitert – és csodálatra méltó munkát végett. Sajnos adódott azonban egy probléma: valami okból a központi antenna nem nyílt ki. Ez azt jelenti, hogy a képeket egy kisebb teljesítményű antennával kellett

visszasugároznia, kinkeserves lassúsággal. Noha a szakemberek a fedélzeti komputer csodával határos újraprogramozásával igyekeztek ellensúlyozni az adatátvitel nehézségét, még mindig órákba telik egy percnyi anyag átküldése.

Türelmesnek kell lennünk tehát – csakhogy én éppen a Ganümedeszt tettem meg regényem egyik színhelyéül, nem sokkal azelőtt, hogy a *Galileo* 1996. június 27-én odaért volna.

Július 11-én, alig két nappal a könyv befejezése előtt letöltöttem a JPL által közzétett első képeket; szerencsére *eddig* semmi nem mond ellent az én leírásaimnak. Ha azonban a következő felvételeken a kráterekkel szabdaltságot jégmezők pálmáinak és trópusi tengerpartoknak adják át a helyüket – vagy ami még rosszabb lenne, JENKIK, PUCOLJATOK HAZA! feliratoknak – nagy bajba kerülök...

Különösen várom az első közeli képeket “Ganümedesz City”-ről (17. fejezet). Ez a megdöbbentő formáció pontosan olyan, amilyennek leírtam – bár tévováztam, megtegyem-e, attól tartva, hogy “felfedezésem” még a végén a bulvárlapok címlapjára kerül. Az én szememben ez sokkal mesterségesebb képződménynek hat, mint a hírhedt “marsi arc” és társai. És ha az utcák és sugárutak tíz kilométer szélesek – akkor mi van? Talán a médesziesek HATALMASAK voltak...

A “város” egyébként megtalálható a NASA 20637.02-es és 20637.29-es *Voyager*-fotóin, vagy jóval hozzáférhetőbben John H. Rogers monumentális *Az óriás Jupiter* (Cambridge University Press, 1995) című könyvének 23.8-as képmellékletén.

19. FEJEZET: AZ EMBERISÉG TÉBOLYA

Ha képi bizonyítékát keresik Khan állításának, miszerint az emberiség túlnyomó része a történelem folyamán az elmebaj jeleit mutatta, megtalálják tévésorozatom, az *Arthur C. Clarke titokzatos világa* 22. epizódjában, melynek címe “Találkozás Máriával”. És ne feledjék, a kereszténység fajunknak csupán egy kisebb szubkultúrája: Szűz Mária imádóinál sokkal nagyobb számban hittek emberek más, egymással teljesen inkompatibilis istenségekben, mint például Ráma, Káli, Siva, Tor, Wodan, Jupiter, Ozirisz, satöbbi, satöbbi...

A legelképezetőbb – és leginkább sajnálatra méltó – példa arra, hogyan változtatott egy zseniális embert a hite dühöngő örültté, Conan Doyle-é. Hiába bizonyultak kedvenc médiumai sorra csalóknak, mindez nem ingatta meg beléjük vetett bizalmát. Mi több, Sherlock Holmes megteremtője egyszer még a nagy bűvészt, Harry Houdinit is megpróbálta meggyőzni, hogy szabaduló mutatványait “dematerializáció” útján hajtja végre – holott azok többnyire olyan trükkökön alapultak, amelyek, dr. Watson szavajárásával “nevetségesen egyszerűek”. (Lásd Martin Gardner esszéjét [“Conan Doyle jelentéktelensége”] a *The Night Is Large* című kötetben.)

Az inkvizícióról, aminek álszent rémtettei mellett Pol Pot és a náciak szinte már jószágosnak tűnnek, Carl Sagan könyvében olvashatunk, *A démonok kísértette világban*, mely egyébként pusztító támadást intéz korunk New Age-badarsága ellen is. Bárcsak Martin kötetével együtt ezt is kötelező olvasmánnyá tennék minden gimnáziumban és főiskolán!

Az Egyesült Államok Bevándorlási Hivatala a vallási indíttatású kegyetlenkedések egy formájával szemben már állást foglalt. A *Time* magazin jelentése szerint (“Mérőldkövek”, 1996. június 24.) menedékjogot kell adni olyan leányoknak, akiket nemi szervük csonkításával fenyegetnek hazájukban.

Már megírtam ezt a fejezetet, amikor rátaláltam Anthony Storr *Agyaglábak: A guruk hatalma és karizmája* (Free Press, 1996) című könyvére, mely valóságos tankönyve ennek a nyomasztó témának. Nehéz elhinni, hogy egy ilyen szent csaló, mire az FBI végre valahára elfogta, 93 Rolls-Royce-ot gyűjtött össze! És ami még kétségbeesőbb, elbolondított amerikai híveinek 83 százaléka egyetemet végzett, vagyis az értelmiségiekre kitalált kedvenc definícióm szerint: “Olyasvalaki, aki értelmi képességeit meghaladó neveltetést kapott.”

26. FEJEZET: CSIENVILLE

A 2010. *Második űrodisszeia* 1982-es előszavában elmagyaráztam, miért neveztem el az Európára leszálló kínai űrhajót dr. Csien Hszüe-sen, az amerikai és a kínai űrprogram egyik alapítója után.

Az 1911-ben született Csien ösztöndíjjal jutott az Egyesült Államokba 1935-ben, ahol tanítványa, majd később munkatársa lett a zseniális, magyar származású aerodinamikai mérnöknek, Kármán Tódornak. A Kaliforniai Műszaki Egyetem professzoraként segített megszervezni a Guggenheim Repülésügyi Laboratóriumot – a híres pasadenai Sugárhajtási Laboratórium (JPL) közvetlen elődjét. Ahogy a *New York Times* 1966. október 28-án, az első kínai rakétás atomrobbantási kísérlet után írta (“A pekingi rakétaprogram vezetője az USA-ban tanult”): “Csien életútja a hidegháborús történelem gúnyos tréfája”.

Az '50-es években minden titkos adathoz hozzáférve jelentős részt vállalt az amerikai rakétakutatásban, a McCarthy-korszak hisztériája idején azonban koholt vádak alapján letartóztatták, amikor el akart látogatni szülőhazájába. Számos kihallgatás és hosszas vizsgálati fogság után végül hazatoloncolták – páratlan tudásával és szakértelmével együtt. Mint azt több jeles kollégája is megállapította, ez volt a legostobább (és leggyalázatosabb) döntés az Egyesült Államok történetében.

Kiutasítása után, Csuang Fenggan szerint, aki a Kínai Nemzeti Űrkutatási Hivatal Tudományos és Technikai Tanácsának elnökhelyettese, Csien “semmitől építette föl hazánk rakétaprogramját... Nélküle Kína húsz évvel hátrébb tartana a műszaki fejlődésben.” Ez persze azt is jelentené, hogy nem léteznének a veszedelmes “Selyemhernyó” és “Hosszú menetelés” rakéták sem.

Nem sokkal regényem befejezése után nekem ítélték a Nemzetközi Asztronautikai Akadémia legrangosabb kitüntetését, a Kármán-díjat – ráadásul Pekingben kellett átvennem! Hogy is utasíthattam volna vissza egy ilyen lehetőséget, különösen mikor megtudtam, hogy dr. Csien jelenleg abban a városban lakik! Sajnos megerkezve arról értesültem, hogy kivizsgálásra kórházba kellett feküdnie, és az orvosok nem engednek be hozzá látogatót.

Mérhetetlenül hálás vagyok tehát személyes asszisztensének, Vang Sou-jun dandártábornoknak, amiért eljuttatta hozzá a 2010 és a 2061 dedikált példányait. A tábornok cserébe egy általa szerkesztett vaskos kötetet adott nekem, *Csien Hszüe-sen összegyűjtött munkáit* (Tudományos Kiadó, Peking, 1991). Bámulatos ez a könyv. Kármánnal közösen kidolgozott elméletekkel kezdődik, aerodinamikai értekezésekkel, és egyedül írt rakéta- és műholdtechnikai tanulmányokkal folytatódik. A legutolsó cikk, a “Termonukleáris erőművek” (*Jet Propulsion*, 1956. július) című úgy íródott, hogy dr. Csien közben az FBI őrizetében volt, ráadásul egy ma talán még aktuálisabb problémával foglalkozik – noha továbbra sem létezik “a deutérium-fúzió reakcióját kiaknázó erőmű”.

Épp mielőtt elhagytam Pekinget, 1996. október 13-án, örömmel értesültem róla, hogy hajlott kora (85) és betegsége ellenére dr. Csien még mindig aktívan dolgozik. Őszintén remélem, hogy a 2010 és a 2061 tetszettek neki, és alig várom, hogy ebből a *Végső űrodisszeiából* is küldhessek neki tiszteletem jeleül.

36. FEJEZET: A BORZALMAK CSARNOKA

Egy sor szenátusi meghallgatás eredményeként, melyek témája a komputerbiztonság volt, 1996. július 15-én Clinton elnök aláírta a 13010. számú végrehajtási utasítást, hogy leszámoljon a “kritikus infrastruktúra-elemek információs és kommunikációs komponenseire mért komputer-támadásokkal (kiber-fenyegetéssel)”. Ennek értelmében akciócsoporthoz alakul a kiberterrorizmus visszaszorítására, amiben képviselteti magát a CIA, az NSA és más nemzetvédelmi ügynökségek is.

Innen már csak egy ugrás a Pico...

Mióta ezt a fönti bekezdést megírtam, tudomásomra jutott, hogy *A függetlenség napja* című film – amit egyébként még nem láttam – ugyancsak komputervírusok trójai falóként történő felhasználásával végződik! Azt is hallottam, hogy az eleje nagyon hasonló *A gyermekkor vége* (1953) című regényeméhez, sőt, egyenesen minden ismert sci-fi kliséit fölhasznál, amit Méliész ős-mozija, az *Utazás a Holdba* (1903) óta valaha kitaláltak.

Nem tudom eldönteni, gratuláljak-e a forgatókönyvíróknak eredeti ötletükért, vagy megvádoljam őket a prekognitív plagizálás transz-temporális bűnével. Sajnos attól tartok, az átlagnéző így is, úgy is meg lesz győződve róla, hogy én nyúltam le az *ID4* befejezését.

A következő részleteket vettem át – többnyire jelentős húzásokkal – a sorozat korábbi köteteiből:

A 2001. *Űrodisszeiából* (fordította Göncz Árpád):

18. fejezet: Az aszteroidák közt

37. fejezet: A kísérlet

A 2010. *Második űrodisszeiából* (fordította F. Nagy Piroska):

11. fejezet: Jég és légüres tér

36. fejezet: Tűz a mélyben

38. fejezet: Tajtékos táj

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK

Köszönetem az IBM-nek, amiért rendelkezésemre bocsátották azt a gyönyörű kis Thinkpad 755CD-t, amelyen ez a könyv megszületett. Hosszú éveken át üldözött az a – teljesen megalapozatlan – pletyka, miszerint a HAL név az IBM-ből alakult ki úgy, hogy mindegyik betűt az azt megelőzőre cseréltem le. Hogy végleg szárnyát szegjem ennek a komputerkori mítosznak, egészen odáig mentem, hogy a *2010. Második úrodisszeiá*ban dr. Csandra, HAL tervezője maga tagadja ezt az elméletet. Nemrég azonban a Nagy Kék vezetői biztosítottak, hogy a dolog korántsem zavarja őket, sőt egyenesen büszkéek rá. Ezért a továbbiakban leteszek minden helyreigazítási tervemről – egyébként pedig gratulációimat küldöm mindazoknak, akik részt vesznek HAL “születésnap buliján” az urbanai Illinois Egyetemen (hol másutt?), 1997. március 12-én.

Hálámat szeretném kifejezni Shelly Shapirónak, szerkesztőmnak a Del Reynél, azért a tíz oldalnyi köztöködésért, aminek köszönhetően a végtermék minősége sokat javult. (Igen, magam is voltam szerkesztő, így nem élek abban a meggyőződésben, hogy e szakma képviselői egytől egyig vérszomjas hentesek.)

Végül, de korántsem utolsósorban: szívből jövő köszönetem öreg barátomnak, Cyril Gardinernek, a Galle Face Hotel igazgatójának, amiért vendégül látott pazar (és hatalmas) személyes lakosztályában, míg ezt a könyvet írtam: a nagy zűrzavarban ez maga volt a Nyugalom Tengere. Sietve hozzá kell tennem, hogy noha nem szolgál annyiféle elképzelt, vetített környezettel, a Galle Face-ben a kiszolgálás sokkal jobb, mint a “Grannümedesz”-ben; még soha életemben nem dolgoztam ilyen kellemes körülmények között.

Sőt, ihletadónak sem volt utolsó, hiszen a bejáratnál egy jókora plakett hirdette annak a több mint száz államfőnek és más neves vendégnek a nevét, akik itt szálltak meg. Szerepelt köztük Jurij Gagarin, az *Apolló 12* legénysége – ők jártak másodikként a Holdon –, valamint színpadi és filmsztárok díszes társasága: Gregory Peck, Alec Guinness, Noel Coward, Carrie Fisher a *Csillagok háborújából*... Persze nem feledkezhetek meg Vivien Leigh-ről és Laurence Olivier-ről sem – mindkettőjük megemlítődik a *2061. Harmadik úrodisszeiá*ban (37. fejezet). Nagy megtiszteltetés, hogy most már az én nevem is fölkerült erre a plakettre.

Magától értetődőnek tűnik, hogy az a mű, ami egy híres szállodában kezdett íródni – New York Chelseajében, mely a valódi és ál-zsenialitás igazi melegágya –, egy másikban fejeződjön be, a világ másik felén. De azért különös a monszun szele által korbácsolt Indiai-óceán hullámverését hallgatni az ablakon túlról a messzi, ám szép emlékű 23. utca közlekedésének moraja helyett.

IN MEMORIAM: 1996. SZEPTEMBER 18.

A legmélyebb sajnálattal hallottam – éppen e köszönetnyilvánítások szerkesztése közben –, hogy Cyril Gardiner néhány órával ezelőtt elhunyt.

Csak az nyújt némi vigaszt, hogy a fentieket még elolvasta, és örömmel fogadta.

Búcsúbeszéd

A “sose magyarázkodj, sose kérj bocsánatot” remek tanács lehet politikusoknak, hollywoodi filmcézároknak és iparmágnásoknak, de egy írónak mindig gondolnia kell olvasóira is. Tehát, bár bocsánatkérés nem áll szándékomban, azt hiszem, némi magyarázkodás az *Űrodisszeia*-kvartett keletkezésével kapcsolatban mégis csak helyénvaló.

Az egész 1948 – igen, 1948! – karácsonyán kezdődött, egy négyezer szavas elbeszéléssel, melyet egy a BBC által szponzorált pályázatra írtam. “Az őrszem” arról szólt, hogy a Holdon egy kis piramist találnak, amit egy idegen civilizáció helyezett ott el még régen, figyelni, mikor éri el az ember az űrutazásokhoz szükséges fejlettséget. Addig ugyanis fajunk az idegenek szemében túl primitív és érdektelen.²

A BBC elutasította szerény művemet, és az nem is jelent meg, csupán három évvel később, a *10 fantasztikus történet* című, egyetlen számot (1951 tavasz) megért magazinban – melyről a felbecsülhetetlen értékű *Science Fiction Enciklopédia* ironikusan megjegyzi, hogy a számtannal hadilábon állt (ugyanis 13 elbeszélést tartalmazott).

“Az őrszem” több mint egy évtizedet töltött a pokol tornácán, ám ekkor, 1964 tavaszán megkeresett Stanley Kubrick, és megkérdezte, volna-e ötletem egy – addig szerinte még nem létező – “minőségi tudományos-fantasztikus filmhez”. Számos agytornáztató összejövétel után – ezekről részletesen is beszámolok a *2001 elveszett világai* című könyvemben – úgy döntöttünk, hogy a türelmesen várakozó őrszem a Holdon jó kiinduló pontja lenne a történetnek. Végül persze sokkal több lett belőle, miután valamikor az előkészületek során a piramis átalakult az azóta híressé vált fekete Monolittá.

Az *Űrodisszeia*-sorozat pontosabb megértéséhez nem szabad elfeledni, hogy amikor Stanley és én elkezdtük tervezni a produkciót, melyet egymás közt csak “A Naprendszer meghódítása” címen emlegettünk, alig hét éve éltünk az Űrkorszakban, és ember száz kilométernél távolabb még nem merészkedett szülőbolygójától. Bár Kennedy elnök bejelentette, hogy az Egyesült Államok “még ebben az évtizedben” eljut a Holdra, a legtöbb ember ezt csak távoli vágyálomnak tartotta. Amikor 1965. december 29-én, fogcsikorgató fagyban megkezdődött a forgatás Dél-Londonban³, még nem sejtettük, hogy néz ki a holdfelszín közéről. Sokan attól tartottak, hogy a leszállóegységből kilépő űrhajós első szava ez lesz: “Segítség!”, aztán elnyeli a púderszerű holdpor mély tengere. Ennek ellenére egész közel jártunk az igazsághoz; csupán a táj körvonalai lettek élesebbek a valóságosnál – utóbbit évmilliók meteor-becsapódásai csiszolták-kerekítették le –, ez az egyetlen bizonyíték, ami elárulja, hogy a *2001* még az *Apollók* előtti korban készült.

Ma természetesen már nevetségesnek tűnik, hogy mi 2001-re óriás űrállomásokat, keringő Hilton Szállókat és Jupiter-expedíciókat jósoltunk. Nehéz elképzelni, hogy a '60-as években sokkal komolyabb terveket szőttek még állandó holdbázisok létesítésére és a Mars meghódítására – s mindennek 1990 előtt kellett volna lezajlania! A CBS stúdiójában, közvetlenül az *Apollo 11* startja

² Az idegen eredetű technikai eszközök kutatása a Naprendszerben új tudományág kialakítását igényelné (exo-archeológia?). Sajnos azonban az ilyen irányú kísérletek komolyságát alaposan aláásták azok a bulvárhírek, melyek szerint találtak is már ilyen eszközöket – csak a NASA szándékosan eltitkolja azokat a közvélemény elől! Elképzelni is nehéz, hogy bárki hihet ilyen badarságokban: az Űrhajózási Hivatal inkább hamisítana is efféle idegen tárgyakat – csak hogy megoldja költségvetési problémáit! (Itt átadom a szót a NASA illetékeseknek...)

³ Sheppertonban, amit Wells remekművében, a *Világok harcában* drámai körülmények között elpusztítottak a marslakók.

után, hallottam, amint az alelnök túlradó lelkesedéssel kijelenti: “Legközelebb a Marsra megyünk!”

Csak a szerencsén múlt, hogy legközelebb nem börtönbe ment. Az a botrány, plusz Vietnam és a Watergate is hozzájárult, hogy az optimista jóslatok nem váltak valóra.

Amikor 1968-ban a *2001. Űrodisszeia* film és könyv formában is megjelent, még föl sem merült bennem a folytatás lehetősége. Aztán 1979-ben valóban elindult egy Jupiter-küldetés, és megkaptuk az első közeli felvételeket az óriásbolygóról és holdjainak különös családjáról.

A *Voyager* űrszondák⁴ persze személyzet nélküliek voltak, de az általuk visszaküldött képek valóságossá tettek – méghozzá igen meglepő eredményekkel – olyan világokat, amelyek addig még a legerősebb távcsöveken át is csupán fénypontoknak látszottak. Az Ió folyamatosan működő kénvulkánjai, a Kallisztó becsapódásokkal szabdalta arca, a Ganümedesz furcsa körvonalú tájai – mintha egy egész új naprendszert fedeztünk volna föl. A vágy, hogy bemutassam, ellenállhatatlannak bizonyult, így született meg a *2010. Második űrodisszeia*, mely arra is lehetőséget adott, hogy elmeséljem, mi történt David Bowmannel ébredése után abban a titokzatos hotelszobában.

Amikor az új könyvet 1981-ben írni kezdtem, a hidegháború még javában tombolt, és úgy éreztem, kockázatos útra lépek – ütőkártyát adva bírálóim kezébe – a közös amerikai-szovjet űrexpedíció szerepeltetésével. Az együttműködésre épülő jövőbe vetett hitemet azzal is tovább hangsúlyoztam, hogy a regényt a Nobel-díjas (és akkor még száműzetésben élő) Andrej Szaharovnak és az űrhajós Alekszej Leonovnak ajánlottam – az utóbbi, mikor az igazi Csillagvárosban elmondtam neki, hogy űrhajót nevezek el róla, a rá jellemző lelkesedéssel így kiáltott fel: “Akkor az jó hajó lesz!”

Még mindig hihetetlennek tűnik számomra, hogy amikor Peter Hyams 1983-ban elkészítette a könyv remek filmváltozatát, már a *Voyager*ek által visszaküldött közeli felvételeket használhatta föl háttérként (többségüket némi komputeres színkorrekció után, amit a Sugárhajtási Laboratóriumban végeztek el) a Jupiter holdjainak megjelenítésekor. Még ezeknél is jobb képeket reméltek azonban az ambiciózus *Galileo*-küldetéstől, ami elé az óriásbolygó nagyobb kísérőinek hónapokig tartó, részletes vizsgálatát tűzték ki célul. Eddigi, csupán egy kurta megközelítés során szerzett tudásunk tehát alaposán kibővülni látszott – nem volt menekvés, meg kellett írnom a *Harmadik űrodisszeiát*.

Sajnos egy tragikus esemény megváltoztatta a terveket. Eredetileg úgy tervezték, hogy a *Galileót* 1986-ban egy űrrepülőgépről indítják el – de a *Challenger* katasztrófája ezt megghiúsította, és hamar világossá vált, hogy még legalább egy évtizedig nem kaphatunk újabb adatokat az Ióról, az Európáról, a Ganümedeszről és a Kallisztóról.

Én úgy döntöttem, mégsem várok, és a Halley-üstökös 1985-ös visszatérése a Naprendszerbe ellenállhatatlan témát ajánlott. Legközelebb ugyanis 2061-ben látogat meg minket, és ez jó időzítésnek tűnt egy harmadik *Űrodisszeiához*. Mivel azonban nem tudhattam biztosan, mikor készülök el vele, kiadómtól csak igen szerény előleget fogadtam el. Szomorúan idézem most föl a *2061. Harmadik űrodisszeia* ajánlását:

A fantasztikus szerkesztő,
Judy-Lynn del Rey emlékének,
aki egy dollárért megvásárolta ezt a könyvet,
de sohasem tudta meg, hogy jó vásárt csinált-e.

Nyilvánvaló, hogy egy négy tudományos-fantasztikus regényből álló sorozat, amely ráadásul több mint harminc év leforgása alatt íródott, a leglélegzetelállítóbb technikai (főleg az űrkutatás terén) és politikai változások korában, nem maradhat teljesen következetes. Mint azt a *2061* bevezetőjében kijelentettem: “Ahogy a *2010. Második űrodisszeia* nem volt egyenes folytatása a *2001. Űrodisszeiának*, úgy ez a könyv sem kapcsolódik közvetlenül a *2010*-hez. Mindegyiket egyazon témára komponált variációnak kell tekinteni, amelyekben felbukkannak ugyan azonos

⁴ Ezek ugyanazt a “parittyá”- vagy gravitációs gyorsító manővert alkalmazták a Jupiter közelében, mint a *Discovery* a *2001* könyvváltozatában.

szereplők és helyzetek, ám a történet nem feltétlenül ugyanabban a világegyetemben játszódik.” Ha jó hasonlatra vágnak egy másik művészeti ágból, hallgassák meg, mit tett Rahmanyinov, illetve Andrew Lloyd Webber Paganininek ugyanazzal a néhány hangjeggyel!

Nos, ez a *Végső ürodisszeia* is elvettette elődei jó néhány motívumát, ám részletesen bemutatott helyettük másokat – és reményeim szerint még fontosabbakat. Ha van olyan olvasó, aki zavarónak érzi ezeket a következetlenségeket, remélem, eltántoríthatom dühös levelek megírásától azzal, hogy fölidézem egy bizonyos amerikai elnök egy kedvesebb megjegyzését: “Ez csak mese, te bolond!”

Még hozzá az én mesém, ha nem vették volna észre. Bár rendkívül élveztem együttműködéseimet Gentry Lee-vel⁵, Michael Kube-McDowell-lel és a néhai Mike McQuayjel – sőt, továbbra sem tétováznék fölbérelni a szakma legjobbjait, ha egy terv túl nagynak bizonyulna ahhoz, hogy egyedül valósítsam meg –, ezt a könyvet magamnak kellett megszülnöm.

Minden szava a sajátom: na jó, majdnem minden szava. Be kell vallanom, hogy Thiruganasampanthamoorthy professzor (35. fejezet) nevét a colombói telefonkönyvben találtam; remélem, jelenlegi tulajdonosa nem bánja, hogy kölcsönvettem. Szerepel még néhány idézet a nagy *Oxfordi angol értelmező szótárból* is. És képzeljék el, legnagyobb meglepetésemre kiderült, hogy nem kevesebb mint hatvanhat idézet szerepel abban a könyvben az én műveimből, bizonyos szavak jelentését és használatát szemléltetve!

Tisztelt *OAÉSZ*, ha ezeken az oldalakon is találunk bármi használhatót, szívesen fölajánlom – ismét!

Elnézést kérek az ebben az utószóban fellelhető szerény önreklámozásokért (körülbelül tízet számoltam eddig), de ezek rendszerint olyan dolgokra hívták fel a figyelmet, amelyekért kár lett volna, ha elsikkadnak.

Végül szeretném biztosítani minden buddhista, keresztény, hindu, zsidó és mozlím barátomat, hogy őszintén örülök, ha a Sors által nekik rendelt vallásban megelélik lelki boldogságukat (és, mint azt a fejlett orvostudomány manapság hajlik elismerni, egészségbeli kiegyensúlyozottságukat is).

Talán jobb nem normálisnak és boldognak lenni, mint normálisnak és boldogtalannak. Persze a legjobb, ha valaki normális is, és boldog is.

Hogy utódainknak sikerül-e ezt megvalósítani, az a jövő egyik legnagyobb kihívása lesz. Sőt, talán ezen dől el, lesz-e jövőnk egyáltalán.

Arthur C. Clarke
Colombo, Sri Lanka
1996. szeptember 19.

⁵ Merő véletlenségből Gentry vezető tervezője volt mind a *Galileo*-, mind a *Viking*-programnak (lásd a *Ráma II* bevezetőjét). Nem az ő hibája, hogy a *Galileo* antennája nem nyílt ki...

Arthur C. Clarke

Tavalyelőtt volt nyolcvanéves az "űr Homérosza". Hosszú, eseménydús élet áll mögötte, s mivel ezt a könyvet amolyan összegzésfélének szánta, nem is választhatnánk alkalmasabb pillanatot rá, hogy bepattanjunk időgépünkbe, és megnézzük, ki is ez az Arthur Charles Clarke valójában.

1917. december 16-án látja meg a napvilágot az angliai Somerset megyében. A mineheadi házból a Clarke-család nemsokára a Ballifants farmra költözik, ahol az alig nyolc éves Arthur megépíti első teleszkópját és rajzokat készít a Holdról.

Jönnek az iskolaévek. S egy napon, talán hazafelé menet?, vagy az egyik iskolatársánál?, vagy egy padon felejtve?; nem lehet tudni pontosan: meglátja az *Amazing Stories* (1926-ban indult amerikai pulp magazin) egyik számát. Gyűjteni kezdi a folyóiratot. Aztán felfedezi magának az SF regényeket. És ami igazán sorshatározó: 1930. júliusában a kezébe kerül Olaf Stapleton *Az utolsó és az első emberek* című műve.

Alig egy év múlva apja (Charles Wright Clarke) meghal egy bristoli kórházban.

Továbbra is építi távcsöveit, figyeli a Holdat, s David Lasserl könyve (*The Conquest of Space*) hatására, mely az addigi rakétakísérleteket dolgozta fel, és vizsgálta a bolygóközi űrrepülés lehetőségeit, a 14 éves fiú házi készítésű rakétákat fabrikál. Barátai egyszerűen csak "Scientific Sid"-nek hívják. Aztán a lelkes fiatalember a Brit Bolygóközi Társaság (BIS – British Interplanetary Society) tagja lesz.

Felgyorsulnak az események. Munkát keresve elköltözik otthonról, végül Bloomsburyben köt ki, néhány sarokra a British Musemtól. A naptár 1938-at mutat. A következő évben kitör a második világháború, és az ifjú Clarke a Royal Air Force (RAF) kötelékébe lép. Közben egy űrhajójának tervrajza megjelenik a Time magazinban. Ugyanez a rajz a *Practical Mechanics* című könyv borítója lesz. Eleinte mint rádiótechnikus szolgál a seregben, majd a radar őse körül dolgozik, s nagy jártasságra tesz szert a rádiózás, az elektronika terén. A szolgálat mellett is ír: cikkeket, titkon novellákat. 1945-ben a *Wireless World* szaklapban tanulmánya jelenik meg *Földön kívüli közvetítő-állomások* címmel. Itt körvonalazza azt az ötletét (amit balszerencséjére nem szabadalmaztat), melyben – a világon elsőként – vázolja a távközlési műholdrendszer elvét.

Első elbeszélésével (*Mentőosztag*) az Astounding Stories című amerikai SF magazinban jelentkezik (1945.) Egy hónap múlva leszerel, októberben beiratkozik a londoni King's College-be, ahol fizikából és alkalmazott matematikából kitűnő minősítésű diplomát szerez. Nemsokára megválasztják a Brit Bolygóközi Társaság elnökének. Sorra jelennek meg cikkei. Jellemző Clarke ismeretterjesztő írásaira, hogy laikusok is nagy élvezettel olvassák őket. Egyik cikkének hatására G. B. Shaw, angol író is belép a Társaságba.

Persze most sem "csak" cikkekkkel foglalkozik, írja *Az őrszem* című novellát, amelyben a 2001 magja lapul. Újabb elbeszélései jönnek az SF-magazinokban, találkozik J. R. R. Tolkiennel, C. S. Lewisszal. Az ifjú Clarke kezd ismertté és elismerné válni az SF világában. Azonban továbbra sem csupán a fikciókat kedvelő olvasók keresik a munkáit; megjelenő tanulmányai alapján (*Bolygóközi repülés, Az űr felfedezése*) tudományos tanácsadónak kéri több helyen. Utóbbi munkáját a hónap könyvének választják.

Clarke már az ötvenes években is sokoldalúságáról nevezetes. Több tévéműsorban, show-ban szerepel, Angliában és az Egyesült Államokban egyaránt. Amerikai házigazdája egyébként Sigourney Weaver apja, Pat Weaver. A szereplések, írások segítségével egyre több SF-szerzővel találkozik, sorra ráz kezét a ma már klasszikusnak számító írókkal. Amerikából Mexikóba utazik, előadásokat tart, felolvasóesteken vesz részt. Kaliforniában pedig, az egykor saját távcsöveit barkácsoló fiú – immár mint SF-író – eljut a nevezetes csillagvizsgálókba: Mount Palomarba és Mount Wilsonba.

1952-ben tér vissza Angliába. 1953-ban megnősül, de házassága év végére felbomlik. Három eddigi könyvét (*A gyermekkor vége*, *Expedíció a Földre*, *Előjáték az űrhöz*) a Ballantine Books kiadó megvásárolja. *A gyermekkor végének* első kiadása 1953 augusztusára több mint 210 000 példányban elfogy. Arthur C. Clarke a világ egyik legismertebb SF-szerzője.

Pályája ezután meglepő fordulatot vesz. Megismerkedik egy fotóriporterrel, aki a tenger élővilágát fényképezi. Az ő hatása és Cousteau kapitány találmánya, a könnyűbúvárvarkodás Clarke-ot új irányba vezeti. Vagy talán nem is annyira új és váratlan, hogy feladja az űrt a tengerért? A válasz tőle származik: "Most tudatosodott bennem, hogy asztronautikai érdeklődésem vitt el az óceánhoz. Mindkét világ felfedezésre vár. Persze nem ez az egyetlen ok. Amikor az első könnyűbúvár-készülék feltűnt a késő '40-es években, hirtelen megláttam benne az olcsó és egyszerű lehetőséget az űrrepülés egyik varázslatos jelenségének, a *súlytalanságnak* az utánzására." Sorra szervez merülő-expedíciókat Ausztráliába, a Nagy Korallzátonyhoz, vagy éppen Ceylon partjaihoz. Néhány gyorsan elrepülő év után dönt: új hazájának Ceylon szigetét választja.

Lapozunk a naptárban: az első Szputnyik, az első műhold a Föld körül kering. 1957. október 4-e. A Szovjetunióban lázasan dolgoznak az első ember űrbe juttatásán, Lajka kutya szorong a kabinjában, az Egyesült Államokban az *igazak* készülnek a felszállásra. (Tom Wolfe ezzel a címmel írt dokumentumregényt az első hét amerikai űrhajósjelöltről.) Ezután négy év telik el, és Jurij Gagarin 1961. április 12-én űrhajójával Föld körüli pályára áll. 108 percig kering az űrben. Nemsokára Kennedy elnök megígéri: Amerika lesz az első nemzet, amely embert juttat el a Holdra. S innen valóban nincs messze az a dátum, amikor elhangzik a nevezetes mondat Neil Armstrong szájából: "Kis lépés egy embernek, de nagy ugrás az emberiségnek." 1969. július 20. Ember a Holdon.

Különös másfél évtized! Hihetetlenül veszélyes – a hidegháború legkeményebb időszaka. A csillagháborús tervek születése. Fenyegtettség. Az 1962-es kubai válság, küszöbön áll a harmadik világháború. S mégis megőrződik az egyensúly. Az újságok, a rádió, az egyre jobban terjedő televíziózás sorra szállítja a világ híreit, így emberek milliói nézhetik az *Apolló 11* indítását és a holdkomp landolását. A műveletet Clarke kommentálja. Később is többször vállal hasonló szereplést (*Apolló 12*, *Apolló 15*, *Szozuz-Apolló* randevű).

Azonban a tévé a jelent mutatja. A megismert világot. És mi van az ismeretlenen túl? A Földön túl? Meddig mehet el az emberiség? Hol vannak a határai? Hogyan lehet...? A vérbeli író így felel: "A lehetséges határait csak egyetlen módon fedezhetjük fel, ha megkockáztatjuk, hogy kevéssel túl is haladjunk rajta, a lehetetlenbe."

Clarke e másfél évtized közepén találkozik Stanley Kubrickkal. Céljuk egyszerű: az *igazi* science-fiction film megteremtése. A *2001. Űrodisszeia*.

1964. április 22-én ráznak kezét először New York-ban. Júniusban már a forgatókönyvön dolgoznak, december 29-én pedig az angliai Shepperton Stúdióban megkezdődik a forgatás. A film 1968-ra készül el, s a regény is nemsokára megjelenik. A film új lehetőségeket teremt számára, komoly elismerés a Kubrickkal közösen kapott Oscar-díj. Saját tévésorozatot indít, *Arthur C. Clarke titokzatos világa* címmel (nálunk is vetítették). Különféle konferenciákon vesz részt, legyenek azok fizikai, csillagászati, űrhajózási témájúak. Fesztiválokra hívják (például a World Science Fiction Symposium and Film Festival Rio de Janeiróban).

Mindeközben a képzelet kozmoszán kívül is zajlanak az események: űrszondák indulnak a Marsra, a Jupiter felé, a Naprendszeren túlra. Némelyik szonda küldetése ma is tart, minden egyes időpillanatban távolabb és távolabb kerül tőlünk. Létrejön a történelmi Szozuz-Apolló űrrandevű (1975 júliusa), s hosszú évek munkájának eredményeként 1981. április 12-én, pontosan húsz évvel Gagarin repülése után, felszáll az első teljesen működőképes űrrepülőgép, a *Columbia*.

Közben Ceylon neve Sri Lankává változik, államformája pedig köztársaság lesz. Clarke a szigeten rendkívül nagy megbecsültségnek örvend, 1979-ben kinevezik a Moratuwa egyetem rektorává, több díjat kap, delegálják a bécsi UNISPACE 82 konferenciára. Colombóban lakva is állandó kapcsolatban áll a mesterséges intelligencia kutatóival, értesül a legújabb eredményekről, írásai szempontjából ez nagyon lényeges. Miért? Érdemes átböngészni az *Űrodisszeia*-sorozat köteteiben rendszeresen (de különösen a *3001* végén) felbukkanó köszönetnyilvánításokat. Ezekből

tudjuk meg a technikai elgondolások eredetét, azt, hogy mi teljesen fikció, és mi az, ami akár meg is valósulhatna... Hiszen Clarke ebben a regényvilágban nem csupán írói képzeletét használja. Sorra fellelhetők a lapokon a NASA, vagy éppen Csillagváros kutatóinak, tudósainak legelképezetesebb, de megalapozott ötletei. Sokat merít az elméleti kutatásokból, a legóvatosabb elképzeléseket is életre tudja kelteni. Talán ez az egyik legjellemzőbb írói eszköze Clarke-nak. Úgy hiszem, mindannyian ismerik Asimov három robot-törvényét. Clarke szintén megalkotta a saját hármását. *I.* Ha egy kitűnő, de már öregedő tudós kijelenti, hogy valami lehetséges, rendszerint igaza van. Ha azt mondja, valami lehetetlen, valószínűleg téved. *II.* Egyetlen úton ismerhetjük meg a lehetséges határát: ha túlmegyünk rajta a lehetetlenig. *III.* A mágia és legfejlettebb technológia nem különböztethető meg egymástól.

De a technika nem minden. Ahogy múlnak az évek, Clarke írói módszere is átalakul. Hogy ebben mekkora szerepe van betegségének, csak sejthető. Ugyanis 1962 februárjában súlyosan megbetegszik: teljesen lebénul. Júliusig ágyhoz van kötve. A betegség valódi okát csak 1988-ban azonosítják: post-polio syndrome (felőttkori, gyermekbénulási tünetegyüttessel járó betegség). Év végéig felépül ugyan, bajok azonban később is jelentkeznek. Ám Clarke szívósan dolgozik tovább.

Az *Űrodisszeia*-sorozatban az írói módszerek változása jól nyomon követhető. Most csupán két elemet emelek ki: a regényszerkezetet és a nő szerepét.

A *3001* rendkívül rövid belső fejezetekből épül fel (nem ritka az alig másfél oldalnyi sem). Ezek a részek különös mozgást adnak a regénynek. Nem mintha a megelőző művekben nem lettek volna rövid fejezetek, de azok általában az író kísérletező fantáziáját tükrözték (például a *Tajtékos táj* [2010]) vagy éppen az idegen értelem milyenségét, céljának leírását (*A kísérlet*, *Az őrszem*, *Inferno*, *A fogadtatás* [2001]). A mostani műbe is átemelődtek ilyen epizódok (vagy éppen ugyanazok), hiszen Clarke rendszeresen él ezzel a technikával. Nem csak az *Űrodisszeia*-kötetek között, hanem más műveiből is beilleszt egy-egy részt, motívumot, nevet. Ezért ismerős nekünk például a *Goliath* nevű üstökösvadász-űrhajó is (az *Isten pörölye* című regényből). Ilyen szövegekkel erősíti saját Univerzumát. És így alá is támasztja, amit az elő- és utószavakban hangsúlyoz: ez a sorozat egy problémát igyekszik körüljárni, a kapcsolatfelvétel lehetőségét. Ez azonban a *3001*-re már nem egészen igaz. De erről később.

A rövid fejezetek nem, vagy nem olyan jellemzést, leírást, cselekményvezetést tesznek lehetővé, mint a hosszabb műegységek. Ez nem azt jelenti, hogy Clarke hirtelen alkalmazni kezdi, mondjuk a *nouveau roman* regényelméletét, és montázsszerű, szinte kameraállásból rögzített képekkel dolgozik, megkavarva az idő- és cselekményszerkezetet. Hanem azt, hogy a *2001*-ben meglevő teljesen egyenes és megtörtlen fővonal a mostani regényben felszabdálódik. Az irány továbbra is csak előre mutat, de töredezetten. És, habár nem annyira feltűnően, de egyre másra időugrások tűnhetnek föl az olvasónak (32. fejezet). Az előző regényekben az idegen civilizáció motívumai, ábrázolásai, Dave Bowman gyermekkori emlékei bukkantak időről időre föl, ezek szakítják meg a cselekményt. Most is jelen vannak, de nem ezeken a fő hangsúly. Az eddigi töretlenség azzal is párosult, hogy a főhősnek eleinte nem is volt igazán főhősi szerepe (Dave Bowman a *2001*-ben). A *2010*, és még inkább a *2061* újdonsága: dr. Heywood Floyd magánélete, érzelmi világa egyre nagyobb szerepet kap. De még ő sem az az alaposan jellemzett "hős". A változás megértésében segítenek a regények megírás dátumai. Ugye emlékszünk: szovjet űrhajó, szovjet-amerikai légénység, Floyd és dr. Dimitrij Mojszevics barátsága... mind-mind nagyon fontos: *1989-90 előtt*. Elképzelt és szorgalmazott jövőkép: a nagyhatalmak békés egymás mellett élése. Ez az utalásrendszer már hiányzik a *3001*-ből. De hát miért is lennének ezek a dolgok fontosak ezer év múlva? Akkorra *Isten elnevezése* válik kényes témává, társadalmi problémává. (Persze ez sem "új", emlékezzünk csak egy novellájára: *Isten kilencmilliárd neve*.) Tehát a "nagy válság" fenyegetése lecsökkent, így helyet kaphat más is a regényekben. Azért a többes szám, mert az írói módszer változása nem csupán az *Űrodisszeia*-kban érhető tetten, hanem más művekben is (például az *Isten pörölyében*), ahol egyenlítődik a technika és ember szerepe a Clarke fémjelezte SF-ben. Ezekhez a változásokhoz lehet kapcsolni a nő problémakörét is. Dave Bowman első szerelmének és édesanyjának szerepe a *2010*-ben inkább csak jelzésszerű, mondhatni, eszköz, hogy Bowmannak legyen miért és hova mennie a Földre, de már nem mint Bowman, hanem mint *Csillaggyermek*. A

következő kötetekben Heywood Floyd el-elválik a feleségeitől (vagy azok tőle), és a *2061* idejére a saját, *ember-gyermek* jelentősége is megnő. (Floyddal amúgy is jóval többet foglalkozik a *2061*-ben, mint az előző kötetekben.) A *3001* Indrája és Aurora McAuley-ja szinte központi szerepet kap Frank Poole életében és ezzel együtt a regényben is. Mintha foglyává válna az író annak, hogy a hőstét *érző emberként* akarja ábrázolni a lapokon. És ehhez csak a nőt és a gyermeket tudja felhasználni. Persze a következő kérdés cinikus: lehet egyáltalán máshogyan?

Azonban a fenti változásokon túl nagyobb, általánosabb megformáltsági különbség is érzékelhető a *3001*-ben (és más, az utóbbi években keletkezett Clarke művekben). Ez pedig a *vázlatossá* válás. Mintha úgy érezné az író: nincs már elég időm, papírra kell vetnem, ami még bennem van. Igyekszem leírni minden ötletemet, talán elég csak utalnom, rövid fejezetben megmutatnom, hogyan is képzelem ezt vagy azt a helyzetet, konfliktust.

Többet bíz az olvasóra, többet bíz ránk.

Az általa elképzelt *jövő körvonalait* adja csak meg – rajtunk áll, hogyan teremtsük meg, hogyan tesszük egészen emberivé a részleteit. S hogy milyen lesz ez a jövő ténylegesen? Lem azt feleli erre: "... minden valószínűség szerint a technológiai eszközökkel megvalósított poklok és a harmonikusan felépített paradicsomok szélsőségei között lesz" (*Tudományos-fantasztikus irodalom és futuroológia*). Arthur C. Clarke nem mond ennyit. Ehelyett ránk néz, hunyorít, majd az égre mutat, és kérdésünkre ezt feleli: rejtélyekkel és csillagokkal teli.

Szeregy Ádám

Tartalom

Prológus: Az Elsőszülöttek.....	4	IV. A kén birodalma.....	60
I. Csillagváros.....	5	23. A <i>Falcon</i>	60
1. Az üstökös vadász.....	5	24. Szökés.....	61
2. Ébredés.....	6	25. Tűz a mélyben.....	62
3. Rehabilitáció.....	7	26. Csienville.....	64
4. Szoba kilátással.....	11	27. Jég és légüres tér.....	66
5. Továbbképzés.....	13	28. A Kis Hajnal.....	68
6. Agysapka.....	15	29. Szellemek a gépben.....	69
7. Eligazítás.....	19	30. Tajtékos táj.....	71
8. Vissza Olduvaiba.....	22	31. Óvoda.....	72
9. Égország.....	23	V. Kikapcsolás.....	75
10. Ikarosz emlékezete.....	28	32. Nyugalmas évek.....	75
11. Itt sárkányok vannak.....	30	33. Kapcsolat.....	78
12. Csalódás.....	32	34. Ítélet.....	79
13. Idegen az idegen korban.....	34	35. Haditanács.....	80
II. A <i>Goliath</i>	38	36. A Borzalmak Csarnoka.....	82
14. Búcsú a Földtől.....	38	37. A Damoklész-hadművelet.....	85
15. A Vénusz fölött.....	40	38. Megelőző csapás.....	86
16. A kapitány asztalánál.....	44	39. Istengyilkosság.....	88
III. Galilei világai.....	47	40. Éjfél: Pico.....	90
17. A Ganümedesz.....	47	Epilógus.....	92
18. Grand Hotel.....	49	Források és köszönetnyilvánítások.....	93
19. Az emberiség tébolya.....	51	Források.....	93
20. A hitehagyott.....	55	Köszönetnyilvánítások.....	101
21. Karantén.....	57	Búcsúbeszéd.....	102
22. A terv.....	59	Arthur C. Clarke.....	105